

Riksdagens protokoll

2000/01:62

Onsdagen den 7 februari

Kl. 9.00 – 18.04

---

1 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! ”Alla människor äro födda fria och lika i värde och rättigheter.”

Så inleds Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Detta är grundvalen för vårt arbete.

Syftet är att försvara den enskilda människans värdighet, frihet och trygghet.

Uppgiften framstår i dag som extra viktig. I en tid av global ekonomi, information och rörlighet behöver vi, mer än någonsin, en gemensam värdegrund som binder samman civilisationer och människor.

Det handlar om att förse den världsomspännande ekonomin med världsomspännande spelregler som ger rättvisa villkor. Det handlar om att balansera den gränslösa marknaden med gränslösa värden, byggda på demokrati och mänskliga rättigheter. Det handlar om att se möjligheten, inte hotet, i människors ökade rörlighet. Och det handlar om en kamp mot fattigdomen.

Sveriges samlade utrikespolitik ska samverka för dessa mål. Denna helhetssyn är även utgångspunkt för rapporten *En rättvisare globalisering* och för den parlamentariska utredning som i höst ska presentera sin rapport om en samlad svensk politik för global utveckling.

Regeringen ska också driva dessa frågor målmedvetet i EU, FN, WTO och Världsbanken. Alla nationer och forum måste samarbeta för att utveckla globaliseringens positiva möjligheter och motverka att den leder till nya vidgade klyftor.

Det viktigaste verktyget för Sverige är EU. Unionen är i dag en central utrikes- och säkerhetspolitisk aktör.

Sverige är nu för första gången ordförande i EU. Vår uppgift är att, i hela unionens intresse, driva dess arbete framåt och vara dess röst utåt.

Vårt ordförandeskap sammanfaller med stora utmaningar för unionen. Miljöförstörelsen ska bekämpas. Full sysselsättning ska uppnås. Kampen mot främlingsfientlighet ska intensifieras. Många av dessa frågor har direkt betydelse för medborgarna och visar hur inrikes- och utrikespolitik hänger samman.

Den största utmaningen av alla är utvidgningen. Ingen annan fråga är så avgörande för EU:s framtid och för utvecklingen i Europa. Med den banar vi väg för frihet, demokrati och välförstånd i hela Europa. Med den

återförenar vi Öst- och Västeuropa. Med den blir vi en ännu starkare röst i världen, för de gemensamma värdena.

Vi prioriterar utvidgningen – och freden. Vi vill verka för ett politiskt genombrott i förhandlingarna och för att alla kandidatländer ska behandlas rättvist. Programmet för det fortsatta arbetet har starkt stöd i EU, och Nicefördraget ger oss den institutionella bas som behövs. Vi står helhjärtat bakom slutsatserna från Europeiska rådet i Nice om att EU ska kunna välkomna nya medlemmar från slutet av år 2002.

Vi prioriterar jobben – och tillväxten. Vid Europeiska rådets möte i Stockholm i mars ska vi staka ut vägen mot ett EU med stark ekonomi och full sysselsättning. För detta krävs inte bara ekonomiska reformer och åtgärder till stöd för nyföretagande. Vi måste också hantera att EU:s arbetskraft åldras och minskar, och vi måste skapa ett kunskapssamhälle där alla behövs och där jämställdhet råder, ett samhälle som kan tjäna som modell för andra i en global ekonomi.

Vi prioriterar miljön – och framtiden. Vid Europeiska rådets möte i Göteborg i juni ska vi anta en strategi för hållbar utveckling. Bland prioriteringarna finns klimatet och kemikalierna. Genom detta arbete får EU också en plattform för sitt miljöarbete på global nivå.

Framtidens EU måste bli en medborgarnas union, där besluten går att följa och påverka. Sverige arbetar hårt för detta. Därför välkomnar vi uppdraget från Nice att inleda en alleuropeisk debatt om EU:s framtid. I samarbete med Belgien och kommissionen, och med medverkan av Europaparlamentet, förbereder vi nu olika initiativ. Vi hoppas engagera så många som möjligt i diskussionen, i såväl medlems- som kandidatländerna. De nationella parlamenten kommer att ha en central plats i denna diskussion.

Framtidens EU måste också bli en konsumenternas union med ökad livsmedelssäkerhet, bättre konsumentskydd och en fullt utvecklad inre marknad.

Det är viktigt att euron blir en framgång och att införandet av sedlar och mynt går smidigt. Frågan om ett svenskt deltagande i den europeiska monetära unionen kommer att underställas svenska folket.

Sverige vill uppnå en human och solidarisk asyl- och migrationspolitik inom EU, med bättre ansvarsfördelning mellan medlemsländerna. Vårt mål är ett Europa som visar öppenhet mot omvärlden.

Vi ska föra dessa och övriga frågor framåt med kraft och i hela unionens intresse.

Sverige leder nu också EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Denna har successivt blivit en central del av EU-samarbetet. Att 15 länder står bakom samma budskap ger tyngd och genomslag.

En viktig åtgärd är också att vi måste skapa mer samstämmighet i EU:s externa agerande.

Det nya Cotonouavtalet, mellan EU och 77 utvecklingsländer, kan tjäna som exempel. Här integreras dialog om demokrati och mänskliga rättigheter med jämställdhetsarbete, miljöhänsyn och regionalt handelsfrämjande – allt i syfte att bekämpa fattigdom och lägga grunden för hållbar utveckling.

Så vill vi fortsätta att arbeta.

Vi vill också bygga vidare på det faktum att EU i dag är en av världssamfundets främsta försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter.

Detta sker genom de krav som EU ställer på sina kandidatländer, som t.ex. Turkiet. Detta sker också genom unionens dialog med tredje land och genom vårt gemensamma arbete i Förenta nationerna, Europarådet och OSSE.

Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter är och förblir en hörnsten i svensk utrikespolitik.

Det nya seklet har inneburit viktiga landvinningar för de mänskliga rättigheterna. Nu är också en internationell brottmålsdomstol antligen på väg att inrättas, och nationella domstolar drar i högre grad förövare inför rätta.

Men det finns mycket kvar att göra.

Dit hör kampen mot dödsstraffet. Medan världen i övrigt går mot avskaffande håller länder som Kina, USA och Saudiarabien fast vid detta omänskliga straff.

Dit hör kampen mot tortyren. Regeringar världen över fortsätter att trotsa förbudet mot denna grymhet. Som ordförandeland i EU ska vi stärka vår gemensamma kamp mot tortyren.

Dit hör även kampen mot människohandel, särskilt med kvinnor och barn. Regeringar måste överallt, världen över, göra mer för att stoppa denna nya slavhandel.

Demokrati vinner mark världen över. Regimskiftet i Förbundsrepubliken Jugoslavien är ett särskilt glädjande exempel. Samtidigt fortsätter det politiska förtrycket i länder som Kuba, Irak och Vitryssland.

Sverige och EU ska fortsätta att vara en stark röst för alla de mänskliga rättigheterna.

Genèvekonventionen om flyktingars rättigheter fyller 50 år i år. Behovet av att stärka asylrätten internationellt kommer att hamna i fokus. Vi ska fortsätta att verka för att fler länder tar ansvar för både flyktingar och andra som behöver skydd.

Handel är ett instrument för samarbete och kan därmed öka rättvisan.

Därför måste fler stater öppna sina gränser för handel och investeringar. De rika länderna har ett särskilt ansvar. Sverige verkar för att EU snarast ska införa tullfrihet för världens 48 fattigaste länder.

Världshandeln måste bygga på rättvisa spelregler. Därför arbetar Sverige för en ny förhandlingsrunda i WTO och för att stödja utvecklingsländernas intressen. Vårt mål är ett utvecklat regelverk som öppnar världshandeln för alla. Handelsreglerna måste stå i samklang med de internationella miljöavtalen. WTO bör även främja mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Sverige verkar för att WTO ska få flera medlemmar. Vi stöder Kinas ansökan. Ett medlemskap i WTO blir ett positivt inslag i landets reformprocess. Vi stöder också Rysslands ansträngningar att inlemmas i världsekonomin och bli medlem i WTO.

Sverige ska stå starkt i en internationaliserad ekonomi. Vi måste därför ständigt verka för ökad konkurrens, både i Sverige och på utländska marknader. Som ett led i detta intensifierar vi handels- och investeringsfrämjandet, med betoning på branscher som IT och bioteknologi. Regeringen satsar också målmedvetet på exportfrämjande och kommer under våren att lägga fram en proposition om Exportrådet.

Utvecklingssamarbetet är ett verktyg för mänskliga rättigheter och demokrati.

EU är världens största biståndsgivare. Denna resurs måste användas effektivt och ändamålsenligt. Sverige arbetar för att EU ska vara en förkämpe för solidaritet och rättvisa, och ett kraftfullt verktyg mot fattigdomen. Målet är att halvera världens fattigdom till år 2015 – ett mål som världens regeringar har ställt sig bakom.

Regeringen vill inte bara öka de fattigas resurser utan också deras inflytande och handlingsfrihet. Utvecklingssamarbetet ska verka för mänskliga rättigheter, demokrati, tillväxt och rättvis fördelning av makt och resurser.

Vi kommer också att arbeta för att EU spelar en konstruktiv roll vid de konferenser och möten som FN arrangerar detta år. De har alla ett gemensamt syfte: att motverka fattigdom och att bygga upp strukturer och partnerskap för en långsiktig ekonomisk utveckling som gynnar fattiga kvinnor, män och barn. Detta är viktigt för att infria de ekonomiska och sociala rättigheterna.

Sveriges bistånd växer nu snabbt, både genom tillväxten i Sverige och som andel av BNI. Regeringens vilja att nå enprocentmålet står fast.

De ökade resurserna ska bl.a. användas för att främja demokrati och mänskliga rättigheter liksom skuldlättnader och kampen mot hiv/aids. Vi vill också öka de fattigas tillgång till IT, stödja regionalt samarbete mellan utvecklingsländer och tydliggöra biståndets konfliktförebyggande roll.

Konflikter måste förebyggas för att ge plats åt utveckling och rättvisa.

Tragedierna på Balkan och Europas oförmåga att agera i tid visar tydligt på behovet av tidiga insatser för att förhindra att krig uppstår. Detta är också bakgrunden till det svensk-finska initiativ som har gjort krishantering till en uppgift för EU.

Strukturerna för EU:s krishantering lades fast vid Europeiska rådets möte i Nice. Nu är det Sveriges tur att leda arbetet vidare och ge unionen en grundläggande förmåga till konfliktförebyggande och krishantering. EU:s förmåga kan bli ett viktigt bidrag till freden och upprätthållandet av folkrätten globalt.

Utgångspunkterna för vårt arbete är bl.a. följande:

EU har stor potential som konfliktförebyggare.

Vi vill stärka denna förmåga. Med sin bredd och sin historia som fredsprojekt kan EU spela en viktig roll för att förebygga väpnade konflikter, även globalt. Därför arbetar vi för att Europeiska rådets möte i Göteborg ska anta ett program med konkreta förslag för hur EU ska bli bättre på att förebygga konflikter.

Få konflikthanteringsinsatser är uteslutande militära.

Därför har vi ett integrerat synsätt på konfliktförebyggande, civil och militär krishantering. Det är också viktigt att verka för samordning med biståndet i alla dess faser.

För att agera krävs verktyg.

Varje land anmäler sina civila och militära bidrag till ett gemensamt register. Därmed identifieras resurser som snabbt kan sättas in i kriser. De militära resurserna anmäldes i höstas. Sverige leder nu motsvarande arbete på den civila sidan. Sverige har även ansvar för att utveckla formerna för samverkan mellan EU och Nato.

Framtida stora krisinsatser hanteras sannolikt av hela världssamfundet.

FN och dess säkerhetsråd har det övergripande ansvaret för fred och säkerhet. EU:s krishantering ska ske i enlighet med FN-stadgan och kunna användas i insatser av både FN och OSSE. Sverige verkar för att EU:s krishantering byggs upp i nära samarbete med FN. Fredsframtvängande insatser kräver ett beslut av FN:s säkerhetsråd.

Beslut om en EU-ledd insats fattas med enhällighet av medlemsländerna.

Det är upp till varje land att besluta om deltagande.

Det är också på sin plats att slå fast vad EU:s krishantering *inte* innebär:

Det innebär inga ömsesidiga försvarsförpliktelser eller bildandet av en Europaarmé. EU är ingen försvarsunion. Den är heller ingen sluten klubb. Samarbetet står öppet för deltagande också från länder utanför EU.

Freden måste värnas, med nedrustning och vapenexportkontroll.

Sverige och EU arbetar för att hindra att lätta vapen sprids utan kontroll, t.ex. genom illegal handel. Vi vill att FN-konferensen om lätta vapen i sommar ska anta ett handlingsprogram som prioriterar exportkontroll, internationellt samarbete och särskilt bistånd till utsatta länder.

Regeringen ska fortsätta att driva på kärnvapenedrustningen. Vi måste följa upp att åtagandena från ickespridningskonferensen verkligen uppfylls. Ett delmål är att provstoppsavtalet ska träda i kraft. Ett annat är att få fram ett avtal mot produktion av klyvbart material för kärnvapenändamål. Ett tredje är att främja nedrustning av taktiska kärnvapen. Vi fortsätter också att arbeta genom Ny-agenda-initiativet, för att få kärnvapenstaterna och övriga världssamfundet att ta de 13 steg för nedrustning som vi alla är överens om.

Vi uppmanar USA att beakta följderna för nedrustnings- och ickespridningsarbetet om man utvecklar ett nationellt missilförsvar och att därför avstå från detta projekt.

Kampen mot biologiska vapen måste gå vidare. Vi inriktar oss i år på att göra konventionen mer effektiv, genom en kontrollmekanism.

Ännu ett viktigt bidrag till fredsarbetet är att öka kontrollen över handeln med krigsmateriel, liksom handeln med teknologi för massförstörelsevapen. Sverige har en stram politik på detta område och verkar för samma linje internationellt.

Fru talman! Sveriges säkerhetspolitik har sedan 1992 sammanfattats i följande formulering: "Sveriges militära alliansfrihet, syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde, består."

Den formuleringen bör nu, enligt vår mening, ses över. Därför har vi inbjudit alla riksdagspartier till överläggningar i detta ämne. Vår strävan är att skapa bred enighet, och en bred debatt, kring en bättre beskrivning av vår säkerhetspolitiska linje.

Avsikten är inte att överge den militära alliansfriheten.

Den militära alliansfriheten är en tillgång för Sverige och har starkt stöd hos det svenska folket. Den ger oss handlingsfrihet. Den medverkar till att minska risken för konflikter och spänning i vår del av Europa. Den gör det möjligt för oss att vara drivande i arbetet för kärnvapenedrustning.

Allt detta bildar grund för vårt säkerhetspolitiska val. Vi ser fram emot överläggningarna, som vi hoppas kan inledas denna månad.

Förenta nationernas roll växer i en tid av globalisering.

FN:s styrka ligger i dess unika bredd, både i medlemskrets och i verksamhet. Sverige ska fortsätta att bidra till att FN moderniseras och blir mer effektivt.

Det är nödvändigt att stärka FN:s kapacitet inom fred och säkerhet. Vi måste dra lärdom av Rwanda och Srebrenica.

Så görs också i den s.k. Brahimirapporten. Den efterlyser samordning mellan medlemsstaterna för att de snabbt ska kunna ställa fredsbevarare till FN:s förfogande. Den pekar också på behovet av att anpassa FN till dagens komplexa missioner i Kosovo och Östtimor.

Sverige stöder rapportens förslag och verkar för att de snabbt ska genomföras. Det närmare samarbetet mellan EU och FN kan bli ett viktigt bidrag till ökad samordning inom både fredsbevarande och bistånd.

Sanktioner är ännu ett område som är under diskussion och utveckling. Effektiva, riktade sanktioner ska slå mot makthavare utan att drabba civilbefolkningen. Samtidigt har sådana sanktioner visat sig svåra att genomföra. Sverige är inställt på att senare i år ta över samordningen av ett internationellt projekt om riktade sanktioner, med deltagande av en bred krets länder, FN-sekretariatet, forskare och enskilda organisationer.

OSSE spelar en viktig roll för Europas säkerhet tack vare sin utvecklade fältverksamhet, sin särskilde högkommissarie för nationella minoriteter och sitt normarbete. En viktig OSSE-princip är att varje land ska ha rätt att själv välja sin säkerhetspolitiska linje. Som EU-ordförande inriktar vi oss på att utveckla samarbetet med OSSE inom civil krishantering och konfliktförebyggande. Tanken är att EU:s resurser ska kunna användas i OSSE-missioner.

Fru talman! Sveriges utrikespolitik har en trefaldig styrka genom sin nordiska, sin europeiska och sin globala identitet. Vårt mål är att ständigt utveckla var och en av dessa identiteter och att öka samverkan mellan dem.

Vi vill fortsätta att främja och fördjupa integrationen inom Norden genom att bl.a. reducera och avskaffa fler gränshinder.

Det är viktigt att fortsätta samarbetet kring Östersjön. Kombinationen av nya marknadsekonomier och mogna välfärdsstater har resulterat i en stark bas för utveckling och en av Europas snabbast växande regioner. Målet för Sveriges Östersjöpolitik är att stödja hållbar utveckling, social rättvisa och fördjupad demokrati. Östersjöpolitiken ska också stärka de svenska företagens position i regionen och främja kontakter mellan människor och organisationer.

Samma sak vill vi också göra inom ramen för Barentsrådet där Sverige i mars tar över ordförandeskapet.

Sverige ska fortsätta att främja Estlands, Lettlands och Litauens integration i närområdet. Detsamma gäller Polen. Parallellt med det lägger vi gradvis mer fokus på det bilaterala samarbetet med Ryssland och Ukraina. I vår kommer vi att lägga fram en proposition för det fortsatta samarbetet med Öst- och Centraleuropa.

Vi eftersträvar fördjupat samarbete med Ryssland på alla nivåer och områden. Inom EU:s Rysslandssamarbete, som till stor del baseras på arbetet med den nordliga dimensionen, vill vi intensifiera den politiska

dialogen och skapa samverkan i konfliktförebyggande, krishantering, nedrustning och ickespridning. Vi vill också särskilt lyfta fram frågor som miljö, kärnsäkerhet och kampen mot organiserad brottslighet. Dessutom ska vi verka för att Ryssland på sikt integreras helt i världshandeln.

Men vi måste också reagera när utvecklingen ger anledning till oro. Konflikten i Tjetjenien måste få ett slut. För detta krävs en politisk lösning. För detta krävs också att övergrepp utreds och att ansvariga ställs inför rätta.

Den transatlantiska länken, och en fortsatt stark amerikansk roll i Europa och i vårt närområde, är av stor betydelse för såväl Sveriges som Europas säkerhet.

Sverige vill som EU-ordförande stärka förbindelserna med USA och Kanada. Det transatlantiska samarbetet vilar på stor värdegemenskap och står för världens största handels- och investeringsflöde. Vårens toppmöten mellan EU och USA respektive Kanada bör utnyttjas för att fördjupa samarbetet.

Fredsprocessen i Mellanöstern befinner sig i en ny fas sedan Ariel Sharon i går valdes till premiärminister i Israel. Från Sveriges och EU:s sida utgår vi från att fredsanssträngningarna ska fortsätta. I ett uttalande slår vi fast att unionen står beredd att fortsätta att stödja fredsprocessen. Förhandlingarna måste återupptas så snart som möjligt. När så sker är det centralt att parterna utgår från redan ingångna avtal och de hittills uppnådda resultaten.

En fredsuppgörelse måste vara baserad på folkrätten, inklusive de relevanta säkerhetsrådsresolutionerna 242 och 338, principen land för fred och förbudet mot att erövra land med våld. Den måste också inbegripa upprättandet av en demokratisk, livskraftig och fredlig palestinsk stat. Slutresultatet måste vara en rättvis och hållbar fred, en fred som innebär säkra och erkända gränser för alla stater i regionen och som normaliserar förhållandet mellan dem.

På kort sikt måste parterna göra allt för att förhindra våldshandlingar som riskerar att förvärra den sköra situationen i regionen. Sverige och EU kommer också att fortsätta att nära följa Israels bosättningspolitik.

Balkan förblir en prioritering. Freden och demokratin vinner fotfäste, men vi måste vara beredda på bakslag. Komplicerade frågor kring Jugoslaviens federala struktur återstår att lösa, såsom Kosovos och Montenegros framtida ställning. Behandlingen av minoriteter måste förbättras och flyktingar ges möjlighet att återvända hem.

Det svenska engagemanget på Balkan förblir betydande. Den svenska bataljonen och de svenska poliserna i Kosovo är konkreta exempel på det.

Det fortsatta våldet i Colombia är djupt oroande. Som ordförande vill vi öka EU:s ansträngningar att bidra till en hållbar fred. Vi stärker också Sveriges stöd till fredsprocessen, bl.a. genom ett utökat utvecklingssamarbete.

Konflikten i Demokratiska Republiken Kongo hotar freden och utvecklingen i hela regionen och är i dag Afrikas allvarligaste kris. Sverige arbetar för att förmå parterna att följa fredsavtalet från 1999.

Sverige kommer under våren att lägga fram konkreta förslag för hur EU långsiktigt ska kunna stärka Afrikas förmåga att förebygga och lösa

väpnade konflikter. Som ett led i detta arbete hölls i december ett informellt möte i Stockholm mellan nordiska och afrikanska utrikesministrar.

Utvecklingen på den koreanska halvön är glädjande. Sverige sätter stort hopp till närmandet mellan Nord- och Sydkorea.

Vi hoppas också att få se resultat av dialogen mellan regimen och oppositionen i Burma – resultat som leder till ett återinförande av demokratin, och ett slut på mångårigt förtryck.

Fru talman! Oliktänkande fångslas i Kina. Domstolar missbrukas för politiska ändamål i Iran. Folkligt missnöje och demonstrationer möts med brutalt våld på många ställen i Afrika, och nu senast i Tanzania.

Dagligen begås oräkneliga brott mot de mänskliga rättigheterna.

Men samtidigt blir det svårare för de ansvariga att dölja sina övergrepp. I internationaliseringens tidevarv krymper världen och fler ögon ser det onda som sker.

Globaliseringen ger också ökade möjligheter till påverkan och till att sprida budskapet om alla människors lika värde och rättigheter.

Vår utrikespolitik och vårt EU-ordförandeskap ska verka för en rättvis globalisering, ett medborgarnas Europa och en bra utveckling i vårt närområde.

Vi ska göra det utifrån en demokratisk värdegemenskap, genom mångfald och med en bred dialog.

Vi ska göra det i Nyköping, i Bryssel och ute på landsbygden i Latinamerika. Människovärdet är ett och detsamma överallt.

Anf. 2 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sverige befinner sig i dag i en helt annorlunda säkerhetspolitisk situation än för ett decennium sedan. När spänningen mellan öst och väst inte längre är den dominerande utmaningen förlorar gamla svenska föreställningar om neutralitet och alliansfrihet sin relevans.

När statsminister Göran Persson i höstas gjorde upp med den svenska neutralitetspolitiken kunde det ses som ett tecken på att Socialdemokraterna försöker hinna i kapp verkligheten. Tyvärr visar utrikesdeklarationen att regeringen ändå hamnat i en återvändsgränd. Inte heller står orden i samklang med den urholkning av försvarets förmåga som pågår.

Regeringens envishet och oförmåga att utgå från dagens verklighet riskerar att minska den svenska handlingsfriheten – och leda till en osäkerhetspolitik.

Samtidigt som regeringen övergett neutralitetsformuleringen fortsätter den att ge alliansfriheten konstgjord andning. Den trasslar in sig i alltmer långsökta och fantasifulla argument.

Vad menar man egentligen med att den svenska alliansfriheten medverkar till att minska risken för konflikter och spänning i vår del av Europa? Utrikesministern får gärna konkretisera och utveckla det resonemanget senare i debatten. När det gäller avgöranden kring svenska säkerhetspolitiska intressen ska dessa göras i Sverige, i Stockholm, och ingen annanstans. Vi lyssnar, men vi bestämmer ytterst själva.

Argumentet att ett alliansfritt Sverige skulle ha större inflytande i kärnvapenedrustningsfrågor än Natoländerna bygger på önsketänkande. Värt att notera är att den danske statsministern Poul Nyrup Rasmussen bestämt avvisat detta argument.

I andra sammanhang har vi hört utrikesministern säga att Sveriges formella inflytande i Nato inte skulle öka genom ett medlemskap. Hur rimmar detta med svenskt medlemskap i andra internationella organisationer som den europeiska unionen, FN och OSSE?

I verkligheten skulle naturligtvis ett svenskt Natomedlemskap öppna nya möjligheter att stärka vår säkerhetspolitiska roll och vårt inflytande. Hade det inte varit bra med direkt inflytande i Nato, när vi har närmare 800 svenska soldater som tjänstgör under Natobefäl på västra Balkan?

Det mest anmärkningsvärda argumentet från regeringens sida är att alliansfriheten skulle ge Sverige möjlighet till självständiga ställningstaganden. Menar utrikesministern på fullt allvar att våra Natoanslutna grannländer Danmark och Norge saknar denna möjlighet?

Sanningen är att en cementering av den militära alliansfriheten inte är möjlig i den internationella verklighet med ökat säkerhetspolitiskt samarbete som Sverige vill vara en aktiv del av. Och det vet regeringen. Konsekvenserna av att vara med utan att vara medlem är att Sverige marginaliseras när viktiga svenska säkerhetspolitiska intressen står på spel.

Tänk om regeringen i stället hade haft förmågan att konstatera att erfarenheterna från de tio senaste åren visar att vad som tidigare var omöjligt i dag inte bara är möjligt, utan verklighet! Låt mig ge fyra exempel.

För det första anpassas det svenska försvaret till Natos system och svenska officerare samövar med sina Natokolleger.

För det andra bidrar den svenska regeringen med ett omfattande militärt stöd till Estland, Lettland och Litauen, vilket underlättar dessa länders möjligheter att bli Natomedlemmar.

För det tredje har Sverige upprättat ett ramavtal med ett antal Natoländer om gemensamma regler för produktion av krigsmateriel. Genom detta avtal har Sverige tagit ett stort steg mot ökat europeiskt försvarsmaterielsamarbete.

För det fjärde medverkar Sverige aktivt till att driva på arbetet med den säkerhets- och försvarspolitiska dimensionen i den europeiska unionen och kommer som ordförandeland i EU att leda arbetet med att formalisera relationen mellan EU och Nato.

Allt detta sammantaget visar att det är säkerhetspolitiskt samarbete som för oss framåt. Den militära alliansfriheten är en övergångslösning som på sikt riskerar att försvaga snarare än att stärka Sveriges internationella roll. De samlade negativa effekterna av vårt utanförskap kommer med tiden att bli allt tydligare.

Det är därför positivt att regeringen nu valt att tillgodose våra krav på tidiga överläggningar om den svenska säkerhetspolitiska doktrinen.

Det är dags för Sverige att lämna det kalla krigets tänkande bakom sig och utveckla en doktrin som är anpassad till 2000-talet – en doktrin som främjar den svenska befolkningens trygghet och säkerhet i ett längre perspektiv.

En sådan doktrin bör utgå från att Sveriges frihet och säkerhet är beroende av säkerhetspolitisk samverkan med andra länder, där ett nära samarbete med Nato är ett självklart inslag också i svensk politik. Den bör även slå fast att Nato utgör den hårda kärnan för säkerhet och stabilitet på den europeiska kontinenten.

Även om Europa blivit säkrare och det inte längre finns något överhängande militärt hot, är det omöjligt att förutse vilka risker vi kommer att stå inför i framtiden. Ett nära samarbete mellan USA och Europa är därför den bästa fredsgarantin.

Sverige måste ha beredskap att gå vidare och ta ett gemensamt ansvar för fred och säkerhet i Europa. Vi får inte stå oförberedda eller hamna i en isolerad position när säkerhetsläget i vår region, Östersjöregionen, förändras. Sverige kan inte bli det enda av de baltisk-nordiska länderna som valt att stå utanför Nato.

Ett svenskt medlemskap i Nato utgör ett naturligt nästa steg på den väg mot utökat engagemang för samarbete i Europa som varit Sveriges alltsedan 1990-talets början. Sverige måste ta sin del av ansvaret och ha tillräcklig kapacitet för att kunna föra en solidarisk utrikes- och säkerhetspolitik i ett nytt Europa. Den solidaritet vi visar på Balkan måste vi också kunna visa vid en kris i vårt närområde. Europas säkerhet är odelbar.

Fru talman! Relationerna till Ryssland utgör en av huvudfrågorna inom europeisk säkerhetspolitik. Det är viktigt att Europa tillsammans med USA bygger upp ett långsiktigt och nära samarbete med Ryssland. Målet måste vara att Ryssland integreras i den europeiska samarbetsstrukturen.

För närvarande utgör Tjetjenienkonflikten ett tragiskt hinder i denna process. Övergreppen mot civilbefolkningen fortsätter. Tusentals människor har dödats och hundratusentals människor har blivit hemlösa. Ryssland måste aktivt verka för en politisk lösning av Tjetjenienkonflikten och agera i enlighet med de normer som man själv godkänt i OSSE och som medlem av Europarådet.

I dag ser vi både positiva och negativa trender i Ryssland. Men i ett läge där vi vet för lite om den ryska regeringens ambitioner bör vi skynda långsamt. Sverige ska ha, och sträva efter, ett fortsatt förtroendefullt samarbete med Ryssland, men vi måste också kunna kritisera den ryska regeringen när den rör sig i fel riktning. Det är bara med starkare ljus vi kan fördriva mörkret. Det är bra att utrikesministern planerar att ta upp frågan om kärnvapen i Kaliningrad vid sitt nästa besök i Moskva.

Säkra grannar och säkra gränser bidrar till Rysslands egen trygghet och till att landet kan bygga sin säkerhet på grundval av samarbete. De krafter i Ryssland som vill räkna in de baltiska länderna i en rysk intressesfär måste mötas av det definitiva budskapet att deras inställning är ohållbar. Det är därför av grundläggande betydelse – också för vår egen säkerhet – att Estland, Lettland och Litauen blir medlemmar i Nato.

I sitt anförande på Folk och Försvars konferens i Sälen slog utrikesministern fast: ”Det ligger i vårt och EU:s intresse att de nya demokratierna i vår region kan förverkliga sina säkerhetspolitiska mål. Varje land har rätt att välja säkerhetspolitisk linje.” Det var ett steg framåt, och jag tycker att det är beklagligt att formuleringen inte upprepas i dagens utrikesdeklaration.

Fru talman! Det är viktigt att regeringen säkerställer att det blir ett lovande EU-ordförandeskap och inte bara ett ordförandeskap som lovar. Toppmötet i Nice slog fast att Sverige och Belgien ska stimulera till en bred debatt om EU:s framtid. Det handlar om att utforma strategier för den framtida unionen. Men om Sverige bara försvarar *status quo* och inte

vågar driva på kommer de viktigaste frågorna i stället att landa i knät på det belgiska ordförandeskapet.

Det är klart att vårt utanförskap när det gäller euron och att vi står utanför Nato redan har försvårat Sveriges möjligheter att agera pådrivande i två av huvudfrågorna inom Europasamarbetet. Europeiska mynt och sedlar kommer att introduceras den 1 januari nästa år, och Europeiska unionens krishanteringsstyrka på 60 000 man ska stå klar år 2003.

Den allra största utmaningen under det svenska ordförandeskapet är att säkerställa att EU:s utvidgningsprocess tar ett stort kliv framåt. Den utmaningen måste antas fullt ut. Statsminister Göran Persson har formulerat det så att regeringen ska uppnå ett politiskt genombrott i förhandlingarna med minst ett av kandidatländerna. Det är en stor ambition, men inte omöjligt att klara om regeringen visar tillräckligt politiskt ledarskap.

I globaliseringens tidevarv flödar kapital, teknologi och information över nationsgränser som aldrig förr. Men ännu kan inte alla skörda frukterna av att världen är närmare. En viktig orsak är de handelshinder som drabbar de fattiga länderna. Det är för att ta bort dem och göra det möjligt för människor i fler länder att dra nytta av världsmarknaden som det behövs en ny WTO-runda.

Med en ny frihandelsvänlig administration i USA har Europeiska unionen stora möjligheter att sätta fart på förhandlingarna om en liberalisering av världshandeln. Alla skulle vinna på en sådan utveckling, men framför allt utvecklingsländerna.

Däriigenom finns möjligheter att minska klyftorna mellan rika och fattiga länder på det enda långsiktigt hållbara sättet – genom att stödja marknadsekonomin och göra det möjligt för land efter land att av egen kraft resa sig ur fattigdomen. Efter utvidgningen är detta den allra viktigaste frågan under det svenska ordförandeskapet.

EU:s medlemsländer har satt upp ambitiösa mål för att Europa ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi och att arbetslösheten, den verkliga arbetslösheten, ska kunna minskas rejält. Men det kräver att medlemsländerna verkligen genomför nödvändiga strukturreformer.

Att Europa halkat efter USA beror på att våra ekonomier varit och är alltför reglerade. Vägen till en långsiktigt högre tillväxt och lägre arbetslöshet har inga genvägar. Om EU ska bli ett ledande kunskaps- och tillväxtområde krävs att medlemsländernas ekonomier blir friare.

Fru talman! Ingen kontinent är i dag så konfliktdrabbad som den afrikanska. Där vi finner de största behoven av förebyggande och fredsfrämjande insatser är det internationella samfundet tyvärr minst benäget att agera.

Europeiska unionens Afrikapolitik måste tillföras en tydligare säkerhetspolitisk dimension. Detta bör vara en av frågorna som tas upp i det konfliktförebyggande program som regeringen ska presentera i Göteborg.

I går fick Israel en ny premiärminister. Det är nu viktigt att både israeler och palestinier tar sitt ansvar och gör sitt yttersta för att söka en fredlig lösning på gamla konflikter. Europeiska unionens stöd till fredsprocessen är viktigt, men det är USA som till slut måste inta en ledande roll för att säkerställa en varaktig fred i Mellanöstern.

Fru talman! Raoul Wallenbergs öde är en skamfläck för svensk historia. Det är lätt att bli upprörd över hur den svenska utrikesledningen övergav Wallenberg i stället för att ge honom kraftfullt stöd i ett skede då han kanske hade kunnat räddas. De borgerliga partierna har gemensamt föreslagit att regeringen ska tillsätta en oberoende kommission med internationellt inslag för att följa upp Wallenbergfallet. Jag välkomnar att statsministern som svar på vårt förslag nu valt att kalla till partiledaröverläggningar om denna fråga. Vi måste visa att Sverige är redo att vända alla stenar i denna fråga. Det får inte vara så att vi har lättare att göra upp med andra länders historia än med vår egen.
(Applåder)

Anf. 3 LARS OHLY (v):

Fru talman! ”Svensk neutralitetspolitik formar vi själva under eget ansvar och efter egen övertygelse. Den dikteras inte från främmande huvudstäder. Den betjänas inte av en vinglig och vacklande borgerlighet. Den kan aldrig beta oss rätten att föra fredens och rättfärdighetens talan, att efter vår demokratiska övertygelse protestera mot våld och förtryck, att tolka känslor och stämningar hos en överväldigande folkopinion här i landet.”

Så sade Olof Palme i riksdagens andra kammare den 21 mars 1968.

Den svenska neutralitets- och alliansfrihetspolitiken har varit utsatt för förtal och kampanjer från svensk borgerlighet i alla tider. Man har hånat den svenska utrikespolitiken och – ibland öppet, ibland dolt – propagerat för en svensk anslutning till Nato. Trots detta visar alla undersökningar att det svenska folket inte vill att Sverige ska anslutas till en militär allians.

När regeringen nu aviserar en förändring av den svenska säkerhetspolitiken konstateras lakoniskt att formuleringen av säkerhetspolitiken bör ses över. Det sägs inte ett ord om vilka eventuella problem som neutralitetspolitiken medfört. Det finns inte en tillstymmelse till förklaring till varför det nu är nödvändigt att överge den säkerhetspolitiska linje som har varit Sveriges kännemärke under så lång tid.

Den breda debatt som regeringen säger sig eftersträva skulle onekligen må bra av klarspråk om bakgrunden till regeringens ändrade hållning. Självklart är EU-medlemskapet en orsak. Före folkomröstningen om svenskt EU-medlemskap försäkrade så gott som alla företrädare för ja-sidan att neutralitetspolitiken inte skulle påverkas. Är det inte dags nu att medge att ni inte talade sanning i folkomröstningskampanjen? EU-medlemskapet har medfört dramatiska ändringar av svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det åligger regeringen, som vill ändra på Sveriges säkerhetspolitiska linje, att förklara vad det har varit för fel på den hitillsvarande politiken.

När regeringen i praktiken så ensidigt arbetar för att förverkliga EU:s uppbyggnad av en militär styrka och förstärker samarbetet med Nato, riskerar det att komma i konflikt med de vackra orden om Förenta nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Ett alliansfritt alternativ borde naturligtvis börja med en rejäl satsning på FN-samarbetet och det alleuropeiska samarbetet inom OSSE.

Fru talman! EU-ordförandeskapet har lett till att Sverige blivit ansvarigt för en flyktingpolitik som enligt FN:s generalsekreterare Kofi Annan

är ett exempel på existerande intolerans i Västeuropas länder. Annan sade att det finns indikationer på att Europa förlorar perspektivet på sina skyldigheter att skydda flyktingar under internationell lag såsom de beskrivs i konventionen från 1951. Och detta riskerar att ha stort inflytande på andra regioner som ser Europa som en förebild.

FN:s generalsekreterare konstaterade att den oundvikliga effekten av att stänga gränserna för immigranter är att personer som av olika anledningar behöver ta sig in i EU:s länder tvingas använda asylinstrumentet. Regeringars reaktion på denna problematik beskrev han t.ex. så att de flyttade gränsen längre bort från EU:s egna gränser, bl.a. genom att tvinga flygbolagspersonal att agera immigrationsmyndigheter. Regeringarna genomför en begränsad eller ingen utredning av asylsökandes skäl. Han menade att de inte avsätter tillräckligt med resurser för asylprocessen.

Enligt uttalanden från migrationsminister Maj-Inger Klingvall kommer Sverige att tvingas införa bötesstraff för flygbolag och rederier som släppt ombord personer med falska pass. Att i detta läge tala om en human och solidarisk asyl- och migrationspolitik inom EU skorrar inte så lite falskt.

Fru talman! Handels- och biståndspolitik måste samordnas så att alla delar av politiken verkar i samma riktning. EU:s biståndspolitik är helt separerad från handelspolitiken. Och EU:s handelspolitik innebär stora nackdelar för u-länder genom sitt system av handelskvoter och tullmurar. Därmed reduceras biståndet till att bli en sorts dåligt samvete för den utsugning som de rika länderna i världen utsatt stora delar av Afrika, Asien och Latinamerika för. Så länge handelspolitiken inte understöder biståndspolitikerna och så länge EU:s biståndspolitik dessutom brister i effektivitet och ändamålsenlighet kommer solidariteten med världens fattiga att reduceras till ord i högtidstal.

Förbrytelser mot de mänskliga rättigheterna är inga undantag i en god värld. Det handlar om mönster av förtryck som existerar över hela världen. Till detta ska läggas att miljarder människor lever i fattigdom, hemlöshet, arbetslöshet och könsdiskriminering och förvägras sjukvård och undervisning – även i rika och högt utvecklade länder. Fattigdomen i världen är klädd i kvinnokläder. Kvinnoförtrycket är en realitet. Två tredjedelar av alla analfabeter är kvinnor. Två miljoner flickor könsstympas varje år. 80 % av dem som flytt undan krig och katastrofer är kvinnor. I regeringens utrikespolitiska deklaration saknas det nödvändiga könsperspektivet. En stor majoritet av världens flyktingar är kvinnor och barn. De flesta offer som skördas i krig och konflikter är civila, där kvinnor och barn är de mest oskyddade.

Samtidigt finns en omätbar rikedom samlad hos ett fåtal människor, oftast män. Den rikaste femtedelen av världens befolkning delar på 80 % av världens inkomster, samtidigt som den fattigaste femtedelen – oftast kvinnor – delar på drygt 1 % av världens inkomster. Så orättvis är den värld där kapitalismen som system sägs ha vunnit kampen om världsherraväldet. Mer än 1,3 miljarder människor lever på mindre än en dollar om dagen.

Låt mig referera till en rapport om biståndets verklighet 2001 och OECD-ländernas bistånd: När skillnaden mellan fattiga och rika länder ökar blir också skillnaden mellan verklighet och retorik alltmer grotesk.

Fru talman! Det är nödvändigt att analysera orsakerna till orättvisorna i världen. Den gamla kolonialismen är nästan död och begravnen med undantag för Marockos olagliga annektering av Västsahara. Marocko har förklarat att man motsätter sig en folkomröstning, och marockanska trupper har brutit mot vapenstilleståndet. Det finns dock fortfarande utrymme att agera politiskt och diplomatiskt.

Det finns egentligen bara en väg till fred, och det är att återvända till Houstonöverenskommelsen och genomföra en folkomröstning som innebär att Västsaharas folk självt får bestämma sitt öde.

Trots att jag letat har jag inte funnit ett ord om denna den sista kolonin i regeringens utrikespolitiska deklaration. Sverige verkar därmed fullfölja den rad av svek mot det västsahariska folket som vi sett under lång tid. Med Sverige som ordförande i EU kan Marocko tydligen lita på att den franska oviljan att ingripa på FN-resolutionernas grund fullföljs.

Medan den gamla typen av kolonialism i stort sett försvunnit ser vi nya former för den rika världen att behålla makten och kontrollen över världen. Det handlar om starka krav på avregleringar, privatiseringar och utförsäljningar av naturtillgångar och verksamheter och om tullmurar mot fattiga länder. Det handlar om storföretag som bedriver utpressning. Det handlar om en ekonomisk imperialism som syftar till att omöjliggöra fattiga länders självständiga val. Det handlar om att tillförsäkra storföretagen tillgång till råvarumarknader.

I detta läge måste vi som arbetar för en rättvis världsordning vara uppmärksamma på risken för en förskjutning från ett tredje-världen-perspektiv, ett fattigdomsperspektiv, ett rättviseperspektiv, till Eurocentrering. Det är i det perspektivet vi måste analysera riskerna av en Fästning Europa, riskerna av militariseringen av den europeiska unionen och Natos utvidgning.

Fru talman! Som utrikesministern påpekat är kampen mot tortyr och dödsstraff central i arbetet för mänskliga rättigheter. Valet av George Bush till president i Amerikas förenta stater är i det avseendet ett allvarligt bakslag för alla dem som arbetar för mänskliga rättigheter.

I USA har 38 delstater samt USA federalt dödsstraffet i sin lagstiftning. Under år 2000 avrättades 85 fångar i USA. Trots att internationell rätt förbjuder dödsstraff mot personer som var under 18 år när de begick brotten avrättas personer i USA som inte har fyllt 18 år när de begått brott. Sean Sellers var 16 år när han begick det brott han dömdes till döden för. Han avrättades i februari 1999. Av tio avrättningar av personer yngre än 18 år under de senaste åren står USA för åtta. 1989 fastslog USA:s högsta domstol att det inte strider mot författningen att avrätta förståndshandikappade. Sedan dess har omkring 30 mentalt störda personer avrättats i USA.

USA skulle omöjligen godkännas som medlemsland i den europeiska unionen på grund av användandet av detta omänskliga straff.

När det gäller Turkiet har vi i denna riksdag tidigare noterat att den kurdiska minoriteten över huvud taget inte nämns i Nicedokumentet om partnerskap som ska reglera Turkiets väg till EU-medlemskap. Turkiet har sedan staten bildades haft som policy att förneka att det finns ett kurdiskt folk. Om inte Turkiet tvingas att erkänna kurdernas existens och ge dem politiska och kulturella rättigheter kommer landet att fortsätta att förneka dem.

Vi menar att det är helt nödvändigt att Turkiet specifikt erkänner förtrycket av kurder, assyrier och syrianer och tillförsäkrar dem fulla medborgerliga rättigheter. Det är rimligt att den svenska regeringen visar att det är upp till Turkiet att bevisa om man menar allvar med sitt tal om att respektera mänskliga rättigheter och demokrati. Brutala aktioner mot hungerstrejkande politiska fångar eller fascistiska övergrepp i parlamentet talar ett helt annat språk.

Fru talman! Med valet av Ariel Sharon till ny premiärminister i Israel har förväntningarna på en rättvis fred i Mellanöstern sjunkit betydligt.

Fredsförhandlingarna har aldrig skett på lika villkor. Det finns en ockupationsmakt och ett ockuperat folk. Israel har sagt nej till rätten för fördrivna palestinska flyktingar att återvända till sina hem. Israel har sagt nej till en palestinsk stat med östra Jerusalem som huvudstad. Israel har sagt nej till frigivning av samvetsfångar. Israel har sagt nej till ett slut på konfiskeringen av jord. Israel har sagt nej till ett slut på bosättningarna på palestinska områden. Allt detta har gjorts i strid med säkerhetsrådets resolutioner och internationell rätt. Sverige måste tydligt ta avstånd från kalsuparteorier om palestinier och israelers lika skuld.

Varje dag visas att staten Israel inte erkänner människors lika värde. Ett palestinskt liv är helt enkelt inte lika mycket värt som ett israeliskt. Den 21 januari föll två domar i Israel. Den israeliska medborgaren Nahum Korman dömdes till sex månaders samhällstjänst och skadestånd för att ha dödat den 11-åriga palestinern Hilmi Shawasheh. Bestrafningen står i skarp kontrast till domen mot Su'ad Hilmi Ghazal. Denne palestinier dömdes till sex och ett halvt års fängelse efter att i december 1998, vid 15 års ålder och med konstaterade svåra psykiska problem, ha skadat en israelisk bosättare.

Nu har vi en premiärminister i Israel som än tydligare menar att rättvis fred är en fred på Israels villkor. Och diskrimineringen av palestinier i Israel, liksom krigföringen mot det ockuperade palestinska folket, kommer tyvärr sannolikt att fortsätta.

Fru talman! Låt oss hoppas att utrikesministerns tal om att människovärdet är ett och detsamma överallt även gäller palestinern Su'ad Hilmi Ghazal, den fängslade kurdiska parlamentsledamoten Leyla Zana, den oppositionelle Abdessalam Yassine, som sedan tio år sitter i husarrest i Marocko, den sierraleonske medborgaren Matthew Selu, som i november avvisades från Bryssels flygplats efter att belgiska poliser torterat och skadat honom, och den afghanske politikern Abdul Ahad Karza, som sköts ihjäl den 15 juli av två män då han var på besök i Pakistan.

Låt oss hoppas att de ansvariga aldrig kan gömma sig bakom mäktiga vänner utan ställs inför rätta.

(Applåder)

Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! I en tid då alla politiker talar om tilltagande internationalisering, då ordet globalisering är på alla politikernas läppar, då ingen längre ifrågasätter vårt beroende av omvärlden, då kommer signaler från landet som har ordförandeskapet i EU att vi ska snäva in och stänga ambassader. Vi ska därmed bryta upp relationer och kontakter, rasera bryggor och broar i politiken. Anna Lindh! Detta är inte enbart obegripligt, det är också obegåvat och helt oacceptabelt.

Regeringen måste tänka om. Att bryta kontakten med Vatikanen, som för övrigt stod i begrepp att flytta sitt skandinaviska högkvarter från Köpenhamn till Stockholm, är detsamma som att kapa de bästa tänkbara informationskanaler som ett litet land kan ha. Det är mer än obegåvat att inte nyttiggöra sig den information som Vatikanens utrikesförvaltning erbjuder världen över. Det handlar inte om det lilla landet. Det handlar om världsvida kontakter.

Utrikespolitiskt har vi den allra största anledning att glädja oss över att Berlinmuren revs, och östutvidgningen är vi också alla angelägna om att betona som den allra viktigaste och största utmaningen för EU och oss alla i Europa. Kom då ihåg att både Gorbatsjov och Bush fann det angeläget att besöka påven 1989, det s.k. ödesåret. Om någon har betonat påvens roll för utvecklingen i Östeuropa så är det just Gorbatsjov, och han visste. Han kände till relationerna.

Skulle då inte vi i lilla Sverige se till att bevara och utnyttja de kontakter som ambassaden vid Heliga stolen ger? Dessutom är kostnaden för ambassaden synnerligen liten.

Det finns ytterligare en viktig dimension med adress Tunisien. Den som inte inser att morgondagens globalisering kräver större förståelse mellan Europa och den muslimska världen kan knappast sitta i den här kammaren.

Tunisien var ett av Sidas första programländer. Biståndet har ersatts med ett bredare samarbete. Sveriges handel med Tunisien ökar kontinuerligt. Ett tiotal svenska företag finns permanent etablerade i Tunisien. Jag kan nämna Ericsson.

Sverige var ett av de första länderna som gav sitt fulla stöd till Tunisien som självständig stat. Att stänga denna ambassad berövar Göran Perssons regering trovärdigheten när det gäller internationella relationer och ökad förståelse mellan kulturer.

Jag är på det klara med att utrikesministern kommer att anföra som skäl att det kostar att ha ambassader. Men det kostar också att förlora politiska kontakter och att t.ex. inte kunna stå till näringslivets tjänst i samband med handelsutbyte. Det kostar stora pengar.

I sammanhanget kan man påpeka att regeringen har haft råd att lägga ut närmare 100 miljoner på konsultuppdrag som gav noll och att ordförandeskapet i EU kostar ca 1 000 miljoner för sex månader.

Det antyds nu från flera håll att den svenska utrikesförvaltningen redan har givit bestämda direktiv att börja avskeda personal. Samtidigt har vi fått beskedet att Utrikesnämnden och utrikesutskottet ska avhandla dessa frågor innan de avgörs.

Nu kräver jag att utrikesministern här i dag ger klara besked om vad som gäller i den här frågan. Har nedläggningarna redan börjat? Är beslutet fattat? Är det meningen att ärendet när det kommer upp i Utrikesnämnden och utrikesutskottet bara ska handla om ett spegelfäktteri, en formalitet? Låt oss få ett klart besked om detta i dag.

Fru talman! Så är då Sverige ordförande i EU:s ministerråd. Äntligen! Regeringen har talat om det länge, planerat, förberett, och de senaste månaderna har statsministern och övriga ministrar rest Europa runt och presenterat vad man ska åstadkomma under ordförandeskapet. Jag önskar uppriktigt gratulera regeringen till det stora engagemanget.

Jag vill också uttrycka vår tillfredsställelse över den internationella konferensen mot intolerans. Det var starkt av regeringen att så öppet erkänna bristerna i det svenska samhället inför den internationella arenan, för att just kunna diskutera hur vi tillsammans ska kunna motverka främlingsfientlighet, rasism och andra människokränkande aktiviteter.

Som kristdemokrat önskar jag att allas vårt engagemang för ett bra ordförandeskap ska bidra till nya insikter ute i landets lägenheter, stugor och på arbetsplatser – insikter om att EU inte främst är till förfång för Sverige, med hög avgift och ibland irriterande regleringar, utan att EU verkligen ger en möjlighet att åstadkomma mänsklig gemenskap och närmare relationer, bättre miljö, bättre ekonomi och sociala villkor och dessutom, inte minst, bidra till fred och stabilitet långt utanför EU:s gränser. Det är innehållet i denna EU:s utrikespolitik som jag vill ta tillfället att debattera i dag, när vi nu har ordföranden för EU:s utrikesministerråd här i kammaren.

Låt mig först peka på de krishärddar där vi kristdemokrater anser att EU:s ordförande måste åstadkomma resultat under dessa sex månader: Sudan, Iran, Irak, Israel och Palestina, Kina, kandidatländerna till EU samt Ryssland och Tjetjenien.

Sverige bör med vår historia och vår kultur ha förutsättningar att tillföra ett fredsmoment, ett fredsverktyg av demokrati, öppenhet och icke-våld som ett medel att lösa upp både inre och yttre konfrontationer i dagens oroshärddar.

Sudans regering har ända sedan kriget inleddes använt flygbombningar mot oppositionella i södra Sudan. Kriget har ändrat karaktär under senare år. Numera är de huvudsakliga måltavlorna sjukhus, skolor och den civila befolkningen i allmänhet. Detta strider naturligtvis mot den humanitära rätten, och världen *måste* reagera.

Samtidigt uppger World Food Programme att 3,2 miljoner sudaneser hotas av svält till följd av inbördeskrig och torka. I juli och augusti började även bombningar riktas mot humanitära NGO:er och hjälpsändningar. Det finns också misstankar om att kemiska vapen har använts.

Inte förrän internationella hjälparbetare drabbades kom protesterna från FN. Under juli släpptes mer än 250 bomber. En liten del riktades mot NGO:er medan resten var mot civila sudaneser. Som ordförande för EU måste den svenska regeringen lyfta fram frågan om de ökade bombningarna mot de civila i södra Sudan. Vad kommer EU att göra, utrikesministern?

En reform- och demokratiseringsprocess har inletts i Iran, ledd av den reformvänlige presidenten Khatami. Men som alla vet är Iran en tudelad statsförvaltning. Alla vet att den verkliga makten ligger hos den religiösa delen av staten, hos de religiösa ledarna och det understyrda väktarrådet.

Även om reformprocessen inleddes positivt, har den blivit starkt motarbetad av konservativa krafter i samhället. Demokratiska krafter börjar ändå att gro, och alltfler iranier är intresserade av att diskutera demokrati och mänskliga rättigheter.

Alltför ofta vänder vi instinktivt ryggen mot Iran – detta kulturella land med så många begåvade människor. Öppna i stället för mer dialog mellan det demokratiska Iran och EU. Överväg att i partnerskap ge bistånd för att stödja den kommunala demokratin som i dag börjar växa fram i Iran. Våga stödja reformvänliga politiska fraktioner för att främja

en demokratisk kultur och ett flerpartisystem. Hur kommer EU att möta Iran det första halvåret år 2001, utrikesministern?

För tio år sedan inledde västalliansen sitt stöd för Kuwait mot den aggressiva regimen i Bagdad. Det var ett nödläge, en ”sista-utvägenspolitik” som tvingade FN att ge mandat för militära insatser. Det var ett försök att få Saddam Hussein att ändra den destruktiva politiken med biologiska, kemiska och nukleära vapen.

Saddam Hussein har inte tvekat att använda vapnen mot den kurdiska befolkningen i landet, och han skulle inte tveka att göra om det igen.

Den andra verkligheten är de fruktansvärda humanitära konsekvenserna som i dag drabbar befolkningen i Irak. Sanktionspolitiken hindrar inte enbart Hussein att skaffa sig kärnvapen, den krossar även alla möjligheter för en stark opposition att växa fram i landet.

Det duger inte att skylla på Saddam Hussein för att barnen i Irak dör. Vi måste alla ta ett ansvar för våra medmänniskor – speciellt den kommande generationen – oavsett var de bor i världen.

Vad gör EU för att ta fram mer riktade sanktioner? Vad gör EU för att främja demokratin och respekten för mänskliga rättigheter i Irak? Är det någonstans som ett *early warning system* bör etableras så är det i Irak – som kan hota både Mellanöstern och Europa med en kris.

Fru talman! Sedan är det Israel och Palestina. Vi förfäras alla över den verklighet som dagligen speglas från regionen. Människor torteras, lynchas, dödas. Våldet ökar och hatet mellan folken växer.

Det som gör mig mest orolig är den generation av barn och ungdomar som växer upp med enbart hat och våld omkring sig. Vad har de för framtidsdrömmar? Vilken bild får de av sina etniska grannar? Hur kommer de att kunna bekämpa intolerans och främlingsfientlighet i framtiden?

Israel använder sig av övervåld i gränsområdena. Samtidigt hetsas palestinier att som terrorister förinta staten Israel. Freden tycks vara avlägsen. Israeler och palestinier pressas till sitt yttersta för sin egen överlevnad.

Politiken gentemot Israel och de palestinska områdena måste sätta mänskliga rättigheter i centrum. Alltför ofta handlar diskussionerna om enbart självbestämmande och landgränser. Detta måste ersättas med en fokusering på rätten till mänskliga rättigheter för alla i regionen, såväl israeler som palestinier. Utmaningen inför framtiden är fred och försoning. Vad kommer EU att göra i det förväntade tomrummet efter USA, utrikesministern?

För inte så länge sedan besökte jag Kina med en svensk delegation i samband med 50-årsfirandet av Sveriges representation i Kina. Vi träffade en del av det kinesiska utrikesutskottet för överläggningar om nödvändigheten av mänskliga rättigheter.

Många av oss i de västeuropeiska länderna – och enskilda politiker – gör ofta ett generalfel i våra försök att främja mänskliga rättigheter. Vi framför enbart hård kritik, bestraffningar, sanktioner, utestängning och ”den-enda-vägens-politik” för att främja mänskliga rättigheter. Visst måste vi hårt kritisera brott mot mänskliga rättigheter, men parallellt måste vi också finna konkreta samtal, en dialog och gemensam utbildning.

Vi förfäras över att falungonganhängare förföljs i Kina. Kina blottar här en stor svaghet, när man inte kan skapa ett samhälle med utrymme för ett normalt föreningsliv och dess aktiviteter. Ett samhälle som inte kan tillgodose medborgarnas behov av social samvaro utan att detta ses som ett hot mot nationen är i grunden ett instabilt och farligt samhälle som behöver hjälp. Här har Västeuropa erfarenheter som med nödvändighet måste komma Kina till godo. Hur arbetar EU med Kinafrågan, utrikesministern?

Anf. 5 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Den här debatten är historisk därför att den förs när Sverige för första gången är ordförande i EU. Aldrig har Sverige haft så stora möjligheter till internationell påverkan som nu och aldrig så stor betydelse för utvecklingen i världen som nu. Såväl människorna i kandidatländerna som de många förtryckta människorna runt om i världen sätter ett stort hopp till Sverige nu. Det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och att öppna i-världens handel för de fattigaste länderna. En annan fråga är konfliktförebyggande arbete. Jag återkommer till en del speciella frågor senare.

Fru talman! För nästan tre veckor sedan kom jag hem från en resa till Indien, detta efter den förödande och våldsamma jordbävningen den 26 januari så hårt prövade land. Tiotusentals människor omkom, flera hundra tusen skadades eller låg fastklämda i ruinerna. Byggnader, bostadshus och historiska kvarter rasade samman. Överlevande flydde de förödda områdena där efterskalv och brist på mat, mediciner och rent vatten utlöste panik och plundring. Katastrofområdet står inför gigantiska hälsoproblem med stora risker för epidemier.

Denna och andra humanitära katastrofer lämnar ingen oberörd. Vi kan närmast timme för timme via nyhetssändningarna i TV och radio följa situationen. Uttrycket "den globala byn", som ursprungligen lanserades som en idé om att vi alla med elektronikens hjälp skulle ingå i samma gigantiska lokalsamhälle, börjar nu alltmer te sig som en verklighet och inte bara ännu ett i raden av IT-ålderns fixbegrepp.

I den globala byn blir ju Indien ett grannland, vars människors, våra medmänniskors, problem och lidanden ingen längre kan blunda för. De problem och utmaningar som Indien och andra fattiga länder – de flesta finns i Afrika – står inför är inte längre sådana som länderna ensamma kan klara av, utan de problemen och utmaningarna är gemensamma för hela mänskligheten i den globala byn.

Jordbävningen var Indiens värsta på ett halvsekel, och den kändes ända in i grannländerna Pakistan och Nepal. Tyvärr var det här långt ifrån den enda eller den sista i raden av naturkatastrofer som drabbat, drabbar och kommer att drabba mänskligheten. Forskning visar att naturkatastrofer växer fram ur klimatpåverkande miljöförstöring. Upphovet till exempelvis jordbävningar och översvämningar är inte främst naturen utan människan själv. I all synnerhet är människan orsak till naturkatastrofernas förödande effekter genom överbefolkning, miljöförstöring och dålig infrastruktur. Bostäder, ofta av mycket dålig kvalitet, byggs i alltmer utsatta områden. Den omfattande skogsskövlingen bidrar dessutom till att jordskreden i samband med jordbävningar blir fler och större, och

översvämningarna blir värre eftersom träden som binder mark och vatten har avverkats.

Klimatförändringar, brist på sötvatten, avverkning av urskogar, ökenutbredning och kärnkraftens avfall är exempel på miljöproblem som hotar människans överlevnad. Fortfarande är det vi i den rika världen som konsumerar stora mängder energi och råvaror, producerar sopor och förorenar luften. Vi i Sverige måste vara pådrivande för en ekologiskt uthållig politik och en global klimatpolitik.

Fru talman! Det allt övergripande hindret för hållbar och fredlig utveckling är fattigdomen i världen – en fattigdom som beror på historiska orättvisor, krig, konflikter, odemokratiska och dåligt fungerande regimer, rovdrift, girighet, bristande utbildning och orättvis tillgång till världens handel. När vi vet att hälften av jordens invånare tvingas leva på mindre än 20 kr per dag och mer än en miljard på mindre än 10 kr – när de flesta av dessa inte ens har talat i telefon och när 10 % av världens sjukvårdsresurser ska räcka för 90 % av dess befolkning – framstår västvärldens konsumtionssamhälle i bjärt kontrast. Det är en kontrast som många av de fattigaste ändå nås av via radio och TV i detta globaliseringens tidevarv.

FN:s millenniumförsamling i höstas antog målet om att fattigdomen ska halveras till år 2015 – ett mål som ganska få tror är möjligt att nå.

Vi måste förstå att globaliseringen väcker misstro och rädsla hos många. De tror att orättvisorna och skillnaderna ska skärpas. Erfarenheterna visar ju på det. Därav kommer alla de protester som hörs, och därav kommer bildandet av ATTAC-rörelsen. Även om kraven ATTAC-rörelsen driver kan diskuteras ser jag den rörelsen som något mycket positivt – ett växande engagemang mot orättvisorna i världen och ett tillfälle att diskutera dessa frågor, och det till stor del bland unga människor. Det är positivt efter många år av ganska stor likgiltighet för solidaritetsfrågor över huvud taget. Demonstrationerna i Seattle, Prag och Nice har också tvingat i-länderna att ta större hänsyn till u-ländernas krav inför de nya WTO-förhandlingarna.

Enbart marknadskrafter kan inte lösa de grundläggande orättvisorna mellan rika och fattiga. Att bekämpa fattigdom och orättvisor handlar om att skapa demokratiska, jämställda och miljömässigt livskraftiga samhällen och om att väva samman människor, kulturer och nationer. Ett starkare internationellt politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk som prioriterar både ekonomisk och mänsklig utveckling behövs därför.

”Om vi inte får globaliseringen att fungera för alla kommer den till slut inte att fungera för någon.” Orden är Kofi Annans, från talet till världens ledare i Davos nyligen. ”Om vi inte kan få en bättre resursfördelning och mer rättvisa regler kommer ett bakslag i form av ökad protektionism att ske”, sade han också. Hans initiativ Global Compact – ett partnerskap mellan den privata sektorn, näringslivet, organisationerna och regeringarna – för arbete mot gemensamma mänskliga mål är mycket bra. Det är en process i många steg som är nödvändig för att kunna åstadkomma förändring och för att ge globaliseringen ett mer mänskligt ansikte.

Regeringarna kan inte lösa de gemensamma överhängande problem som världen står inför. Det behövs ett kraftfullt globalt samarbete. Det är

inte mindre globalisering som behövs – det är en globalisering som skapar fördelar för alla och inte bara för en elit.

Fru talman! Allt fler länder går mot demokrati och har demokratiskt valda regeringar, vilket naturligtvis är glädjande. Samtidigt finns det så många tecken på motsatsen, t.ex. utvecklingen i Zimbabwe och Tanzania. Alltför många förnekas de möjligheter som de flesta av oss tar för givna. Det finns ännu många länder där människor inte fritt får utbyta tankar, idéer och åsikter och inte får tala sitt eget språk eller utöva sin religion fritt. Vi har inte glömt det, och vi ser överträdelserna mot de grundläggande mänskliga rättigheterna. Vi accepterar dem inte och kommer aldrig att göra det.

Ett viktigt budskap från Sverige inte minst under vårt ordförandeskap, då vi har förmånen att få leda EU, till jordens förtryckta i Afghanistan, på Kuba och i Iran, Irak, Burma, Kina, Nordkorea, Sudan, Vitryssland, Zimbabwe och i många fler länder måste därför självfallet vara detta: Vi har inte glömt er. Vi håller ögonen på era regimer. Vi trycker på. Till människorna i krishärdar som Kongo-Kinshasa, Mellanöstern och i bräckliga demokratier blir budskapet detsamma.

För mig och Centerpartiet är den grundläggande utgångspunkten varje människas lika värde och rättigheter och tron på människans förmåga att själv förvalta sina möjligheter. Det yttersta målet för vår politik är att få alla människor att växa och förverkliga sina drömmar. Utifrån de utgångspunkterna strävar vår utrikes- och säkerhetspolitik efter att möjliggöra för enskilda människor, länder, grupper av länder, regioner och det globala samfundet att ta ansvar för sig själva, för andra och för vår gemensamma värld.

Det är i ljuset av det som vi lägger fram förslag om att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna, bejaka länders självständiga säkerhetspolitiska val, utveckla konflikthanterande och konfliktläkande instrument, utjämna klyftor och bejaka tilltron till demokratisk uppbyggnad underifrån. Vår biståndspolitik har den inriktningen: god samhällsstyrning, demokrati, hållbar utveckling, ekonomisk tillväxt, överbryggnad av den digitala klyftan, nationell livsmedelsförsörjning, kvinnors och barns situation, det civila samhället samt problemorienterat och ökat bistånd. Biståndet måste göra det möjligt för fattiga kvinnor och män att medverka i utvecklingsprocesser och förbättra deras förmåga att ta sig ur fattigdomen.

Livsmedelsproduktionen har en avgörande betydelse. Inget land har hittills lyckats nå en snabb utveckling utan en fungerande livsmedelsproduktion. Det är viktigt att tänka på. Så är det faktiskt.

Ett av det svenska EU-ordförandeskapets mer spännande uppdrag är att utveckla diskussionen om EU:s framtid – den s.k. post-Nice-diskussionen. Från Centerpartiets sida efterlyser vi en grundläggande diskussion på bred bas om vad EU egentligen ska ägna sig åt. Om inte EU ägnar sig åt det som känns angeläget och viktigt för medborgarna kommer en legitimitet för samarbetet aldrig att kunna växa fram. Vi anser att EU måste förändras för att kunna hantera viktiga uppgifter och för att inte tilltron till EU och dess förmåga ska förloras.

Vår uppfattning är klar och tydlig. EU ska vara en union som gör det som görs bäst tillsammans. Det är hög tid att reda ut vilka frågor som ska beslutas gemensamt och vilka som hör till medlemsstaterna och i än

högre grad till medlemsstaternas regioner och kommuner. EU ska koncentrera sig på att möta de gränsöverskridande problemen och utmaningarna. Det innebär att EU ska bygga och främja fred, demokrati, frihandel, miljö och hållbar utveckling, bekämpa den gränsöverskridande organiserade brottsligheten, främja ekonomisk utveckling, välfärdsutveckling – särskilt i de fattigaste delarna av Europa och tredje världen – och öppenhet inom EU och mot omvärlden. Det innebär att man slår vakt om det som är det unika i EU-samarbetet, nämligen blandningen av mellanstatlighet och överstatlighet. Vi behöver ett smalare men effektivare EU som är öppet mot omvärlden och mot nya medlemmar.

När det gäller säkerhetspolitiken måste Sveriges säkerhet i allt högre grad bygga på gemensam säkerhet byggd på hållfasta politiska och ekonomiska relationer mellan demokratiska stater. Väsentligt är att den av alla OSSE-länder godtagna principen att varje land har rätt att självt välja sitt säkerhetspolitiska arrangemang upprätthålls. Sverige har ingen anledning som alliansfri stat att påverka andra länders fria val av säkerhetspolitik. Vår säkerhet och välfärd är i hög grad beroende av utvecklingen i omvärlden och av samverkan med andra länder. Sveriges säkerhet måste således ses i ett globalt perspektiv.

En uthållig säkerhetsordning måste bygga på insikten om vikten av ett utvidgat säkerhetsbegrepp som tar hänsyn till nya hotbilder som miljökatastrofer, flyktingströmmar och IT-hot. Den stora framtida utmaningen för säkerhetspolitiken är att på både internationell och nationell nivå finna former och relevanta medel för att möta dessa hot.

Genom att verka för en stärkt internationell rättsordning och genom att medverka till konfliktförebyggande insatser, gemensam krishantering samt försoning och uppbyggnad efter kriser och konflikter kan vi bidra till ökad säkerhet i omvärlden och därmed också för oss själva. En förstärkt krishanteringsförmåga kan dock inte ersätta den amerikanska politiska och militära närvarons betydelse, som är stor inte minst för stabiliteten i norra Europa och Östersjöregionen.

Fru talman! Jag hälsar med tillfredsställelse beskedet om att den svenska säkerhetspolitiska doktrinen nu ska diskuteras inom ramen för partiledaröverläggningar. När neutraliteten inte längre är relevant är det den militära alliansfrihetens betydelse som måste sättas i centrum och belysas. Den medverkar, enligt vår uppfattning, till att undvika konflikter och spänning i norra Europa och ger oss goda möjligheter att utveckla förtroendefulla relationer och samarbete för ökad säkerhet. Den bidrar också till ett öppnare samarbetsklimat i Östersjöregionen och kan rätt utnyttjad vara en stor tillgång i byggandet av en gemensam europeisk fredsordning.

Vi menar att den militära alliansfriheten är ett medel, inget självändamål. Den minskar på intet sätt vår förpliktelse att föra en aktiv utåtriktad säkerhetsfrämjande politik. Det är självklart fortsättningsvis naturligt och viktigt att vi deltar i alla internationella civila och militära fredsfrämjande insatser.

Jag har en fråga till Bo Lundgren. Han säger att det är viktigt att Ryssland integreras i Europa. Det är förstås en uppfattning som vi delar. När man då ska ha ett fortsatt förtroendefullt samarbete med Ryssland frågar jag så här: Innebär detta att moderaterna nu har anslutit sig till vårt stöd för att genomföra den rysk-svenska marinövningen? Om det är så är

jag den första att välkomna detta, eftersom det är det som vi har förespråkat hela tiden. Det är dels en tuff och berättigad kritik av krigföringen i Tjetjenien och de övergrepp på mänskliga rättigheter som sker där, dels en insikt om värdet av att särskilt på det säkerhetspolitiska området samarbeta närmare med Ryssland bl.a. när det gäller det militära området.

Anf. 6 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Utrikesministern valde att börja sin deklaration med att citera FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna: Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Det är ett bra anslag för en utrikespolitisk deklaration.

Jag tänkte också ta fart i FN och i FN:s stadgar. De första orden i den här stadgeboken lyder: Vi, de förenade nationernas folk, är beslutna att rädda kommande släktled undan krigets gissel som två gånger under vår livstid tillfogat mänskligheten utsägligt lidande.

Det var den erfarenhet som man hade efter de två världskrigen, och det var därför FN bildades. Nu när vi får rapporter från världens olika hörn via TV, radio och andra massmedier ställer ofta människor frågan: Varför gör inte FN någonting? Det är en fråga som jag ofta får.

Vad är då FN? FN är ingenting annat än de länder i världen som har anslutit sig till organisationen för att försöka få en bättre värld, och ingen sådan här organisation är starkare än sin svagaste länk. Det är många svaga länkar i FN. Det är det som är problemet. Det är ekonomiska problem, och det är problem med att leva upp till deklarationer.

Ett av FN:s stora problem är att man inte har lyckats hantera inre konflikter i länder. FN bildades egentligen för att stoppa krig mellan länder, och det är det som stadgan egentligen också säger. Kofi Annan har nu kommit fram med förslag om hur man ska ändra på detta och försöka få stöd för att FN mer kraftfullt ska kunna agera inom länder. Det är viktigt, menar jag, att Sverige stöder den ansträngningen på olika sätt. Sverige ska naturligtvis stödja ekonomiskt men även på det viset att vi är beredda att ändra i stadgan, så att FN får de här möjligheterna. De rapporter som vi har fått från Balkan, Kongo, Angola osv. gör ju att människor blir frustrerade.

En annan organisation som bildades mot samma bakgrund var ju den europeiska unionen. Erfarenheten från världskriget gjorde att man var tvungen att fundera skarpt på hur man undviker ett tredje världskrig. Man kom fram till det här med Kol- och stålunionen. Vi måste kontrollera vapentillverkningen. Vi måste försöka få kontroll på länderna i Europa.

I det här arbetet ingår ju Sverige sedan sex år tillbaka, och vi är nu ordförande. Sverige har naturligtvis under den tid som jag har funnits med i Sveriges riksdag höjt profilen betydligt. När jag kom in här fanns Sverige över huvud taget inte med i EU-sammanhang. Vi drev på från vårt håll, och så småningom blev det så också, och nu måste vi gå vidare. EU:s absolut viktigaste uppgift de närmaste åren är utvidgningen österut. Det är genom att de nya demokratierna inlemmas i ett tätt nätverk av handel, kultur och politisk samverkan som demokratin bäst kan säkras. Utvidgningen är ett moraliskt åtagande som ej får skjutas på framtiden. Sverige måste under det pågående ordförandeskapet arbeta för att försöka avsluta så många förhandlingskapitel som möjligt med de här kandidat-

länderna. Den första utvidgningen bör kunna påbörjas redan 2003. Utvidgningen är inte bara historiskt och moraliskt viktig i hela Europa. Medborgarna tjänar på den här utvidgningen. Ett EU som innefattar i princip hela kontinenten skapar en dynamisk och konkurrenskraftig marknad. Den ger oss möjligheter att arbeta för en bättre miljö i hela Europa och ta krafttag för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Det handlar om säkerhet, och solidariteten ökar.

Genom det här arbetet i EU och genom Sveriges medlemskap har också Sveriges roll ändrats. Nya säkerhetspolitiska förutsättningar ställer Sverige inför nya vägval. Folkpartiet har länge ansett att den svenska säkerhetspolitiska doktrinen, som säger att Sveriges militära alliansfrihet syftar till att vårt land ska kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde, för länge sedan har spelat ut sin roll. Vi hade den här diskussionen redan förra året. Jag citerade då bl.a. den förre kabinetssekreteraren Sverker Åströms artikel som just satte fingret på det här förhållandet. Nu ser jag att förre försvarsministern Thage G. Peterson i en artikel i Expressen utropar: Regeringen håller på att smyga in Sverige i Nato!

Vi har från vårt håll försökt lyfta upp Natofrågan. Nu är det också på gång att vi ska få partiöverläggningar när det gäller själva doktrinen, som vi har upprepat under så många år men som ju har spelat ut sin roll.

Med vårt medlemskap i EU lämnade vi uttryckligen den traditionella neutralitetspolitiken bakom oss. Som medlem i EU kan Sverige aldrig stå neutralt inför en extern aggression mot en annan medlem i EU. Som medlem av de fria demokratiska staternas gemenskap anser vi att Sverige inte heller skulle kunna stå neutralt vid en extern aggression mot någon av våra tre baltiska systemationer.

De europeiska demokratiernas säkerhet har under årtionden garanterats av Nato. Detta samarbete mellan USA och Europa är viktigt också i framtiden. En ny svensk säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt ska bidra till att skapa en alleuropeisk fredsordning.

I vårt eget närområde skulle det vara av stor betydelse om Sverige, de tre baltiska staterna och Finland – vilket självfallet förutsätter att det finska folket så önskar – blir medlemmar av Nato i nästa utvidgningsomgång. Sverige ska därför, i likhet med de tre baltiska staterna, omgående söka medlemskap i Nato.

Förutsättningarna för en svensk säkerhetspolitik har förbättrats drastiskt under de senaste decennierna. Upplösningen av Sovjetunionen, och alldeles särskilt Estlands, Lettlands och Litauens återkomst som fria och demokratiska stater vid Östersjöns sydöstra kust, har skapat ett säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde som i gynnsamhet saknar historiskt motstycke. Det är därför en huvuduppgift för svensk utrikes- och säkerhetspolitik att göra allt för att medverka till att de tre baltiska staterna integreras så fullständigt som möjligt i de framväxande europeiska samarbetsstrukturerna.

Sveriges, och för den delen hela Europas, säkerhet är i allra högsta grad beroende av en gynnsam utveckling i Östersjö- och Barentsområdet. Arbetet för att förbättra miljön, kärnsäkerheten, ekonomin, kampen mot internationell brottslighet m.m. i regionen är avgörande för säkerheten i vårt land. Därför är det angeläget att vi gör stora satsningar för att stärka samarbetet mellan länderna kring Östersjön.

Folkpartiet har i en motion 1999 yrkat på att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato. Folkpartiet är ensamt om ett sådant yrkande här i riksdagen, men jag har förstått av vissa inlägg här att det finns stor sympati för denna tanke. Jag skulle vilja fråga Moderaternas partiledare Bo Lundgren om Moderaterna är beredda att stödja Folkpartiets motionsförslag i utrikesutskottet. Det är under behandling nu. Det har tagit en hel del tid. Förslaget lades som sagt fram 1999 men ska behandlas nu under våren. Det skulle vara intressant att få ett besked på den punkten.

Jag skulle också vilja komma in lite mer på de globala, övergripande frågorna, solidaritetsfrågorna. Folkpartiet menar att de vilar på fyra grundpelare: en tydlig demokratiprofil i utrikes- och biståndspolitik, frihandel, ett ökat bistånd samt reformering av FN. Reformeringen av FN har jag varit inne på tidigare. Jag skulle vilja nämna någonting om den tydliga demokratiprofilen.

I deklARATIONEN som utrikesministern läste upp står det att utvecklingssamarbetet är ett verktyg för mänskliga rättigheter och demokrati, och det stämmer. Jag skulle också vilja vända på det och säga att demokrati och mänskliga rättigheter är verktyg för utveckling. Det är just därför som Folkpartiet länge har strävat efter att vi skulle få en utredning – och nu är en sådan på gång, nämligen GLOBKOM-utredningen om biståndet – där vi poängterar just detta att det övergripande målet för utvecklingssamarbetet med fattiga länder och andra länder är demokrati och mänskliga rättigheter. Om vi inte har demokrati, om inte folket får säga sitt i fria val med flerpartisystem osv., får vi ingen stabil utveckling. Det visar det ena exemplet på det andra.

Detta går också hand i hand med den andra punkten jag tog upp, nämligen vikten av att vi får frihandel. Det slog mig när jag lyssnade på utrikesministern att ordet frihandel över huvud taget inte finns med i deklARATIONEN. Det står mycket om att ta bort tullar osv., men finns det någon anledning till att man inte vill ta just ordet frihandel i sin mun? Socialdemokraterna och Folkpartiet strävade ju i början av det här seklet mycket efter frihandel. Jag hoppas att den inställningen, att frihandel är det som ger utveckling, lever kvar.

Vi kan ta exempel utifrån världen och se hur slutna ekonomier fungerar gentemot öppna ekonomier. Vi kan ta Sydkorea och Nordkorea, två länder som ligger alldeles intill varandra. Sydkorea har fått en enormt fin utveckling, medan Nordkorea är ett av världens fattigaste länder. Vi kan ta Taiwan och Kina. Vi kan ta många sådana exempel som visar frihandels betydelse.

Jag ska i nästa omgång komma in lite grann på andra frågor som jag inte hinner med nu. Men jag skulle så här på slutet vilja ställa en fråga till utrikesministern. Det finns ju olika argument från regeringssidan för att Sverige inte ska gå med i Nato. Ett är att vi skulle tappa vår profil ute i världen. Vi skulle inte kunna tala med samma kraft ute i världen om vi går med i Nato när det gäller nedrustning, globalt samarbete osv. Vi skulle vara låsta på något sätt. Jag delar inte den uppfattningen. Jag vill fråga utrikesministern: Är t.ex. Norges medlemskap i Nato ett hinder för att landet nu kan bidra till internationellt fredssamarbete? Är Danmarks Natomedlemskap ett hinder för Danmark när det gäller att bistå de baltiska staterna i deras arbete med att bygga en stabil och demokratisk ekonomi? Vari ligger hindret i de här länderna, dvs. motsvarande hinder

som vi skulle möta om vi var med i Nato? Det skulle jag vilja ha utrikesministrernas kommentar till.

Jag skulle vilja avsluta med en kommentar till Lars Ohly, som hade ett mycket bra inlägg om internationell solidaritet. Jag förväntar mig att Vänsterpartiet också lever upp till detta när vi ska anslå pengar till det internationella solidaritetsarbetet och inte placerar Sverige på en historiskt låg nivå tillsammans med regeringen.

Anf. 7 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! I den utrikespolitiska deklARATIONEN från regeringen kan vi bl.a. läsa att Sverige nu för första gången är ordförande i EU och att vår uppgift är att i hela unionens intresse driva dess arbete framåt och vara dess röst utåt. Min fråga är: Kan inte den här rösten utåt för hela unionen innebära en begränsning av röstresurserna från svenskt håll? Eller ställer sig utrikesministern på barrikaderna för en rättvis världsordning, och ställer sig Frankrikes Chirac i så fall bakom utrikesministern?

Jag tycker att det här är intressant. När man är ute och reser i världen i dag och träffar företrädare för organisationer, politiker osv. får man ofta höra Olof Palme nämnas när man pratar om Sverige. Det är uppenbarligen så att Olof Palme gjorde sig känd just för att ställa sig på barrikaderna för en rättvis världsordning och för de fattiga länderna. Sedan har det varit ganska tyst. Det skulle vara intressant om utrikesministern nu – för vi har ju förstått att det är en stor möjlighet att få vara ordförande i EU – tar chansen och axlar Olof Palmes mantel på den internationella arenan.

På en enda jord med begränsade resurser är vi alla beroende av varandra. Ansvar för tillståndet i världen är gemensamt. Vår livsstil och vårt sätt att leva påverkar andra människors möjligheter att leva på vår enda jord. Det är allas vårt ansvar att verka för en utjämning och en rättvis fördelning av jordens resurser. Alla människor borde få sina grundläggande behov tillgodosedda.

Men orättvisorna är stora, och klyftorna mellan rika och fattiga har inte minskat utan ökat. Målet att halvera världens fattigdom till år 2015 är ett mycket bra mål och borde vara en självklarhet. Men om man följer händelseförloppet och sifferstatistiken över vad som händer i världen känns det ibland som att det där målet och dagens politik inte hänger ihop. 1,2 miljarder människor har mindre än tio kronor om dagen att leva av – 1,2 miljarder!

Varje dag dör över 30 000 barn av orsaker som till största delen kunde ha förhindrats. Många dör i sjukdomar som vi i den rika världen för länge sedan har lärt oss bota.

1,2 miljoner kvinnor och barn tvingas prostituera sig varje år.

De 20 % av jordens befolkning som bor och lever i i-länder förbrukar 80 % av jordens resurser. Kvar blir 80 % av jordens befolkning som ska livnära sig på de 20 % av resurserna som återstår. Detta är naturligtvis inte hållbar utveckling. Detta är inte rättvis fördelning.

Världen står inför gigantiska utmaningar i form av en kraftig befolkningsökning, en accelererande miljöförstöring, minskande bördighet, brist på vatten och en snedvridning av livsmedelsförsörjningen. Konkurrensen om jordens resurser skapar stora spänningar och konflikter. Brist på rent vatten och klimatförändringar är två stora miljöhot som kräver

politiskt ledarskap och vilja att vidta åtgärder, även om det kortsiktigt leder till protester.

För att klara av detta behövs nya lösningar när det gäller energiproduktion, energianvändning, transportsystem samt industri- och livsmedelsproduktion. Om alla ska kunna leva på samma standard måste resursförbrukningen per capita i västvärlden minska markant. I ett globalt miljö- och rättviseperspektiv är det därför nödvändigt att den rika världen skyndar på mot kretsloppssamhället. Det är därför för mig något förvånande att utrikesministern vad gäller miljöfrågorna säger att vi måste komma till rätta med miljöproblemen. Att städa upp i miljöproblemen behövs naturligtvis, men det räcker inte för att uppnå hållbar utveckling. Det behövs krafttag för att förändra samhället så att vi inte ser miljön som ett problem, utan ser miljön som den som kan ge oss möjligheter att leva på vår jord, under förutsättning att Brundtlandkommissionens synpunkter och idéer om hållbar utveckling ses som en viktig del i allt samhällsbyggande.

Förutsättningarna för hållbar utveckling, utrikesministern, är inte att komma till rätta med miljöproblemen, utan det är att på allvar inse att vi är en del av miljön och att vi måste leva av och med miljön.

Det är bra att regeringen har sagt att miljöfrågorna tillhör de viktiga frågorna under ordförandeskapet, och vi ser fram emot att få tydliga förslag både på klimatområdet och på kemikalieområdet. Nyligen kom en ny larmrapport från FN:s expertgrupp som återigen varnade för klimatförändringarna. Det krävs handling innan det är för sent, för rapporten pekar inte på hållbar utveckling utan på kommande katastrofer. Trots att vi vet att klimatförändringen kan leda till att stora delar av de kustnära områdena, som också är de befolkningstätaste, riskerar att hamna under vatten och att det skulle leda till att många människor skulle tvingas fly för att inte bli dränkta, så saknas politisk vilja från världens regeringar att vidta nödvändiga åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser. Förutom att det redan i dag finns alltför många människor som tvingas fly skulle klimatförändringarna orsaka en mängd miljöflyktingar. Och vart skulle de ta vägen med nuvarande politik?

När FN:s generalsekreterare Kofi Annan besökte Sverige tog han upp EU:s flyktingpolitik. Han värdjade till Sverige att arbeta för en humanare flyktingpolitik än den som i dag råder inom EU.

I går kunde man se ett reportage i TV om en kvinna från Iran som trots att hon hotades att bli dödad om hon skickades tillbaka till Iran inte kunde få stanna i Sverige. Var finns humaniteten i flyktingpolitiken i dag? Sträcker den sig bara till att fördöma regimer som bryter mot FN:s deklarationer om mänskliga rättigheter, inte till att ta ansvar för dem som drabbas?

Det är viktigt att den politik som regeringen vill föra hänger ihop vad gäller ord och handling och att vackra ord också följs av ett aktivt handlande. Är det så i dag, att ord och handling hänger ihop? Jag tycker att det inte alltid är så.

Ta frågan om fred och nedrustning och export av vapen. Är det freden och nedrustningen som är det viktiga i regeringens politik, eller är det att gynna vår egen vapenindustri?

I regeringsdeklarationen säger utrikesministern att den militära alliansfriheten gör det möjligt för oss att vara drivande i arbetet för kärnva-

pennedrustningen. Det låter jättebra, tycker jag. Sverige borde verkligen vara pådrivande för en avrustning, men nyligen lade ju regeringen fram en proposition till riksdagen som bygger på att vi ska ha ett samarbete inom vapenindustrin med bl.a. Europas två kärnvapenstater Frankrike och England. Går verkligen detta att förena? Å ena sidan säger sig regeringen arbeta för kärnvapenedrustning, å andra sidan vill man ha en gemensam vapenindustri som producerar en del av kärnvapnen.

Åtminstone jag känner en mycket stor oro för att ord och handling inte hänger ihop och att trovärdigheten för svensk nedrustningspolitik går förlorad i iveren att få vara med och samarbeta på vapentekniksidan.

Det är också intressant att notera att utrikesministern nu vill se över formuleringen om alliansfriheten och därför tänker inbjuda partierna till överläggningar om den formulering som skrevs 1992. Samtidigt anser tydligen regeringen att alliansfriheten inte ska överges utan är en tillgång för Sverige. Vad är det som ska ändras på och ses över om nu alliansfriheten är en tillgång? Är det i praktiken så att Nicefördraget, som regeringen gått med på, inte ger oss utrymme för en svensk alliansfrihet, att vi från Miljöpartiets sida, som kritiserat regeringen för att EU-anpassa säkerhetspolitiken, nu får rätt och att Nicefördraget innebär en förändring av doktrinen om alliansfriheten?

Ja, nog är det svårt att se hur alliansfriheten, som mycket riktigt har ett starkt stöd bland svenska folket, ska kunna kvarstå med gemensam säkerhetspolitik och gemensam försvarsindustri. Är det inte dags att regeringen talar klartext om vad Nicefördraget får för konsekvenser för alliansfriheten?

Det är 1,2 miljarder människor som har mindre än 10 kr per dag att leva på. En stor del av dessa svälter. Att bekämpa fattigdomen, och ha det som övergripande mål i svensk biståndspolitik, måste naturligtvis få till konsekvens att övrigt agerande följer av detta. En viktig del är att skriva av de fattiga ländernas skulder. Här kan vi fortfarande se hur nettoflödet av ekonomiska resurser går från fattiga länder till rika. Sverige måste därför på ett mycket aktivt sätt arbeta för att avskrika skulderna för de fattiga länderna.

En annan viktig förutsättning för att minska fattigdomen är att införa rättvisare handelsregler. Det är tragiskt att konstatera att EU-länderna inte ens kunde ge tullfrihet till de s.k. MUL-länderna, att EU:s egna socker-, ris-, och bananintressen var viktigare för uppgörelsen än att ge förutsättningar för de allra fattigaste länderna. Det visar på problemet med intressen inom EU kontra behoven för andra delar av världen. Jag hoppas verkligen att regeringen under ordförandeskapet kan se till att det här får en lösning och att de allra fattigaste länderna får möjlighet att på ett rättvist sätt också kunna handla med EU-länderna.

Det som är mycket positivt i den här skrivelsen är att regeringen under våren ska lägga fram ett förslag om hur EU långsiktigt ska kunna stärka Afrika genom att bygga upp och för att lösa konflikter. Det finns ett stort behov av att Afrikas länder får ökad uppmärksamhet internationellt och också får hjälp. Demokratiska republiken Kongo, Kongo-Kinshasa, där åtminstone fem länder är involverade i konflikten, lider enormt. Dess befolkning har verkligen behov av både fred och humanitär hjälp. Nöden är enormt stor, och svälten är stor i detta annars så rika land.

Det finns en hel del andra länder som också behöver svensk uppmärksamhet. Det kan vara intressant att höra om detta nu när utrikesministern får möjlighet att tala om vilka länder man ska försöka lyfta fram på EU-mötena för att öka uppmärksamheten på behovet av insatser.

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Årets utrikesdeklaration har ett tydligt globalt perspektiv. Vi ser EU som en möjlighet för global rättvisa. Vi använder därför ordförandeskapet för att arbeta för mänskliga rättigheter, bättre bistånd, skuldavskrivning och bättre tillträde för fattiga länder till EU:s marknad.

Här kan vi också se hur EU och Sverige kan samverka, för att anknuta till Holger Gustafssons frågor, när det gäller mänskliga rättigheter i t.ex. Iran. Där kan vi stödja reformprocessen samtidigt som vi gemensamt protesterar mot de övergrepp som tyvärr har blivit allt vanligare på senare tid.

Vi kan också gemensamt driva på rätten för falungong att demonstrera i Kina. Vi kan gemensamt inom EU se till att vi får en utbildning i mänskliga rättigheter och genomföra alla de andra krav som står på vår lista när det gäller Kina och mänskliga rättigheter. Samtidigt kan vi gemensamt med andra EU-länder kraftfullt protestera mot förtryck, övergrepp och dödsstraff.

Gemensamt inom EU kan vi också sätta de globala miljöfrågorna högt, något som Miljöpartiet borde välkomna i stället för att ställa sig vid sidan av.

Eller låt mig ta upp en fråga som flera har varit inne på, frågan om Afrika, Kongo. Sverige har varit en stor humanitär biståndsgivare. I samverkan med EU kan vi nu inte bara arbeta med biståndet utan också se över möjligheten till vapenembargo och internationell samordning av insatserna. Vi kan skicka ned EU:s sändebud för att försöka hjälpa till att få slut på striderna. Så vi ser tydligt EU-ordförandeskapet som ett stöd för de fattigaste, som en hjälp för de förtryckta.

I det sammanhanget tyckte vi också att det vara bra att Kofi Annan tog upp flyktingfrågorna. Principerna om en generös flyktingpolitik har vi ju kommit överens om i EU. Men för att verkligen förverkliga detta återstår det tyvärr alltför lång väg. Därför blir det här en viktig fråga när de ansvariga ministrarna från alla EU-länder träffas i Stockholm i slutet av den här veckan. Vi hoppas att Kofi Annans ord ska vara en vägledning för det mötet.

Jag kan alltså hålla med de föregående talarna när det gäller den globala problembilden. Men jag tycker att det är viktigt för Marianne Samuelsson och Lars Ohly att se den oerhörda möjlighet som EU utgör när det gäller den internationella solidariteten och det internationella samarbetet. Kom med i det arbetet i stället för att ställa er vid sidan om!

Herr talman! Sedan skulle jag vilja beröra säkerhetspolitiken. Regeringen och en bred majoritet av både det svenska folket och ledamöterna i Sveriges riksdag vill behålla alliansfriheten. Det vill vi för att vi anser att alliansfriheten hjälper oss att ha ett bra säkerhetspolitiskt läge i norra Europa och för Sverige. Vi får en handlingsfrihet. Vi får möjlighet att aktivt driva kärnvapenedrustning, något som faktiskt inte ens våra grannar Norge och Danmark har. De kan t.ex. inte vara medlemmar i Ny Agenda-initiativet.

Några säkerhetspolitiska debattörer, liksom delar av Folkpartiet och Moderaterna, vill ha medlemskap i Nato. Jag tycker att Bo Lundgren har ett ansvar att förklara för svenska väljare varför man vill byta svensk säkerhetspolitik. Varför vill man byta linje? Vi har redovisat varför vi vill ha kvar den svenska alliansfriheten; för att det är ett bra säkerhetspolitiskt läge, för att vi har en handlingsfrihet och aktivt kan driva kärnvapenedrustningen. Varför vill ni byta? Jag kan instämma i K-G Biörsmarks fråga tidigare. Ni har varit ganska, låt mig säga, suddiga på denna punkt. Vill ni att Sverige ska begära inträde? Ska vi begära inträde ensamma? När ska vi begära inträde? Jag tycker att ni kan börja ge svar på frågorna.

Låt mig också fråga: Hur stärker det säkerheten för Sverige och norra Europa? Hur stärker det säkerheten att Sverige som Natomedlem skulle försvara en offensiv kärnvapendoktrin? Enligt Natos regler ska medlemmar nämligen försvara, nu läser jag innantill, principen om kärnvapenavskräckning och den centrala roll kärnvapnen spelar för alliansens strategi enligt dess strategiska koncept. Hur ökar Sveriges och norra Europas säkerhet för att Sverige offensivt skulle driva kärnvapendoktrinen? Svara på det, Bo Lundgren och K-G Biörsmark!

Sedan har vi också diskussionen från Lars Ohlys sida. Han säger att vi överger en säkerhetspolitisk linje. Det gör vi inte, Lars Ohly. Vi överger inte alliansfriheten, tvärtom. Däremot anser vi att formuleringen bättre ska anpassas till den verklighet som vi lever i. Vi ser att det kalla kriget har tagit slut. Vi kan se EU:s utveckling och att vi själva har blivit medlemmar i EU. Vi kan se att vi har en säkerhetspolitisk situation som är mycket trygg i norra Europa. Tanken på ett invasionshot är i princip borta.

Verkligheten är alltså mycket bredare än att vi ska kunna vara neutrala i händelse av krig i vårt närområde. För att kunna tillgodose denna bredare beskrivning av den svenska säkerhetspolitikens syfte tycker vi att det är viktigt att vi ser över den här formuleringen.

Lars Ohly citerade tidigare Olof Palme. I så fall vill jag gärna också citera Olof Palme, Lars Ohly.

Så här sade Olof Palme redan 1971:

Om vi ska kunna leva upp till vårt europeiska ansvar och spela en roll i Europa krävs det att vi erkänner vår europeiska identitet. Vi kan inte ställa oss utanför den europeiska verkligheten. Vi kan inte föra en politik som efter våra förutsättningar främjar avspänningens och det fredliga samarbetets sak om vi samtidigt försöker hålla en distans till utvecklingen i vår världsdelen. Tvärtom är det först när vi är beredda att fullt ut bära vår del av ansvaret för Europas utveckling som vi kan bidra till ett stärkande av fredens och framstegens sak.

Jag tycker att det är en viktig utveckling som vi ser i Europa i dag, där man med respekt för varje lands säkerhetspolitiska val, där vissa tillhör Nato och där vissa är militärt alliansfria, skapar en förmåga inom EU att arbeta både förebyggande och med krishantering.

Vi kan i dag se att det är många som vill vara med i EU:s krishantering. Kofi Annan och FN ser det som en stor tillgång och möjlighet för FN. Vi kan se att kandidatländerna, Ryssland, Ukraina och Kanada står på kö för att få samverka med EU:s krishantering. Och Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill ställa sig vid sidan om. Varför?

Jag kan också se att Sverige har mycket att bidra med i denna debatt. Vi har påbörjat det viktiga arbetet med att ta fram mål för EU:s civila krishantering. Vi har börjat med mål för hur många poliser vi ska kunna ha gemensamt i Europa att sätta in i krishärdar. Men det handlar också om att få rättsväsen att fungera, att få åklagare, domare och räddningstjänst att fungera. Vi har satt i gång det viktiga förebyggande arbetet – hur vi ska kunna samordna EU:s bistånd, handel, diplomatiska och politiska åtgärder – för att kunna agera så tidigt att väpnade konflikter inte behöver bryta ut. Och vi har från svensk sida varit pådrivande i samarbetet med FN – hur EU, som nu bygger upp resurserna, ska kunna samverka med FN som har ansvaret, legitimiteten, för den internationella globala ordningen – att kunna ta vårt europeiska ansvar för att bistå när det gäller katastrofer, akuta kriser och fredsinsatser. Jag tror att EU:s insatser här kommer att bli mycket betydande, inte bara för att klara freden i Europa, som är väl så viktig, utan också för att kunna ge ett ordentligt bidrag till FN och det globala förebyggande arbetet, i krishanteringen och för att ta ett viktigt europeiskt ansvar för den globala freden.

Anf. 9 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig först kommentera de två frågor som Marianne Andersson och Karl-Göran Biörsmark ställde till mig. Jag tycker först och främst, Marianne Andersson, att det är väldigt bra att Centern nu klart och tydligt konstaterar att militär alliansfrihet kan vara ett medel och att det inte är något självändamål. Det är mycket bra, därför att det öppnar för en realistisk diskussion om framtiden.

Sedan ställdes frågan om Ryssland och den marinövning i maj i fjol som vi motsatte oss. Så länge kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer och så länge det ohyggliga kriget med dess följdverkningar pågår i Tjetjenien och man inte har fått det som man med fog kan kräva av Ryssland så tycker vi inte att man ska genomföra bilaterala militärövningar.

Karl-Göran Biörsmark, Lars Leijonborg svarade egentligen på frågan när vi var på Folk och försvars konferens i Sälen förra året. Han sade:

Det är klart att man inte kan fatta beslut i frågan om ett Natomedlemskap genom att rösta ja eller nej till en motion i Sveriges riksdag. Det kräver en djupare och mer genomgripande behandling än så.

Utrikesministerns inlägg skingrade ju inte dimmorna kring den socialdemokratiska säkerhetspolitiken. Tvärtom ökade det förvirringen. Vad är det som Sveriges utrikesminister står och säger i riksdagens talarstol? Jo, hon säger: Vi ska inte byta linje. Varför byta linje? Precis så. Vi ska ha överläggningar nu för att hitta ett modernare språk. Vi ska bara ändra formuleringarna. Innehållet ligger fast. Det är precis samma innehåll som tidigare. Sedan säger utrikesministern att vi måste göra det därför att verkligheten har förändrats. Men det är ju inte bara språkbruket som har förändrats, utrikesministern. Det är faktiskt den verklighet som vi ser kring oss. Det är ju den gamla öst-väst-konflikten som har försvunnit. Vi har en helt annan säkerhetspolitisk situation som präglas av att vi på ett helt annat sätt blir beroende av samarbete och samverkan med andra. Det är ju ogenomtänkt, t.o.m. otänkt, skulle man kunna säga, att resonera på det viset.

Den här vilshenheten och oförmågan som regeringen har att faktiskt se att dagens verklighet leder till att vi inte kan säga att vi nu och för all framtid kan säga att vi kommer att vara militärt alliansfria. Den oförmågan i sig leder ju till en osäkerhet. Den är omöjlig och leder till osäkerhet. Detta gäller även försvarspolitiken. Minskad handlingsfrihet och ökad osäkerhet följer ju av att man inte kan fullfölja de uppgifter som man har med de resurser som man får. Med den bredd i internationella uppgifter som försvaret har fått och de andra uppgifterna som finns kvar med de förändringar som sker klarar man inte uppgiften. Och det är ju än mer anmärkningsvärt att regeringen vill lägga locket på i den debatten.

När Svenska Dagbladet i går publicerade slutsatserna i ett par rapporter, vad hände då? Tycker man att det är vettigt att svenska folket kan få vara med i en debatt och få underlag för en diskussion? Nej, man ska egentligen lägga locket på, och man ska dessutom göra personförändringar i Försvarsberedningen. Det är resultatet. Acceptera att världen ser annorlunda ut, och gör någonting åt den svenska inriktningen av politiken för svenska folkets och vår säkerhets skull.

Vi ser ett Natomedlemskap som ett ganska naturligt nästa steg för Sverige. De argument mot att bryta med alliansfriheten som utrikesministern har är ju ganska märkliga i vissa avseenden. Ett av dem var ju att det skulle öka osäkerheten om Sverige skulle tillhöra Nato i framtiden. Det innebär ju att Danmarks och Norges Natomedlemskap i sig innebär en osäkerhet. Detta är ju mycket märkligt. Om de baltiska länderna som har ansökt om Natomedlemskap, och som jag hoppas regeringen är beredd att stötta, skulle bli medlemmar skulle vi sitta isolerade på en ö här. Det finns egentligen inga grundläggande raka tankar. Vi ska byta linje. Regeringen inser att vi måste byta linje. Men den vågar inte ta den debatten, och det är beklagligt.

Sedan måste jag ta upp en annan fråga som jag tycker är förvånande. Visserligen talade utrikesministern om en nordisk identitet inom ramen för den treenighet som också innebär det europeiska och det globala. Men det var inte så mycket mer substans bakom det som handlade om det nordiska. För oss är det viktigt att intensifiera samarbetet med Danmark, Norge, Finland och Island inom ramen för ett bredare internationellt samarbete. För oss är det naturligt att det nordiska rådet ska kunna användas på ett annat och bättre sätt i framtiden, och därför bör det nordiska rådet inbjuda de baltiska länderna att bli medlemmar och ta del av den verksamheten.

Det ska bli intressant att höra utrikesministern möjligen utveckla hur det kommer sig att det nu bara är ord som ska ändras och ingen substans. Det är mycket märkligt. Då behöver vi ju knappt ha några överläggningar. Jag ser fram emot överläggningar för att diskutera den nya verkligheten och den faktiska förändring som krävs. Det är det som vi måste diskutera i överläggningarna.

Vart tog Norden vägen? Ska vi bredda och fördjupa samarbetet med de nordiska länderna? Och är regeringen villig att medverka till att bredda det nordiska rådet och att inbjuda de baltiska länderna att bli medlemmar?

Allra sist: Frihandel är något väsentligt och viktigt, oavsett hur orden används. Men det som oroade mig i en diskussion i TV för några veckor sedan med Göran Persson var att när jag två gånger ställde frågan om

regeringen kommer att ta initiativ till att verkligen få i gång frihandels-samtal och överläggningar med den nya amerikanska administrationen och jobba hårt, så fick jag egentligen inga konkreta svar. Och tyvärr har det funnits signaler inom EU som är lite besvärande. Skulle utrikesministern vilja utveckla också den frågan?

Prot. 2000/01:62
7 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 10 LARS OHLY (v):

Herr talman! Man ska inte laga det som inte är sönder. Regeringen in-tar två oförenliga ståndpunkter samtidigt i sin säkerhetspolitiska diskus-sion. Å ena sidan vill man ändra säkerhetspolitiska doktriner och har t.o.m. inbjudit de svenska partierna till överläggningar om det. Å andra sidan menar man att det inte är regeringens ansvar att förklara varför man vill ändra linje, utan det är andra som förespråkar förändringar som har till ansvar att förklara att man vill byta säkerhetspolitisk linje. Självklart, det ansvaret har alla som förespråkar ändringar eller det nuvarande.

Men det intressanta just nu är att regeringen säger att den svenska ne-utralitetspolitiken har varit ett problem. Är det inte rimligt att fråga sig: Vad är det i den svenska neutralitetspolitiken som har lett till problem? Vad är det som har inneburit att vi inte kunnat föra den politik som vi har velat? Vad är det i den nuvarande formuleringen som omöjligen kan förenas med Sveriges framtida säkerhetspolitik? Att hänvisa till att det kalla kriget inte längre finns duger inte. Den svenska alliansfriheten och neutralitetspolitiken hänger intimt samman med men har aldrig enbart varit förknippade med den gamla ordningen i Europa, utan det har tvär-tom varit en medveten utmejsling av en linje som har gett Sverige själv-ständighet, oberoende och handlingsfrihet. Det är faktiskt inte bara and-ras ansvar att förklara varför man ger upp gamla föreställningar. Det är faktiskt regeringens ansvar att förklara varför man vill laga något som inte är sönder.

Herr talman! Den eurocentrering som jag varnade för i mitt huvudan-förande är alltför tydlig i Bo Lundgrens anförande här i dag. I sitt huvud-anförande tog Bo Lundgren upp två saker som möjligtvis skulle kunna anknytas till något större synsätt än enbart det europeiska och ibland tyvärr enbart det EU-mässiga. De två var dels förhandlingar inom WTO för ökad frihandel, dels några korta välvalda ord om konflikterna i Af-rika. Det globala perspektivet fanns över huvud taget inte. Synsättet som innebär det gemensamma ansvaret för hela världens utveckling, för de strukturella problemen, för underordningen av kvinnor, för fattigdomen i världen lyste med sin frånvaro. I stället förde Bo Lundgren en lång dis-kussion som, efter vad jag minns, aldrig från moderaternas sida utmynnade i ett så tydligt ställningstagande för ett svenskt Natomedlemskap. Detta Nato som försvarar, som utrikesministern så riktigt påpekade, principen om kärnvapenavskräckning, som bygger sitt försvar på innehav av kärn-vapen, vill samtidigt inte bara moderaterna utan också regeringen arbeta allt intimare samman med. Man vill bygga upp gemensamma strukturer mellan den europeiska unionen och Nato. Man har redan bestämt att man ska ha regelbundna återkommande möten på ganska hög nivå. Man utar-betar olika former och strukturer för samarbete med det Nato som ibland ses som ett stort hinder för kärnvapenedrustning och en radikal politik av den svenska regeringen, men som ibland ses som en garant för säker-heten i Europa. Så här sade utrikesministern i sin deklaration: ”Den

transatlantiska länken, och en fortsatt stark amerikansk roll i Europa och vårt närområde, är av stor betydelse för såväl Sveriges som Europas säkerhet. — — — Det transatlantiska samarbetet vilar på stor värdegemenskap ...” Värdegemenskap om vad? Om konfliktlösning? Om kärnva-penavskräckning? Om synen på dödsstraffet? Vad bygger denna värde-gemenskap på?

Jag noterar också att utrikesministern i sin deklaration inte nämnde den sista kvarvarande kolonin Västsahara och att vi dessvärre då inte kan förvänta oss ett starkt svenskt agerande mot den marockanska annekteringen. Jag tycker att det är sorgligt. Jag tycker att det skulle vara ett utmärkt tillfälle att använda det svenska EU-ordförandeskapet till att driva på för en fredlig lösning som måste innefatta en folkomröstning bland det västahariska folket.

Jag har också uppmärksammat en formulering i deklarationen som jag hoppas inte innebär att regeringen numera inte vill ställa upp på kra-ven på en folkomröstning om den monetära unionen. Formuleringen är att ett svenskt medlemskap i EMU ska ”underställas svenska folket”. Det rimliga är väl att man också talar om hur detta ska ske. Är det svenska folkets rätt att i en folkomröstning och i en demokratisk kampanj inför en folkomröstning ta ställning till EMU-medlemskap, eller anser utrikesmi-nistern att detta ska avgöras av enbart Sveriges riksdag utan den breda demokratiska förankring som en folkomröstning medför?

Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det går an för utrikesministern att tala högt och inten-sivt om att Sverige nu har mycket att bidra med i internationella sam-manhang och i arbetet med att skapa förståelse människor emellan. Men detta motarbetar man ju i regeringen genom att riva broar när man stänger ambassader, som på ett utomordentligt betydelsefullt sätt kan ge information och kunskap om våra grannar, om dem vi behöver arbeta tillsammans med.

Kan jag inte, utrikesministern, få svar på den fråga jag har ställt: Har ni redan börjat att montera ned de ambassader som jag nämnde?

Herr talman! Jag vill gå vidare och fokusera på de områden som vi kristdemokrater tycker är så viktiga att EU-ordföranden går vidare med och åstadkommer resultat med under den här sexmånadersperioden.

Det gäller förhandlingarna med kandidatländerna, som nu bör gå in i ett avgörande skede under våren. Det har också utlovats under Sveriges ordförandeskap. Sedan ska man avsluta dem med några länder. Det är inte dags att pruta på detta än. Sverige bör vara drivande för reformer av struktur- och jordbrukspolitiken i unionen med målet att göra en radikal omdisponering av resurser från de största nettobidragsmottagarna till de nya medlemsländerna. Det finns oroande tecken på att viljan att ta sitt ansvar för Europas återförening är i avtagande i flera länder och bland flera regeringar. Det är oroande. Det är oro för sysselsättning och ökad kriminalitet som ligger i botten på den här oron hos många regeringar. Därför är det vår plikt att som ordförandeland visa på den historiska möjlighet som nu finns att återförena Europa. Tempot i förhandlingspro-cessen får inte leda till att den politiska opinionen i kandidatländerna vänds i en Europafientlig riktning på grund av en långbänk.

Tyvär stärks sådana tendenser av förslag som kan låta kandidatländerna få vänta i sju år med den fria rörligheten i vissa fall. De politiska och ekonomiska Köpenhamnskriterierna är till stora delar redan uppfyllda, och EU-lagstiftningen är på god väg att implementeras. Men mina farhågor berör snarare kandidatländernas relationer med världen utanför EU. Har man beredskap för att ta emot flyktingar? Hur blir normerna för flyktingarnas rättigheter i de olika kandidatländerna? Risken är faktiskt överhängande att de här länderna kommer att få ta en stor del av ansvaret för nödlidande människor som söker sig till Europa men som inte når längre än till de här gränsande länderna.

En annan fråga som gäller säkerhet och trygghet är beroendet av gränsövervakning i kandidatländerna. Kan vi vara säkra på att den organiserade brottsligheten och smugglingen inte får sin önskedröm uppfylld i området mellan Narva och Istanbul, att det blir tillräckligt övervakat, att det inte kommer att vara perforerat med kryphål för maffian? Här måste EU hjälpa till, inte minst genom att involvera kandidatländerna i det rättsliga polisiära samarbetet på ett tidigt stadium.

Kandidatländerna gränsar till minst sagt instabila regioner, där vi kan ha kort tid på oss och där det kan produceras verkligt allvarliga politiska kriser. Då måste kandidatländerna vara förberedda på att samverka med EU:s olika krishanteringsförmågor.

Herr talman! Vad gäller Ryssland och Tjetjenien är jag övertygad om att EU har mycket att vinna på att lyfta fram en nordlig dimension i samarbetet, dels för att tillgodose EU:s intresse av politisk stabilitet i Östersjöområdet, dels för att förbättra EU:s relation och samarbete ekonomiskt och marknadsmässigt inom detta närområde.

Två politikområden är av stor betydelse, och det är naturligtvis säkerhetspolitiken och miljösamarbetet i Östersjön. Relationerna med Ryssland är naturligtvis centrala för EU. Det är en stor utmaning att utveckla goda ekonomiska och politiska relationer med Ryssland, samtidigt som integrationsprocessen med kandidatländerna fortsätter. EU-expansion och fördjupning kan uppfattas som ett hot mot ryska intressen.

Speciellt Kaliningradområdet förtjänar uppmärksamhet med tanke på betydelsen av ett fungerande ekonomiskt utbyte och av att vi i framtiden ska slippa se taggtråd o.d. mellan länder som tidigare har varit öppna. En dialog bör föras med Ryssland om agerandet vid internationella kriser och om hur samarbetet i krishanteringen ska ske. Politiskt måste alla vägar utnyttjas för att fördjupa dialogen och samarbetet inom ramen för EU-strategin med Ryssland. Det gäller i ett långt perspektiv att hålla dörren öppen till den europeiska värdegemenskapen för hela Ryssland.

Utrikesministern! Lägg inte ned ambassader! Vi behöver dem i dag, och vi kommer att behöva dem i framtiden.

Anf. 12 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Först till Bo Lundgren: Jo, det är sant att vi ser alliansfriheten som ett medel och inte som ett självändamål, men vi menar också att alliansfriheten har mycket stor betydelse för fred och säkerhet i vår del av Europa, och att den därför är ett mycket viktigt medel. Glöm inte bort att också Finland är alliansfritt! När vi ser relationen till Ryssland i det perspektivet framstår det inte som så enkelt att överge alliansfriheten.

Dessutom kan vi inte se att säkerheten i vår del av Europa på något sätt skulle öka om vi skulle gå med i Nato. Så tro inte att vi kommer att ändra oss så lätt i den frågan!

När det sedan gäller militärt samarbete med Ryssland vill jag säga att vi har samma uppfattning om kränkningar av mänskliga rättigheter i Tjetjenien. Vi tror ändå att ett samarbete även på det militära området leder till förbättringar också när det gäller att motarbeta kränkningar av mänskliga rättigheter. Vi har lite avvikande syn på vilka effekter ett sådant här samarbete har, men vi har fått besked om hur moderaterna ser på det.

Jag övergår nu till några frågor till Anna Lindh som jag inte hann med i mitt förra anförande. Det handlar först om kärnvapnen och USA.

Även om hotet från kärnvapnen starkt minskat finns dessa kvar, och de är fortfarande en viktig faktor i den internationella säkerhetspolitiken. De senaste åren har det internationella nedrustningsarbetet mött en rad bakslag. Att nedrustningssträvandena ändå inte helt gått i baklås fick vi dock glädjande besked om på förra vårens översynskonferens om icke-spridningsfördraget.

När nu kärnvapenmakterna åtagit sig att helt eliminera sina kärnvapenarsenaler måste de svenska ansträngningarna och det internationella trycket fokuseras på att avkräva kärnvapenstaterna en tidtabell för denna nedrustning av såväl strategiska som taktiska kärnvapen. Men dessa strävanden underlättas inte direkt av USA:s ambitioner att bygga upp ett nationellt missilförsvar. Tvärtom har dessa planer gett hotet från massförstörelsevapnen ökad aktualitet. Vi i Centerpartiet anser att Sverige starkt bör kritisera planerna på ett sådant försvar.

Hur man ska uppfatta att president Bush till ny försvarsminister utsett Donald Rumsfeld, mannen bakom rapporten som rekommenderade USA att som ett led i att skydda sig mot nya hot borde anskaffa en robotsköld, återstår väl att se. I helgen fick vi dock en klar uppfattning om dennes ambition i detta avseende då han i mycket starka ordalag försvarade Washingtons planer på ett försvar mot anfallande kärnrobotar.

Min första fråga är: Vad gör utrikesministern och vad gör och tänker man göra inom EU-kretsen för att förhindra att dessa planer realiserar?

Jag tänker också ta upp några länderfrågor. Utrikesministern och jag har många gånger haft debatter om Turkiet. Det är det ansökarland som har den längsta vägen att gå i fråga om mänskliga rättigheter. Det gäller dels att vara mycket bestämd mot Turkiet, dels att inleda en konstruktiv process för att medverka till förbättringar. Jag vet att vi är överens om det.

Jag vet att Sida håller på att utarbeta en strategi för Turkiet. Det har vidare funnits signaler om att också UD skulle utforma något slags strategi för Turkiet. Jag vill fråga utrikesministern hur det går med det. Kanske är det lämpligt att, om möjligt, sedan Turkiet inom kort har gett sitt svar på EU:s krav driva på för att EU ska utforma en sådan mycket tydlig strategi med klara steg framåt som måste uppfyllas. Jag tror inte att det går att bara kräva mänskliga rättigheter. Det måste vara mycket mer konkret.

Jag vill också ta upp valet i Israel. Osäkerheten om vad som ska hända med fredsprocessen är där stor. Jag förutsätter att Sverige är pådrivande när det gäller att fredsprocessen ska upprätthållas och gå vidare.

Jag vill dock även ta upp en konflikt som inte har uppmärksammats lika mycket som konflikten i Mellanöstern men som ändå varit mycket långvarig, nämligen den som gäller Västsahara. Det är en bortglömd konflikt, som berör ett litet folk i Saharas ökenområden som har levt i flyktingläger i 25 år.

Det fanns inte med någonting i den utrikespolitiska deklARATIONEN om Västsahara, vilket jag beklagar. De här människorna har väntat på att få en folkomröstning om sin tillhörighet. Det har fastställts datum för en sådan, men det har skjutits upp, och det har sedan fastställts nytt datum som också har skjutits upp. Man har hela tiden obstruerat mot en lösning. Det fanns en del hopp om att någonting skulle hända när en ny kung kom till makten i Marocko, men det har visat sig att det absolut inte är så, kanske snarare tvärtom, att Marocko nu skärper sin attityd till Västsahara.

Det är kanske också optimistiskt att tro att det ska bli en folkomröstning 2002, som är det senaste aktuella datumet.

Vad gör Sverige för att få till stånd en lösning av Västsaharaproblemet under den tid när vi är ordförandeland i EU?

Anf. 13 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Först vill jag lite kort kommentera Bo Lundgrens svar på min fråga om moderaterna är beredda att stödja vårt yrkande här i riksdagen om Natomedlemskap. Svaret förvånade mig något. Bo Lundgren sade ungefär att det inte är genom att säga ja eller nej i Sveriges riksdag som vi ska ta ställning till det här. Jag tycker faktiskt att det är ett anmärkningsvärt uttalande. Om det är någonstans som vi ska diskutera svensk säkerhetspolitik och hur vi ska förhålla oss till olika allianser är det väl i Sveriges folkvalda riksdag.

Jag har full respekt för att man ska ha överläggningar i slutna rum och diskutera saker och ting, men nu ligger det här yrkandet i riksdagen, och vi ska ta ställning till det. Det gäller vad vi har anfört om att Sverige i likhet med de tre baltiska staterna bör söka medlemskap i Nato.

Jag skulle önska att jag fick ett lite tydligare svar från moderaterna på den här frågan.

När det sedan gäller utrikesministerns kommentarer och diskussion kring Natoalliansen och vår alliansfrihet är det klart att budskapet är att vi ska vara alliansfria. Utrikesministern säger att det inte finns någon anledning att ändra på detta.

Frågan är vad det innebär att vara alliansfri. Vi ingår i dag i en mängd allianser, på alla möjliga håll. Är det just Nato som är svårt att ta i sin mun, att vi skulle kunna gå in i den alliansen?

Lars Ohly är inne på samma tema. Han frågar varför man ska laga något som inte är sönder. Jag menar att vår doktrin och alliansfriheten är sönder och har varit så länge. Det finns en diskrepans mellan vad folk, svenskar, uppfattar som realiteter och vad som sägs i vackra formuleringar.

Jag har varit med ett tag. Jag gjorde min militärtjänst i slutet på 50-talet. I Svenska Dagbladet i går stod att Sveriges bantade försvar kräver utländsk militär hjälp. Jag fick en association när jag läste det. Det är ingenting nytt för oss som har varit med ett tag. Det var precis vad jag

fick lära mig när jag gjorde min rekryt, en gång i tiden. ”Anfall mot kust” hette det på den tiden.

”Anfall mot kust” var alltid österut, nere i Skåne. Uppgiften var att hålla borta den lede fi åtminstone två tre dagar, tills vi fick hjälp västerifrån. Det var uppdraget. Det där har naturligtvis levt med. Det finns med i dag också, någonstans i bakhuvudet. Det vet vi.

Det har formulerats på olika sätt under årens lopp. En del har ansetts trampa i klaveret när de har sagt ungefär så här: Vi vet var vi hör hemma. Sedan har det blivit bråk om det, därför att man associerar till att vi förlitar oss på att vi kommer att få hjälp västerifrån.

Nu går vi in allt närmare i detta arbete. Det är realiteter. Vi samövar med Nato. Vi har svensk trupp i Nato. Vi har svensk materiel. Vi samordnar materiel med Nato. Varför ska vi dubbelköra detta?

Nu uppehåller vi oss mycket vid säkerhetspolitik. Det är bra. Det ska vi göra öppet. Det ska inte vara som förre försvarsministern Thage G Peterson sade, att man inte ska diskutera detta öppet. Det måste upp på bordet, klart, tydligt och redigt. Det är bra.

Vi i Folkpartiet har dragit slutsatserna av det. Vi menar att det är en säkerhetspolitisk ordning som Sverige och den här delen av världen vinner på. Ett tiotal länder står och klappar på dörren och vill in i Nato, däribland de baltiska länderna. Om vi får en sådan säkerhetspolitisk struktur vinner också vi i Sverige på det. Vad vi gör är att föra upp frågan i ljuset och diskutera den öppet. Vi tvingas att ta ställning till det under våren från de olika partierna i riksdagen. Som jag sade tidigare har det dröjt ett tag innan motionsyrkandet behandlades i riksdagen. Det kommer upp i vår, och det är bra.

Slutsatsen är alltså att Folkpartiet och kanske något mer parti kommer att landa på det så småningom. I förlängningen kommer det att visa sig att Folkpartiet – i den här frågan som i så många andra, både på det internationella området och i svensk politik – har gått före och många andra har traskat patrullo efter.

Anf. 14 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Utrikesministern gillar uppenbarligen inte att det finns ett par partier i Sveriges riksdag som inte är för medlemskapet i EU utan har intagit en ganska kritisk ståndpunkt till de möjligheter regeringen ser inom EU. Jag kan upplysa utrikesministern om att vi är i stort sällskap. Ungefär halva Sveriges befolkning tycker likadant som vi i den frågan.

Det skulle vara intressant att fråga utrikesministern vad utrikesministern ämnar göra för att demokratisera EU och ge större möjligheter för människor att känna sig delaktiga och arbeta för de frågor de tycker är viktiga.

För ett par dagar sedan kunde man se följande i ett TT-telegram: Regeringen redo kompromissa om EU-öppenheten. Tidigare har jag uppfattat det som att den frågan var flaggskeppet för Sveriges regering. Man skulle ha den traditionella svenska öppenheten. Alla dokument skulle vara öppna. Från början skulle det inte finnas några inkomna dokument på Regeringskansliet som journalister och andra intresserade inte fick läsa, enligt svensk tradition. Sedan fick vi se att det blev mycket arbetspapper. Öppenheten var inte så stor.

Nu är man tydligen redo att kompromissa om öppenheten. Det skulle vara intressant att höra hur utrikesministern ser på det. Vi upplever i dag att det inte är så våldsamt stor öppenhet. Om man kompromissar ytterligare lär det innebära ännu mer hemligstämpling och ännu mindre av öppenhet.

Utifrån det vill jag fråga vilka möjligheter regeringen ser att driva sin linje. Jag har uppfattat det som att regeringens linje inte är så federalistisk som den linje Frankrike, Tyskland, Belgien och en del andra länder driver i EU-sammanhang. Kommer regeringen att försöka agera för att EU inte ska bli en stat? Det är ganska många som driver på den frågan. Kommer man att göra något för att öppna upp, demokratisera, ge större möjligheter för människor att känna sig delaktiga? Finns det några svenska tankegångar om att ta till svenska metoder när det gäller öppenhet och demokrati, nu när man har ordföranderollen?

Sedan tillbaka till miljöfrågan. Utrikesministern uttryckte sig ungefär som att vi inte brydde oss om miljöfrågorna. Jag ägnade större delen av mitt tal åt just miljöaspekterna och internationell solidaritet. Jag tror att utrikesministern är medveten om att Miljöpartiet driver på i miljöfrågorna här hemma när vi diskuterar propositioner. Vi driver också på inom EU. Det finns ingen annan politisk gruppering än den gröna gruppen som verkligen driver miljöfrågorna framåt. Utan den gröna gruppen skulle miljöfrågorna stå ännu mer still än i dag.

Kritiken är oberättigad. I stället skulle utrikesministern vara tacksam att vi finns som pådrivare i miljöfrågorna. Vi vågar också framföra den kritik som är viktig att framföra i EU-frågorna. Det är inte bara bra saker. Det finns mycket att kritisera. Mycket mer skulle kunna göras inom EU-systemet, om man jobbade med det och om fler länder vågade ta ett mer genomgripande miljöansvar.

Det är en svensk tradition att vi har många debatter här i riksdagen om mänskliga rättigheter. Det är oerhört viktigt att Sverige nu tar möjligheten att som ordförandeland föra upp länder där mänskliga rättigheter förtrycks, där krig förs och där man över huvud taget inte lever upp till uppsatta internationella mål. Nu har Sverige den möjligheten.

Man har sett att det har funnits viss tveksamhet, inte minst när det gäller Afrikas länder och speciellt bland de forna kolonialländerna, att vilja lyfta fram de ländernas situation. Vi har en helt annan relation till Afrika och har därför betydligt större möjligheter att på ett aktivt sätt jobba för Afrikas folks rättigheter och möjligheter. Jag hoppas verkligen att vi får se en aktiv regering och att man inte gräver ned sig i papper, så att man inte hinner med det. Detta är oerhört viktigt.

EU-ordförandeskapet tar oerhört mycket tid. Det ger naturligtvis möjligheter att lyfta frågor. Men det finns hur många EU-möten som helst som pågår samtidigt om olika frågor. Även när det gäller svensk politik påverkas vi nu alltmer av EU:s vilja och EU:s åsikter på områden där vi tidigare hade bestämmanderätt.

Det finns därför all anledning att bevaka och följa politiken men också att framföra den kritik som jag tror att svenska folket förväntar sig att Miljöpartiet som parti framför. Jag hoppas att kritiken också kan vara konstruktiv för regeringen. Jag tror inte att man helt sväljer allting som finns inom EU som någonting positivt.

Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Låt mig först återkomma till säkerhetspolitiken. Bo Lundgren fick där eldunderstöd från Lars Ohly. Det tyckte jag kanske var lite förvånande.

Jag har förklarat varför jag tycker att den säkerhetspolitiska formuleringen ska skrivas om. Den är för snäv. Den täcker inte dagens breda säkerhetspolitik där det kalla kriget är slut, där vi är EU-medlemmar och där alliansfriheten syftar till mer än att vi bara ska kunna vara neutrala. Det är mina skäl till att jag vill ha en omformulering.

Den stora frågan som nu diskuteras här i kammaren är alliansfrihetens vara eller inte vara. Här är det faktiskt de som vill byta linje, gå ifrån alliansfriheten och förespråka ett medlemskap i Nato som också måste ha ansvaret att förklara varför. Varför vill man byta linje?

En sak är att man samarbetar i krishantering som vi t.ex. gör i KFOR i Kosovo. Där har vi under FN-mandat men också med Natos ledning en gemensam krisinsats. En annan sak är att gå in under Natoparaplyet med ömsesidiga försvarsförpliktelser och med ett offensivt försvar för kärnvapen.

K-G Biörsmark sade att Sverige redan är med i en massa allianser. Det kanske säger något om Natoentusiasmen när man tar så lätt på skillnaden mellan militära och icke-militära allianser.

Bo Lundgren efterlyser tydlighet i säkerhetspolitiken. Men efter ett brandtal för Natomedlemskap kan han fortfarande inte ge ett rakt svar om Sverige ska söka medlemskap i Nato eller inte.

Vare sig Bo Lundgren eller K-G Biörsmark svarar på frågan: Hur blir Sverige och norra Europa tryggare och säkrare för att vi går med i Nato och offensivt försvarar Natos kärnvapen och den centrala roll kärnvapnen spelar i Nato?

Marianne Andersson frågade om det nya missilförsvaret. Jag kan garantera Marianne Andersson att Sverige är bestämt motståndare till detta. Det tar vi också upp i alla sammanhang.

Jag vill avslutningsvis även fråga Bo Lundgren och K-G Biörsmark hur de ser på det amerikanska nationella missilförsvaret.

Jag tycker nog att det känns som att Natoförespråkarna lever i en förgångens tid. De är opåverkade av den breda säkerhetspolitik som vi ser i dag. Den enkla lösningen är fortfarande att vi ska bli medlemmar i Nato. Fram med argumenten för varför vi ska bli det! Det finns väl ordentliga argument? Det är väl inte bara ideologiska skäl som gör att ni driver ett Natomedlemskap?

Sedan kort om något om de övriga frågorna.

När det gäller handelspolitiken träffas EU:s handelsministrar på söndag. Önskemålet är att vi ska sätta i gång en ny WTO-runda. Sverige ligger på för frihandel och en ny WTO-runda.

När det gäller Västsahara stöder Sverige självklart Västsaharas rätt till självbestämmande. Vi stödjer också FN:s ansträngningar att hitta en lösning.

När det gäller ambassadnedläggningar är inga beslut fattade. Ni kommer att få information till utrikesutskottet nästa vecka. Men världen förändras, Holger Gustafsson. Vi måste kunna både öppna nya ambassader och ibland stänga ambassader. Stängningarna sker dock icke förrän ordentliga beslut är fattade.

Öppenheten är en av de frågor som Sverige driver hårt i EU. Vi vet ännu inte resultatet. Det finns vissa saker vi aldrig kan kompromissa om, t.ex. vår egen tryckfrihetsförordning. Vi vill uppnå så goda resultat i EU som det någonsin är möjligt. Vi får se hur långt vi kommer.

Herr talman! Här ser jag att min talartid tar slut. Jag hade tänkt återkomma till mänskliga rättigheter, som jag tycker har spelat en glädjande stor roll i den utrikespolitiska debatten. Jag får tacka för en intressant debatt så här långt.

Anf. 16 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Några korta svar.

Nej, vi ska inte besluta detta i slutna rum, Karl-Göran Biörsmark. Det är bara det att man inte kan besluta om Natomedlemskap genom bifall till Folkpartiets motion. Det var vad Lars Leijonborg höll med om förra året.

Ingen hinner på den tid vi har ta upp alla viktiga och väsentliga ämnen, Lars Ohly. Jag noterade att Lars Ohly inte tog upp frågan om fattigdom och förtryck i Kuba och Nordkorea, exempelvis.

Sedan till utrikesministern. Eldunderstöd av Lars Ohly har jag nog inte. Vi har så skilda uppfattningar om mycket och mycket. Det som är intressant är att både Lars Ohly och jag noterar att regeringens dimmor ligger kvar. Man vet egentligen inte vad man vill i säkerhetspolitiken, och det är allvarligt. Det ger ett osäkert läge. Där ligger det stora problemet.

Det är alldeles uppenbart att det som regeringen diskuterar och som utrikesministern tog upp egentligen inte är frågeställningen, dvs: Ska vi bli med i Nato eller inte? Den stora frågeställningen är: Ska alliansfriheten vara ett självändamål eller ett medel för vår säkerhetspolitik?

Ska vi diskutera alliansfriheten med utgångspunkt från att den är given, nu och för all framtid, den alliansfrihet som man kan diskutera hur den egentligen fungerade om vi ser till det förflutna? Är det grunden och ett självändamål? Nej, det är det inte.

Det som jag tycker är bra med Centerns ansats är att man säger att det inte är något självändamål utan ett medel. Sedan kan vi diskutera. Regeringen säger nu att det är ett självändamål. Vi ska diskutera orden, men samma sak ligger fast. Detta är ett stort problem.

Det är också ett stort problem, utrikesministern, att man i det läget, när Sverige som ansvarig ordförande i den europeiska unionen ska bygga ett förtroendefullt samarbete mellan Nato och EU, målar en nidbild av Nato, som i utrikesministerns förra anförande.

Vi ska inte glömma att vi i stor utsträckning under gångna decennier byggde vår säkerhet på Nato. Nato har bidragit till och skapat förutsättningar för fred i Europa. Nato har hållit tillbaka den kommunistiska expansionen. Måla inte en nidbild av Nato. Öppna upp och se säkerhetspolitiken som någonting som inte är för all framtid givet, som det har varit i det förflutna.

Anf. 17 LARS OHLY (v):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern och övriga deltagare för den här debatten. Tyvärr måste jag säga att förvirringen till stor del består åtminstone vad gäller den svenska säkerhetspolitiken. Jag är inte heller säker på att den förvirringen har flyttats till en högre nivå.

Det är onekligen så att det finns en relevans i frågorna om hur konsekvent regeringen är. Å ena sidan förstärker man samarbetet med Nato genom EU och talar väl om den s.k. transatlantiska länken som sägs bygga på en stor värdegemenskap. Å andra sidan säger man fortfarande att svensk alliansfrihet ska bestå.

Vad innebär då svensk alliansfrihet? Innebär den ingenting annat än att vi inte går in i ömsesidiga försvarsförpliktelser? Har vi reducerat svensk alliansfrihet till att enbart handla om detta? Så har aldrig neutralitetspolitiken eller alliansfriheten tidigare beskrivits i svensk politik.

När Folkpartiet och Moderaterna kritiserar regeringen önskar sig utrikesministern tydligen att jag ska skynda till försvar. Nej, det finns ingen anledning till det. Regeringen har själv öppnat för beskyllningar om dubbelspel och inkonsekvens. Det är faktiskt regeringens ansvar att tala om vad som är problemet med neutralitetspolitiken. Det är inte andra partiers uppgift.

Jag tycker också att det är synd att utrikesministern under sin talartid här i dag inte har haft möjlighet att över huvud taget kommentera den kritik som jag har riktat mot regeringen för passivitet vad gäller Västsahara. Det är en skam om inte Sverige driver på så att den sista kolonin försvinner och en folkomröstning kan komma till stånd.

Bo Lundgren säger att jag inte hann ta upp Kuba och Kina. Det var många länder som jag inte hann ta upp, Bo Lundgren. Problemet med Bo Lundgrens anförande var att han inte ens hann ta upp världen utanför EU.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det gavs ett svar om att omvärlden förändras, och att det skulle vara ett motiv för att lägga ned effektiva ambassader. Det tycker vi är ett motiv för att behålla effektiva kanaler i stället. Men vi får fortsätta diskussionen och aktiviteten i utskottet när frågan kommer dit så småningom.

När det gäller säkerhetspolitiken och frågan om alliansfrihet är det intressant att diskutera en fråga: Kan ett land som Sverige, som är byggt på allianser och öppenhet i alla avseenden, verkligen göra trovärdigt att den militära alliansfriheten står fullständigt fri? Det är den uppgift som partiöverläggningarna kommer att handla om framöver, och vi ser fram emot den diskussionen eftersom den blir oerhört viktig.

Det är klart att vi är mycket beroende av våra allianser – ingen kan förneka det. Frågan är om vi kan särskilja den militära och säga att den inte influeras av andra. Vi har allianser med de nordiska grannarna och vi har allianser med den europeiska familjen. Vi har politiska, ekonomiska, kulturella, sociala och miljömässiga gemensamma värderingar med de här länderna och gemenskaperna. Om vi ska få en trovärdig alliansfrihet så handlar det om att formulera sig så att detta stora paket av allianser i ett krisläge inte skulle influera den militära alliansfriheten. Det är den uppgift som vi kommer att få ta oss an i den här kammaren så småningom. Det är en mycket spännande uppgift, men jag tror att det är oerhört viktigt att man ser den som den är.

Jag hade tillfälle att ställa en fråga till Kofi Annan när han var här: Skulle han vilja se fler EU-organisationer i världen? Svaret var: Ja, under förutsättning att de kan mobilisera resurser för att arbeta med sin egen fred inom och omkring området. Detta måste vi också väga in när vi

beaktar de allianser vi har inom EU och runt EU även på det militära området. Vi måste ta ett delansvar för det.

Prot. 2000/01:62
7 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 19 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag kan konstatera att det råder en förvirring när det gäller vad som är militär alliansfrihet och allianser i övrigt. Det är ganska förvirrande. Bara som en kommentar – utan att försvara den ena eller den andra – kan jag säga att när vi diskuterar på nya sätt beror det väldigt mycket på att omvärlden också har förändrats ganska mycket på senare tid.

Vi lade fram ett tiopunktsprogram för hur vi kan få en säkrare och fredligare värld på 2000-talet i samband med FN:s millenniemöte i höstas. Jag tycker att de punkterna håller ganska bra. Eftersom man inte hinner med att behandla alla de frågor som man skulle vilja så tar jag det här tiopunktsprogrammet. Det är nämligen viktiga punkter.

Vi vill ha ett reformerat, bättre fungerande FN. Det gäller bl.a. ett reformerat säkerhetsråd.

Vi vill stärka FN:s konfliktförebyggande arbete.

Vi vill ha en förnyad folkrätt. Humanitär intervention kan vara en del i det.

Vi vill stärka den regionala säkerhetsordningen.

Vi vill förfina sanktionsvapnet så att det inte drabbar civila såsom i Irak och i stället träffar rätt.

Vi vill öka skuldavskrivningen.

Vi vill ha rättvis handel och hållbar utveckling.

Vi vill ha ökat bistånd för effektivare självstyre.

Vi vill ha nedrustning.

Vi vill stärka den globala rättsnorm som FN-systemet representerar, som konventioner och krigsförbrytardomstolar.

Med detta vill jag sluta för min del i den här debatten, och tacka för en intressant debatt.

Anf. 20 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Det är mycket man skulle vilja ta upp i en utrikespolitisk debatt. Man hinner inte med allt vad man skulle vilja. Jag hade velat ägna en del tid också åt EU och ”Fästning Europa”. Med det uttrycket menar jag asylpolitiken, som skärps och där Sverige måste höja rösten betydligt mer än vad som gjorts.

Vi har kommit att diskutera vår doktrin om alliansfrihet och neutralitet mycket. Det beror på två saker – dels den motion som ligger i riksdagen från Folkpartiet och som har tvingat fram debatten, dels att utrikesministern har kallat partiledare till överläggningar för att diskutera detta. Då är det naturligt att detta kommer högt upp i en utrikespolitisk debatt.

Nu säger utrikesministern att alliansfriheten ska syfta till mycket mer än att vi ska kunna vara neutrala. Vi får väl se vad som kommer ut av överläggningarna och den fortsatta diskussionen. Jag tycker att det är bra att det har lyfts upp på det här sättet. Det som ligger i grund och botten är nämligen att Sverige har varit och är – eller låtsas vara – fripassagerare på det säkerhetspolitiska området. Vi har någonstans i bakhuvudet att vi ska få hjälp. Men det har inte riktigt kunnat uttryckas.

Med precis samma argument som man hade när Sverige skulle gå med i EU så menar jag att det är bättre att vara med vid bordet och diskutera nedrustning, kärnvapen och vad det nu kan vara än att stå utanför och inte ha något inflytande. Är vi med så kan vi argumentera, lägga fram förslag och påverka. Det är en viktig del i det säkerhetspolitiska bygget för svensk del också att vi kan vara med där besluten fattas.

Jag tackar så hjärtligt för debatten, som fortsätter.

Anf. 21 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! En öppen politisk debatt, tillgång till information och opinionsbildande är viktiga hörnstenar i en demokrati. Jag ser därför med stor glädje på att ATTAC-rörelsen nu håller på att organisera sig i Sverige. Det är första gången på många år som vi får en rörelse som i huvudsak jobbar för den internationella solidariteten. Deras krav på skuldavskrivningar och Tobinskatt är något som också vi i Miljöpartiet länge drivit. Det vore bra om regeringen också nu tog dessa frågor på allvar och om den ville vara pådrivande när det gäller detta. Tobinskatten i någon form skulle kunna spela en viktig roll i framtiden – inte minst inom FN-systemet både när det gäller att få ekonomiska resurser till FN för att utföra viktiga saker när så behövs och för att användas till skuldavskrivningar. Jag skulle gärna se att regeringen tar någon form av initiativ för att gå vidare i de här frågorna.

Det är glädjande att många unga människor engagerar sig inom ATTAC-rörelsen just därför att de vill se en förändring. De vill se en rättvisare värld och en annan fördelning av jordens resurser och de vill se en morgondag som gör det möjligt för dem att också leva och vara på vår jord. Jag hoppas att rörelsen ges möjligheter att växa och att unga människor får möjlighet att gå in i engagemanget och också får det politiska stöd och den respons som man faktiskt behöver som ung för att känna att det är idé att engagera sig. Här menar jag att vi som politiker har en möjlighet att visa att demokrati och opinionsbildning är viktiga delar för en fungerande demokrati.

Anf. 22 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Inledningen på den här debatten var intressant. Regeringen inbjuder till diskussioner om säkerhetspolitiken. Samtidigt fick vi nästan besked om att det inte skulle vara diskussioner utan mer kosmetiska överläggningar om formuleringar. Syftet med överläggningar med partierna måste väl ändå rimligen vara att rusta Sverige för den säkerhetspolitiska utveckling som förestår. Vi ser ju tydligt att mycket kommer att ske, inte minst i Sveriges närområde, i Östersjöområdet.

En annan punkt som jag vill ta upp gäller detta att lägga ned ambassader. I en tid när internationaliseringen ökar kraftigt och Sverige får fler kontakter och förbindelser åt alla håll är det oförståeligt varför Sverige ska lägga ned ambassader. Den rimliga utvecklingsriktningen är väl snarare att vi får alltmer anledning att ha kontakter med andra länder och bygga ut hela det systemet. Det är extra olyckligt att man skickar en signal om nedläggning i Medelhavsområdet samtidigt som Sverige säger att vi inom EU måste lägga samma tyngdpunkt på vårt närområde och Medelhavsområdet. Signalen som skickas är ju den rakt motsatta. Det finns en annons i antirökkampanjen om att barn gör inte som ni säger

utan som ni gör. Det är samma sak i diplomatin. Det är många länder i Medelhavsområdet som undrar: Vad nu då? Finns det ett stort ointresse för Medelhavet? Är det därför ni lägger ned ambassader i det här området?

Herr talman! Egentligen skulle jag nu vilja fokusera på globaliseringen. Den innehåller två moment, nämligen demokrati och marknadsekonomi. Det är värderingar som tidigare var västliga värderingar, men som nu är på väg att bli globala.

Demokratin har gjort stora framsteg. Över 60 % av jordens befolkning lever faktiskt under folkvalda regeringar. Det stora problemet är naturligtvis de som är kvar, de diktaturer som faktiskt finns. Vi vet att det finns diktaturer framför allt i islamiska länder, både islamitiska sådana och sådana som är tvärtom, dvs. mot islam. Vi kan ta Iran och Algeriet som exempel.

Men det stora problemet i världen är att nästan var fjärde människa lever i en kommunistisk diktatur. Proletariatets diktatur är fortfarande en mycket stor och dominerande styrelseform på jorden. Jag tycker att det finns anledning att i en debatt i den svenska riksdagen notera att detta är ett kvarvarande stort problem som tyvärr nämns alltför lite i debatten. Det är dessutom så att denna diktatur inte är någon slump. Det är ju själva fundamentet i den kommunistiska ideologin att proletariatet ska ha en makt över utvecklingen i form av en diktatur, en enpartistat.

Om jag förstår det rätt finns det t.o.m. inom Vänsterpartiet de som anser att kommunism är ett rimligt styrelseskick i världen och att man ska ha proletariatets diktatur som en styrelseform för människor. Det gör att det finns anledning, inte minst i den svenska riksdagen, att verkligen diskutera om vi kan tala om demokrati i världen och samtidigt ha partier, eller i alla fall delar av partier, som förespråkar diktaturen som styrelseform. I allt från Kuba till Nordkorea ser vi detta. Det är också allvarligt att regeringen som stödparti för sin politik förlitar sig på ett parti som har haft, och till dels även har, kommunismen som ideologi. Jag tror att det är viktigt, inte minst för Vänsterpartiets företrädare i debatten att klargöra detta. Man kan inte från denna talarstol hårt och ivrigt plädera för demokrati i andra länder om man samtidigt själv inte håller rent i sin egen ideologiska uppfattning.

Det andra benet i globaliseringen är marknadsekonomin. Den var länge förbehållen en mycket liten del av jorden, Västeuropa, Nordamerika och några länder i västra Stillahavsområdet. Huvuddelen av jordens länder styrdes på helt andra sätt ekonomiskt. Det var socialism i Östeuropa men också i stora delar av tredje världen. Vi har Kina, den indiska socialismen, den arabiska socialismen och den afrikanska socialismen. I Latinamerika hade man väl inte så mycket socialism utan mera merkantilism. Det är också ett system för statsstyrning och protektionism.

Den fattigdom vi ser i världen i dag är ju inte ett resultat av globaliseringen utan ett resultat av icke-globaliseringen. Under många decennier har länder varit avstängda och isolerade och styrts helt och hållet med kommandoekonomier på det ena eller andra sättet. Det blir något bisarrt om vi ska ha en debatt om globaliseringens negativa följder och därmed pekar på den omfattande och upprörande fattigdom som fortfarande finns i stora delar av världen, när den i grunden beror på att länder valt att

isolera sig från omvärlden och ha ett ekonomiskt styrelseskick där man inte har gett de enskilda människorna möjlighet att utvecklas.

Hela Afrika och stora delar av övriga världen är fyllt av projekt som har misslyckats, individuella utvecklingsprojekt som aldrig blev av därför att statsmakten hindrade dem. Man fick aldrig chansen att starta sitt företag, att utveckla sin ekonomi och att ta tag i alla de idéer som en befolkning har. Det finns ingen anledning att tro att afrikaner, asiater eller latinamerikaner skulle vara mindre begåvade, mindre uppfinningsrika eller mindre kreativa än vad vi européer eller nordamerikaner är. Det har naturligtvis handlat om statsmakter som har förhindrat, och fortfarande förhindrar, länders befolkningar att utveckla sig. Jag tror att alla har samma strävan att bygga välbefinnande för sig själv, sina nära och för samhället i stort. Det är ingenting som är förbehållet bara en viss del av jorden. Det är nog så att alla människor, inte minst i u-länderna mer än någon annanstans, drivs av denna strävan. Då är det just hindren som måste bort, alla de hinder som har gjort att länder inte har utvecklats och hängt med i utvecklingen som man borde ha gjort.

För 30–40 år sedan fanns det stora förhoppningar i samband med avkoloniseringen, särskilt i Afrika. Man sade att nu skulle väl ändå chansen finnas att komma i kapp, att få en snabb tillväxt och komma i fatt de länder som hade en rimlig levnadsstandard för flertalet av sina medborgare. Tyvärr har ju mycket av detta kommit på skam just därför att man inte har haft förmåga att se att det är den fria och öppna ekonomin som är grunden för detta. Det är faktiskt det enda system världen känner som kan ge en bred och acceptabel levnadsstandard för en befolkning. Vi känner faktiskt inget annat. Det finns möjligtvis ett undantag, och det är att om man har ett litet land med mycket olja under jorden kan man bli rik även om man är feodal. Det har vi sett på några få ställen på jorden. Men bortsett från dessa små undantag med geologiskt lyckligt lottade länder, är det faktiskt bara en marknadsekonomi och en demokrati som kan ge en acceptabel levnadsstandard till en hel befolkning. Det är just där globaliseringen ligger. Det tragiska är ju att det är så många som är emot globaliseringen just därför.

Anf. 23 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag respekterar att Göran Lennmarker har andra uppfattningar än jag, men jag respekterar inte att han påstår att det finns diktaturförespråkare i Vänsterpartiet. Såvitt jag vet har begreppet proletariats diktatur aldrig funnits i mitt partis olika program. I dag finns det inte en medlem i Vänsterpartiet som på en enda punkt, vad jag vet, har förespråkats diktatur. Om Göran Lennmarker kan överbevisa mig om detta, så gör det i stället för att låtsas som om han inte förstår att vi vänsterpartister står för demokrati fullt ut! Vårt partiprogram är genomsyrat av denna tanke.

Göran Lennmarker säger också att vi inte ska tala så högt om demokrati när ett parti som Vänsterpartiet sitter i Sveriges riksdag. När ska Göran Lennmarker förbjuda Vänsterpartiet?

Anf. 24 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det var ett intressant inlägg. Kommunismen har ju proletariats diktatur som en central tes. Varje kommunistiskt land som har existerat på jordklotet har haft detta som styrelseform.

De kommunistiska länder som i dag existerar har detta som styrelseform. Man får inte ha andra partier på Kuba. Man får inte ha falungong i Kina, för det kan ju bli en konkurrent till det allsmäktiga kommunistpartiet. Nordkorea, Vietnam, Laos – det finns säkert fler länder. Det är de jag kommer på nu.

Skulle det alltså innebära att de här länderna, som har varit kommunistiska och är kommunistiska, skulle uppfatta begreppet kommunist fel, medan Lars Ohly uppfattar begreppet kommunist rätt? För det är väl ändå så att i Vänsterpartiet finns det inte bara medlemmar utan ledande företrädare som faktiskt kallar sig kommunister. Har jag fel på den punkten?

Anf. 25 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Göran Lenmarker har rätt. Jag är kommunist, och det finns säkert många fler som kallar sig kommunister i Vänsterpartiet.

Vad jag ville veta var: När har någon vänsterpartist uttalat sig för diktatur, uttalat sig i icke-demokratiska ordalag?

Jag undrar när Göran Lenmarker ska förstå att överdrifterna och nidbilden av Vänsterpartiet bara slår tillbaka mot dem som så uppenbart vägrar att diskutera vad meningsmotståndare skriver, säger, tänker och gör.

Anf. 26 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Om man är kommunist, Lars Ohly, antar jag att man omfattar den kommunistiska ideologin. Det måste vara själva idén med begreppet kommunist. Och den kommunistiska ideologin innebär att ett land ska styras enligt principen om proletariats diktatur. Man har alltid gjort så i kommunistiska länder. Det finns inte ett exempel på ett kommunistiskt land som inte har detta som styrelseform.

Lars Ohly kan väl ändå inte omdefiniera kommunismen så fullständigt att detta inte skulle finnas, att detta inte skulle vara den centrala delen i den kommunistiska ideologin. Skulle alla kommunister tvärsigenom världshistorien ha haft fel och Lars Ohly rätt? Det är ju en uppenbart bisarr tolkning.

Att vara kommunist innebär naturligtvis att man omfattar den kommunistiska ideologin, där en fundamental del när det gäller styrelseskicket är att proletariats diktatur ska utövas. Det har också gjorts med stor brutalitet under det senaste århundradet.

Anf. 27 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Jag vill protestera mot det sätt som Göran Lenmarker beskriver marknadsekonomins välsignelser på. Det var inte ett ord, inte en stavelse om att marknadsekonomin behöver sociala tyglar och ett politiskt ansvar för att man ska nå framgång och välstånd för de länder som i dag inte har marknadsekonomi.

Vi vill också se marknadsekonomi i hela världen. Men vi menar att det krävs ett socialt ansikte, en rättvis fördelning och ett politiskt ansvar

för marknadsekonomin. Den råa marknadsekonomin ger inte välstånd till merparten av människorna.

Anf. 28 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Viola Furubjelke i grunden har fel. Marknadsekonomin bygger på en rättsstat. Man kan inte ha en marknadsekonomi utan rättsstat. Hela grunden för marknadsekonomin är att den utspelar sig inom ramen för en rättsstat. Vi har regler. Avtal ska hållas. Vi har äganderätter som definieras i lagen. Vi har konkurslagstiftning och patentlagstiftning. Allt detta är rättsligt givna regler.

Marknadsekonomi finns inte i något slags djungelns lag, som ibland marknadsekonomin belackare tror. Där finns inte rättsregler. Där finns inte t.ex. detta att en svagare part kan ha rätt mot en starkare part. Det är ju centralt i hela avtalsrätten. Köper jag en felaktig bil av General Motors, ett av världens största företag, kan jag få rätt om det visar sig vara felaktigheter. Det är själva grunden i marknadsekonomin. Avtalsrätten stärker lagen. Och det är minsann ingen djungelns lag.

Det är väl tvärtom så att marknadsekonomin har visat sig vara den mest sociala form vi känner. Socialismen däremot har skapat förödelse där den har tillämpats.

Anf. 29 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Våra inlägg bygger på olika ideologisk grund. Göran Lennmarker lovordar en rå marknadsekonomi som inte känner några regler. Men den marknadsekonomin tar inte hänsyn till fattiga människor, till sjuka människors behov, till medellösa.

Vi vill se en marknadsekonomi som har spelregler som gör att alla människor får del av det välstånd som det genererar. Här skiljer vi oss åt, Göran Lennmarker och jag.

Anf. 30 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det var väl något märkligt. Jag sade att marknadsekonomin bara kan fungera inom ramen för en rättsstat. Den bygger på en laglig ordning som ska fastställas i demokratiska former. Det är ju själva poängen med globaliseringen. Demokratien, det folkliga styrelsesättet, å ena sidan och marknadsekonomin å den andra hänger ihop. Man har ett lagligt givet system fastställt enligt demokratiska principer.

Det är ju den alldeles centrala delen i marknadsekonomin. Att det i sig skulle innebära någon form av rovdrift för människor är fel. Det är tvärtom så att vi bygger upp detta. Inom EU bygger vi t.ex. upp detta för vår marknad. Vi vill bygga upp det inom WTO vad gäller handeln.

Somliga motsätter sig att WTO bygger upp ett regelsystem. Men det är de antiglobala krafterna som tycker att man inte ska ha ett regelsystem för den internationella handeln.

Nej, Viola Furubjelke, det är nog faktiskt så att det är just marknadsekonomin företrädare som förespråkar rättsstaten. Gör ingen nidbild av marknadsekonomin.

Anf. 31 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! En annan värld är möjlig, utropade tusentals fredliga demonstranter i Porto Alegre i Brasilien på ett alternativmöte som anordnades som en motvikt till makthavarnas ekonomiska forum i Davos. En världsordning grundad på solidaritet och rättvisa är vad miljoner människor hävdar och kräver runtom i världen i organisationer som ATTAC, men också i kyrkor, i progressiva rörelser, inom forskningsvärlden och senast uttryckt i en intressant intervju med Samir Amin, en nestor inom forskning för tredje världen.

Bakgrunden är naturligtvis att vi är många som inte accepterar att fattigdom råder för miljarder människor i världen och att 30 000 barn dör i onödan på grund av brist på mat och mediciner. Trots att världens rikedomar ökar är inkomstklyftorna större i dag än vad de var på 70-talet.

Det är därför också viktigt att notera att här i riksdagen och i Sverige har viljan att hjälpa ökat. Biståndsviljan mäts på olika sätt. Det har klart visats att människor vill att Sverige ställer upp som nation, när det gäller både enskilda och organisationer.

Här i riksdagen är det sex partier av sju som aktivt och starkt vill höja biståndet och biståndets anslag. Man kan väl säga som i reklamen: Kan sex av sju partier ha fel? Mitt svar är nej. Jag tror att sex partier av sju har rätt. Biståndet måste öka – och öka snabbt.

I betänkandet om budgeten har vi i utrikesutskottet sagt: ”Utskottet menar att det svenska biståndet skall nå en procent av BNI och att i takt med ökat statsfinansiellt utrymme bör stegen mot enprocentsmålet påskyndas. Ambitionen är att målet skall nås så snart som möjligt, helst inom fem år.”

Vi har också lagt upp en ram för de närmaste åren. Vi har fastslagit 0,74 % år 2002, för att år 2003 komma upp i 0,81 %. Det är mycket bra. Eftersom den svenska budgeten och tillväxten är bättre ger det mer i pengar. Men det räcker faktiskt inte. Vi måste nu fortsätta med den här planen och se till att vi år 2005 faktiskt är uppe i den procenten. Det är inte en så väldigt hög nivå om man jämför med de behov som finns ute i världen.

Jag vill understryka att partierna hanterar den här saken på olika sätt. I de tre partier som samarbetar om budgeten har vi den här viljan. Från Vänsterpartiets sida vill jag klart deklarerat att vi har biståndsökningen som ett prioriterat mål.

Det krävs mycket pengar. Men det räcker inte. Det krävs också planering, framförhållning och effektivitet med de här pengarna. Trots att ökningen är stark får det inte vid något tillfälle komma i tvivelsmål att vi kan hantera detta på ett bra sätt.

Jag vet att det finns de som tror att Sida, den svenska biståndsorganisationen, inte kan göra en kraftfull utbyggnad på några få år. Men jag är övertygad om att detta är möjligt. Den kapaciteten finns på Sida, och det är inga förhastade förslag som kommer att läggas fram.

Jag vill bara peka på några områden som är väsentliga. Katastrofbiståndet är ett. Nu har vi nästan glömt orkanen Mitch i Centralamerika eller cyklonen Eline i Moçambique. Nu är det jordbävningarna i El Salvador och framför allt i Indien som det talas om. Det kommer med all sannolikhet att inträffa mer av den typen av katastrofer. Jag vill därför

återkomma till Vänsterpartiets förslag om en katastroffond, förutom den allmänna höjningen.

Men jag vill också peka på det långsiktiga utvecklingsarbetet och vidare på hiv och aids, som kräver allt större resurser. Vi ser enskilda byar och samhällen som helt töms på människor på grund av hiv- och aids-smittan.

Jag vill också peka på enskilda organisationer, som spelar en mycket viktig roll i det svenska biståndet. De kan verka där avtal mellan stater inte fungerar. Vi avslutar nu ett programsamarbete med Zimbabwe på grund av den politiska situationen. I den typen av situationer kan enskilda organisationer fungera mer effektivt och åstadkomma mer.

Det är möjligt att man måste börja diskutera i liknande termer vad gäller Tanzania efter händelserna på Zanzibar.

Som utrikesministern påpekade i deklarationen har EU:s bistånd en väldigt stor betydelse. Från Sverige satsar vi årligen omkring 1 miljard. Vi har möjligheter, men vi måste öka möjligheten att påverka EU:s bistånd, eftersom det är så centralt, som världens största biståndsgivare. Där måste reformarbetet inom EU fortsätta. Man måste se till att livsmedelsbiståndet dras ned till förmån för långsiktig utveckling, se till att ett ensidigt gynnande av råvaruexport från fattiga länder upphör till förmån för andra typer av åtgärder.

Bistånd är mycket viktigt. Det är centralt för Vänsterpartiet och för många partier här i riksdagen. Men jag vill också understryka att det inte räcker, därför att vi alla vet att det är andra frågor som i väldigt stor utsträckning avgör hur fattigdomen i världen drastiskt kan minskas.

Den globala utredningen har ett mycket bra anslag och pekar på den här bredare samlingen, där även handelsfrågor och en rad andra frågor finns med. Men jag vill ändå peka på hur en hel del i mina ögon väsentliga delar fattas, exempelvis fattigdomen i Sverige. Hur utrotades den? Och hur möter nu forskningen om ökad fattigdom i vissa sektorer i Sverige och i västvärlden forskningen om fattigdomen i resten av världen? Finns det inte paralleller, saker att lära varandra?

Dessutom har vi krigsmaterielexporten. Den lyser som vanligt med sin frånvaro. Vem vill hävda att krigsmaterielexporten till länder med fattiga människor inte påverkar deras situation? Den bidrar naturligtvis till fattigdom, massflykt osv.

Talar vi om utvecklingen och fattigdomen i världen måste vi ha ett könsperspektiv. Vi måste se hur de stora orättvisorna i världen i stor utsträckning är präglade av förtryck av kvinnor och hur barn kommer i skymundan. Slavhandel med kvinnor och barn, könsstympning, barnarbete, hedersmord, utestängning från utbildning och hälsa är sådana faktorer som i hög grad präglar kvinnors tillvaro. Därför är det bra med barntoppmötet som kommer att anordnas av FN i höst. Men det är också bra med jämställdhetsperspektiv, som måste finnas i biståndet och inom en rad andra frågor.

Mänskliga rättigheter och demokrati har diskuterats här. Det är av stor vikt att vi gör det. Det finns exempel i utrikesministerns deklaration, men det finns betydligt fler som vi alla känner till och som måste nämnas.

Colombia nämns i deklarationen. Det är bra, därför att Sverige kan ha och borde ha en central roll. Men varför kommenterade inte ens utrikes-

ministern Plan Colombia, som man ändå har ställt sig kritisk till? Där måste ordförandelandet visa vägen.

Västsahara har redan nämnts, och det är direkt sorgligt att utrikesministern inte tar tillfället i akt att visa att man som ordförande måste ha en aktiv roll, inte bara följa med.

Jag vill till slut bara säga att det finns möjligheter att påverka. Vi har sett förändringar i Chile och i Guatemala. I Peru är det på gång. De av oss som står för internationell solidaritet och rättvisa och strävar mot att halvera fattigdomen till år 2015 måste visa att en annan värld är möjlig.

Anf. 32 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Eva Zetterberg kom i slutet av sitt anförande in på demokrati och mänskliga rättigheter samt vikten av detta. Det är en av anledningarna till att kommittén GLOBKOM nu utreder det svenska biståndet och bl.a. en motion från Folkpartiet. I motionen och i andra texter i biståndssammanhang har vi just pekat på att demokrati och mänskliga rättigheter är basen för utveckling. Det är någonting som den här kommittén diskuterar nu, såvitt jag förstår.

Jag skulle vilja höra Eva Zetterbergs syn på detta. Delar Eva Zetterberg Folkpartiets syn att det är demokrati och mänskliga rättigheter som är det övergripande målet bland biståndsmålen för att få en bra och långsiktig utveckling i de länder vi samarbetar med och att det så att säga skulle vara riktlinjen för svenskt bistånd?

Anf. 33 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Ja, Vänsterpartiet och jag själv delar helt K-G Biörsmarks uppfattning om hur väsentliga demokrati och mänskliga rättigheter är både i biståndet och över huvud taget i vår utrikespolitik. Men därifrån till att säga att det är det enda övergripande målet kan jag inte ställa mig bakom.

Jag anser att jämställdhetsmålet, där också kampen mot att utrota fattigdomen ingår, och en rad andra frågor är lika väsentliga. Det är därför det är bra med den här utredningen, för att undersöka hur de här olika biståndsmålen fungerar var för sig, men framför allt för att få en sammanhållen politik på det området.

Anf. 34 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Det är idén bakom vårt resonemang. Om man har demokrati och mänskliga rättigheter som ledstjärna i biståndsarbetet faller allting annat på plats – i alla fall faller mycket på plats i arbetet. Det som Eva Zetterberg har nämnt om jämställdhet osv. ingår i hela konceptet om demokrati och mänskliga rättigheter. Om man inte fokuserar på det sätt som Folkpartiet förordar finns risken att det blir en splittrad bild och inte koncentration på det allra viktigaste för utvecklingen, nämligen demokrati och mänskliga rättigheter.

På andra sidan det myntet finns också frihandeln i kombination med detta.

Anf. 35 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Ja, demokrati och mänskliga rättigheter är av oerhört stor betydelse. Jag delar uppfattningen att det generellt också leder till utveckling och är en förutsättning för utveckling.

Men jag vill också peka på andra sidan av myntet, det som den politik som Folkpartiet förespråkar i vissa fall leder till, nämligen att länder som styrs av diktaturer lämnas åsido, att man där inte går in med en annan typ av stöd, inte engagerar sig. Där har vi vid andra tillfällen diskuterat exemplet Kuba, där vi från Vänsterpartiet ser hur viktigt det är att ha kontakter, att på olika sätt vara aktiv och få Kuba att delta i reformarbete osv., medan man från Folkpartiets sida helt avstår från kontakt och menar att det är bättre att över huvud taget inte lägga sig i, att över huvud taget inte försöka befrämja relationerna mellan Sverige och Kuba. Det tycker jag är ett felaktigt synsätt, som får direkt motsatt effekt.

Anf. 36 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Herr talman! Inrikes- och utrikespolitiken hör mer och mer ihop i dagens globaliserade samhälle. Det är ibland svårt att göra en klar uppdelning mellan dem. Det finns en mängd olika samhällsfrågor som omfattar en internationell dimension. Speciellt tydligt blir detta i EU-samarbetet, där många traditionella inrikespolitiska frågor numera har blivit utrikespolitik.

Herr talman! Jag tänker i dag ägna mitt anförande åt några av de viktigaste och mest avgörande frågorna för vår framtid, nämligen miljöfrågorna. Om vi inte på allvar tar tag i dessa frågor och låter miljöstyrningen genomsyra hela vår politik står vi inför oanade konsekvenser. Det är konsekvenser som våra barn och kommande generationer kommer att få betala för. Priset kan bli mycket högt.

En hållbar utveckling definieras ofta som ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Det är detta som vi kristdemokrater menar med förvaltarenskapet, en av de grundläggande principerna i vår ideologi.

Förvaltarenskapet innebär inte något passivt förhållningssätt utan är utvecklande och förädlande till sin karaktär. Människan kan ingripa i och påverka naturen, men ska göra det på ett sätt som är långsiktigt hållbart och varsamt. Människan, näringslivet och statliga förvaltningar m.fl. måste tillsammans arbeta i samma riktning.

Herr talman! Jag är övertygad om att det finns ett samband mellan det ökade antalet miljökatastrofer runtom i världen och hur vi människor behandlar vår miljö. Vi kan inte avfärda forskarnas varnande rapporter med att de enbart är ovetenskapliga eller saknar fullständig bevisföring. Vi måste ta miljökatastroferna som varningssignaler, lyssna på forskarna och miljöorganisationerna och våga lära av våra misstag. Vårt konsumtions- och produktionssamhälle är inte hållbart i längden. Vi måste ändra vårt sätt att leva, vår livsstil.

De allvarligaste miljöhoten i dag är globala och regionala. Det gäller bl.a. växthuseffekten, ozonförtunning, övergödning, spridning av miljögifter, försurningen, skogsbränningen och regional vattenbrist. Det krävs ett bättre globalt och internationellt samarbete. Vilken status har t.ex. FN:s miljöorgan UNEP i dagens världspolitik? Ja, inte är det någon le-

dande organisation, men det borde den vara. Den svenska regeringen borde driva att UNEP förstärks och kanske t.o.m. utrustas med ett miljö-säkerhetsråd, ett råd som t.ex. kan besluta om snabbinsatser vid olika miljökatastrofer och som kan verka preventivt och tidigt varna om potentiella hot- och riskområden.

Faran för allvarliga klimatförändringar är kanske den största miljöutmaningen världen har stått inför. När det gäller växthusgaser är forskarna allmänt överens om att utsläppen så snart som möjligt måste minska med 70 %, annars riskerar den senaste tidens extrema väder att bli regel snarare än undantag. Redan nu hotas små öar i Stilla havet av de stigande havsnivåerna. Arbetet med att implementera förpliktelserna i Kyotoprotokollet måste inledas omgående, liksom arbetet med att förhandla internationella mål för klimatpolitiken även efter år 2012.

Ozonlagrets uttunning och klimatförändringar till följd av växthuseffekten får särskilda konsekvenser för oss här i Norden. Vi påverkas speciellt av temperaturerna på Nordpolen och av Golfströmmens framtid. Eftersom vi här i Norden har en relativt god erfarenhet av ett aktivt miljöarbete, borde vi kunna bli föregångare i att minska våra utsläpp av farliga växthusgaser. Låt Norden och Östersjöregionen utvecklas som ett provområde för att uppfylla åtagandena i enlighet med Kyotoprotokollet.

Herr talman! Förutom växthuseffekten och klimatfrågorna finns det en lång rad andra viktiga miljöfrågor. Det är allas vårt ansvar att åstadkomma en mer hållbar utveckling under 2000-talet. De internationella miljökonventionerna måste följas och implementeras i världens alla hörn. Här ingår arbetet med att i praktiken uppfylla Agenda 21, konventionen om biologisk mångfald, konventionen mot ökenspridning och Montreal-protokollet.

Riokonferensen 1992 hade onekligen stor betydelse och har bidragit till att miljömedvetandet i världen påtagligt har ökat. Däremot är länderna i den s.k. G77-gruppen oerhört besvikna över att de rika länderna har svikit sina åtaganden. G77-länderna hävdar med rätta att konsekvenserna av de rika ländernas uteblivna bistånd och resurstillskott bl.a. har inneburit en försämrad miljö.

Här finns miljöproblemens kärnpunkt inför framtiden. Handel och tillväxt ställs ofta felaktigt mot miljö och hållbar utveckling. Miljöregler sägs hämma ekonomisk tillväxt och utveckling, och likaså sägs handel och ekonomiska intressen ske utan miljöhänsyn. Det sägs också att om u-länderna uppnår en lika hög konsumtionsnivå som vi i västvärlden så hotar en ekologisk kollaps.

Det är en självklarhet att den fattiga världen får möjligheter att höja sitt ekonomiska välbefinnande. En ökad internationell handel och investeringar hjälper till att få hjulen i rullning i fattiga länder. Problemet är att de livsstilar som sprids från västvärlden inte är långsiktigt hållbara. Tillväxten måste i stället ske genom ett mycket intelligentare sätt att använda bl.a. energi och material. Vi bör ge ett ökat miljörelaterat bistånd i enlighet med löftena från Riokonferensen.

Vi måste inse och sprida insikten i samhället och bland företag att miljöåtgärder inte är tillväxthämmande. Marknadsekonomin måste utgå från sina ekologiska och sociala ramar. Den renodlade marknadsekonomin fungerar inte och inte heller den kommunistiska planekonomin. Av historisk erfarenhet vet vi att båda dessa modeller utgör ett hot mot vårt

ekologiska samhälle. Låt oss i stället arbeta för den kristdemokratiska modellen, dvs. en ekologisk och social marknadsekonomi.

Herr talman! Låt mig få avsluta med ytterligare några ord om miljösituationen i Norden och i vårt närområde.

Östersjöns ekosystem är allvarligt hotat. Stora områden är drabbade av bottendöd. Utsläpp av olja genom olyckor och medvetna handlingar hotar djur- och fågellivet till havs och i kustområdena. Det är alldeles nödvändigt att de nordiska länderna och grannländerna i närområdet fortsätter att utveckla samarbetet kring Östersjöns miljötillstånd. Norden har även ett starkt intresse av att säkerheten förbättras vid kärnkraftverken och i kärnavfallshanteringen i f.d. Sovjetunionen. Vi behöver bidra med mer stöd och tekniskt kunnande för att utveckla lagringsmetoder och nya energiförsörjningssystem. I Barentsregionen och nordvästra Ryssland måste vi prioritera arbetet med att hindra utsläpp av föroreningar samt att främja en renare produktion, system för miljöstyrning och investeringar i miljöteknik. Delar av Murmansk är som en tickande bomb.

Anf. 37 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var ett mycket intressant anförande Jan Erik Ågren höll. Jag kan stämma in i mycket av det. För mig lät det som mycket av det som Miljöpartiet driver. Det var därför jag tänkte att jag ändå måste ställa en fråga.

När det gäller den nationella politiken och de åtgärder som vi har krävt här på hemmaplan för att klara t.ex. klimatfrågorna, har just Kristdemokraterna kritiserat de åtgärderna. Därför blev jag väldigt förvånad när Jan Erik Ågren höll ett anförande som byggde på att vi måste vidta kraftfulla miljöåtgärder. Är det så att Jan Erik Ågren för en egen linje, eller har Kristdemokraterna ändrat uppfattning?

Anf. 38 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag har alltid varit intresserad av miljöfrågor. Partiet kallades en gång Vatten- och luftpartiet kristdemokraterna därför att vi jobbade så mycket med miljöfrågor. Det är inte något nytt för oss. Det som är nytt är att vi har fått ett miljöparti. En av de frågor som det partiet har drivit på senare tid är att t.ex. höja dieselskatten. Vad jag vet har vi världens renaste diesel. Den höjningen innebär sannolikt att många innan de ger sig in i Sverige tankar diesel i hemlandet, och den är inte miljövänlig. Hur kan det komma sig att Miljöpartiet bidrar till att få en sämre miljö just genom detta?

Anf. 39 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Jan Erik Ågren har ett starkt engagemang i miljöfrågorna. Det är kul och positivt. Från kristdemokraterna i övrigt har jag hört den ständiga kritiken mot att höja dieselskatten, att det inte går att vidta åtgärder inom jordbruket för att jordbrukarna drabbas.

Man vill över huvud taget inte vidta de åtgärder som behövs på hemmaplan, samtidigt som man enligt Jan Erik Ågren kan driva frågorna om globala satsningar. Vi kan inte komma till tredjeverldenländer och kräva åtgärder för att de ska bevara regnskogen för vår livskvalitets skull, t.ex., samtidigt som vi inte vill vidta någon politisk åtgärd som kostar någon enda människa i Sverige någonting.

Anf. 40 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att vi måste ställa krav på hemmaplan också, och det är det jag gör och har gjort.

När det gäller att minska påfrestningarna på miljön är den satsning på tågtrafik som vi har legat bakom länge ett bra exempel. Tyvärr tycker inte alla partier att det är bra, men vi kan och vi ska vidta åtgärder för att förbättra miljön. Vi kan också vidta åtgärder för att spara energi, och det är också någonting som är bra för miljön.

När det gäller partiet är det klart att det står bakom det jag säger här. Vi driver olika frågor. I tidigare debatter har jag företrädesvis pratat om biståndsfrågor som är oerhört viktiga och om frågor om mänskliga rättigheter, t.ex. I dag valde jag att lyfta fram miljöfrågorna därför att jag tycker att det är ett viktigt och ibland försummat område i internationella sammanhang.

Anf. 41 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Hållbar utveckling och rättvis fördelning behövs inom samhällen och mellan länder, regionalt och globalt, men också över tiden mellan generationer. Därför behövs ett ökat medvetande om nödvändigheten av ett kraftfullt globalt samarbete för att lösa gemensamma och överhängande problem.

I en tid av snabba och påtagliga förändringar till följd av globaliseringen är det en viktig politisk uppgift att utrusta människor, länder, grupper av länder, regioner och det globala samfundet med de verktyg som krävs för att kunna möta utmaningarna. Den viktigaste rollen i det sammanhanget har FN. Marknadskrafterna kan nämligen inte lösa de grundläggande orättvisorna mellan rika och fattiga.

Att bekämpa fattigdom och orättvisor handlar om att skapa demokratiska, jämställda och miljömässigt livskraftiga samhällen och om att öka kontakterna mellan människor, kulturer och nationer. Ett starkare internationellt, politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk som prioriterar både ekonomisk och mänsklig utveckling behövs därför. Vi måste använda de utrikespolitiska och säkerhetspolitiska verktygen på ett klokare och bättre sätt.

Sveriges medlemskap i EU ger oss mindre frihet att påverka utformningen av de internationella spelreglerna, men samtidigt ett större ansvar. Vi kan inte längre skylla på de stora eftersom vi själva sitter med vid förhandlingsbordet när EU:s politik utformas. Våra påverkansmöjligheter beror på om vi arbetar utifrån en medveten genomtänkt och konsekvent strategi. EU-medlemskapet kan vara ett hjälpmedel när vi vill påverka den globala politiken, men det får inte bli en tvångströja eller än mindre en ursäkt för att inget göra. I första hand ska vi naturligtvis bidra till att det blir en bra gemensam EU-politik, men om det inte visar sig möjligt att åstadkomma måste vi vara beredda att vägra medverka och i stället gå vår egen väg.

Det finns två exempel på när man kan välja väg som jag tänkte ägna mig åt i debatten. Det ena är EMU-frågan, och det andra är Schengensamarbetet. När det gäller EMU har Sverige hittills valt att stå utanför. Jag skulle gärna vilja ställa en fråga till de närvarande socialdemokraterna med anledning av att det inte gavs något svar från Anna Lindh på frågan om folkomröstning. I den utrikespolitiska deklARATIONEN

skriver man bara att det ska underställas svenska folket. Vad betyder detta?

Från Centerpartiets sida har vi väldigt klart sagt nej till EMU, och vi har också sagt att det är en självklarhet att vi ska ha en folkomröstning om det finns en majoritet som vill ha ett medlemskap. Det vore värdefullt att få ett svar i debatten på den frågan. Står även Socialdemokraterna bakom kravet på en folkomröstning?

Om en dryg månad – natten mellan den 24 och 25 mars – blir Sverige en delstat i det framväxande Schengenland. Trots alla vackra ord från regeringens sida om att vi inte kommer att bli en del av en Fästning Europa och att den nordiska passfriheten i stället skulle utsträckas till att omfatta större delen av EU blir verkligheten en annan.

Sverige måste efter inträdet delta i ett system som straffar flygbolag och rederier som släpper ombord flyktingar med falska pass. Asylrätten är hotad. Fästning Europa är på väg att utveckla en politik som vidtar alla möjliga åtgärder för att hindra flyktingar att söka en fristad här. Människor på flykt klumpas samman med kriminella element under beteckningen ”icke önskvärda främlingar” och registreras i ett gigantiskt centralt register – Schengen Information System – för att de inte ska lyckas ta sig in i ett annat Schengenland.

Är det detta vi i Sverige med Orwellskt nyspråk numera betecknar som en generös och human flyktingpolitik? Är det så, Viola Furubjelke och Berndt Ekholm? När svarar ni på Kofi Annans allvarliga vädjan till EU att ge människor på flykt en möjlighet att söka fristad?

På den regeringspartiet närstående tankesmedjan Arenas hemsida skriver Per Wirtén bl.a. följande: ”Problemet är – – – att man nu konsekvent blandar samman polissamarbete mot kriminella och flyktingfrågor. Därmed bekräftas extremhögerns bild av flyktingar som hot.”

Tar Sveriges regering och det socialdemokratiska partiet verkligen ansvar för en sådan inhuman flyktingpolitik?

Vid en debatt i höstas här i kammaren förnekade Anna Lindh på min direkta fråga att den nordiska passfriheten skulle hotas när vi inträder i Schengen. Tyvärr hade utrikesministern fel. Enligt Schengenkonventionens artikel 45 måste en utlänning kunna identifiera sin nationalitet vid övernattnings. Detta gäller även i våra nordiska grannländer. Eftersom vi inte har något annat dokument än passet som visar medborgarskapet innebär detta i praktiken att den nordiska passfriheten inte längre gäller – tvärtemot alla löften och garantier.

Enligt uppgift vill Rikspolisstyrelsen nu införa ett särskilt Schengenpass – ett identitetskort som visar medborgarskapet och som måste medföras på resa för att man ska kunna legitimeras sig. Rikspolisstyrelsen lär också överväga att föreslå ett särskilt ID-kort för uppehållstillstånd i Sverige.

Det känns inte särskilt tillfredsställande att förse olika grupper i samhället med olika ID-kort. Jag vill inte gå så långt som att göra jämförelser med inrikespassen i apartheidens Sydafrika, men det är inte överraskande att sådana jämförelser ändå har gjorts i denna debatt.

Herr talman! Nu finns inte regeringen här, men det finns i alla fall ledande socialdemokrater. Jag vill gärna ha deras syn på detta, när det nu står klart att den nordiska passfriheten urholkas i och med Schengenin-

trädet och att ett speciellt ID-pass måste införas. Varför talade ni inte från början sanning om vad Schengen innebär?

Dessvärre finns det också anledning att i detta sammanhang påpeka att det synes finnas en ideologisk grund för Schengensystemet. Redan från början var tanken med Schengen uppenbarligen att påskynda utvecklingen i federalistisk riktning. När kontrollen vid gränsen tas bort försvinner också ett fundament för en suverän stat. Vi kontrollerar inte längre vårt eget territorium.

Det innebär emellertid inte att vi slipper kontroll – tvärtom. Mot omvärlden byggs allt högre murar, och inom Schengen ersätts gränskontrollerna mellan delstaterna av att vi får en gränslös övervakning. Denna utveckling har svenska folket prackats på – till högt pris, dessutom – under en täckmantel av att den nordiska passfriheten skulle utvidgas. Denna falska förespegling var ett demokratiskt övergrepp mot folkstyret, och med bl.a. detta som bakgrund är det inte svårt att förstå att svenskarnas entusiasm för EU och den allt tydligare utvecklingen mot mer och mer av överstatlighet inte är översvallande.

Jag menar att det måste bli ett slut på denna omvända salamimetod när det gäller att presentera obehagliga sanningar i små och till synes harmlösa portioner i tron att svenska folket och de som deltar i den allmänna debatten inte ska upptäcka förändringarna.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag hoppas att det inte är ett inslag i samma försåtliga taktik när regeringen och Anna Lindh nu inbjuder till överläggningar om hur den svenska säkerhetspolitiken ska uttryckas i nya formuleringar.

Anf. 42 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! En fråga ställdes till socialdemokraterna angående folkomröstning. Jag kan bara säga att jag läser den formulering som finns i utrikesdeklarationen, att det ska underställas svenska folket, så att det ska vara en folkomröstning. Jag tror att det handlar om ett formellt språk i den här typen av dokument. Det råder internt inte någon motsats mellan den här skrivningen och en folkomröstning, och vi talar ofta om en folkomröstning. Jag tror därför att jag med stor säkerhet kan säga att detta står för samma sak.

Sedan gäller det flyktingfrågorna och Kofi Annans kritiska tal. Han vände sig till hela Europa. Han sade att han såg tecken på att Europa inte fullt ut lever upp till sina åtaganden enligt Genèvekonventionen. Det är naturligtvis oerhört allvarligt, och man kan inte skjuta det ifrån sig. Även om vi vet att Sverige har en generös flyktingpolitik finns det alla skäl att ta detta allvarligt och också att se över vår egen flyktingpolitik. Men vi ska samtidigt driva frågorna i EU-kretsen.

Anf. 43 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag tackar Viola Furubjelke för beskedet, om det nu var ett besked, att det här med stor sannolikhet betyder folkomröstning. Tage Danielsson varnade ju oss en gång i tiden för att tala om sannolikhet. Det är rejälare om vi ger tydliga besked och talar sanning. Men jag utgår från att Viola Furubjelke menar allvar och att regeringen avser en folkomröstning. Jag tolkar det så. Och jag hoppas att vi vid ett lämpligt tillfälle kan få ett klarläggande också från regeringsföreträdare om att det här

betyder att det, om det blir aktuellt med en EMU-anslutning, ska bli en folkomröstning.

Sedan gäller det flyktingfrågorna och Kofi Annan. Jag uppskattar att Viola Furubjelke tar det här på så stort allvar. Men jag skulle vilja fråga hur hon bedömer Schengenavtalets introduktion om en och en halv månad. Kommer det att bidra till att vi får en generösare, humanare och mera solidarisk flyktingpolitik, eller blir det tuffare tag inom Schengenområdet?

Anf. 44 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Tage Danielsson har glatt oss många gånger. Just hans monolog om sannolikheten är väldigt talande. I det här fallet tror jag att det är snäppet mer än sannolikhet. Om Tage Danielsson hade varit i livet hade han kanske kunnat skriva ytterligare en monolog omkring detta. Det är gränsande till visshet. Jag tror t.o.m. att han använde en sådan formulering.

Sedan gäller det Schengenavtalet och flyktingpolitiken. Schengenavtalet innebär både positiva och negativa saker vad gäller flyktingarna. Det är vi väl medvetna om, men fördelarna överväger. Och den fria rörligheten, som man har inom hela området efter det att man har prövats och fått komma in, är naturligtvis oerhört värdefull för de flyktingar som kommer in. Samtidigt måste vi se till att det inte blir oöverstigliga hinder. De människor som faktiskt behöver skydd ska ha en möjlighet att komma in innanför Schengenområdets gränser.

Anf. 45 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det är egentligen inte så mycket att tillägga. Jag litar på att Socialdemokraterna och Viola Furubjelke står för att det ska bli en folkomröstning om EMU. Så småningom får vi väl begära ett klarläggande besked direkt från regeringens företrädare vid någon frågestund här i kammaren.

När det gäller Schengenavtalet och den fria rörligheten säger Viola Furubjelke att det finns både positiva och negativa inslag. Jag har svårt att se de tydliga positiva inslagen som en effekt av Schengensamarbetet. T.o.m. det som vi har kallat den nordiska passfriheten har ju gått om intet, eftersom vi nu måste utrusta samtliga Nordenmedborgare med det här lilla identitetskortet eller passet eller vad man nu vill kalla det. Nationaliteten ska framgå. Det var ju det här som man tidigare så högtidligt försäkrade att vi skulle få ha kvar. Nu ryker passfriheten all världens väg. Det är klart att vi kan leva med att ha en identitetshandling med oss, men jag tycker att det illustrerar detta med den omvända salamimetoden, att man presenterar obehagliga sanningar delvis och bara till hälften. Det är mycket rejälare att direkt få besked om hur det ser ut långsiktigt.

Anf. 46 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Bergström talar här om Schengenavtalet. Det är ju ganska enkelt till sin konstruktion. Nu ska vi nämligen försöka förverkliga den fria rörligheten mellan EU-länderna. Då måste vi alltså flytta gränskontrollerna, så att de finns runt om EU i stället för runt om varje enskilt land, för att öka vår rörlighet.

Ett gränsskydd runtomkring kritiseras väldigt hårt av Bergström. Vill Centern inte ha det? Vi har tidigare haft ett eget register över kriminella element som har varit bekymmersamma i Sverige. Nu har man ett gemensamt för att kunna hantera detta runt Europa. Vill ni inte ha ett sådant register? Vill ni släppa in dessa brottslingar utan kontroll vid gränserna? Är det syftet med tanken från Centerns sida, som Bergström framför? Eller är det rimligt att vi har en kontroll?

När det gäller flyktingar och den gemensamma politiken är det självklart nu på det sättet att en del har fått ge efter på sin politik. Men omvärlden har ju med god marginal tjänat på genomsnittet.

Anf. 47 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det förvånar mig något att Holger Gustafsson inte signalerar någon betänksamhet alls mot Schengensystemet. Kristdemokraterna talar ju annars om en generös och human flyktingpolitik. Han måste ju vara medveten om att detta innebär att det blir de länder som är minst generösa som sätter gränserna.

Eftersom vi får ett gemensamt system blir det annorlunda än det var förut, då vissa länder kunde gå före, vara föregångare och ta emot människor på flykt undan orättvisor och förtryck. Nu blir det i stället ett generellt regelverk som inte blir lika generöst som i alla fall jag skulle önska. Jag utgår från att också Holger Gustafsson skulle önska det.

Sedan pratar Holger Gustafsson som om vi inte skulle vilja komma åt kriminella brottslingar. Det är ju det som är bekymret. Jag utgår från att alla partier och alla länder självklart vill komma åt kriminella brottslingar. Men här finns det en tendens till en sammanblandning mellan människor på flykt undan orättvisor och förtryck och rent kriminella element. Man sammanfogar detta i gigantiska register. Jag känner oro inför detta, och jag uttrycker det här och nu.

Anf. 48 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Den här diskussionen har vi haft i EU-nämnden många gånger. Det här registret har naturligtvis inte större benägenhet att peka ut fel människor än vad vårt eget register har haft tidigare. Det är precis samma karaktär på det. Det är ett brottslighetsregister, och det är vad det kommer att vara i framtiden också.

När det gäller flyktingar är vi de första att kämpa för flyktingars rätt att komma över gränserna, men verkligheten har ju varit sådan att Sverige och Tyskland har tagit emot oerhört många fler människor än alla andra har gjort. Nu får de andra dela på det här. Det innebär kanske att våra och Tysklands restriktioner inte blir generösare just nu, men övriga får faktiskt bättre sig avsevärt. Summan av detta är ju bättre för omvärlden än vad det tidigare har varit. Och vi kommer att fortsätta att kämpa för att det gemensamma flyktingmottagandet kommer att bli mera generöst. Men beskriv det inte som en verklighet där man har gått åt fullständigt fel håll! Nu delar vi på ansvaret, och det är viktigt att vi gör det.

Anf. 49 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Holger Gustafsson talar väl, men han måste också vara medveten om att det är kört om en flykting avvisas vid en gräns av ett land som tillämpar de bestämmelser som finns på ett mera restriktivt sätt.

Då kommer flyktingen inte in därför att det ska vara samma tillämpning i alla andra länder.

Det är bekymmersamt att de länder som har velat förorda och bejaka en generös, human och solidarisk flyktingpolitik nu får en tvångströja på sig. Det blir svårare att tillämpa detta. Det är det som Kofi Annan också påtalar. Han är orolig för hur det kommer att bli i Europa, och han efterlyser en mera liberal tillämpning. Det förvånar mig något att inte också Holger Gustafsson och Kristdemokraterna känner någon liten oro för att tillämpningen av Schengenavtalet kan innebära att det blir tuffare tag mot människor på flykt i världen.

Anf. 50 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag ska tala om intolerans. Vi hade en mycket spännande konferens om intolerans här i Stockholm för inte så länge sedan. Jag vill bara berätta att diskussionen om intolerans för vissa av oss människor som bor i det här landet i dag har prägel av personlig historia.

Min mormor var mycket yngre än vad jag är, bara 44 år, när hon flydde över isen från Sovjetunionen år 1922. Då blev hon skjuten i magen. Hon låg på isen och väntade på den bolsjevikiske soldaten som skulle komma och avsluta hennes liv med en bajonett. Men hon hade tur. Min morbror, som då var 14 år, hann springa tillbaka från den rumänska stranden av floden Dnestr och dra mormor på isen undan bolsjeviken.

Jag vill berätta om den del av intoleransen som har blivit född och närd, och som fortfarande är närd, av den marxistiska ideologin. Marx och Engels skrev 1848 i den berömda kommunistiska grundtexten, det kommunistiska manifestet, att ett spöke vandrar genom Europa. Och de hade rätt. Problemet är bara att det var de själva som skapade spöket. De byggde fram en politik vars kärna är hat, vars huvudmotor är kriget mellan de sociala grupperna, klasskampen. Den här politiken har i praktiken visat sig misslyckas fullständigt överallt där den har tillämpats. Men den har en fantastisk förmåga att gömma sig bakom nya formuleringar och ibland tala med oerhört snälla och milda toner om sin passion för demokrati.

Jag har här i min hand en fantastisk bok. Den är skriven av en ledamot i franska akademien, en historiker, Jean-François Revel. Boken heter *La grande parade* och är en otrolig beskrivning av vänstergruppernas historiska revisionism. Den handlar om hur vänstergrupper, trots alla fakta som i dag är mer än kända, har lyckats blockera den debatt som vi alla behöver om intoleransen som kommer från vänster.

Den här intoleransen lever i högsta möjliga grad i dagens debatt. När man talar i förenklade bilder om relationen mellan rika och fattiga länder, när man talar i förvrängda bilder om t.ex. de fattigas skuldbörda, för man vidare samma giftiga lärdom under nya toner. Självklart ska vi alla samarbeta för att de fattiga ländernas skulder ska försvinna. Men om någon hade förlåtit Ceaușescu hans skulder medan han levde skulle detta inte ha inneburit den minsta förbättring för det rumänska folket. Detta är dessutom historiskt bevisat. Han lyckades nämligen själv betala tillbaka alla sina skulder – men just under den tid då han gjorde det, när han gjorde rent hus så att han inte hade några stora skulder, då led det rumänska folket som mest. Då var det kallt inomhus. Då saknades tvål, mediciner och tvättmedel i alla hushåll. Då var människorna tvungna inte bara att

frysa, svälta och vara rädda; de var också tvungna att leva i den otroliga förödmjukelse som smutsen bär med sig.

Det vore alltså jättebra om vi, när vi diskuterar de här frågorna som är så viktiga i dag, också gjorde rent hus med alla politiska lärdomar som bygger på begrepp som klasskamp och klasshat.

Jag minns att vi en gång hade en diskussion om detta i ett annat sammanhang. En mycket ung medlem i Vänsterpartiet, som förresten i dag är mycket aktiv i ATTAC-rörelsen, förklarade då för mig att fascisternas rashat är en helt annan sak än kommunisternas klasshat. Varför? Jo, sade hon, rashatet är någonting som vi absolut måste ta avstånd ifrån. Men klasshat är mycket bra, för det kan mobilisera folk. Det är ett resonemang som jag absolut inte kan begripa.

Vi behöver sanningen. Vi talar om mänskliga rättigheter. Rätten till en sann bild av det förflutna, rätten till en ärlig och välgrundad dialog med det egna förflutna, är en av de viktigaste mänskliga rättigheterna. Vänsterrevisionismen är destruktiv eftersom den blockerar den här dialogen.

Vi har i dag en mycket vacker bild av hur ett land kan bearbeta sina svåra och plågsamma erfarenheter. Det är Sydafrika, som har visat oss hur man går till väga. Man gömmer inte undan sanningen. Man försöker inte tränga bort det som har hänt. Man lyfter fram sanningen, och i det ljus som sanningen skapar kan också försoningen äga rum.

Jag har också en mindre vacker bild av detta. Vad händer i ett land där uppgörelsen med det förflutna inte äger rum? Jag talar om mitt första hemland, Rumänien. Där fick vi inte veta någonting. Antagligen hade kommunisterna lyckats bränna alla dokument osv. långt innan vi kunde få tag på dem. Vad hände då? Jo, samma grupper som hade varit väldigt aktiva under Ceausescu satte i gång våldsamma rörelser. Det var de som kallade gruvarbetarna till Bukarest flera gånger för att stoppa demokrati-rörelsen, och det var också de som satte i gång konflikt mellan rumäner och ungrare.

Jag vill avsluta det här anförandet med en uppmaning till alla politiska partier: Vi måste diskutera intoleransen från alla synvinklar.

Anf. 51 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Ärade ledamöter i kammaren! Protokolläsare! Det är många kloka ord som har sagts i den här debatten under förmiddagen och nu också under eftermiddagen. På något sätt framstår det som att det egentligen inte borde finnas några problem i världen. Lösningarna har diskuterats. Vi vet svaren på de allra flesta frågorna och problemen. Det är inte lösningar som saknas. Det är inte politiska förslag eller teknik som saknas. Det stora problemet, tror jag, är att det saknas en politisk vilja att gå från insikt och ord till konkret handling. Retorik sammanfaller alltför sällan med verkligt utförd politik.

Ett tydligt exempel på det, fru talman, är just utrikesministerns anförande här på förmiddagen. Där beskrev hon väldigt insiktsfullt behovet av att EU:s krishanteringsförmåga, som just nu utvecklas, inriktas på en konfliktförebyggande politik, att man med civila krishanteringsinsatser kan ingripa i ett så tidigt skede av en potentiell konflikt att man inte behöver se hur konflikten vidareutvecklas och leder till krig.

Hade politiken överensstämmt med detta hade väl allting varit helt i sin ordning, men jag finner att såväl i Europeiska unionen som här hemma i Sveriges riksdag överensstämmer inte insikter och politiska tal med den faktiska handlingen. I EU ser vi nu inte ett fokus eller en prioritering på att utveckla konfliktförebyggande mekanismer och civila krishanteringsinsatser, utan vi ser i stället ett fokus som fullständigt ligger på den militära delen. Det är där resurserna satsas. Det är där samarbetsgrupperna utvecklas. Det är där samtalen förs. Det är där man anställer personalen. Det är där fokus ligger.

Här hemma i Sveriges riksdag skulle vi i november förra året just besluta om ett par väldigt konkreta förslag. Ett förslag var, vilket kan läsas i riksdagsprotokollet, att Sverige ska verka för konkret konfliktförebyggande åtgärder vid utvecklingen av EU:s krishanteringspolitik för att undvika att konflikter utvecklas till krig. Det var alltså helt i överensstämmelse med det som utrikesministern här tidigare talade om. Men i Sveriges riksdag röstade socialdemokraterna nej till förslaget.

Vi hade också i Sveriges riksdag att ta ställning till Europaparlamentets beslut att göra en genomförbarhetsstudie om civila fredsstyrkor inom EU:s säkerhetspolitik. Även det förslaget, som alltså EU-parlamentet hade ställt sig bakom, röstade socialdemokraterna nej till här i Sveriges riksdag.

Detta är två tydliga exempel på att de vackra talen, där insikterna finns och där politiken förs ut till folket, inte överensstämmer med den konkret förda politiken. Detta är en brist och ett av de stora problem som gör att världen fortsätter att se ut som den gör.

Vi kommer om några veckor att diskutera vapenexportsamarbete och vapenindustrisamarbete här i Sveriges riksdag. Det finns ett förslag till avtal om ett samarbete mellan Sverige och fem europeiska länder. En stor risk med det här avtalet är att mycket kommer att ske utanför offentlig insyn. Därför väcker Miljöpartiet en motion med en rad förslag på hur man ska kunna garantera en demokratisk insyn, så att det försvarsindustriella komplexet i de sex EU-staterna inte kan exportera vapen till konfliktvärldar, till diktaturer som vi från svensk sida absolut inte skulle vilja se beväpnas.

En av de punkter som vi kommer att ha i vår motion, och som riksdagen kommer att ha möjlighet att diskutera, är just hur landlistorna skulle kunna göras offentliga. Man har i avtalsförslaget, som regeringen har ställt sig bakom, skrivit att de ska vara hemliga. Men det finns ingenting i avtalet som explicit säger att landlistorna ska vara hemliga. Riksdagen kan alltså utan att bryta mot avtalstexten besluta om att listorna ska offentliggöras och därmed garantera en demokratisk insyn. Jag hoppas då att allt det tal som vi har hört här under förmiddagen från, tror jag, i stort sett samtliga partiernas representanter om vikten av demokrati, folklig delaktighet och insyn kan manifesteras i ett stöd för förslaget att göra landlistorna offentliga. Då har vi chans att visa att vår retorik här i talarstolen överensstämmer med det som vi är beredda att konkret besluta om.

Jag har lyssnat med stort intresse till både Göran Lenmarkers och andra moderaters inlägg i debatten, och nu har vi Bertil Persson från utrikesutskottet här som representerar Moderaterna. Det är viktigt inte bara att främja demokrati och utveckling av demokrati och att stödja demokratiska processer, utan också att väldigt skarpt markera mot dikta-

turer och på olika sätt inte bara visa avsky utan också försöka påverka utvecklingen åt rätt håll.

Jag sitter ju själv i Exportkontrollrådet och har tystnadsplikt. Jag kan därför inte här i talarstolen tala om vare sig vilka vapenslag Sverige beviljar export av eller vilka länder vi beviljar export till eller hur de olika partierna röstar. Men helt klart överensstämmer ofta inte besluten med vad som sägs i den här talarstolen.

Jag skulle vilja ställa en väldigt konkret fråga till Bertil Persson om hur han skulle ställa sig om Sverige skulle bevilja export av krigsmateriel till en kommunistisk demokrati – krigsmateriel som klassas som användbart i offensiva militära operationer. Tycker Moderaterna att det är okej att Sverige beviljar export av sådan krigsmateriel till en kommunistisk diktatur eller inte?

Jag har också med intresse lyssnat till Folkpartiets plädering för en Natoanslutning. Det är inte en ny ståndpunkt, men den upprepas utan förmåga till problematisering. Det är intressant att diskutera Natoanslutning och alliansfrihet mot bakgrund av att världen inte bara förändrades för tio år sedan utan fortsätter att förändras. Men det är också viktigt att diskutera konsekvenserna.

Svensk utrikespolitik har ofta haft som en röd tråd vårt engagemang mot kärnvapnen, mot kärnvapendoktriner i Nato, i forna Warszawa-pakten och i andra kärnvapenstater. Frågan som ställdes förut fick inget svar, men jag vill upprepa den till utrikesutskottets representant, Folkpartiets Biörsmark: Hur ställer man sig till den politiken? Om man som medlem i Nato ska stödja en kärnvapendoktrin, är det då möjligt att fortsätta den svenska utrikespolitiska linjen att inte verka för en kärnvapenavrustning? Dessa frågor har inte fått några svar, och jag tycker att det är en svaghet.

Anf. 52 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är smått patetiskt att höra Lars Ångström orera över den europeiska krishanteringsförmåga som nu byggs upp och tala om att det är politisk vilja som krävs, men att demonstrera en så total politisk ovilja som Miljöpartiet gör i dessa frågor.

Det är faktiskt så att det konfliktförebyggande arbetet och den civila krishanteringen tillsammans med den militära krishanteringen har vunnit terräng och nu ses som ett koncept bestående av tre delar av alla EU:s medlemsländer.

Från början drev Sverige frågorna om att utveckla det konfliktförebyggande arbetet och nödvändigheten av att också föra in civil krishantering. I dag är det inte vi som äger frågan längre. Alla omfattar en sådan syn. Det är ett gigantiskt arbete och en demonstration på politisk vilja som har gjorts från regeringen och från olika håll på politisk väg. Jag menar verkligen att den ansträngningen är seriös.

Om Lars Ångström har kunnat hitta några reservationer som vi inte har röstat för, finns det otaliga fler exempel på goda riksdagstexter där vi faktiskt talar oss varma för civil krishantering och civilt konfliktförebyggande.

Anf. 53 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur jag ska tolka påståendet att vi orerar och saknar politisk vilja. Det är ju ett tydligt faktum att förslaget i Europaparlamentet om en civil krishanteringsstyrka, en fredsstyrka, kommer just från Miljöpartiet. Det visar väl om något en konkret vilja att påverka utvecklingen av EU:s krishanteringspolitik på det område där det har brustit väldigt mycket.

Jag tycker också att Viola Furubjelke, fru talman, stärker mig i mitt påstående att det visst är många länder som omfattar den här synen. Vem gör inte det? Vem kan vara emot att förebygga konflikter? Men det har stannat därvid. Det sker inte en fokusering på utvecklande och uppbyggnad av de här mekanismerna. Jag vill då ställa frågorna till Viola Furubjelke: Vad avser Socialdemokraterna att konkret göra nu när den här viljan som har manifesterats finns? Vilka satsningar kommer att ske under det svenska ordförandeskapet på att just skapa en aktiv konfliktförebyggande politik? Vilka krav på resurser kommer man att ställa på det här området?

Anf. 54 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Jag hörde tydligt utrikesministern säga att vi behöver samma *headline goals* för civil krishantering och konfliktförebyggande som i dag finns för militär krishantering.

Det är också väl känt att Sverige under den här ordförandeskapsperioden för in och på olika sätt främjar de här frågornas ställning. Den kommitté som sysslar med frågorna har alldeles nyligen permanentats. Det är inte längre en interimistisk kommitté som Anders Bjurner företräder Sverige i och nu leder arbetet i. Det händer väldigt mycket på det här området. Det är ett område som måste utvecklas. Det har i stort sett varit ett vitt fält tidigare. Men just på det konfliktförebyggande området görs det stora satsningar, och Sverige kommer att bidra aktivt till det under ordförandeskapsperioden.

Anf. 55 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Viola Furubjelke bekräftar den bild som jag försökte belysa här tidigare när hon säger att det händer mycket och att det måste utvecklas. Det är precis det vi efterlyser från Miljöpartiets sida. Det måste utvecklas. Vi måste under det svenska ordförandeskapet få se konkreta förslag gällande hur Sverige driver utvecklandet av både en konfliktförebyggande politik och den civila krishanteringen så att vi kommer bort från den här fullständiga dominansen av militärt fokus och militärindustriella intressen. Vi är de första att stödja regeringen om vi kan få se en sådan förändring av fokus under det här halvåret.

Jag hoppas att jag kommer att ha fullkomligt fel i mina förutsägelser om att det sker för lite. Jag hoppas att Viola Furubjelke kommer att ha rätt och att vi faktiskt kommer att få se stora konkreta förändringar under det svenska ordförandeskapet.

Anf. 56 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! De som har följt debatterna i kammaren kan konstatera att det förvisso inte finns någon brist från moderat sida när det gäller markeringar mot diktaturer vilken färg de än må ha. Men jag sitter inte i

Exportkontrollrådet. Vad Lars Ångström säger sig inte kunna tala om kan han inte begära att jag ska kunna svara på.

Låt oss konstatera att vi har varit eniga i fråga om regler för vapenexporten och att vi är på väg att bli eniga i fråga om regler för åtskilliga av de europeiska länderna vad gäller vapenexporten. Det tycker jag är bra, och jag tycker att det är bra att vi har en nämnd som hanterar detta. Vad Lars Ångström är missnöjd med i den här kommittén får han antingen tala om offentligt eller i nämnden. Men kom inte med den här typen av frågor, där jag ska svara på det Lars Ångström inte anser sig kunna tala om.

Anf. 57 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag kanske uttryckte mig otydligt, eller också missuppfattade Bertil Persson mig. Jag tog inget konkret exempel utan hänvisade just till tystnadsplikten. Jag var mer intresserad av en generell syn från Moderaternas sida, och den bör ju Bertil Persson i allra högsta grad kunna tydligt redogöra för. Hur ställer sig Moderata samlingspartiet när det gäller export av krigsmateriel till en kommunistisk diktatur?

Anf. 58 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! Vi har deltagit i besluten rörande de regler som gäller för vapenexporten. Det står vi fast vid, och det avser vi att stå fast vid även i framtiden.

Anf. 59 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det är, tycker jag, tyvärr ett exempel på ett icke-svar. Bertil Persson vet säkerligen, som alla vi andra, att de här riktlinjerna är tolkningsbara, precis som varenda paragraf i lagboken också är tolkningsbar. Vi måste komma fram till konkreta ställningstaganden. Det borde ju mot bakgrund av Moderaternas retorik när det gäller diktaturer, inte minst kommunistiska diktaturer, vara lätt att uttrycka inför åhörare och ledamöter att Moderaterna antingen är för eller emot export av krigsmateriel till kommunistiska diktaturer. Det är en svaghet att inte kunna ge det uppenbart enkla svaret på en enkel fråga.

Anf. 60 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Lars Ångström får det att låta som om Folkpartiet skulle vara för fler vapen och kärnvapen. Så är ingalunda fallet – naturligtvis inte. Frågan gällde också: Kan vi fortsätta att vara mot kärnvapen om vi är med i Nato? Visst kan vi det, kanske t.o.m. bättre än om vi inte är med i Nato. Då finns vi med i ett sammanhang där vi har ett större inflytande. Vi kommer naturligtvis från vårt håll – det är hela upplägget – att verka för att detta vapen, som kan förstöra hela vår jord, ska bort. Det ska kontrolleras. Det ska hanteras på ett sådant sätt att det inte sker en olycka. Vi kan vara med i det arbetet, och det tänker vi också vara på ett konstruktivt sätt.

Det är ett syndrom som är typiskt för Miljöpartiet att säga nej till den här typen av samarbete. Detsamma gör man inom EU. Man tar inte det ansvaret, är inte med om att fatta dessa beslut och tar inte diskussionerna runt ett bord.

Anf. 61 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker kanske att det var en illa vald jämförelse, medlemskap i en politisk union och medlemskap i en militär allians. Det återstår för Karl-Göran Biörsmark att förklara hur man ska få det att gå ihop att stödja Natos kärnvapendoktrin, vilket är en förutsättning för Natomedlemskap, och samtidigt vara emot Natos kärnvapendoktrin. Jag har svårt att se hur det skulle kunna gå till.

Det återstår också för Folkpartiet att förklara en annan sak. Var i Sverige ska kärnvapen kunna stationeras i ett skarpt läge om vi är Natomedlemmar? På vilka orter har Folkpartiet tänkt sig detta? Vilka flygplatser handlar det om? Vilka transportvägar? Vilka fartyg ska tas emot? Vilken beredskap ska finnas? Ska värnpliktiga tvingas ut i krig under ett Natomedlemskap? I dag är det frivilligt att tjänstgöra utomlands. Kommer Folkpartiets politik och ett Natomedlemskap att innebära att man förordar ett tvång att verka utomlands?

Den här typen av problematisering tycker jag är viktig att lyfta upp och diskutera oavsett om man är för eller emot. Jag saknar den förmågan från Folkpartiets sida.

Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt att detta är en viktig diskussion, och den ska vi naturligtvis ta. När det gäller de frågor som Lars Ångström ställer om var i Sverige vi ska ha kärnvapen är svaret: Ingenstans. Liksom Norge behöver vi inte ha några kärnvapen. Det finns också andra undantag. När vi går in i Nato kan vi diskutera sådana här saker. Den här doktrinen behöver vi inte heller gå in under. Vi har alltså ett handlingsutrymme, och det ska vi naturligtvis ta vara på.

Det finns andra delar i det här som det är intressant att gå in på, nämligen den gemensamma säkerheten i vår del av världen. Den har vi, som jag tidigare i dag har lagt ut texten om, egentligen alltid litat på även om vi inte har sagt det i klartext. Som jag sade tidigare: Hur vi under årens lopp än har byggt upp ett svenskt försvar så har det ändå funnits någonstans i bakhuvudet att om det skulle bli ett krig väntar vi på hjälp från väst. Det kan sägas klart i dag. Det kunde inte sägas då.

Anf. 63 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det *är* en viktig diskussion att ta. Men då måste vi också få veta mer om Folkpartiets position och ställningstagande. Det går ju inte att jämföra med Norges situation i Nato, där man slipper ha kärnvapen stationerade på norskt territorium. Det exempel som jag tog gällde ett skarpt läge i en kris- eller krigssituation. Det har ju ingenting med stationeringen att göra. I ett skarpt läge kommer kärnvapen att finnas på olika platser. Där måste Folkpartiet redogöra för vad man är beredd att gå med på. Samma sak gäller det här med doktrinen. Där är fortfarande Folkpartiet svaret skyldigt. Hur ska man kunna verka för Natos kärnvapendoktrin och samtidigt vara emot den?

Mitt intryck efter att ha hört de här svaren är att Folkpartiet tycks ha utvecklats till riksdagens främsta kärnvapenkramarparti. Tills jag får svar på de här frågorna kommer det intrycket att bestå.

Anf. 64 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Vi har redan hört om ett väldigt brett spektrum när det gäller behovet av svenska insatser genom EU. Det är stora förväntningar. Jag vill lägga till en aspekt, kanske fördjupa en uppgift som vi bara har snuddat vid. Det gäller relationen till arabvärlden och Mellanöstern. Vi är ju faktiskt grannar om vi räknar med EU. Och det är väl så att grannar bör ha bra, konstruktiva, öppna, ärliga relationer – relationer som också är utvecklande. Det kan inte vara så att USA ska vara den dominerande, närmast ensamma, aktören i arabvärlden och kanske särskilt i Mellanöstern. EU måste öka sina insatser här.

Det råder stor misstänksamhet på båda håll, både inom EU och i arabvärlden, särskilt bland våra medborgare. Den förstärks på grund av bristen på demokrati och mänskliga rättigheter och bristen på ett bra styrelseskick i arabvärlden. Men också vi och EU bidrar. Vi bygger murar exempelvis avseende vår handel. Jag kan bara nämna EU:s jordbrukspolitik. Men det gäller också flyktingar och migranter, och Kofi Annans kritik har redan varit uppe här i debatten. Man kan kanske även sätta ett frågetecken för engagemanget för arabvärldens intressen. Men det är också bristande kulturell förståelse och ibland nästan en introvert västeuropeisk syn, och det gäller särskilt synen på religionen, där vi är väldigt tafatta, kanske särskilt i norra Europa. Och i botten har vi Europas koloniala historia.

Vår inriktning måste mot denna bakgrund bli att stärka relationerna och skapa ömsesidighet och utveckling. EU:s Barcelonaprocess kan här bidra. Det har varit stiltje ett tag, men den behöver ny fart. Kanske kan några av oss parlamentariker bidra till det på ett möte i Bryssel i morgon. Processen lider av en brist på ömsesidighet.

Sveriges MENA-projekt är ett ambitiöst bidrag med analys och tankar framåt. Alexandriainstitutet är mycket bra – kulturellt utbyte, fördjupning och ökad förståelse. När det gäller sakfrågorna måste vi öppna vår handel och riva våra handelshinder. EU måste gå före. Det behövs en mycket bättre hantering av flykting- och migrationsfrågor. Det skulle kunna resultera i en minskad smuggling, vilket ju är positivt.

I regeringens utrikespolitiska deklaration talas det också om en human och solidarisk politik. Vi måste öka biståndet i väntan på handelns utveckling. Vi behöver inte minst få loss de pengar som faktiskt ligger och skvalpar i EU-byråkratin och inte kan betalas ut. Det är egentligen en skam att det ska vara på det sättet. Vi behöver också ökade förståelseinsatser. Ett exempel på detta är Alexandriainstitutet. Misstro och missförstånd måste brytas ned, och vi måste kunna lösa problem. En praktisk fråga är naturligtvis att den svenska ambassadrepresentationen i regionen måste vara god. Jag förutsätter att regeringen verkligen anstränger sig att lösa den fråga som nu är aktuell på bästa sätt.

Vi måste också ställa krav på motparten, inte minst avseende mänskliga rättigheter och ett bra styrelseskick. Detta sammantaget menar jag kan skapa gemensam säkerhet. En nyckelfråga för framgång är naturligtvis en lösning av konflikterna i Mellanöstern, och jag tänker då närmast på Israel och Palestina en dag som denna, inte minst efter valet i Israel.

Situationen för såväl det israeliska som det palestinska folket är djupt otillfredsställande. Jag ska fördjupa mig i palestiniernas situation. Men det betyder inte att jag bortser från judarnas och andra folkgruppers situ-

ation. Men det är trots allt palestinierna som har det svårast. Det har jag sett med egna ögon efter många resor.

Det råder ett israeliskt förtryck av palestinierna i vardagen. Möjligheterna att resa begränsas via olika *check points*. Det är kontroller i vardagslivet, bl.a. vid dessa *check points*, kontroller som är närmast trakasserande. Det är husdemoleringar. Det är tillgången på jobb. Arbetslösheten är nu kanske över 50 % bland palestinierna. Det är bristen på medicinsk vård. Det är bosätternas företrädaren. Det är bosättningspolitiken i sig själv. Det är det israeliska överväldet, att använda tunga vapen mot stenkastande ungdomar och prickskyttar på senare tid. Jag försvarar på intet sätt våldet, men jag menar att överväldet än mindre kan försvaras. Det är provokationer som den tillträdande premiärminister Sharons besök på Tempelberget.

Ett exempel till som det talas väldigt lite om, en vardagsfråga, är användningen av vatten. Israelerna använder fyra gånger så mycket vatten per person som palestinierna. Dessutom hämtar Israel minst en tredjedel av sitt vatten från källor på Västbanken. Palestinierna tillåts inte borra brunnar på Västbanken, samtidigt som judiska bosättare får borra brunnar på ockuperad mark. De judiska bosättarna har en extremt hög vattenförbrukning, eftersom de i huvudsak lever av jordbruk som konstbevattnas. All vattenutvinning står fortfarande under kontroll av det statliga israeliska vattenbolaget. Trots att den palestinska befolkningen på Västbanken mer än fördubblats sedan 1967 har palestinierna samma vattenförbrukning i dag som då. I Gaza är vattentillgången för palestinierna ännu sämre, och dessutom är vattnet starkt försaltat och förorenat. Vattenbristen är en del av den sociala misär som palestinierna tvingas leva i och som föder terrorism och försvårar fredsprocessen. En rättvis fördelning av vattenresurserna och en ansvarsfull vattenhantering är livsnödvändigt för att den kommande palestinska staten ska kunna fungera. Man måste förvånas över att vattenfrågorna får spela en så liten roll i de internationella förhandlingar som pågår. Det lilla som har åstadkommit är mycket lite. Det är viktigt att Sverige nu gör ansträngningar att föra upp dessa vattenfrågor på dagordningen igen nu när vi har ordförandeskapet i EU.

Barak har otvivelaktigt gjort stora ansträngningar. Men de räcker ändå inte, därför att han inte har kunnat gå i clinch med flyktingfrågan på ett acceptabelt sätt. En uppgörelse nu måste baseras på ingångna avtal och FN:s resolutioner och folkrätten, precis som framhållits i den utrikespolitiska deklARATIONEN tidigare i dag, som för övrigt även i sin helhet var mycket bra och tydlig.

Den nytillträdande premiärministern Sharon har inget bra *record*, skulle man kunna säga för att använda ett engelskt ord. Det har han visat i flera år genom att han varit den främste företrädaren för detta överväld och haft ett mycket provokativt uppträdande. I valet har han i flera israeliska medier uttalat att han inte är beredd att lämna över något mer av Västbanken och Gaza till palestinierna och inte medverka till palestinsk kontroll över östra Jerusalem. Inga bosättningar ska överlämnas. Det är väldigt svårt att ha tilltro till att Sharon kan vända på denna situation. Om han kan det, så önskar jag honom naturligtvis lycka till. Men jag måste säga att jag har väldigt liten tilltro till det.

EU måste vara tydlig nu om grundkraven för en rättvis fred, precis som i den utrikespolitiska deklARATIONEN. Kraven måste naturligtvis också riktas mot palestinier när det gäller Israels legitima behov av erkända och säkra gränser, och vi måste ställa krav på mänskliga rättigheter bland palestinierna och på ett avskaffande av dödsstraffet. Vi kan inte acceptera en undermålig rättskipning med godtyckliga avrättningar. Vi måste naturligtvis uppmana båda parter som finns i denna konflikt att fortsätta förhandlingarna, vilket jag också noterade att man tog upp i den utrikespolitiska deklARATIONEN. Detta är förutsättningen för en lyckosam framtid i Mellanöstern.

Anf. 65 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! 1,2 miljarder människor lever i absolut fattigdom i vår värld. De lever under brist på mat, brist på utbildning, brist på hälsa, och de lever i fattigdom. Och allra allvarligast är situationen i Afrika.

Vilket livsöde väntar en liten flicka i dagens Afrika? Ja, i många fall får hon passa djuren i stället för att gå i skolan. Bröderna är prioriterade när det gäller att ge barnen utbildning. Många av hennes lekkamrater är föräldralösa därför att deras föräldrar har dött i aids på grund av bristande information, ofta även felaktig information. Hon kommer att vara undernärmd, dels på grund av miljöförstöring, dels på grund av att familjens produktion av jordbruksprodukter har dålig avsättning därför att de inte fyller västvärldens arbetsmiljökrav och protektionisterna kan skydda de europeiska och amerikanska marknaderna från föräldrarnas produkter.

Hon har också en dålig framtid. Hon riskerar könsstympning. Hon riskerar att utsättas för för tidig sexdebut med hänsyn till de skrönor som går om hur man ska kunna skydda sig mot aids om man är karl, nämligen att våldta en jungfru. Hon riskerar fistlar i underlivet. När hon växer upp riskerar hon att få slitjobbet på fälten, medan maken sitter på ölsjappet i närheten. Hon riskerar misshandel mer än någon annan kvinna i denna värld. Hon riskerar att få många barn, vilket är det vanliga ödet för alfabetiska kvinnor, och hon riskerar att involveras i krig och konflikter.

Om hennes familj i stället hade befunnit sig i Korea på 1950-talet där situationen var exakt densamma som den var i Ghana vid samma tidpunkt, hade hon nu levt i relativt välstånd. Hon hade haft samma levnadsnivå som i vårt land. Hon hade haft goda, t.o.m. bättre, möjligheter att få en universitetsutbildning, och hon hade fått en högklassig sjukvård. Skillnaden här ligger mellan om landet har varit utsatt för vanstyrelse eller om man har haft en regering som har skött landet på ett föredömligt sätt.

I Korea var man målinriktad. Man skapade en nationell samling för att få fram tillväxt. Man satsade på utbildningsfrågorna mer än på någonting annat. Men man var i det landet likaväl som i andra utan egentliga naturresurser.

Hur ska vi göra det möjligt för den här flickan att nå samma situation som hennes syster i Korea? Ja, när det gäller situationen för familjen handlar det naturligtvis om att stärka familjejordbruken. Här behövs det jordreformer. Det behövs små företag, inte minst för kvinnorna i de här länderna så att de kan bidra, så att deras resurser kan utnyttjas. Det kräver utbildning, mikrolån, och det fordrar en marknadsekonomi. Och man måste bekämpa protektionismen för att kunna få öppna världsmarknader där produkterna kan finna avsättning.

Flickan själv behöver utbildning, böcker, och hon behöver kunna vidareutvecklas utöver den basala skolan. Hon behöver hälsovård och jämställdhet.

När det gäller landet och folket behöver de styras väl – *good governance*, som vi brukar kalla det på svengelska. Det kräver att biståndet når ut till folket och inte hamnar på privata bankkonton. Det kräver respekt för mänskliga rättigheter. Det krävs demokrati, fri debatt, fria medier. Man behöver aktiva enskilda organisationer, s.k. NGO:er med kunskaper och engagemang, och man behöver ersätta eliterna med en växande medelklass som utmanar makten och kräver att få vara med i ledningen av landet.

Vad kan vi i västvärlden göra? Ja, det viktigaste är att vi fortsätter globaliseringen, att vi fortsätter att kämpa för frihandel mot protektionism, att vi därigenom skapar utrymme för investeringar i de fattiga länderna och ger dem förutsättningarna för egen utveckling. Jag tror att vi ska satsa på de bra regeringarna, för allt talar för att det är länderna med *good governance* där också biståndet får riktig effekt. Det kan t.o.m. vara kontraproduktivt i vanstyrda länder.

Här tycker jag att vi ska dra erfarenheterna av de länder som har varit framgångsrika, som har tagit steget till välfärdsländer. Jag tror att det är viktigt att koncentrera insatserna så att vi kan skapa goda förebilder också i Afrika, förebilder för andra att ta efter. Jag tror att vi ska kraftsamla mot mätbara mål. Vi ska ha klara tidsscheman för insatserna, och vi ska avsluta projekten på ett riktigt sätt.

Om man gör så som man alltid har gjort, så går det som det alltid har gått. Det är lite av den erfarenheten vi nu har efter 40 år av insatser i Afrika.

Det går att bekämpa absolut fattigdom och att nå relativt välstånd på 20–30 år, om man, som vi läkare brukar säga när vi skriver ut recepten, handlar efter vetenskap och beprövad erfarenhet.

Världen ser i huvudsak fram emot en hoppfull utveckling, men Afrika är undantaget. 40 års bistånd har gett ett positivt resultat, och det är att apartheid definitivt är knäckt. Men i övrigt är skillnaderna i Afrika inte särskilt stora.

Det här får inte leda till att vi blir uppgivna, men vi ska inte heller fortsätta med mer av samma sort. Jag hoppas att Globaliseringsutredningen, som efter ett och ett halvt år ännu inte har publicerat ett enda papper men som ska vara färdig i höst, ska kunna ge den här flickan tillgång till en fri och öppen värld med fri rörlighet, och lika möjligheter för alla.

Anf. 66 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Bertil Persson har valt att ta upp bistandsfrågorna. Han ska få några kommenterar till det han har sagt.

Satsningen på marknaden är naturligtvis helt nödvändig. Samtidigt måste man vara medveten om en marknads begränsningar, precis som Viola Furubjelke har tagit upp. Länderna spelar inte alls på samma villkor i u-länderna och i i-länderna, och det måste vi lösa inom ramen för globaliseringen. Annars misslyckas den.

Det är säkert bra att koncentrera, men Moderaterna väljer att lägga alla pengar i Afrika och ta bort pengarna från Latinamerika och Asien. Man måste ifrågasätta det rimliga i att göra en så drastisk operation.

Slutligen: Bertil Persson väljer att tala tyst om att Moderaterna inte bryr sig om enprocentsmålet. Det är t.o.m. så att Moderaterna väljer att skära ned biståndet till under den av FN rekommenderade nivån 0,7 %. Det har varit uppe tidigare i debatten, men Moderaterna måste faktiskt ta ansvar för sin avvikarlinje i den här frågan.

Anf. 67 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis riktigt att det ska vara samma villkor i en globaliserad värld. Det har jag väl med all tydlighet talat om i mitt anförande.

När det sedan gäller frågan om utbetalningsmål accepterar vi inte längre sådant. Vi uppfyllde i regeringsställning enprocentsmålet, som Socialdemokraterna inte har uppfyllt men hoppas kunna göra om fem år möjligen. Det är så pass lång tid att man inte är riktigt pressad av det. Nu är det inte det som är det viktiga, utan det är resultaten på plats. Det är det som för oss är det viktiga. Vi vill ha mål som går att mäta, antal flickor som får en ordentlig utbildning, antal hushåll som får rent vatten. Att ha mål som är uppfyllda när checken är överlämnad är en felaktig målsättning. Man måste efter 40 års arbete vara mer avancerad än så.

Anf. 68 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Talar man om marknad på lika villkor måste man mena med det att det ska vara samma tillträde till Europas marknad som vi har till deras marknad. Det måste innebära att vi också ger u-länderna en chans att utveckla en sådan styrka i sina ekonomier att de faktiskt kan leva med de villkoren. Annars blir det en ojämlikhet som man inte kan acceptera. Då måste man vara beredd att satsa en hel del pengar bl.a. på bistånd för att nå detta.

Det är förvånande att Moderaterna väljer att t.o.m. lägga sig under den av FN rekommenderade nivån. Jag begriper inte varför man gör det, måste jag säga av flera olika skäl. Bertil Persson svarade inte varför Moderaterna väljer att överge Asien och Latinamerika.

Anf. 69 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! Samma tillträde – ja. Det är den linje vi har drivit hela tiden: samma tillträde till marknaderna för u-länderna och deras produkter. Det är därför vi också har sagt att det är kunskapsöverföring som är viktig. Det är viktigt att bygga upp marknadsekonomins institutioner. Anledningen till att vi kraftsamlar på Afrika är att det är det område i världen där fattigdomen ökar. I övriga delar av världen går det, om än ibland knackigt, åt rätt håll. Vi överger inte Latinamerika och Asien, men vi drar ned kraftigt där. Vi tycker att det är riktigt att nu är det Afrika som ska få stå i centrum.

Anf. 70 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag ska fortsätta på samma tema som Berndt Ekholm. Mellanöstern och världen öster därom ter sig sannolikt för många svens-

kar som en främmande värld; främmande på grund av de stora språkliga skillnaderna, främmande på grund av de religiösa skillnaderna och skillnader i kultur. Dessa skillnader är det viktigt att känna till och ta hänsyn till om man vill uppnå förståelse mellan länder och folk. Men ofta betonas de på ett sätt som ökar avståndet mellan oss och dessa folk. Många svenskar och andra européer känner sig mer besläktade med israeler än med palestinierna. Svenskarna känner sig mer befryndade med turkarna än med irakier och iranier, och vi ska inte tala om de folk som lever i Pakistan och i Afghanistan.

En sak har vi dock alla gemensamt: alla vill vi leva ett anständigt och bra liv. Men inte sällan framställs människor i sådana här länder som om de sökte något annat än det som vi söker i livet, som om de inte värdesätter livet lika mycket som vi.

Eurocentrismen är fortfarande stark. Man föreställer sig israeler som mer europeiska än palestinierna. Kanske tror man att de alla kommer från Europa, men många kommer från Afrika, från andra delar av Asien och inte minst från USA. Man glömmer att en stor minoritet bland palestinierna faktiskt är kristen.

Man föreställer sig turkarna som mer moderniserade än kurderna. Turkiet genomgick visserligen på 20- och 30-talen en ekonomisk modernisering men inte någon politisk. Fortfarande kan det hända att en parlamentsledamot mördas i själva det turkiska parlamentet. Fortfarande är brotten mot mänskliga rättigheter grova och omfattande.

Det finns i dagens Sverige en stark islamofobi, men alla muslimer är inte shiamuslimer, och alla shiamuslimer är inte heller fundamentalister. Den största gruppen muslimer är sunniter. Det finns precis som inom kristendomen och judendomen en mängd riktningar: sufier, alaviter, ahamadiyya m.fl.

Världen, människorna och folken kan inte förstås utifrån förenklingar. De kan bara förstås om man inser hur komplicerade människors liv är. Det finns bara en enda giltig och enkel devis att följa: att ingen är sämre och har mindre rättigheter än någon annan – att inget folk är förmer än något annat.

De missförhållanden vi kan se i världen är delvis grundade i traditionellism och efterblivenhet. Men missförhållandena är också inplanterade av en kolonialism och imperialism som utnyttjat efterblivenheten i syfte att bevara eller stärka maktpositioner.

Efter avkoloniseringen gavs lån till många u-länder. Världsbanken var frikostig, och nya fattiga länder blev skuldsatta. Så kom tiden för återbetalning. Världsbanken krävde strukturreformer och utarbetade strukturanpassningsprogram, som om den själv inte varit en av bovarna i dramat. För visst måste man ha vetat inte bara till vem man lånade ut pengarna utan också till vad.

Nu tycks man efter över tio år av strukturanpassningsprogram ha upptäckt att dessa program drabbar de fattigaste, de sämst ställda i världen. Min förhoppning är att det nu inte ska ta ytterligare tio år innan fattigdomsbekämpningen slår igenom i form av ordentliga skuldavskrivningar.

Men det är inte bara på det ekonomiska planet som vi kunnat se krafter som försämrat folkens liv. Vi kan se dem även på det politiska planet.

Irak var på 80-talet USA:s bundsförvant. USA understödde Irak i kriget mot Iran. Resultatet av det kriget blev att mullornas regim stärktes.

Folket samlade sig – trots förtrycket – bakom regimen till försvar för nationen. Men så angrep Irak Kuwait. Det var ett uppenbart folkrättsbrott. USA, Storbritannien m.fl. fick FN-mandat för ett angrepp på Irak, ett krig som kostade hundratusentals irakier livet.

Därefter inledde man sanktioner för att Irak hade massförstörelsevapen. Men hur är det med Indien, Pakistan, Israel, Saudiarabien och andra länder? Har inte dessa länder massförstörelsevapen? Jag skulle mer än gärna se Saddam Hussein falla i Irak, men jag har svårt att se att det blir han som faller, utan att det blir folket som lider och svälter.

Sanktionerna måste få en annan form. Sanktionerna mot det irakiska folket måste upphävas. Kurderna i norra Irak måste få det skydd de behöver för att kunna utveckla sitt område som en del av en framtida federation med Irak.

I går hölls val i Israel. Valutgången innebär med stor sannolikhet att palestinierna kommer att drabbas av ett ännu hårdare förtryck än hittills, att en palestinsk stat kommer att te sig mer avlägsen än tidigare och att läget i hela regionen kommer att bli ännu mer spänt än tidigare. I dag tycks vi stå längre ifrån en fred mellan Israel och Palestina än någonsin. Svårast blir det självfallet för den svagare parten i denna konflikt, den sida som inte har någon stormakt bakom sig, dvs. palestinierna. Följaktligen är det de som behöver vår solidaritet.

Ett område som jag saknade i den utrikespolitiska deklARATIONEN var Afrikas horn. Sverige är vanligtvis snabbt ute med att fördöma folkrättsbrott. När det gällde Etiopiens anfall på Eritrea var man ovanligt långsam. Nu när en liten ljusning uppenbarar sig i Somalia, så att man där kan få till stånd en regering, kommer nya rapporter om att Etiopien gått in med militära trupper i Somalia.

Sverige har gamla och goda kontakter med Etiopien. Dem borde vi använda för att mana Etiopien till ett fredligare uppträdande, och vi borde ge Eritrea ett kraftfullt stöd till dess återuppbyggnad. Vi får inte glömma var kriget utspelade sig och att en tredjedel av landet faktiskt totalförstördes.

Anf. 71 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte kommentera diskussionen om Eritrea och Etiopien här. Vi har möjlighet att komma till den lite senare. Jag skulle vilja ta tag i inledningen av Murad Artins anförande, där han talade om vikten av mänskliga rättigheter och om minoriteter inom EU, i ansökarländerna och i världen där utanför.

Vad säger Murad Artin till alla dem som han möter? Jag möter väldigt många som ser EU som det som ger hopp om att de ska få sina rättigheter förbättrade. Det gäller att kunna utöva sin religion, att kunna leva i den etniska minoritet som man tillhör, att få utveckla sitt språk och att utveckla sin kulturella identitet.

Vad säger Murad Artin till de här människorna, som ser EU som sitt stora hopp? Vad säger ni som inte vill släppa in fler i EU och inte vill använda EU som ett redskap för att förbättra mänskliga rättigheter? Säger ni nej till deras stora hopp när de vänder sig till er? Jag säger ja när de vänder sig till mig.

Anf. 72 MURAD ARTIN (v) replik:

Fru talman! Vi har inte sagt nej till länder som vill anmäla sig som kandidater till EU. Låt mig däremot peka på exemplet Turkiet. Där begås brott mot mänskliga rättigheter varje dag. Det vet Carina Hägg om. Det begås brott mot minoriteter, t.ex. kurder och assyrier/syrianer, som varje dag drabbas av det förtryck som Turkiet utövar.

Jag menar att vi inte kan säga att Turkiet ska komma med i EU. Vi måste se till att Turkiet respekterar mänskliga rättigheter och först och främst Köpenhamnskriterierna. Då är Turkiet välkommet till EU.

Anf. 73 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Murad Artin undvek min direkta fråga. Jag vet att det finns 13 ansökarländer, varav 12 finns inne i förhandlingsprocessen medan det trettonde, Turkiet, inte har påbörjat förhandlingarna därför att det landet inte har levt upp till bl.a. Köpenhamnskriterierna. Det har inte gjort sin hemläxa i de här frågorna.

Det är ett oerhört starkt krav från vår sida att Turkiet måste ta tag i de frågorna innan man kan gå vidare i sitt närmande till EU. Men det är en annan sak än att säga nej till dem som vänder sig till oss, t.ex. kurder, assyrier/syrianer och andra minoriteter som vill ha EU som ett redskap för att förbättra sin egen situation när det gäller mänskliga rättigheter och yttrandefrihet.

Vad säger Murad Artin till dem? Säger han: Ni ska vänta. Ni har inte tillträde till EU:s öppna dörr.

Anf. 74 MURAD ARTIN (v) replik:

Fru talman! Vi träffar tydligen olika folkgrupper. Jag har träffat många. Kurder, assyrier/syrianer, armenier och andra minoriteter i dessa länder har sagt precis tvärtemot det Carina Hägg säger. De säger: Acceptera inte Turkiet nu, för landet respekterar inte mänskliga rättigheter. Turkiet accepterar inte kurdiska eller assyriska/syrianska som språk i skolan eller ens på gatan. Hur kan ni acceptera att Turkiet kommer med i EU? Hur kan ni acceptera att Turkiet, som har ett fascistiskt parti i sin regering, kommer med i EU?

De folkgrupper som jag har träffat, kurder och assyrier/syrianer, säger precis tvärtemot det Carina Hägg säger.

Anf. 75 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Sedan 1995 omfattas jordbruket fullt ut av handelsregelverket i WTO. År 2000 är det sjätte och sista året i tillämpningen av jordbruksavtalet från GATT:s Uruguayrunda. Den innebar minskning av gränsskydd och interna stöd samt begränsningar av den subventionerade exporten. I praktiken innebär detta att länderna har vissa maximnivåer att respektera varje år för tullar, interna stöd, subventionerad exportvolym samt budgetmedel till exportbidrag.

Alla jordbruk behöver stabila, förutsägbara spelregler. Handelskrig eller ens bara hot därom skapar osäkerhet och problem. Det är på jordbruksområdet som det har varit och är svårast att nå fram till skrivningar som kan accepteras av samtliga WTO:s 138 medlemsländer.

OECD har konstaterat att flera medlemsländer på grund av pressade jordbruksinkomster har tillgripit extra stöd och skydd som inte alltid

rimmat väl med den mer långsiktiga inriktningen mot reform. De åtaganden medlemsländernas regeringar har gjort om att uppnå en jordbrukspolitisk reform får stå tillbaka när marknaden är pressad.

Frågan om sänkta jordbruksstöd är politiskt känslig. Ett antal nettoexporterande jordbruksländer som USA och Cairnsgruppen önskar en snabb och långtgående liberalisering innebärande slopat exportstöd och avsevärd minskning av gränsskydd samt striktare regler för handelsstörande och produktionsdrivande jordbrukspolitiska stödformer, särskilt prisstöd. EU, Norge, Schweiz, Korea och Japan vill gå långsammare fram vad gäller avreglering och fortsatt liberalisering av jordbrukshandeln.

Jordbruket anses i dag vara särskilt känsligt för importtryck utifrån. På kortare sikt kommer detta säkert att bestå. På lite längre sikt är det mycket som talar för det omvända förhållandet, en ökad efterfrågan på jordbruksprodukter både internt och externt.

En ny förhandlingsomgång inom WTO på jordbruksområdet måste grunda sig på insikten om att behoven av livsmedel och andra nyttigheter från jordbruket ökar. Centerpartiet anser att den gemensamma jordbrukspolitiken bör baseras på att knyta jordbrukssektorn närmare marknaden, på att nyttja jordbruket i miljöarbetet samt ge jordbrukarna ökad frihet och ökat ansvar kombinerat med ekonomisk trygghet. Behovet av att föra jordbruket närmare marknaden gör sig gällande för att gjuta liv i WTO-processen men även för att underlätta för jordbruket att leva upp till konsumenternas önskemål och behov.

U-länderna måste få tillgång till vår marknad. EU får inte stoppa lättnader för de fattigaste länderna. Vi måste kunna minska handelsnedvridande stöd samtidigt som vi värnar om miljö, kultur och en livskraftig landsbygd. Detta skulle gagna u-länderna som råvaru- och jordbruksexportörer. En dialog mellan i- och u-länder för ökad samsyn inför nästa försök att starta millennierundan är nödvändig.

För EU:s del finns det inte bara defensiva utan även offensiva intressen av att åstadkomma ökat tillträde för vår export till andra marknader. Det svenska jordbruket och livsmedelsindustrin torde ha goda möjligheter att exportera mer till marknader med höga tullskydd som Norge, Japan och USA. WTO-rundan kan bidra till att förbättra svenska exportvillkor genom att öppna upp inte minst dessa marknader.

Det europeiska jordbrukets rädsla för ökad liberalisering av regelverket är överdriven. Vi ska naturligtvis utveckla nya regler så att större hänsyn tas till folkhälsa, djurskydd och jordbrukets mångsidiga samhällsnytta. Detta gynnar områden där jordbruket är småskaligt och landskapet värdefullt ur miljö- och kultursynpunkt.

De regioner där jordbruksnäringen har svårt att möta de nya kraven måste ges ökad möjlighet att utveckla nya näringar. Exempelvis kan EU stödja en utveckling av olika former av upplevelse-, kunskaps-, informations- och tjänsteproduktion på landsbygden. Likaså är en köpkraftig efterfrågan på livsmedel på världsmarknaden en långt säkrare garanti för ett långsiktigt lönsamt jordbruk i Europa än sköra politiska stödsystem.

Sverige bör verka för att EU i de kommande WTO-förhandlingarna slår vakt om den europeiska modellen för jordbruket och driver att den fortsatta liberaliseringen beaktar värdet av jordbrukets multifunktion-

alitet. Det går att värna den europeiska modellen av jordbruk parallellt med att EU minskar sitt tullskydd mot omvärlden.

Anf. 76 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Utrikesdeklarationen inleddes med meningen ”alla människor är födda fria, lika i värde och rättigheter”. På ett finare sätt kan man inte inleda ett anförande. Jag vill gärna upprepa det här.

Fru talman! Jag och min kollega riksdagsledamoten Yilmaz Kerimo avser att resa ned till Diyarbakir i sydöstra Turkiet för att övervaka rättegången den 22 februari. Det är en fråga som vi har fått vid många tillfällen sedan vi kom hem, då vi övervakade första delen av rättegången före jul. Jag kan nu här deklarerat att vi kommer att följa upp arbetet och gå alla dem till mötes som har önskat en uppföljning av vår resa och övervakning av rättegången i säkerhetsdomstolen i Diyarbakir.

Den präst som var föremål för rättegång före jul och också blir det den 22 februari heter Yusuf Akbulut. Han är syrisk-ortodox präst. Han hade relaterat ur minnet och vad tidigare generationer hade förmedlat till honom om vad som skedde i Turkiet mellan 1915 och 1918, under de s.k. svärdens år. Han lär ha sagt ungefär följande: För att vi var en kristen och etnisk minoritet mördades vårt folk. Vidare ska han ha sagt till besökare i sin kyrka, S:t Maria, att han är en religiös ledare och att han talar sanning. Som präst kan han inte göra annat än tala sanning.

Den gången han talade om de frågorna besökte journalister kyrkan och lyssnade på honom. De publicerade i den turkiska tidningen Hürriyet artiklar som följdes upp av andra medier såväl inom som utom Turkiet. Det ledde till att prästen kom att gripas i sin kyrka i Diyarbakir. Han förhördes och har under mellanliggande tid varit försatt på fri fot, först i avvaktan på rättegång och sedan från första delen av rättegången till andra delen, som vi avser att observera.

Fru talman! I det förslag till partnerskap som presenterades den 8 november föreslog EU-kommissionen ett antal prioriteringar som berör områdena mänskliga rättigheter och demokrati. Den svenska regeringen har också sagt att man kommer att verka för att den turkiska regeringen ska ta till sig de prioriteringarna.

Följande förslag från kommissionen är i detta sammanhang av särskilt intresse:

- avskaffa legala hinder som förhindrar turkiska medborgare att använda sitt modersmål i TV- och radiosändningar,
- förbättra situationen i sydöstra Turkiet i syfte att öka ekonomiska, sociala och kulturella möjligheter för alla medborgare,
- garantera att alla individer kan utöva sina mänskliga rättigheter utan diskriminering,
- avskaffa undantagstillståndet i sydöstra Turkiet,
- avskaffa lagar som förhindrar utövandet av kulturella rättigheter för alla medborgare oavsett ursprung, även inom utbildningsområdet.

Assyrier/syrianer och andra minoriteter hör till de grupper som har mest att vinna på att partnerskapets prioriteringar genomförs och att vi är

tydliga i dessa frågor. De har mycket att vinna på ett EU-medlemskap. Men vi kan inte ge avkall på de krav som jag har relaterat som gäller EU-kommissionens prioriteringar och andra deklarationer och andra krav som vi har som gäller Turkiet.

Det är viktigt att vi tar upp dem i bilaterala relationer i EU-sammanhang och att vi också stimulerar till ett ökat utbyte av kontakter på olika områden mellan Sverige och Turkiet. Därför ser jag det också som väldigt positivt att de diskussioner som varit kring generalkonsulatet i Istanbul i dag till viss del har skingrats genom att det finns ett utredningsförslag.

Den skrift som Anita Gradin som har genomfört utredningen har lämnat heter: *Ett svenskt center i Istanbul*. Jag tror att *Ett svenskt center i Istanbul* kan vara ett redskap i de relationer som jag hoppas att vi kan ha i ökad omfattning mellan Sverige och Turkiet. Istanbul är en viktig bro mellan två världsdelar och kommer så att förbli under väldigt lång tid framöver.

Fru talman! Assyrier/syrianer har flytt från Turkiet men även från grannländerna Iran, Irak och Syrien. Enligt uppgift bodde vid sekelskiftet mer än 2 miljoner assyrier/syrianer i sydöstra Turkiet. År 1960 fanns det över 100 000 kvarboende. Den klart övervägande merparten av de 60 000 som i dag bor i Sverige, de 300 000 som lever i Europa, de 60 000 som bor i USA och de som spritts över ytterligare länder och världsdelar har sina rötter i den sydöstra delen av Turkiet. Kvar i området lever i dag endast ca 2 000 och i hela Turkiet 10 000–15 000 assyrier/syrianer.

Staden Midyat kallas för assyrier/syrianernas huvudstad. Mot den bakgrunden var det intressant att få möta och ta upp diskussioner ytterligare en gång med lokala företrädare. Under förra resan talade vi med guvernören i Diyarbakir. Vi hade också tillfälle att tala med borgmästaren, som tillhör HADEP-partiet.

En del kanske undrar vilka dessa assyrier/syrianer egentligen är. Var har de sitt ursprung, och vad har de för rötter? Assyrier/syrianer eller kaldéer, om man vill använda den benämningen, är samma folk. I Bibelns översättning från 1917 står som ordförklaring till kaldéer: ”Vise män, Matt 2, såsom beteckning för i stjärntydarekonsten kunniga män från något av de stora kulturländerna öster om Palestina. En gammaltestamentlig motsvarighet till dessa vise män, enligt grundtexten mager, är de kaldéer som omtalas i Dan. — — — Denna senare benämning sammanhänger med att Kaldéen, d.v.s. Babylonien, var stjärntydarekonstens hemland.”

I uppslagsboken i min bokhylla hemma står följande: ”Kaldéen, benämning på s. Babylonien, som beboddes av en semitisk folkstam, kaldéerna. Under deras tid som härskare i Babylonien, 635–539 f kr, blev Kaldéen det vanliga namnet på Babylonien. Kaldéerna var ryktbara stjärn- och teckentydare, varför kaldée under antiken och i gamla testamentet kom att beteckna astrolog eller spåman i allmänhet.”

Detta är en folkgrupp som har sina rötter i det gamla Babylonien och Mesopotamien. Under de årtusenden som den har funnits har man splittas, och det har skett många strider och många samhällsförändringar. Men än finns det en spillra av denna folkgrupp kvar i sydöstra Turkiet. Jag tycker att vi har ett ansvar för att se till att den har möjlighet att leva

kvar i dessa områden. Vi ska också se till den här gruppens möjligheter att finnas kvar i sina ursprungsområden i de omgivande länderna. Vi måste se sammantaget på assyrier/syrianernas levnadsvillkor i den här delen av världen.

När vi hade möjlighet att besöka Diyarbakir och de omgivande byggena kunde vi också se att det var väldigt mycket förfall. Kyrkor hade övertagits på annat sätt. Man hade förvandlat kyrkor till moskéer och till lagerlokaler. Det var väldigt många frågetecken kring det kulturella och kulturarvet, som är viktigt för både Turkiet och även oss i den omgivande världen.

Jag stannar där på grund av tidsbrist.

Anf. 77 MURAD ARTIN (v) replik:

Fru talman! Jag vill göra ett förtydligande till det som Carina Hägg sade i sitt anförande om den assyriska prästen Yusuf Akbulut. Han har sagt följande: Folkmordet på armenierna 1915–1918 har inte drabbat bara armenier. Det har också drabbat assyrier och syrianer. Det är vad han har sagt. Det är detta som han har anklagats för. Var är yttrandefriheten i Turkiet, i det land som Carina Hägg pläderar för ska komma in i EU?

Orsaken till att så många assyrier, syrianer och armenier har flytt och i dag finns i grannländerna är just detta folk mord. Det har nu blivit erkänt av Frankrike, Italien och Grekland. Vi har t.o.m. sagt detta i den svenska riksdagen i vårt MR-betänkande förra året.

Anf. 78 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det är ingen tvekan om att minoriteter har haft och fortfarande har svårigheter att utöva de rättigheter som vi andra tycker är så oerhört självklara. Det handlar om att få yttra sig, att få tala sitt eget språk och att över huvud taget få sina mänskliga rättigheter och sitt demokratiska inflytande tillgodosedda.

Det finns en orsak till att dessa människor har flytt. Det kan ibland vara att de har möjlighet att få en bättre arbetsmarknad och att de har lämnat området av ekonomiska skäl. Men huvudsakligen beror det på det förtryck som de har utsatts för och utsätts för.

Vi vet att många har brutalt mördats. Ibland har det i sin tur verkställts av andra minoriteter. Verkligheten är väldigt komplex. Det är oerhört viktigt att vi tar oss an den här frågan. Jag känner att det finns ett genombrott i den. Vi har dessutom större möjligheter nu än någonsin att aktivt driva dessa frågor eftersom vi har en dialog med Turkiet på ett nytt sätt, eftersom det är ett ansökarland till EU.

Vi ska vara oerhört tydliga. Vi kan inte ge avkall på våra krav. Men vi har möjligheter till en dialog på ett nytt sätt.

Anf. 79 MURAD ARTIN (v) replik:

Fru talman! Jag märker att Carina Hägg inte nämner folk mordet när hon talar om Turkiet. Det har varit ett folk mord. Det blev t.o.m. erkänt av EU. Carina Häggs socialdemokratiska kolleger i Europaparlamentet har röstat för en resolution att det har varit ett folk mord på armenierna, assyrierna och syrianerna. Carina Hägg vill inte ens erkänna att detta har

skett. Vi skrev om det i MR-betänkandet. Carina Hägg har varit med och skrivit under detta och röstat för det.

Generalkonsulatet i Istanbul har varit mycket passivt i ärendet om Yusuf Akbulut. Det är tyvärr inte så många svenskar som fått den hjälp som de skulle ha fått från den generalkonsul som finns i Istanbul. Hans handlande är under all kritik gentemot våra svenska medborgare där.

Anf. 80 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag blir väldigt förbluffad över den diskussion som Murad Artin tar upp här. När jag och Yilmaz Kerimo var nere i Istanbul och sedan flög vidare ned till Diyarbakir så hade vi med oss generalkonsuln. Han var mycket behjälplig både med att arrangera resan och i och med att han personligen var på plats under rättegången mot prästen Yusuf Akbulut. Jag kan alltså inte alls dela den uppfattning som Murad Artin har. Det är möjligt att det beror på helt andra saker. Men jag kan absolut dementera den när det gäller vår personliga erfarenhet.

Angående vad som historiskt har skett så talade jag ju om de s.k. svärdens år i början av 1900-talet. Vi vet också vad vi har skrivit i de dokument som utrikesutskottet har lämnat ifrån sig. Det är också historiska fakta, och inga tveksamheter på den punkten när det gäller vad som har skett med armenierna och assyrier/syrianer. Det gäller naturligtvis också vad som har skett med andra minoriteter. Men jag valde här att tala om just den orientaliska kyrkan, den syrisk-ortodoxa kyrkan och assyrier/syrianerna. Vi kan tala om andra teman längre fram.

Anf. 81 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra att Carina Hägg åker tillbaka för att vara med på rättegången. Det är bra att detta bevakas och att vi hela tiden visar att vi slår vakt om de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Turkiet måste uppfylla Köpenhamnskriterierna innan medlemskapsförhandlingar inleds. Det är viktigt att slå fast. Jag hoppas att inte Carina hyser någon tvekan på den punkten. Jag lyssnade på en tidigare debatt här, och det lät nästan lite så. Innan förhandlingarna inleds så måste de här kriterierna vara uppfyllda.

I praktiken har det inte blivit bättre med yttrandefriheten, med öppenheten och med rätten att organisera sig osv. Just efter fängelseupproren och det som har hänt där har det faktiskt blivit värre – och det är viktigt att vi vet om det och att ni vet om det när ni åker dit ned.

Jag begärde egentligen ordet för generalkonsulatet i Istanbul. Vi var många som var chockade när vi hörde om nedläggningen. Jag vill återkomma i nästa replik till Carina Hägg med frågor som gäller generalkonsulatet.

Anf. 82 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Marianne Andersson när det gäller frågan om Köpenhamnskriterierna. Det var någonting som jag mycket bestämt också framförde på de möten jag hade nere i Turkiet. Detta är oerhört viktigt. Vi förväntar oss att man ska leva upp till Köpenhamnskriterierna och även till andra åtaganden som man har gjort i andra sammanhang. Det är oerhört viktigt för Sverige, och vi tar alla möjligheter att under-

stryka och påpeka detta både i Turkiet och i de dialoger som vi har här i Sverige. Vi har haft ganska många, och kommer att ha ganska många framöver.

När det gäller fängelseupproret kan jag bara säga att jag besökte Turkiet under den perioden. Även om det inte var syftet med vår resa att titta på den delen, fördes naturligtvis en diskussion. Det var en händelse av den dignitet att man naturligtvis följer den när man är i landet. Det fick oerhört mycket utrymme också i turkiska medier och i diskussionen i Turkiet. Men man såg också att frågor i Sverige följdes där nere. Hedersmordsrättegången i Sverige relaterades också i Turkiet.

Anf. 83 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Naturligtvis gjorde den det. Men när det gäller det som hände i Turkiet, med övergreppen i fängelserna, så tycker jag att Sverige bör agera lite mer. Jag har också uppmanat utrikesministern att försöka skicka ned en oberoende expertdelegation som kan undersöka förhållandena i fängelserna och i de ensamcellfängelser som man nu håller på att bygga upp.

När det gäller generalkonsulatet så förde vi en debatt om det i budgetdebatten före jul. Sverige ger signaler: Vi ska lägga ned generalkonsulatet. Sedan, efter protester, blev det en utredning som Anita Gradin ledde. Nu kommer hon tillbaka och säger: Vi kanske ska ha ett konsulat i stället. Regeringen har naturligtvis insett att det var fullständigt fel signal som man skickade ut, precis som hela oppositionen säger. Nu kommer man tillbaka med ett förslag som är något urvattnat för att rädda ansiktet. Det är väldigt synd. Denna process har orsakat stor skada i opinionen i Turkiet för dem som vill göra någonting bra i våra relationer.

Anf. 84 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag vet att man har kommunicerat med representanter nere i Turkiet om det förslag som Anita Gradin har lämnat. Naturligtvis måste detta vara någonting man gör under ömsesidiga dialoger.

Jag vet att Turkiet, som är Europas största stat med en fot i Europa och en fot i Asien, fortfarande är en viktig bro mellan de två världsdelarna. Istanbul har mer än 10 miljoner invånare, och uppges växa med ett område ungefär lika stort som Malmö. Det är alltså en mycket stor stad, vilket i sig skapar ett intresse. Men det är också en viktig stad av andra skäl.

Att man ser över ett generalkonsulat och en verksamhet för att se hur man ska kunna utveckla den tycker jag är positivt. Vem som sedan har skapat diskussionen kring detta och på vilket sätt tycker jag inte är så intressant att ta in i den här diskussionen. Jag tycker i stället att det är viktigt att vi ser till att det blir en så bra verksamhet som möjligt framöver. Den diskussionen har vi möjlighet att fördjupa oss i i utskottet framöver.

Anf. 85 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Kommunismen är inte borta i hela världen. Förtrycket lever. En fjärdedel till en femtedel av jordens befolkning lever fortfarande under kommunistiskt förtryck. Ett av de länder där den finns är Folkrepubliken Kina. Sverige och västvärlden har varit på tok för eftergivna

mot diktaturen Kina. Det faktum att Kina har en snabb ekonomisk tillväxt och stor betydelse som framtida handelspartner får inte hindra kritik när den är befogad. Kina får inte bedömas med annan måttstock än andra länder.

Brister i mänskliga rättigheter och militära rustningar måste påtalas. Kina är jordens största diktatur och bryter mot snart sagt varje mänsklig fri- och rättighet. Situationen har knappast förbättrats över tid. Det är alldeles uppenbart att den försiktiga dialogen om mänskliga rättigheter med Kina som har förts hittills har misslyckats. Kina har dödsstraff för mer än 60 olika brott. Människor avrättas ofta inom bara några timmar efter domen och kan inte överklaga.

Straffen är politiskt styrda och godtyckliga och erkännanden framvingas under tortyr. Amnesty registrerade över 1 700 dödsdomar i Kina 1999. Nära 1 100 avrättades också. Bara under 1990-talet dömdes mer än 27 000 människor i Kina, varav 18 000 också dödades – 18 000!

Förmodligen är siffrorna grava underskattningar. De verkliga talen är nämligen statshemligheter.

Kina genomför också massavrättningar, som ofta läggs in före större händelser som det kinesiska nyåret. Då döms och avrättas människor för brott som annars inte bestraffas med döden. Jag har i denna kammare hört många protester mot dödsstraffet i USA, men sällan eller aldrig hört t.ex. socialdemokraterna höja rösten mot Kina. Det är dags nu!

Politiskt styrda skenrättegångar är inte ovanliga. Tortyr och miss-handel är vanligt, inte minst från polisens sida. Polisen griper människor godtyckligt. Olikvärdande och religiösa människor förtrycks och fängslas. Oppositionella förtrycks, förföljs och interneras. Människor som engagerar sig för mänskliga rättigheter och demokrati eller mot korruption grips, fängslas och torteras. Fångar nekats läkarvård, mat och medicin. Fångar tvingas misshandla andra fångar, eller slås av vakterna.

Den kinesiska grundlagen förbjuder vad man kallar sabotage mot det socialistiska systemet, vilket kan användas för att gripa in mot snart sagt allt som myndigheterna råkar ogilla.

Tusentals kineser fängslas för kontrarevolutionär verksamhet och – vilket är alldeles bortglömt i västvärlden – man håller över 200 000 människor fängslade i arbetsläger utan rättegång för att omskolas genom tvångsarbete. Det låter som någonting 50 år tillbaka i tiden.

Det fria ordet är beskuret och förtryckt. Aktiva i Kinas demokratiska parti började fängslas bara timmar efter det att partiet hade bildats. Fler än 20 av partiets ledare internerades bara under 1999. Kristna och andra religiösa grupper förföljs och fängslas. Ledare för oönskade grupper tvångsomskolas genom arbete i läger, fängslas eller avrättas. Falungomedlemmar trakasseras, fängslas och torteras. Man bränner tempel och andra religiösa byggnader.

Få länder, om något land i världen, bryter så flagrant, konsekvent och hänsynslöst mot grundläggande mänskliga fri- och rättigheter som folkrepubliken Kina, och detta trots att Kina signerade konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter i oktober 1998. Där finns t.ex. yttrande- och mötesfrihet inskriven. Men Sverige tiger.

Som om detta inte vore nog har Kina under de senaste åren ökat sin kärnvapenkapacitet högst betydligt utan att Sverige protesterat så värst högljutt. Det finns visserligen andra länder som har större kärnvapenar-

senaler än vad Kina har, men det är Kinas upprustningsambition som är intressant. Man arbetar nu aktivt för att skaffa sig ny kapacitet vad gäller både stridsspetsar och kärnvapenbärare. Man kan nå mål i hela USA och Europa.

Sverige vill gärna vara ett land som driver nedrustningsfrågor. Det berömmar sig regeringen ofta av. Men tyvärr verkar det fortfarande betydligt enklare att kritisera USA än kommunistiska diktaturer. Den bristande tydligheten mot Folkrepubliken Kina vad gäller landets kärnvapen och missilprogram är riskabel. Tystnaden riskerar att sända en signal att omvärlden accepterar landets nukleära rustningar och att det är fritt fram och okontroversiellt för Kina att fortsätta rusta.

Kina kommer också med ständiga hot om krig och invasion av grannländer som Taiwan. Kina har avfyrat sammanlagt ett hundratal missiler i sundet mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan. Kina har också vid upprepade tillfällen hotat Taiwan med militärt våld och invasion och genom militärövningar försökt påverka utgången av fria val i Taiwan. När ett litet demokratiskt grannland som respekterar mänskliga fri- och rättigheter håller presidentval försöker diktaturen skrämman folket att välja ”rätt kandidat”.

Att Kina försökt styra demokratiska val i grannlandet Taiwan är alldeles särskilt allvarligt. I stället för att respektera folkets vilja försöker Kinas regering skrämman människor till efterrättelse. Det måste vi reagera emot mycket tydligt. Taiwan har inga offensiva ambitioner gentemot Folkrepubliken Kina. Dem avskaffade man redan 1991, men Kina har fortfarande kvar dem.

Fru talman! Det finns ett mönster där de stora frågorna som dödsstraff, kärnvapenupprustning och aggression mot grannar inte kritiserar tydligt nog av Sverige. Jag tycker att det är dags nu för en ny tydlig svensk linje gentemot Folkrepubliken Kina.

Under en interpellationsdebatt i våras sade utrikesministern följande: ”Jag kan garantera att jag kan vara tydlig när det gäller Kina. Tycker Sten Tolgfors att vi behöver vara tydligare, kan vi vara tydligare när det gäller Kina.” Och just så är det.

Sverige kan och måste vara betydligt tydligare än hittills. De mänskliga rättigheterna är universella. Människor har exakt samma värde oavsett var på jorden de bor, och människovärdet är odelbart. Därför måste vi också kräva respekt för människovärdet universellt över hela världen, och inte minst i Folkrepubliken Kina. Att framhäva detta måste vara en grundsten i svensk utrikespolitik.

Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet upphör, att rättsväsendet avpolitiserar, att politiska fångar frigges och att förföljelse av oppositionella och religiösa personer upphör. Sverige måste med största tydlighet markera att det inte är acceptabelt att hota grannar eller att försöka styra resultaten i fria demokratiska val i andra länder. Det är lika lite moraliskt försvarbart för Sverige att stå neutralt mellan demokrati och diktatur i Asien som det är att göra det någon annanstans i världen.

Under ordförandeskapet i EU måste Sverige använda den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken för ett gemensamt agerande och ett gemensamt förhållningssätt. Samtidigt som Sverige agerar med stor tydlighet mot diktaturen måste vi uppmuntra handel som skapar välstånd,

öppnar landet för impulser utifrån, underblåser uppbyggnaden av marknadsekonomi och skapar kontakter som kan driva fram kraven på demokrati. Vi får inte glömma att den kinesiska kulturen, folkets kultur, är en av världens äldsta och mest högtstående, men de senaste 50 åren har ofriheten brett ut sig över Kina.

Exemplet Taiwan visar att demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstat är fullt förenligt med den kinesiska kulturen. Nu är det dags för Sverige att bli tydligt och ta ställning för mänskliga fri- och rättigheter också i Kina.

Anf. 86 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara klarlägga att den svenska uppfattningen och politiken är att vi verkar för ett globalt avskaffande av dödsstraffet. Det finns naturligtvis inga undantag i den politiken. Det är just för ett globalt avskaffande av dödsstraffet vi verkar.

Det gör att vi också konstruktivt och konsekvent tar upp detta bilateralt och från EU:s sida i samtal med de länder där det fortfarande finns dödsstraff. Det gäller naturligtvis Kina. Däremot har vi inte samma möjlighet att ta upp förekomsten av dödsstraff med Taiwan, eftersom vi inte har samma bilaterala kontakter där. Men det finns ändå enskilda ledamöter som har haft möjlighet att göra det i samtal. Vi vet naturligtvis att dödsstraffet i Taiwan är av mycket mindre omfattning. Men så länge det finns kvar i lagstiftningen och så länge det tillämpas, även om det är i mindre omfattning, måste vi fortsätta att påtala detta. Vi måste fortsätta att föra den här dialogen på olika sätt med Kina.

Jag vill ställa en fråga till Sten Tolgfors. Jag tycker att han svävar på molnen. Vad säger Sten Tolgfors om ett WTO-medlemskap för Kina? Välkomnar Moderaterna Kina in i WTO?

Anf. 87 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Detta var väl ett jättebra exempel på hur Socialdemokraterna hanterar Folkrepubliken Kina. Jag talar om det land som mer frekvent än något annat land använder dödsstraffet, och kanske dessutom på sämre grunder än något annat land i världen. Carina Häggs replik handlar om att Taiwan också gör det.

Här handlar det om att vara tydlig. Det är inte okej, det är inte acceptabelt, att Kina avrättar 27 000 människor, har ett politiserat rättssystem osv.

Det är riktigt att reagera mot alla länder som använder dödsstraffet. Men den här gången handlar det om Folkrepubliken Kina, och där får Carina Hägg gärna vara betydligt tydligare.

Varje gång det kommer en kinesisk företrädare till Sverige brukar jag fråga regeringen vad man tar upp i samtalen. Tar man upp relationerna till Taiwan och hoten om att använda militärt våld? Tar man upp kärnvapenupprustningen osv.? Dessvärre har man inte alltid gjort det, t.ex. när den kinesiska utrikesministern senast besökte Sverige.

Det är precis därför jag står här i dag och kräver en tydligare linje.

Anf. 88 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tog upp dessa exempel för att exemplifiera att vi i Sverige är oerhört konsekventa när det gäller att ta upp dödsstraffet. Vi

verkar för ett globalt avskaffande. Då tar vi upp det i alla relationer oberoende av vilken politisk färg som finns i respektive land. Jag misstänker att Sten Tolgfors ibland har andra motiv för att lyfta upp den här typen av frågor.

Man kan gå tillbaka till protokollen och se att det finns en skillnad mellan förekomsten av dödsstraff och hur många gånger ledamöter här i kammaren har tagit upp det när det gäller respektive land. Där finns en skillnad, även om man inte kan säga att det i första hand är Kina det handlar om. Kampen mot dödsstraffet måste vi naturligtvis fortsätta att föra.

Jag fick inget svar på min fråga om Kinas tillträde till WTO. Står Moderaterna bakom det eller inte? För mig är det en oerhört viktig fråga att vi har handelsrelationer för att skapa kontakter och öppna Kina på andra sätt.

Anf. 89 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Detta var ännu ett bra exempel på glidningar. Enligt Carina Hägg har jag nu plötsligt andra motiv, oklart vilka, för att ta upp dödsstraffet i Kina. Jag tar upp dödsstraffet i Kina därför att man kränker mänskliga rättigheter och har ett politiserat, korruperat rättssystem, därför att det är fullständigt godtyckligt vilka brott man blir dömd till döden för, därför att det kostar tusentals människors liv, därför att det söndrar tusentals familjer och därför att det används av diktaturen för att härska.

Jag tycker att det är ganska tydliga motiv. Jag accepterar inte Carina Häggs försök att hävda att det handlar om någonting annat. Jag är personligen övertygad motståndare till dödsstraff var helst det förekommer. Men det jag har hört här i kammaren de senaste åren är en ensidig kritik av USA. Det är befogat att kritisera att USA använder dödsstraffet på det sätt man gör. Men då kan man inte glömma dem som använder det mångdubbelt mer, och dessutom i uttalat politiska syften, vilket inte sker i USA.

Anf. 90 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det var intressant att höra Anna Lindh föredra den utrikespolitiska deklARATIONEN. Det mesta handlade om EU och utrikespolitiken mellan länder som ligger lite längre bort. Det fanns inte någonting om det nordiska samarbetet.

Jag tycker helt klart att den nordiska verksamheten inte ska osynliggöras eller dödförklaras, vilket man kan komma att tro när Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet inte kommer upp i den utrikespolitiska deklARATIONEN.

Den nordiska identiteten, Östersjöpolitiken, Barentsrådet, nordiska utrikesministrar – det var så långt som deklARATIONEN orkade gå.

Men det finns en levande ekonomisk och politisk gemenskap, grundad i stark historisk och kulturell samhörighet i Norden – en utrikespolitisk plattform vi bättre borde ta vara på.

Det nordiska samarbetet var före Sveriges inträde i den europeiska unionen av vital utrikespolitisk betydelse. I dag skymms arbetet av den mediala fixeringen på EU:s ministerråd, kommissionen och parlamentet. Jag kan konstatera att det nordiska samarbetet utåt sett har tappat den

vitala betydelse det hade före EU-inträdet. Men jag har inte gett upp tanken på att det kan återerövas, inte minst för Norges och Islands skull, de länder i Norden som inte är med i EU, och även för närområdets skull.

Det behövs ett kontinuerligt samarbete mellan de nordiska parlamentens fackutskott och deras ministrar, samt samarbete dem emellan med västnordiskt råd, Barentsrådet och Baltiska församlingen.

Det här borde ha fått större tyngd, anser jag, i den utrikespolitiska deklARATIONEN.

Efter det att Danmark, Finland och Sverige har blivit EU-medlemmar har en omstrukturering av arbetet i Nordiska rådet ägt rum. Den nya inriktningen innebär ett starkt fokus på partigrupperna. Syftet har varit att vitalisera debatten och frångå den gamla strukturen där varje lands delegation drev det egna landets frågor i bred enighet.

Vi vänsterpartister anser att de nordiska frågorna måste få en större plats och spela en mer framträdande roll i den svenska utrikespolitiken. För att lyckas med det måste ansvarsfördelning och informationsvägar mellan parti, parlament, departement, riksdagsutskott och delegation få en fastare form.

I Nordiska rådet pågår just nu en diskussion om att förändra de geografiska pelarna till en utskottsstruktur med sakområden. Den nu diskuterade modellen, Vismanspanelens rapport, presenterar 80 punkter för samnordiskt arbete. Detta kommer att ge Nordiska rådet bättre möjlighet att förankra de samnordiska frågorna i de nationella parlamenten.

I går hade vi kulturministern i kulturutskottet. Hon diskuterade EU-frågor med oss. Det tycker jag var värdefullt. Men jag ställer mig frågan: När kommer våra fackministrar till utskotten för att diskutera frågor som man diskuterar i Nordiska ministerrådet? Det får framtiden utvisa.

Rimligt vore, anser jag, att det fanns någon form av utskottsförankring inför mötena i Nordiska rådet. Det vore rimligt med återrapportering till de nationella parlamenten och deras olika sakutskott när rekommendationerna har beslutats i rådet.

Den nordiska samordningsministern borde också, tycker jag, få en starkare roll och kontinuerligt återrapportera till riksdagen hur de nordiska rekommendationerna har fallit ut.

Om det här kommer till stånd kommer det, tror jag, att engagera fler parlamentariker än enbart de som är valda i Nordiska rådet. På så vis kan det nordiska samarbetet vitaliseras och bli en självklar del av vår utrikespolitik.

Saker som med fördel kan diskuteras i Nordiska rådet och ministerrådet är globaliseringsutvecklingen och de nordiska regeringarnas verksamhet när det gäller organ som WTO, Världsbanken och Internationella valutafonden. Nordiska ministerrådet kunde årligen exempelvis avlämna en rapport om globaliseringsutvecklingen till Nordiska rådet. FN är även en viktig fråga att lyfta fram i Nordiska rådet. Genom detta skulle vi kunna stärka FN:s betydelse i globaliseringsutvecklingen.

Ett välfungerande demokratiskt medborgarsamhälle är den bästa garantin för fred och säkerhet. Denna stabilitet finns i Norden. De flesta konflikter kommer till genom tudelning av samhället där diskriminering och fattigdom fått ett övertag. De säkerhetspolitiska utmaningarna vi står inför kan därför inte lösas utifrån en militär säkerhetspolitik, utan i stället behövs det en civil.

De nordiska länderna har lång erfarenhet av hur en på alla nivåer väl fungerande demokrati, social rättvisa och mänskliga rättigheter skapar fred och välfärd. Därför vore det naturligt att de nordiska länderna tillsammans nu aktivt bidrar till att hela Europa går mot en fredlig utveckling som inte baserar sig på hotbilder, upprustning och en ensidig tro på militära lösningar.

Genom vår nordiska plattform kan vi ställa civil krishantering till förfogande till länder som så behöver. Det skulle kunna vara i form av jurister, medlare, människorättsobservatörer, informatörer, administratörer, pedagoger, psykologer, gynekologer, läkare, byggnadsarbetare, minröjare m.fl.

Låt oss ta vara på den nordiska levande utrikespolitiska plattformen som skapats i gemenskap och grundats i stark historisk och kulturell samhörighet på ett bättre sätt. Jag hoppas att kammaren tar detta till sig och att vi även i den utrikespolitiska debatten tar till vara de nordiska ländernas kunskaper och kompetens på alla de här områdena.

Anf. 91 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Vi har bara en jord, och den ska vi dela på. När du och jag tar fram vår jordglob eller världskarta ser vi att Sverige inte tar upp så stor plats. Vi ser att vi befinner oss i Norden. Vi vet att vi har ett kärvt klimat emellanåt. Men vi bor bra i jämförelse med många andra människor på jorden.

Sverige och vi som bor här är trots vår litenhet mycket betydelsefulla i samarbetet med människor i andra länder.

Inom det område där jag har förmånen att arbeta mest här i riksdagen är boendefrågan, den fysiska samhällsplaneringen, ständigt aktuell. Intressant är också arbetet i Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat.

Just nu arbetas det med förberedelser inför ännu en FN-konferens. Vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 kom världens stater överens om ett handlingsprogram för en hållbar utveckling inför det tjugoförsta århundradet. Handlingsprogrammet innehåller 40 kapitel och spänner över alla samhällssektorer.

När Agenda 21 antogs i Rio de Janeiro var det nog få som insåg vilken kraft som därmed sattes i rörelse i världen. Miljömedvetenheten ökade, och den måste nu tas till vara. Centerpartiet anser att man än tydligare måste gå från ord till handling.

En hållbar utveckling är en långtgående förpliktelse inom varje land men också mellan världens länder. Världens resurser måste fördelas rättvist mellan länder och folk. Det behövs en tydligare solidaritet såväl inom länderna som mellan fattiga och rika för att trygga en hållbar utveckling som kommer alla till del och där alla kan vara delaktiga.

Nästa vecka åker en delegation från Sverige till Nairobi, där Habitat-frågorna åter kommer att lyftas fram. Det ska bli intressant att få delta för att se hur man gemensamt driver frågorna framåt, som jag hoppas.

Det behövs en debatt om hur vi kan utveckla och förbättra existerande infrastrukturer, existerande bostadsbebyggelse, likaväl som det behövs nya diskussioner om hur man bygger nytt och hur man gör en ny infrastruktur på ett hållbart sätt.

Fru talman! Vi har länder emellan ett stort gemensamt problemområde. I både i-land och u-land ser vi en ökning av invånarantalet i större

städer samtidigt som det sker en befolkningsminskning på landsbygden och i mindre städer. Det här är ett konkret problem att ta itu med. Länder klyvs itu, inte bara i Sverige utan över hela världen.

Stad och landsbygd behövs för varandra och måste få möjligheter att ge livskraft och livskvalitet åt människorna som bor där.

Rika och fattiga länder måste mötas. Resurserna måste räcka för alla.

Det måste också till en fokusering på de skillnader som tyvärr alltjämt är rådande mellan kvinnor och män. Kvinnor måste ha tillgång till en bra levnadsstandard även i u-land. Hur kraftfullt arbetar regeringen med de frågorna?

Vi har bara en jord, och den är till för oss alla.

Den fortsatta vitaliseringen av Habitat som man ändå kan se kräver dock koncentration på några problemområden om man menar allvar med att vår generation ska kunna överlämna en bättre värld till nästa generation.

Fru talman! Jag vill också passa på tillfället att återigen aktualisera frågan om dödsstraffets avskaffande i världen. Visst, jag har fått svaret att Sverige arbetar aktivt med frågan. Men, fru talman, händer det något som för frågan framåt?

USA har t.ex. fått en ny president. Jag är övertygad om att gratulationer har nått fram till honom även från Sverige. Jag undrar om utrikesministern sedan den nye presidenten tillträtt framfört Sveriges åsikter och krav på att ta bort dödsstraffet i USA?

Fru talman! Det finns många möjligheter att samarbeta länder emellan för att de mänskliga rättigheterna ska bli verklighet för alla människor.

I Centerpartiets ideologi förenas respekt och insikt, en respekt för människovärdet som innebär att vi har en tilltro till varje människas möjligheter till ansvarstagande och självförverkligande, en insikt om de förutsättningar och ramar naturen ger för mänsklig verksamhet.

Vi anser att alla människor ska ha likvärdiga möjligheter att själva utforma sina liv och växa som människor. Det leder till att decentralisering, strävan att motverka alla former av maktkoncentration och att sprida makt, resurser och ansvar till enskilda människor och lokala gemenskaper är en genomgående handlingslinje i centerpolitiken.

Anf. 92 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Vi har hört ett tal som berör dödsstraffet, denna oerhört viktiga fråga. I någon mån kan jag svara när det gäller EU:s kontakter i fråga om dödsstraffet. Om vi går inte alltför långt tillbaka i historien var det inte rutin. Det är alldeles nyligen som man fick in det som en rutin att man alltid och konsekvent tar upp frågan om dödsstraffet där det förekommer. Jag tycker att det är oerhört viktigt att de här länderna talar med en röst utåt i de här frågorna. Det är en fråga som jag själv har försökt att driva på, och därför är jag glad över den utvecklingen.

Sedan får vi inte glömma att det är ett ovillkorligt krav på de länder som i dag ansöker om medlemskap i EU att avskaffa dödsstraffet. Vi har också sett att så har skett i vår omgivning, i de baltiska länderna, och det finns länder som har ett moratorium. Det sker en påverkan i vårt närområde, medan vi däremot vet att det finns andra områden i världen där det sker en negativ utveckling. Vi känner till, som Sten Tolgfors har talat

om, situationen i Kina, i Irak och i en del afrikanska länder. Kongo kanske är det allra värsta exemplet.

Problemet med en del länder är att vi har så pass lite saklig och objektiv information i de här frågorna. Och det är svårt att agera utifrån hörsägen, och det vi tror oss veta. Ibland har vi t.o.m. för lite för att kunna driva på den här frågan i rätt riktning. Det ska vi också vara medvetna om när vi tittar i kammarens protokoll.

Vi har också olika förväntningar. På en demokrati kan vi ju ställa andra krav när det gäller resultat i de här frågorna än vi vet att det är möjligt att göra i en diktatur, även om vi inte får förtröttas.

I kampen mot dödsstraffet, som jag vet att Rigmor Stenmark för, har hon ett starkt stöd i denna kammare.

Anf. 93 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Till det kan jag bara säga: Hjärtligt tack!

Men min konkreta fråga i mitt anförande var, och det kanske Carina känner till: Finns det några kontakter tagna från den svenska regeringens sida i samband med att USA bytte president?

Anf. 94 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte ge ett konkret svar på den frågan. Jag vet bara att Jan Eliasson, som är vår ambassadör i USA, under den allra senaste tiden har tagit upp den här typen av frågor. Men jag kan inte riktigt säga vid vilket tillfälle han har tagit upp dem. Men frågan är ju ständigt aktuell i våra kontakter med EU.

Däremot kan jag meddela att vi har ett uppdrag i riksdagens MR-grupp att till nästa möte formulera ett brev som ska sändas just till den nya presidenten i USA, till Bush, om de här frågorna. Där påtalar vi hans ansvar för att avskaffa dödsstraffet.

Anf. 95 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag tror precis som Carina Hägg sade att det är mycket viktigt att vi kontinuerligt jobbar på den här frågan och aldrig ger oss, aldrig ger upp, även om människor har begått förskräckliga brott. Det kan man ha vissa åsikter om, men att tillämpa dödsstraff tycker jag är ett väldigt primitivt inslag i ett civiliserat samhälle. Det kan vi aldrig acceptera. Jag är glad att det är fler som har tagit upp den här frågan i dag.

Anf. 96 PER LAGER (mp):

Fru talman! Det är många här i kammaren som talat om Turkiet under den utrikespolitiska debatten. Det finns all anledning att ta upp och diskutera situationen i Turkiet många gånger om.

Eftersom flera talare har tagit upp olika delar tänker jag koncentrera mig på det som man kanske har tagit upp minst, nämligen förhållandet i fängelserna just nu i Turkiet.

Det är en förfärlig situation just nu. Det är en katastrofal situation. Det är nämligen så att det finns ca 2 000 hungerstrejkande politiska fångar, i huvudsak kurdiska kvinnor och män, i fängelserna i Turkiet, varav 300 är dödsfastande. Det här borde väcka en hel världs förargelse och uppmärksamhet. Men det har det inte gjort den här gången.

För några år sedan hade vi en liknande situation i Turkiet. Då ställde sig världen upp som en person och krävde förändringar. Och det blev förändringar i lagstiftningen då. Det hade en effekt.

I dag sker ingenting, såvitt jag förstår. Jag har varit i kontakt med Turkiet så sent som för bara någon timme sedan. Dödsfastan pågår för fullt, och situationen blir alltmer ohållbar.

Varför dödsfasta? Varför hungerstrejk?

Det var nämligen så att de turkiska fängelsemyndigheterna bestämde sig för att förändra förhållandena i fängelserna på det sättet att politiska fångar skulle befinna sig i isoleringsceller i speciella fängelser. Det här är politiska beslut som bygger på antiterroristlagen från början av 90-talet. I dag har man tre sådana fängelser med isoleringsceller. Man vill föra över de politiska fångarna till de här isoleringscellerna på just de här fängelserna.

Vad händer då? Varför protesterar man så våldsamt mot detta? Jo, därför att det inte finns fungerande mänskliga rättigheter i Turkiet i dag. En politisk fånge kan aldrig vara säker på att bli behandlad på det sätt som man kan förvänta sig att myndigheter behandlar fångar. Är man isolerad i ett fängelse utan kontakt med yttvärlden är chanserna än större att man både utsätts för tortyr och en behandling som är oacceptabel.

I dag sitter de politiska fångarna i stora celler. De har därvid också en möjlighet att kommunicera med varandra på ett sätt som gör det svårt för fängelsemyndigheten att behandla dem på det sätt som de kan göra i de s.k. *F-type*-fängelserna.

Man förde en diskussion fram till den 14 december. Man hade en dialog mellan fångar och regering. Det var väldigt bra. Det höll på att bli något bra av det. Jag var själv med i Turkiet i november i Svenska stöd-kommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Vi diskuterade situationen med justitieministern. Den här dialogen pågick till den 14 december. Plötsligt avbröts den. En stormning skedde av de aktuella 20 fängelserna den 19–23 december. Resultatet av den fruktansvärda stormningen av säkerhetsmilitären innebar att 32 människor dog och drygt 140 människor blev illa skadade. Vi vet inte allt om hur detta gick till. Vi vet att det finns uppgifter om kemiska vapen, och det finns en rad andra otäcka historier omkring just stormningarna.

Därför menar jag att Turkiet inte bara ska leva upp till Köpenhamns-kriterierna. Det är självklart om landet ska bli medlem i EU. Man ska också se till att de ansvariga för illdåden ställs inför rätta. Man ska se till att det tillsätts en oberoende kommission som undersöker vad som hände under stormningen.

Jag vill ställa en fråga till Carina Hägg. Hon nämnde att Sverige borde kunna skicka någon representant. Vore det inte lägligt att Sverige i en sådan oberoende kommission hade med en representant eller tog initiativ till detta? Jag har frågat utrikesministern tidigare om man inte från svensk sida, nu när man är ordförande i EU, kunde ta initiativ till en sådan oberoende kommission. Det är väldigt viktigt att detta blir utrett och att dialogen mellan de politiska fångarna och myndigheterna återupprättas. Det måste vi göra allt vi kan för att få till stånd.

Jag har en fråga som kanske Carina Hägg kan svara på. Den handlar om en landstrategi för Turkiet. Jag hörde att Marianne Andersson frågade

utrikesministern tidigare om detta men att hon inte fick något riktigt svar. Om möjligen Carina Hägg har ett svar skulle vara intressant att höra.

Turkiet har ett nationellt program för anpassning till EU:s regelverk. Det vet vi att man arbetar med, men vi vet inte när det nationella programmet kommer till stånd. Jag har frågat utrikesministern om detta tidigare, men hon hade inte något direkt svar på det. Det är viktigt. Vi som har varit där har påtagligt upplevt att man säger en sak men gör en annan sak och att man tror att det är tillräckligt. Det är något vi måste sätta tummen på. Vi accepterar inte att man säger en sak men gör en annan sak, framför allt inte när det gäller mänskliga rättigheter.

Fru talman! Min talartid rinner ut. Jag skulle gärna ha tagit upp förhållandena i Tibet, men jag hinner inte i det här anförandet. Sten Tolgfors tog upp frågan om Kinas förtryck av Tibet tidigare. Det är kolossalt och har pågått sedan ett halvt sekel. Vi ser ingen ljusning. Därför måste Sverige ta initiativ i den frågan för villkorslösa förhandlingar. FN bör ha med en representant i sådana förhandlingar mellan Dalai lama, exilregeringen och den kinesiska ledningen.

Anf. 97 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Per Lager tar upp frågan om landstrategi för Turkiet. Det är mycket riktigt att den frågan är väckt. Frågan finns med i den skrift som berör omvandlingen av generalkonsulatet i Istanbul som Anita Gradin lämnade ifrån sig alldeles nyligen. I och med att det finns med i paketet, strategi gentemot Turkiet och samarbete genom generalkonsulatets omvandling, är det ingenting som det har fattats beslut om. Det kommer, som Per Lager förstår, att diskuteras framöver. Jag kan inte föregripa det beslutet. Det kommer tillbaka. Det finns anledning att ta upp det här när vi diskuterar förändringar av ambassader och generalkonsulat i utskottet på ett kommande sammanträde.

Jag skulle främst vilja tacka Per Lager för att han tar upp förhållandena i fångelserna i Turkiet. Vi har försökt att ta upp frågan om Turkiet från lite olika utgångspunkter. Jag har valt att koncentrera mig på assyrier/syrianerna i dag. Jag har ett engagemang för den syrisk-ortodoxa prästen Yusuf Akbulut. Men eftersom jag och Yilmaz Kerimo, en kollega, ånyo ska resa ned till Turkiet – jag tror att det var det Per Lager syftade på – har vi möjlighet att på plats stämma av stämningarna och vad som sker när det gäller situationen i fångelserna om den inte är löst till den 22 februari. Tyvärr ser situationen ut att bli alldeles för långvarig.

Jag är, på samma sätt som Per Lager, djupt orolig för vad som sker i Turkiet och i de turkiska fångelserna. Vi har ofta nämnt Leyla Zana. Det finns andra fångar som vi har engagerat oss för på olika sätt.

Vi tycker att det är viktigt att ha en sådan standard att det motsvarar europeisk standard. Men kravet på en ökad standard får inte innebära att vi sänker kraven när det gäller att folk ska känna sig säkra och trygga i fångelserna. Tortyr och övergrepp i fångelserna är naturligtvis helt oacceptabelt.

Än en gång: Jag är glad att frågan har lyfts fram så att vi har haft tillfälle att markera att vi har krav och förväntningar på Turkiet i frågan.

Anf. 98 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Det är märkligt att fångelser med isoleringsceller, byggda med en högre standard, ska väcka ett sådant motstånd. Det är för oss i väst, i Europa, ganska obegripligt. Det beror på att vi inte har traditionen av tortyr bakom stängda dörrar som man har därborta. En stängd dörr innebär livsfara. Här kanske den innebär en trygghet i fångelserna. Här måste vi tänka oss för när vi pratar om moderniseringen av fångvården i ett land som Turkiet.

Dödsfastan är fruktansvärd, katastrofal. Världen måste säga någonting. Världen måste protestera. Sverige som ordförandeland i EU måste ta initiativ till en högljudd protest, en märkbar, kraftfull protest. Man kan göra det genom att kräva en oberoende kommission. Man kan erbjuda att ta med representanter från t.ex. Sverige.

Det är viktigt att göra rent hus med händelsen. Den var så pass svår och fruktansvärd att vi måste komma till botten med vad som hände.

Anf. 99 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Finns det en möjlighet för Sverige att spela en positiv roll är vi naturligtvis beredda att ta det ansvaret. Sedan kan det finnas olika vägar att vara en del i en positiv process när det gäller en lösning av fångelsekonflikten i Turkiet.

Per Lager använder sig av argument och stora förhoppningar om EU. Då kan jag som socialdemokrat här i kammaren säga att jag bejakar att vi använder EU som redskap för att förbättra de mänskliga rättigheterna och situationen i de turkiska fångelserna. Men Per Lager är i en annan situation. Han bejakar inte EU. Då måste det vara svårt att använda EU som ett möjligt redskap i den situationen. Hur ser Per Lager på dubbelheten, att det man säger inte hänger ihop i det ena eller andra forumet?

Anf. 100 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Det är inte svårt att svara på det. EU finns, och Sverige är medlem i EU. Sverige är ordförande i EU just nu, oavsett vad jag och mitt parti anser om detta. Vi har ett oerhört stort inflytande just nu när det gäller utvidgningen av EU, framför allt om kandidatländernas MR-situation.

Det är där man kan göra insatser. Där ska Sverige givetvis göra insatser. Det är självklart. Det har ingenting med min och mitt partis inställning till EU och till Sveriges medlemskap att göra.

Anf. 101 AGNETA BRENDT (s):

Fru talman! När TV-kamerorna slocknar och massmedierna inte längre bevakar tappar vi ganska snabbt intresset för olika delar av världen. Jag tänkte att jag skulle fokusera på ett av de områden som vi tidigare såg på TV var och varannan kväll men som vi inte hör så mycket av i dag, och det är Östtimor.

Efter många år då ingenting hände som förde frågan om Östtimors framtid framåt påbörjade man 1998 diskussioner om någon form av självstyre och minskad militär närvaro. En del politiska fångar släpptes också, men den indonesiska militären behöll fortfarande Östtimor i ett fast grepp. För att stärka motståndet mot självständighet för Östtimor

beväpnades tusentals civila ur den minoritet av befolkningen som ville att området skulle förbli en del av Indonesien.

När frågan om en folkomröstning på allvar började diskuteras våren 1999 valde den indonesiska regeringen att flytta frihetsledaren Xanana Gusmao från fängelset till husarrest för att han skulle kunna medverka till en lösning av problemen. Då hoppades vi alla på en fredlig lösning, men i april det året utbröt våldsamma demonstrationer i Dili och andra städer. De riktades mot planerna på en folkomröstning och genomfördes av milis som var lojal mot Indonesien och som beväpnats av den indonesiska armén.

Slutligen bestämdes ändå att en folkomröstning skulle hållas den 30 augusti 1999. Milisledarna förklarade att de aldrig skulle acceptera att Östtimor skulle bli en självständig stat. De visade sitt missnöje genom upprepade våldsdåd.

När resultatet av omröstningen redovisades av FN:s generalsekretärare inledde milisen utan ingripanden av indonesisk polis eller militär våldsamma terroraktioner. Människor mördades och fördrevs från sina hem. Butiker och offentliga byggnader förstördes och plundrades. FN-personal och kontor attackerades. Tusentals människor flydde upp i bergen, där de saknade skydd, mat och vatten. Över 200 000 flyktingar fraktades av militären över gränsen till Västtimor, där de placerades i läger.

Efter omvärldens fördömanden av terrorn och uppmaningar till den indonesiska regeringen att återställa ordningen meddelade Indonesiens president att en FN-styrka kunde sättas in och att regeringen ämnade respektera folkomröstningens resultat.

Efter starka påtryckningar från omvärlden tilläts östtimorianska flyktingar i Västtimor att återvända hem, men repatrieringen har gått långsamt, och fortfarande finns flyktingar kvar i läger i Västtimor.

De östtimorianska flyktingar som ännu inte kunnat återvända måste ges möjlighet att komma tillbaka till sina hem, och Indonesien måste avväpna och upplösa de milisgrupper som fortfarande sprider terror och skräck omkring sig.

Om vi tittar på hur situationen är i dag kan vi se att FN:s Östtimorenhet förra veckan vädjade till de indonesiska säkerhetsstyrkorna om bättre skydd, sedan minst tre människor mist livet i sammandrabbningar mellan anhängare och motståndare till självständighet nära FN-högkvarteret i den östtimorianska huvudstaden Dili. Nu flyr på nytt tusentals människor på grund av de nya våldsutbrotten.

Tidigare har Indonesien avvisat alla förslag om att släppa in utländska fredsstyrkor i området med hänvisning till att de egna soldaterna klarar situationen på egen hand. Den indonesiska presidentens närmaste rådgivare rapporteras nu ha uttalat att det vore värt att överväga en fredsbevärande FN-styrka om läget i Östtimor förvärras ytterligare.

Det är angeläget att den svenska regeringen följer utvecklingen och agerar i FN om inte den indonesiska regeringen förmår avväpna de milisstyrkor som terroriserar Östtimors befolkning. Det är också en angelägen uppgift att stödja en försoningsprocess som leder till att människorna på Östtimor lyckas bryta den djupa misstro som tidigare rådde och som utgjort en av grunderna för det våld som drabbat människorna så hårt. Det är genom försoning som ett nytt Östtimor kan finna hopp för framtiden.

Tyvär var jag lite sen med att begära replik tidigare. Eftersom jag har tid kvar passar jag på nu i stället. Tyvär har Sten Tolgfors, som höll sitt anförande tidigare, lämnat kammaren, men han talade väldigt mycket om situationen i Kina. Jag ville gärna bemöta det lite grann. Den svenska regeringen gör en hel del för att bygga upp kontakter och föra en dialog med den kinesiska regeringen och med det kinesiska folket.

Förra våren – i maj – skickades ett antal delegationer till Kina. Det var representanter för näringsliv, handel, kulturlivet och för akademiker-
na och utbildningssektorn över huvud taget. Vi parlamentariker inbjöds att ingå i en delegation som sändes från Raoul Wallenberg-institutet för att diskutera demokrati och mänskliga rättigheter i Kina.

Tyvär avstod både Moderaterna och Folkpartiet från att delta i den delegationen. Det var jag och en representant från kd som var i Kina. Det var inte alls så att vi undvek att diskutera vare sig demokrati, mänskliga rättigheter eller dödsstraffet. Vi underströk vikten av folkrörelser och vad folkrörelser har betytt för den svenska samhällsutvecklingen. Vi diskuterade mänskliga rättigheter, och vi talade också om att vi gång på gång och ända tills man förändrar sin inställning till dödsstraffet kommer att ta upp frågan om dödsstraff med kineserna.

De parlamentariker från Kina som vi träffade berättade för oss att det var första gången som de som parlamentariker hade möjlighet att diskutera denna typ av frågor om mänskliga rättigheter med parlamentariker från västvärlden.

Jag tror att det är väldigt viktigt, om man ser att det i ett land råder en situation som inte är bra för befolkningen, att föra en dialog med dem som fattar besluten i det landet om man vill nå en lösning – annars når man inte något bra resultat.

Anf. 102 GUSTAF VON ESSEN (m) replik:

Fru talman! Jag var den parlamentariker som skulle ha rest till Kina. Jag vill säga att anledningen till att jag inte åkte inte var att jag inte ville åka eller att partiet tyckte att jag inte skulle åka utan att jag fick förhinder av helt annan art. Jag vill bara att det i protokollet ska framgå att det var på det sättet. Det var alltså ingen demonstration från min sida att inte åka med.

Jag tror i likhet med talaren att man vinner mycket på att föra en dialog och på olika sätt vara tydlig i denna dialog. Jag håller helt med om Sten Tolgfors allmänna analys av Kina och dess angelägenheter, men icke desto mindre förespråkar jag gärna att man på olika sätt kommer till tals och också då är tydlig.

Anf. 103 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är ganska överens i denna kammare om hur situationen ser ut i Kina. Vi är alla medvetna om att man har dödsstraffet kvar. Man åsidosätter mänskliga rättigheter. Man har inte föreningsfrihet. Man har inte åsiktsfrihet på det sätt som vi menar att man ska ha i en demokrati.

Men som jag sade tidigare är det viktigt att vi för en dialog med dem och får dem att förstå att om de på något sätt ska kunna bli accepterade av världssamfundet så måste de också leva upp till mänskliga rättigheter och demokrati.

Anf. 104 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Jag tänkte ta upp kurdfrågan lite grann utifrån perspektivet norra Irak. Det beror på att jag själv är engagerad i en biståndsorganisation som arbetar i norra Irak. Jag gör resor dit ett par gånger per år och känner ett särskilt engagemang för just situationen i norra Irak.

Som ni alla vet etablerades ett slags frizon efter Gulfkriget. Det skedde ett uppror. En stor flyktingkatastrof uppstod. Hundratusentals människor gick över gränsen till Iran och Turkiet för att söka skydd mot de repressalier som regeringen i Bagdad tillfogade de kurdiska provinserna. Man etablerade en s.k. icke-överflygningszon, *non flying zone*, över den norra delen av det här området. Därvid kunde man också etablera ett slags frizon, en zon där man fick möjlighet att utöva ett eget styre. Man kan väl säga att det var ett slags *safe haven*.

Det fanns en viss närvaro av den gamla konstellationen, som då bestod av USA, England, Turkiet och Frankrike, som hade ett kontor i norra Irak. Likaså etablerades det ett system med FN-poliser som skulle kunna hjälpa alla frivilligorganisationer när det gällde att återuppbygga norra Irak, så att människor skulle kunna återvända från flyktinglägren i grannländerna. Jag vill påstå att det var ett av de mest lyckade återvändningsprojekt som har ägt rum under den tid som har varit efter andra världskriget. Vi talar här om över en miljon människor som faktiskt återvände till norra Irak sedan en viss trygghet hade etablerats och stora hjälpinsatser hade kommit till stånd.

Man ordnade också fria val 1992. Det resulterade i att de två stora partierna, KDP och PUK, ingick ett slags regering för att handha angelägenheter i det här området. Partierna PUK och KDP kom så småningom i konflikt med varandra, och en hel del skärmytslingar ägde rum, för att inte säga att det var ett inbördeskrigsliknande tillstånd. Det kom till en uppdelning mellan de här två partierna. Det ena partiet tog den södra delen, och det andra partiet tog den norra delen. Nu har man två regeringar, två styren. Och stora insatser har gjorts av framför allt USA och England för att försöka få ihop de här två partierna för att återigen etablera ett samstyre. Det finns ett s.k. Washingtonavtal som man nu försöker implementera. Just nu är situationen rätt så lugn. Man har närmast sig varandra, och det finns förhoppningar om ett gemensamt styre igen. Vi har däremot inte sett att det har blivit något sådant ännu.

De omgivande länderna har ju intressen i det här området. Det gäller Iran, Turkiet och i någon mån Syrien och naturligtvis framför allt regeringen i Bagdad. Som alla vet har det satts in sanktioner mot hela Irak och därmed också norra Irak. Utöver det har regeringen i Bagdad infört restriktioner för norra Irak, så man kan säga att det finns dubbla sanktioner. Till detta kommer att PKK, som väl i dag inte längre har någon stor militär aktivitet i Turkiet, har tagit sin tillflykt till norra Irak och opererar däriifrån.

PKK som är en terroristorganisation och ingenting annat stör nu situationen i norra Irak, och man använder kanske norra Irak som bas för aktiviteter i Turkiet, även om de just i dag kanske inte är så stora.

Jag vill direkt säga att jag har en mycket stor förståelse för att Turkiet som stat vill skydda sig från en terroristorganisation och menar att PKK är ett orosmoment för alla inblandade parter i hela regionen. PKK används också delvis av olika stater för att så att säga slänga in grus i ma-

skineriet. Därmed är det inte sagt att jag står bakom hur Turkiet rent allmänt behandlar kurderna när det gäller mänskliga rättigheter. Någon har sagt tidigare att Turkiet har att följa och leva upp till Köpenhamnskriterierna om man ska få inträde i EU. Det tror jag att man är medveten om.

Det sker en etnisk rensning av kurder inne i själva Irak. Hundratusentals människor har fått lämna sina hem i Kirkukprovinsen, som gränsar till det här området, och blir då ett slags internflyktingar. Där behövs stora insatser av humanitär art. Det finns också ett stort antal, flera tiotusentals personer, som återvänder från Iran. Kurder som har funnits i Iran länge återvänder, så det är en stor migration som sker. Utöver detta lämnar många området, som alla vet. Varför gör de det? Jo, därför att de inte vet riktigt hur situationen kommer att bli. Även om det rent materiellt har blivit lite bättre och även om demokratiseringsprocessen i norra Irak är positiv är det fortfarande en otrygghet. De vet inte vad som kommer att hända på lång sikt. De känner sig otrygga och vet inte vad framtiden har i sitt sköte.

FN har nu en stor roll i och med att man förvaltar de här oljepengarerna. Det gör att humanitära insatser kan komma till stånd. Frågan är vad man gör nu. Kan Sverige, EU, andra länder eller FN börja diskutera om sanktionerna ska upphävas? Jag tycker faktiskt att man måste komma i dialog med regeringen i Bagdad så gott det går för att på sikt försöka upphäva dessa sanktioner som slår så oerhört blint gentemot befolkningen.

Man kan kritisera hur pengar används. Men faktum är att det är befolkningen som får ta stryk. Sverige och EU bör försöka komma till något slags enighet kring hur man ska handlägga sanktionsfrågan. Men sanktionerna kan inte bara upphävas ensidigt rakt upp och ned. Det måste också finnas någon politik om vad som händer efter. Och ordentliga garantier för kurdernas kulturella rättigheter och självbestämmande måste då naturligtvis komma till stånd.

Sverige har en bra profil där nere och kan göra nytta. Jag hoppas verkligen att Sverige, tillsammans med andra EU-länder, vill öka sin närvaro i området. Det har nämligen en mycket stor psykologisk betydelse. Det skulle också vara intressant att arrangera en delegationsresa dit ned. Tack, fru talman!

Anf. 105 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag har inget i sak att invända mot när det gäller den beskrivning som Gustaf von Essen ger av situationen. Jag vet att det finns ett engagemang från Gustaf von Essens sida i de här frågorna, och det är ett engagemang som vi naturligtvis gärna vill stötta från vår sida.

Men jag har en fråga eftersom jag vet att Gustaf von Essen också har täta kontakter med företrädare för den kurdiska sidan. Jag tycker att det är oerhört viktigt att man uttalar sitt stöd för deras mänskliga rättigheter men också att man i de här dialogerna tar upp hur de i sin tur skapar bra levnadsvillkor för assyrier/syrianer, alltså andra minoriteter som finns i samma område. Vi vet att assyrier/syrianer fortfarande flyr från Kurdistan. Ofta anger de ju som skäl att de i sin tur känner sig förtryckta av kurderna.

Vi har ett fall som är polisanmält i Sverige och som gäller Helena Savas död och de frågetecken som finns kring vad som försiggick före hennes dödsfall och varför det inte sker någon rättsprocess nere i Kurdistan runt de här frågorna. Vi har också frågan om hedersmord och kvinnornas situation.

Tar Gustaf von Essen upp de här frågorna i sin dialog med företrädare för kurderna? Jag har själv gjort det, inte minst med talmannen från Kurdistan. Men vi behöver bli fler som lyfter fram även de här frågorna.

Anf. 106 GUSTAF VON ESSEN (m) replik:

Fru talman! Det finns en rad olika minoriteter – assyrier, syrianer, kaldéer, turkmener, yazider och kanske vissa andra grupper. Personligen träffar jag företrädare för dessa minoriteter nästan varje gång jag åker ned, så jag har god kännedom om förhållandena. Det är naturligtvis inte lätt att vara en minoritet i ett hav av majoritet. Men det är självklart att jag som företrädare för biståndsorganisationen Qandil inte kan peka finger. Jag är där för att administrera humanitära hjälpinsatser. Jag kan inte byta hatt en gång i halvtimmen, utan jag måste vara väldigt noga med att inrikta mig på humanitär hjälp. Jag ser dock framför mig möjligheten att öka demokratiprojekten i området. Det innebär bl.a. att Sverige uttrycker en vilja att demokratisera Kurdistan, och då kan dessa frågor tas upp på ett annat sätt.

Anf. 107 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag har stor respekt för Gustaf von Essens roll och de begränsningar som finns utifrån det mandat han har. Men jag tycker också att det är viktigt att ta vara på de möjligheter man har i förtroliga samtal om viktiga frågor att ta upp vikten av att skapa goda möjligheter för alla att leva och utvecklas i den här delen av världen. Jag tänker då inte minst på kvinnorna och den situation en del av dem, naturligtvis inte alla, lever under. Hedersmorden är det yttersta beviset på att det sker ett förtryck som man borde kunna luckra upp och påbörja en förändring av. Jag ställer förhoppningar till att Gustaf von Essen tar till vara de här tillfällena att lyfta fram både kvinnofrågan och frågan om andra minoriteter – jag förstod att de var väl bekanta för Gustaf von Essen – framöver.

Anf. 108 GUSTAF VON ESSEN (m) replik:

Fru talman! Det viktiga är att man är där, att man ser och noterar. De vet att man ser och noterar, och det är bra i sig.

Sedan hade jag anledning att medverka i ett sammanträde i Bryssel i förra veckan med högnivågruppen för Irak. Jag rapporterade då om situationen i norra Irak utifrån mina utgångspunkter och pekade särskilt på vikten av att EU, ECHO, biståndsorganisationer och andra försöker öka sin närvaro för att förbättra situationen och också visa att man bryr sig. Jag pekade också på vikten av att man genomför demokratiprojekt som syftar till att ge kvinnor större möjligheter att delta i samhällslivet och också att man mer tydligt anlägger barnperspektivet på det man gör där nere. Det här tror och hoppas jag att regeringen ska vara intresserad av. Jag har fått indikationer på det.

Anf. 109 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Homosexuella män och kvinnor bör utplånas. Det uttalandet fälldes av Namibias inrikesminister.

I ett tal till nationalförsamlingen sade han bl.a. följande:

Det är min genomtänkta ståndpunkt att s.k. homosexuella rättigheter aldrig kan räknas som mänskliga rättigheter. De åberopas felaktigt, eftersom de är oförenliga med sann namibisk kultur, afrikansk kultur och religion. De bör räknas som mänskliga felsteg och som synd mot samhället och Gud.

Pressen i Namibia rapporterade att kastrering av manliga homosexuella var ett av de straff som skulle införas av inrikesministeriet.

Ytterligare tre homosexuella män halshöggs i Saudiarabien. Orsaken var det extrema brottet homosexualitet, som i enlighet med den stränga islamiska sharialagen är förbjuden i landet. Även denna gång angavs att männen klätt sig i kvinnokläder och ägnat sig åt övergrepp på barn.

Förra året dömdes även nio unga saudiarabiska män till 2 000–2 600 piskrapp och 5–6 års fängelse. Männen hade klätt sig i kvinnokläder och enligt uppgift från en polis haft sexuellt umgänge med varandra. Männen kommer att piskas 48–52 gånger i 50 omgångar med 15 dagars mellanrum.

Fru talman! Det jag och Vänsterpartiet åter vill lyfta fram är de mänskliga rättigheterna, alla människors lika värde och lika rättigheter. Utrikesministern har tidigare i dag lyft upp frågan om de mänskliga rättigheterna och bl.a. påvisat Sveriges viktiga arbete och viktiga roll i den internationella debatten. Men trots att vi i Sverige är bra på att kämpa för de mänskliga rättigheterna, i jämförelse med många andra länder, kan vi bli ännu bättre.

Vi kan bli ännu bättre inte minst i hur vi behandlar de människor som flytt till Sverige på grund av att deras mänskliga rättigheter har kränkts, att de förföljts och fruktar för sina liv. Det finns således inte enbart människor ute i världen som är rädda utan även här hemma i Sverige, rädda för att utlämnas till det land de flytt ifrån. Fru talman! Vi kan inte ens föreställa oss dessa människors fruktan för sitt liv. Vi kan förstå, och vi kan agera.

Fru talman! Jag ska belysa situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner i några länder.

Riksdagen beslutar varje år om det svenska biståndets storlek, medan regeringen fastlägger biståndspolitiken för vilka länder som ska stödjas och biståndets inriktning. I flera länder saknas bestämmelser i den inhemska strafflagen om homosexuella förbindelser. Jag vill därför betona att det inte innebär att homosexualitet är accepterat. Oftast kan domstolarna använda andra lagar, exempelvis om brott mot den allmänna moralen.

I Etiopien är homosexuella förbindelser, även mellan vuxna, kriminaliserade. Straffet varierar mellan tio dagar och tre år.

Kenya har ett totalförbud mot homosexualitet. Enligt strafflagen kan man straffas med 5–14 års fängelse för homosexualitet. I mars 2000 fördömde Kenyas president åter homosexualitet. I ett uttalande hävdade han att homosexualitet är oafrikanskt och icke kristet. Det är inte rätt att en man har en relation med en annan man eller en kvinna med en annan kvinna. Det är emot afrikansk tradition och Bibelns lära, sade han.

I Moçambiques strafflag kriminaliseras homosexuella förbindelser. Straffet uppgår till fängelse upp till tre år.

I Tanzania är homosexuellt beteende straffbart med upp till 14 års fängelse.

I Uganda är homosexualitet kriminellt och kan resultera i upp till livstids fängelse. I september 1999 beordrade Ugandas president landets polismyndigheter att alla homosexuella i landet skulle arresteras och åtalas. I tidningskommentarer till utspelet sade president Museveni följande: T.o.m. Bibeln uttrycker sig mycket klart att Gud skapade Adam och Eva som man och hustru, men inte att män ska gifta sig med andra män. Presidenten kritiserade också FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och hävdade att den inte antagits med de afrikanska ländernas deltagande och därför inte gällde för Afrika.

Resultatet av detta utspel lät inte vänta på sig. I november 1999 avstängdes 15 homosexuella studenter från den skola där de studerade. Innan studenterna blev avstängda blev de mentalt, fysiskt och psykiskt torterade och offentligt piskade inför studentkamraterna. De relegerades för främjande av omoraliskt sexuellt beteende.

I Zambia är homosexualitet ett brott mot den allmänna moralen. Zambias vicepresident sade i oktober 1998 i ett tal i parlamentet att alla som förespråkar rättigheter för homosexuella kommer att arresteras i enlighet med landets sodomilagar, som kan ge upp till 14 års fängelse. Även personer som kommer ut offentligt som lesbisk eller bög kommer att arresteras.

I Zimbabwe finns det, enligt uppgifter från svenska ambassaden, förbud dels mot sodomi, dels mot onani mellan män. I maj 1998 gjorde presidenten ett utspel, efter många tidigare, då han återigen fördömde homosexuella. De är sämre än vilda djur, sade han. Djungelns djur är bättre än dessa människor. De kan åtminstone se skillnad på en man och en kvinna.

I samband med ett besök i Sverige i mars 2000 av Zimbabwes utrikesminister klargjorde vår utrikesminister Anna Lindh den svenska synen på homosexualitet och krävde en förklaring av Zimbabwes diskriminering av homosexuella.

Mot den här bakgrunden kan det alltså konstateras att mänskliga rättigheter har stor betydelse för det svenska utvecklingssamarbetet med de länder som Sverige väljer att stödja.

Bland homosexuella i Afrika är svarta kvinnor de mest utsatta. De flesta kvinnor saknar utbildning och de tvingas att gifta sig och skaffa barn i de tidiga tonåren. Med den okunskap och homofobi som finns i det afrikanska samhället, speciellt på gräsrotsnivå, blir hon ofta ignorerad. Ja, lesbiska har ingenstans att vända sig för att få stöd och styrka.

Till skillnad från alla länder som jag har räknat upp vill jag nämna Sydafrika, som är det första land i världen som har inskrivet i sin grundlag att det är förbjudet att diskriminera människor på grund av deras sexuella läggning – någonting som inte ens vi i Sverige har, fru talman.

Så till vår direkta närhet, Europa. Hur är det här då? Jo, homosexualitet är fortfarande helt förbjudet enligt den bulgariska strafflagen. De senaste åren har man visserligen kunnat märka en minskad tillämpning av lagstiftningen, eftersom landet strävar efter att bli medlem i EU. Där emot har andra problem ökat. Homosexuellas organisationer och tidning-

ar har utsatts för attacker av polisen. Och personer som har häktats och sedan blivit frisläppta berättar om hur de har blivit misshandlade och hängda upp och ned.

Letland är nog det enda land i världen där man har bildat en särskild organisation för att motarbeta homosexuella.

I den rumänska strafflagen finns artikel 200 som förbjuder alla homosexuella kontakter. Trots några halvhjärtade försök från regeringens sida har det rumänska parlamentet avvisat alla ändringsförslag, och man har fortsatt att tillämpa artikel 200.

I Österrike, fru talman, dömdes nyligen en 20-årig man för att som 19-åring ha haft sex med en 16-årig man. Efter en process på 13 minuter kom utslaget 75 dagars fängelse, som senare omvandlades till böter.

Fru talman! Sverige är ett föregångsland i frågor som rör mänskliga rättigheter. Och Sverige har agerat vid ett flertal tillfällen, inte minst genom utrikesminister Anna Lindh. Vi har tagit initiativ, och det är väldigt bra. Men vi i Vänsterpartiet vill att vi ska gå mycket längre, att Sverige även ska hjälpa de människor som behöver hjälp när de kommer som flyktingar till Sverige.

Anf. 110 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det var en förfärlig uppräknig av Tasso Stafilidis. Det är nästan så att jag inte klarar av att börja mitt anförande.

Den senaste tiden har vi kunnat läsa i tidningarna och höra förfärande rapporter om det jordbävningsdrabbade Indien. Röda Korset hävdar att det kan röra sig om 50 000 döda, medan Indiens federale försvarsminister har talat om uppemot 100 000 omkomna. Dessutom har hundratusentals människor skadats i samband med jordbävningen.

Ännu tre dygn efter skalvet letade räddningsmanskaper och förtvivlade anhöriga efter överlevande. Men enligt en lokal tjänsteman hade något organiserat hjälparbete knappt kommit i gång. Hoppet om att hitta fler överlevande minskade samtidigt timme för timme. De som hade klarat sig hade varken livsmedel, vatten eller läkemedel. Jordskalvet tog inte våra liv, men det kommer svält och törst att göra, sade en överlevande.

Överlevande flydde från de förödda områdena, där efterskalv och brist på mat och vatten utlöste panik och plundring. En utsänd från Röda Korset i Norge rapporterade att situationen var kaotisk. Det finns ingen elström, inget vatten och det är väldigt ont om mat. Behoven är enorma. Det behövs 250 000 familjetält och runt en miljon filter, berättar en utsänd från Läkare utan gränser. Det är kallt här, mycket kallt, bara några få plusgrader, fortsätter han och beskriver därmed byarna nordväst om Bhuj. Byarna är helt platta. De finns helt enkelt inte längre. Vi fokuserar nu helt och hållet på att få ut filter, tält och presenningar till människorna. Men behovet är så stort att vi kallar det för ett svart hål.

Premiärministern i Indien sade efteråt att alla politiska meningsskiljaktigheter måste föras åt sidan för att man tillsammans skulle få fart på hjälparbetet. Hans förklaring när lokala organisationer framförde kritik mot att räddningsarbetet var så långsamt, byråkratiskt och utan överblick var bl.a. att helgen lade hinder i vägen. Det förödande skalvet inträffade på Republikens dag, en allmän helgdag. Inte heller begärde Indien hjälp från andra länder tillräckligt snabbt. Jag gissar att ni alla är lika chockade som jag av sådana här uppgifter.

Men inget land har möjligheter att på egen hand hantera en stor jordbävning. Det är en för stor händelse för att de fysiska och organisatoriska resurserna ska räcka till. Vi får alltid höra att det inte går att få fram information om hur omfattande skadorna är. Fullständigt oregelbundet hör vi sedan, när katastrofens omfattning står klar, att det är för sent att göra det ena eller det andra. Men resurser finns ju. Geologerna ser ju inom några minuter om det har varit en potentiell ödesdiger jordbävning. Militären, speciellt i kärnvapenländerna, har också tillgång till snabb information. Spionsatelliter kretsar runt jorden och har överblick över varenda kvadratmeter. Det måste gå att inom några timmar få överblick över ett jordbävningsdrabbat område.

Det mest effektiva och snabbaste sättet att hjälpa till är att ge de oskadade människorna på plats resurser för att överleva och framför allt att ge de mest basala resurserna för att rädda de skadade och fastklämda.

Jag vill nu återge Lennart Lund, som i söndagens DN hade följande tanke. Han ville se ett internationellt informationsnätverk där seismografutslag direkt följs upp av satellitbaserad information. I detta nätverk skulle beslut omgående kunna tas om initiering av undsättningsoperation. Från depåer ska färdigförpackad mat kunna flygtransporteras till regionen och sedan släppas ned med fallskärm, enligt direktiv från samordningsnätverket. Flygtransportresurser finns. Militära flygplan kan snabbt och lätt ombesörja fallskärmsnedsättning av alla möjliga förnödenheter och förråd.

Denna typ av snabbinsats är bara effektiv om den görs omgående. Därför bör alla länder i förväg acceptera att ingå i ett försäkringssystem som inte behöver avvakta att en mer eller mindre handlingsförlamad regering aktivt måste begära hjälp innan en undsättningsoperation påbörjas.

Om utrikesminister Anna Lindh hade varit här hade jag velat fråga henne: Hur arbetar Sverige med de här frågorna? Försöker Sverige få till stånd ett tidigt varningssystem och en organisation som gör att människor snabbt kan få hjälp och slipper drabbas så hårt av ineffektivitet i det egna landet? En organisation av det här slaget borde ju ligga i alla länders intresse.

Jag är medveten om att Sverige arbetar både i FN och i EU för att snabba upp och effektivisera räddningsinsatser och att Sverige även lägger vikt vid det långsiktiga arbetet efter en katastrof som ju är mycket viktigt. Detta och frågan om att utbilda folk på plats för den här typen av katastrofer är inte minst viktigt. Men hur arbetar Sverige för att få ett arbete inriktat på tidiga varningar, tidiga beräkningar av skador och omedelbara behov?

Sedan är jag glad över att Kinas förtryck av Tibet har nämnts här. Jag skulle också vilja nämna Kinas förtryck av falungongmedlemmar som är tragiskt och ovärdigt. Det borde finnas motionsfrihet i Kina.

Anf. 111 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Mycket klokt har sagts i den här utrikespolitiska debatten. Jag skulle bara vilja tala om ett par saker som jag personligen känner mig lite oroad över. Det gäller situationen i vårt närområde.

Vi var många som glädde oss oerhört mycket när kommunismens ok lyftes bort från människorna i Baltikum och östra Europa, när kommun-

ismen äntligen föll samman och människorna fick uppleva frihet och demokrati. Sverige, Europeiska unionen och hela Västeuropa var oerhört duktiga på att snabbt gå in med stöd och hjälp för demokratiuppbyggnad. Vi upprättade snabbt folk-till-folk-kontakter. Det var idrottsföreningar som åkte över Östersjön och skapade kontakter. Det handlade om kyrkor som åkte över. Det var körer. Vänorter etablerades osv.

Vi har gjort ett fantastiskt bra arbete när det gäller Estland, Lettland, Litauen, Polen och en del andra länder i Östeuropa. Men om vi tittar lite grann österut, till vad Lukasjenko skulle kalla de slaviska länderna – Ryssland, Vitryssland och Ukraina – kan jag bara konstatera att vårt engagemang och vår ork inte riktigt räckte tillräckligt långt österut. Jag ser en del oroande tendenser som jag skulle vilja se antecknade till protokollet.

Bo Lundgren sade tidigare i dag att det är för tidigt att bedöma den nye presidenten Putins insatser i Ryssland. Jag håller med om det. Vad vi kan konstatera är dock att Putin bars fram till en jordskredsseger tack vare Tjetjenienkriget. Det var på det han vann sitt val. Han har sedan han har kommit till makten också stärkt presidentmakten oerhört mycket. Han har infört något som man under den kommunistiska eran mycket ofta talade om: de vertikala maktstrukturerna. Han har avlövad de decentraliserade organisationerna. Guvernörernas makt har inskränkts och alltmör makt har samlats hos presidenten. Låt mig göra klart att det för mig inte har någon större betydelse om man väljer ett sådant statsskick eller inte. Det som oroar mig är att jag tycker att det är otydligt vad Putin vill ha den här makten till. Vi ser fortfarande inga spår av detta. Vad vill han ha all denna makt till?

Jag tror att det finns ett orosmoment här. Har man samlat all makt i sin hand betyder det nämligen också att man har samlat allt ansvar i sin hand. När vi ser att det brinner i ett TV-torn, att en ubåt har sjunkit eller att människorna i östra Ryssland inte får el – då blir naturligtvis presidenten själv anklagad eftersom han har samlat så mycket makt i sin egen hand. Det där oroar mig lite grann. Det är två saker. Vad vill han ha makten till? Och vad kan det leda till när han nu har all makt i sin hand och också är tvungen att ta ansvar för alla missgrepp som sker i Ryssland?

Ukraina är också ett exempel där faktiskt en del saker pekar åt fel håll. Presidenten Kutjma har gjort likadant. Han har stärkt sin presidentmakt – på ett väldigt brutalt sätt faktiskt. Så sent som i går anordnades en stor demonstration i Kiev mot president Kutjma. Det beror på den senaste skandalen, den allra största skandalen i Ukraina, där oppositionen anklagar Kutjma för att vara delaktig i ett mord på en kritisk journalist. Även i Ukraina har den vertikala maktstrukturen stärkts, och presidentmakten är alltså mycket stark.

Som jag ser det tycker jag att det verkar som att Kutjma till skillnad från sina företrädare faktiskt gärna vill knyta Ukraina starkare till Ryssland. Tidigare var det ju så att Ukraina gärna ville visa sin självständighet gentemot Ryssland. Man hade stora gräl om Svartahavsflottan, som ni minns. Men jag tycker att det verkar som att Kutjma faktiskt vill vrida utvecklingen mer mot ett närmande till Ryssland. Det får han naturligtvis gärna göra. Jag vill naturligtvis att alla länder ska ha goda relationer till sina grannar, precis som vi har goda relationer till grannen i såväl väst

som öst. Det jag oroas av är att oftare och oftare när detta närmande till öst sker ackompanjeras det av röster kritiska mot väst.

Bäst uttrycks det väl av olycksbarnet Lukasjenko själv. När OSSE nu försöker utbilda valobservatörer i Vitryssland kallar Lukasjenko dessa för gerillasoldater som ser snälla ut på dagen, men när mörkret kommer tar de fram sina gevär under sängen. Han talar väldigt illa om den amerikansering som sker och om västvärldens hemska försök att trycka sina värderingar på den slaviska befolkningen. Jag vill inte trycka på någon några speciella värderingar från västvärlden. Men om vi talar om mänskliga rättigheter, demokrati och frihet är det universella värden som vi inte ska skämmas för att vi faktiskt försöker sprida i västvärlden.

Vitryssland är väl det starkaste exemplet på ett land där presidentmakten har gått alldeles för långt och där människorna faktiskt fortfarande inte har en möjlighet att få leva i demokrati och frihet. Vi i Sverige har, också nu som ordförande i EU, en mycket viktig roll att spela. Vi har goda relationer till både Ukraina och Ryssland – och också till det vitryska folket. Det vitryska folket hyser stort förtroende för svenskarna och den svenska regeringen.

En del i de här länderna håller sig till gammal sovjetkommunistisk propaganda; att väst bara försöker skapa ett trasproletariat i öst. Vi försöker suga ut dem så mycket som möjligt. Vi vill bara dit och investera för att ta hem våra pengar och lämna dem i hemlöshet och fattigdom. Jag hade ett samtal i måndags med Lidia Jarmochina, som är ordförande i den centrala valkommissionen i Vitryssland, och det var exakt vad hon sade till mig. Det var bilden hon hade av världsordningen. Alla länder västerut, alla människor västerut, hade bara ett enda syfte med sitt engagemang i Vitryssland; att suga ut den vitryska befolkningen. Och den enda räddningen var ett närmande till Ryssland och de östra marknaderna.

Jag tror att detta är varningssignaler som vi måste ta på allvar. Vi måste se till att utveckla fler folk-till-folk-kontakter. Vi måste stödja svenska NGO:er som vill engagera sig öster om Baltikum. Titta bara på alla vänorter. Varenda kommun i det här landet har i praktiken en vänort antingen i Polen eller i något av de baltiska länderna. Men hur många har det i Vitryssland? Hur många har det i Ukraina? Hur många har det i Ryssland? Väldigt få.

Det är oerhört väsentligt att vi trycker på för de universella rättigheterna, de mänskliga rättigheterna. Men vi måste engagera oss mer. Vårt engagemang måste räcka längre österut.

Anf. 112 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska först glädja kammaren med att säga att jag inte tänker utnyttja hela min talartid.

Under förra årets utrikespolitiska debatt stod jag också i den här talarstolen. Då talade jag om kopplingen mellan en aktiv säkerhetspolitik och ett tillräckligt starkt försvar. Mitt resonemang från förra året har inte blivit motbevisat under året som gått, snarare tvärtom. Senast i går kunde vi alla i Svenska Dagbladet läsa rubriken "Försvaret klarar inte ett anfall". Artikel författaren hänvisade till två framtidsstudier om det svenska försvaret. De är beställda av högkvarteret och utförda av FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, och en amerikansk konsultfirma, SAIC. Resultatet är att Sverige inte har tillräckligt starkt försvar för att kunna stå emot ett anfall från Ryssland. Detta är ett mycket allvarigt budskap som vi måste ta på allvar. Vi måste se till att utveckla fler folk-till-folk-kontakter. Vi måste stödja svenska NGO:er som vill engagera sig öster om Baltikum. Titta bara på alla vänorter. Varenda kommun i det här landet har i praktiken en vänort antingen i Polen eller i något av de baltiska länderna. Men hur många har det i Vitryssland? Hur många har det i Ukraina? Hur många har det i Ryssland? Väldigt få.

tatet av studierna var att Sverige vid ett angrepp inte har förmåga att klara sig utan militär hjälp utifrån. Det gäller – jag citerar från rapporten: ”t.ex. EU, Nato USA”.

Efterverkningarna av de här nyheterna har inte låtit vänta på sig. Försvarsministern har på telefon från Moskva uttryckt sitt missnöje med studierna och deras resultat, och den ansvarige generalen på högkvarteret har mycket hastigt fått lämna sitt uppdrag i Försvarsberedningen. Så känslig är alltså hela den här frågan för Socialdemokraterna att det inte ens är tillåtet att studera jobbiga värstafallsalternativ.

Att vår försvarsplanering och säkerhetspolitik ska bygga på bästafallsalternativ och vackertväderlösningar känns mycket osäkert och mycket oseriöst.

Vi har debatterat alliansfriheten under flera timmar redan i dag. Men jag tycker ändå inte att vi har fått någon klarhet i vad socialdemokraterna egentligen har för mål och syfte med säkerhetspolitiken. Regeringen måste faktiskt bestämma sig, antingen har vi en säkerhetspolitik som bygger på den militära alliansfriheten kombinerad med ett starkt svenskt försvar som klarar uppgiften att försvara Sverige, eller också är det med tanke på dagens försvarsförmåga dags att erkänna att vi är beroende av militär hjälp utifrån och att vi därmed inte heller kan vara fortsatt militärt alliansfria.

Fru talman! Det känns angeläget att få föra in även denna vinkel i debatten, även om det inte är en försvarsdebatt som vi har i dag. Och det är självklart ett välkommet steg att utrikesministern har bjudit in till samtal för att utveckla och förhoppningsvis verklighetsanpassa Sveriges säkerhetspolitiska doktrin. Inte bara min slutsats utan flera andras slutsats är ju att neutraliteten inte längre är en relevant beskrivning och att den militära alliansfriheten inte är hållbar med nuvarande försvarsförmåga. Vad vi nu behöver är en säkerhetspolitisk doktrin som tydligt visar Sveriges predikament och viljeinriktning, inte en beskrivning av vad vi inte är.

Fru talman! Det finns trots allt några saker som regeringen och försvarsministern har skött bra, och det är bl.a. arbetet med ett ramavtal om åtgärder för att underlätta omstruktureringen och driften av den europeiska försvarsindustrin. Riksdagen ska behandla frågan om godkännande av avtalet under våren. Och om vi över huvud taget ska kunna ha en fungerande europeisk och svensk försvarsindustri så är samarbete en nödvändighet. Det är också nödvändigt att fler europeiska försvarsindustrier påbörjar den omstrukturering som svensk försvarsindustri redan har inlett. Försvarsindustrin i Sverige präglas av hög kompetens och stor konkurrenskraft och kommer i och med ramavtalet lättare att kunna samarbeta med andra länders försvarsindustrier i olika projekt.

Vi moderater har dessutom föreslagit att nästa steg inom detta område är att Sverige i EU ska inleda ett arbete med att få fram gemensamma exportregler för krigsmateriel. Den överenskomna uppförandekoden som finns i EU, som bl.a. innehåller mekanismer för konsultationer och informationsutbyte, är bra. Men att få helt gemensamma exportregler inom EU skulle vara ännu bättre.

Anf. 113 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag ska i mitt anförande liksom många andra tidigare ta upp frågan om de mänskliga demokratiska fri- och rättigheterna i Tur-

kiet. Även om det blir en del upprepningar tror jag att det är viktigt utifrån Turkiets nya roll som ett av EU:s kandidatländer att vi för ett genomgående resonemang kring hur det ser ut i Turkiet och framför allt vilka strategier vi har för den process som ska föra fram Turkiet till att bli ett EU-land. Vilken strategi har den svenska regeringen?

Efter att Turkiet erkändes som kandidatland hade jag en interpellationsdebatt med utrikesministern om det rimliga i att ge Turkiet kandidatstatus.

Utrikesministern hävdade vid detta tillfälle att EU hade fått löften om snabba förändringar och en anpassning till Köpenhamnskriterierna. Vi har nu möjlighet att göra en första avstämning av de löften som lämnades.

Fru talman! Jag är medlem i en parlamentarisk organisation med representanter för samtliga riksdagspartier och som aktivt under tio år arbetat med frågor om mänskliga rättigheter i Turkiet. Organisationen har under tio år gjort flera s.k. *fact finding*-resor till Turkiet och på plats träffat en rad organisationer, grupper som arbetar med frågor om mänskliga rättigheter, politiska organisationer och myndigheter. Under dessa år har vi skapat oss en allsidig och bred bild av situationen i Turkiet. I månadsskiftet oktober-november år 2000 var vi nere i Turkiet och träffade återigen många av dem som vi har träffat vid tidigare tillfällen. Och skälet till att vi träffade dem igen var just för att kunna få en tydlig och jämförande bild. Den bild som vi fick med oss hem är allt annat än tillfredsställande. På i stort sett alla områden som rör de mänskliga demokratiska fri- och rättigheterna finns det allvarliga brister i Turkiet. De skillnader, eller snarare förändringar, som vi upplevde gällde enbart i kontakter med det officiella Turkiet där man i ord erkänner vissa brister i frågor om mänskliga rättigheter och också i ord säger sig vilja komma till rätta med problemen. För mig är det betydelsefullt att i bedömningen av en stat utgå från vad man gör och inte från vad man säger. Om man som utgångspunkt väljer att se till verkligheten, måste jag tyvärr konstatera att Turkiet har mycket lång väg att vandra innan man har rätten att kalla sig en demokratisk rättsstat.

Fru talman! Jag vill här passa på att peka på några av de brister som vi upplevde under vår resa. Yttrandefriheten i Turkiet är begränsad, både utifrån ägarnas mycket starka styrning av pressen och militärens starka inflytande över pressen. Att ge ut en oberoende tidning i Turkiet är i det närmaste omöjligt på grund av den mycket starka styrningen av distributionen av press som utövas av militär och starka kapitalgrupper var för sig och ofta tillsammans. Trots detta har vi kunnat uppleva att man kan se alltfler regeringskritiska artiklar och faktiskt även artiklar där militären kritiseras. Men det som gör mig lite orolig är att det är ganska otydligt när det gäller att se när kritik är tillåten eller inte. Vi kan konstatera att det under fängelserevolten i stort sett inte skrevs några artiklar som inte försvarade regeringens och militärens agerande i Turkiet. Vi blev också varse att pressfriheten var olika begränsad i olika delar av Turkiet. I sydöstra Turkiet där framför allt kurder bor var flera magasin och dagstidningar som utgavs i resten av Turkiet förbjudna. Det ansågs att information som är fullt tillgänglig i resten av Turkiet skulle vara farlig för folket i sydöstra Turkiet.

I Turkiet förekommer fortfarande tortyr och misshandel av anhållna och fängslade. Från den turkiska regeringen talades det mycket om straffskärpningar för tortyr samtidigt som man har kvar lagar som i stort innebär inga eller mycket begränsade straff för dem som torterar. Allt är avhängigt av vilken paragraf som man bestämmer sig för att använda när man dömer. Fortfarande har guvernörerna möjlighet att stoppa åtal mot statliga tjänstemän, dvs. att guvernörerna har möjlighet att skydda dem som torterar. För mig blir de högtidliga talen om avskaffande av tortyr innehållslösa till dess att verkligheten stämmer med de stolta deklARATIONERNA.

Fru talman! Fortfarande förbjuds och upplöses politiska partier och organisationer med hänvisning till statens säkerhet. Fortfarande ställs företrädare för politiska organisationer och människorättsorganisationer och kyrkan inför rätta enbart därför att de uttrycker sin åsikt. Bl.a. hotas ordföranden i *Human Rights Foundation of Turkey* av ett långt fängelsestraff på grund av att han varit delaktig i publiceringen av en antologi om yttrandefrihet. Antologin omfattar bara tidigare publicerade artiklar. Borgmästaren i Diyarbakir är åtalad för att han har framfört behovet av rehabilitering av f.d. PKK-soldater i sydöstra Turkiet. Rättegången mot den assyrianska prästen Akbulut har redan tidigare tagits ut, och vi skulle kunna göra listan betydligt längre.

Jag vill peka på ytterligare ett par av de brister som vi har upplevt. När vi var i Turkiet förlängdes återigen undantagstillståndet i sydöstra Turkiet. Det är nu snart två år sedan PKK ensidigt lade ned vapnen och önskade en fredlig utveckling av området. Om den turkiska staten inte tar emot den utsträckta handen och häver undantagstillståndet och låter vardagen bli normal i sydöstra Turkiet kommer man aldrig att kunna omfattas av de regler som styr ett demokratiskt samhälle. Den turkiska staten måste ta sitt ansvar och inleda en försoningsprocess som i rimlighetens namn inleds med ett hävande av undantagstillståndet.

Kravet på att till varje pris slå vakt om statens enhet innebär att grundläggande mänskliga rättigheter sätts ur spel. Kurder, armenier, assyrier/syrianer och andra etniska grupper tillåts inte fritt använda sitt språk eller fritt utöva sin kultur. Kurdiska kvinnor som oftare än männen inte behärskar det turkiska språket tvingas låta sina män tolka vid läkarbesök och har då svårigheter att tala fritt vid t.ex. våld i familjen. Genom att förneka människors rätt till det egna språket och den egna kulturen sätts grundläggande mänskliga rättigheter ur spel.

Fru talman! Avslutningsvis: Turkiet ockuperar sedan 1974 en del av Cypern. Trots ansträngningar att lösa konflikten och en rad FN-resolutioner vägrar Turkiet att ge upp sina anspråk på ett delat Cypern. Den svenska hållningen har alltid varit att stödja FN:s resolutioner och enstatslösningen med en federal stat som förespråkas i gjorda överenskommelser mellan grek- och turkcyprioter och som också varit den svenska regeringens hållning. Under de senaste åren och framför allt i samband med Turkiets närmande till EU har det svenska tidigare aktiva stödet alltmer avvecklats. Från Vänsterpartiets sida hade vi hellre sett utifrån just närmandet till EU att Sverige använde alla kanaler för att öka trycket på Turkiet för att komma fram till en rättvis lösning av Cypernfrågan.

Anf. 114 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Världens livsmedelsproduktion kan i dag försörja hela världens befolkning. Ändå svälter närmare 800 miljoner människor, och av dessa bor 36 miljoner i Europa. Det är svårt att föreställa sig den fruktan och de svårigheter som dessa människor upplever.

Att överleva en jordbävning som nu i Indien eller en torka och ett krig som i Eritrea och Etiopien, utan tillgång till mat, vatten och kläder är svårt. Dålig vattentillgång eller tillgång endast till dåligt vatten är ett stort problem i världen. Det leder inte bara till politiska kriser och militära hot utan också till sjukdomar, farsoter och brist på mat. I vissa länder kan den största delen av alla sjukdomar hänföras till dåligt vatten med åtföljande dålig hygien.

Fattigdomsbekämpning och livsmedelssäkerhet är komplexa frågor. Hänsyn måste tas inte bara till vatten, miljö, jordbruk, handel och i vissa fall genteknik. Lika viktiga är frågorna om hälsovård, utbildning, energi, kvinnans roll och ytterst demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa faktorer måste vägas ihop, och FN måste, liksom dess medlemsländer, i alla sammanhang föra frågan om fattigdomsbekämpning i den internationella debatten och försöka hitta lösningar.

Fru talman! Sveriges bistånd har en stark inriktning på smittskyddsarbete bl.a. kring tbc, hiv och aids. Tbc sprids framför allt i grupper som lever under svåra förhållanden såsom svält, kyla och trångboddhet. Under sådana förhållanden får tbc en utmärkt grogrund. Östeuropakommittén Norrs tbc-projekt i nordvästra Ryssland syftar till att försöka bryta smittkedjan genom att förbättra miljön, förändra organisationen i fångelserna och hitta metoder för att kunna separera medfångar från smittbärare.

Men mycket handlar också om att ge de drabbade mat och kläder. Undernärda fångar med liten motståndskraft lever i kalla, trånga och ohygieniska celler. De har ingen eller dålig tillgång till mat och kläder. De drabbas mycket lätt av tbc.

Kläder, filter och mat måste transporteras till de drabbade områdena. I dag kan inte biståndet från Sida användas till transporter. Det här vill jag ta upp som ett problem som vi måste lösa. Vi måste hitta finansiella lösningar på transportfrågan, annars stannar den här typen av biståndsprojekt upp.

Samarbetet på lokal och regional nivå framför allt mellan kommuner, landsting och länsstyrelser är viktigt när det gäller överlevnad men också för att förankra och utveckla demokratin. Finansiering av decentraliserat samarbete från EU-programmen bör öka, och stöd för att åstadkomma detta måste ges. Vi måste samordna de svenska insatserna som görs på lokal och regional nivå med dem på central nivå. Ett exempel på detta är att inrätta ett Barentsinstitut för att ytterligare stimulera och öka samarbetet i Barentsområdet.

Fru talman! Jag gjorde nu i januari tillsammans med Eva Johansson en studieresa till Eritrea. Eritrea är ett av världens fattigaste länder. Inkomsten är under 200 US-dollar per år. Barndödligheten är hög.

Konflikten med Etiopien överskuggar allt annat i landet, och all utveckling i landet beror på om man får fred eller ej. I december förra året tecknades ett fredsavtal mellan länderna i Alger om hur man ska komma fram till ett varaktigt avtal om fred. I dag finns FN på plats, och det har

ökat människornas tro på att det ska gå att få fred. FN ska som första uppgift upprätta en demilitariserad zon på 25 kilometer på den eritreanska sidan av gränsen.

Hundratals människor är på flykt. De har fått lämna allt de ägde och lever nu i flyktingläger. De saknar mat, vatten, kläder och tält. Situationen är svår. Torkan har inte bara skördat boskap, den gör det också omöjligt att odla, vilket innebär att svälten kommer allt närmare. För varje individ som drabbas är katastrofen ett faktum, och kvinnor och barn drabbas hårdast.

Eritrea har i höstas utlyst val till ett parlament. Det ska hållas i december i år. Förberedelserna är i gång på flera sätt. En vallag och en partilag håller på att färdigställas. Det är viktigt att landet genomför demokratiska val och att människorna får bilda partier och kandidera. Demokratiska val är en förutsättning för att landet ska lyckas i sitt utvecklingsarbete som självständig stat.

Sverige måste på olika sätt visa sin solidaritet, och vi måste ge människorna vårt stöd både i demokratiprocessen och i vardagen. I det nya avtal som Sverige ska skriva med Eritrea måste hänsyn tas till Eritreas folk, till flyktingar och deporterade från Etiopien. De fattiga ländernas intressen måste stå i fokus när Sverige utvecklar sin politik för global utveckling både nationellt, i EU och i FN.

Fru talman! Slutligen: Det finns en sjukdom som heter bilharzios eller snäckfeber. Den drabbar främst människor i tropiska länder och orsakas av en sugmask. Totalt har 200–300 miljoner människor denna sjukdom. Sjukdomen leder till långvarigt lidande eller till döden. Brasilianska forskare har tagit fram ett vaccin mot denna sjukdom, men inget läkemedelsbolag har visat intresse att tillverka det. Behovet finns främst i u-länderna, de fattigaste länderna, där köpkraften är låg.

Som socialdemokrat tycker jag det är viktigt att vi engagerar oss i kampen för att alla människor får tillgång till en bra sjukvård. Vi måste påverka i EU, i FN och i kontakter med näringsliv, så att fler får tillgång till forskningsresultat och läkemedel som kan lindra och bota allas sjukdomar, inte bara någras. Riksdag och regering måste föra en dialog med näringslivet för näringslivsinriktade insatser i biståndsarbetet, inte minst inom läkemedelsindustrin.

Anf. 115 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att beröra de ändrade förhållandena i Östersjöområdet och vad som krävs för fortsatt positiv utveckling i detta område. Det är naturligt att jag är särskilt intresserad av utvecklingen där, eftersom jag bor mitt i området.

Fru talman! Det är inte så många år sedan situationen var helt anorlunda än i dag. Det är inte så länge sedan det rådde misstro och fiendskap. Det rådde en form av väpnad fred med dagliga patrulleringar av flygstridskrafter och marina enheter. Detta förhållande bröts för inte så länge sedan.

Själv fick jag möjlighet att besöka Tallinn 1992, alltså för mindre än tio år sedan. Det var spännande att komma till det tidigare så stängda och lite skrämmande, som ändå var ett av våra grannländer.

De dramatiska förändringar som varit vid handen i vårt närområde visar att det historiska skeendet inte står still. Jag vill erinra om att vår

tidigare utrikesminister Sten Andersson gav uttryck för en annan bild än möjlig frigörelse för de tre staterna vid Östersjökusten nära vårt land, för inte så många år sedan.

Fru talman! Det gäller nu att ta till vara den positiva utveckling som påbörjats. Visst hade våra tre länder i Baltikum en rejäl uppförsbacke efter det socialistiska/kommunistiska vanstyret, och möjligen har de det ännu. Det var inte bara ekonomin som var raserad utan hela samhällssystemet hade förstörts under en 50-årsperiod.

Nu tror jag att våra grannländer har gjort helt rätt. De har gjort allt för att orientera sig västerut och söka en demokratisk utveckling. Det mesta tyder nu på att denna omorientering lyckas i allt väsentligt. Det är och har varit viktigt att Sverige som närmaste grannland lämnar det stöd som är möjligt och efterfrågat. Viktigt är vidare att vi kan verka som föregångsland och visa på demokratins väg.

Nyckeln för framgång ligger i fortsatt orientering mot och samarbete med demokratiska nationer inom EU. Det är därför utomordentligt bra att de länder som tidigare var under kommunistiskt förtryck så tydligt visar önskan till medlemskap och samarbete med länder där frihet och marknadsekonomi är ledstjärna.

Under vårt ordförandeskap har vi därför ett särskilt ansvar för länderna vid Östersjön. Det är naturligtvis mer naturligt för Sverige, genom vår närhet och våra tidigare historiska band, att få med kandidatländerna i Östersjöregionen i gemenskapen. Självfallet är det lika viktigt för ett ordförandeland i södra eller mellersta Europa inom EU, men jag föreställer mig att det är naturligare att ha nära samarbete med ett grannland.

Fru talman! Jag har med tillfredsställelse noterat att just utvidgningen är en av huvudmålsättningarna för vårt ordförandeskap. Jag tror mig även ha noterat att inriktningen är mot våra grannländer. För något år sedan träffade jag vänner i Litauen, och önskemålen om stöd för medlemskap i EU gick inte att ta fel på. Vidare var det önskemål om stöd för ett medlemskap i Nato. Självfallet ställer det sig något svårare, eftersom Sverige hittills har valt att stå utanför. Jag tror att det är hög tid att ompröva detta ställningstagande.

Fru talman! Situationen har på ett påtagligt sätt ändrats på de tio år jag berörde i min inledning. Slut är det kalla kriget och misstänksamheten. Den hotfulla säkerhetssituationen har ersatts med samförstånd och samarbete. Detta syns inte minst i de gemensamma fredsinsatser som genomförts och som pågår.

Jag tror att det är viktigt att Sverige är med fullt ut i fredsarbetet och får möjlighet att tidigt delta i planering och beslut. Det var därför med tillfredsställelse jag tog del av regeringens deklaration, med inbjudan till överläggningar om formulering av säkerhetspolitiken. Naturligtvis delar jag inte regeringens uppfattning i det som följer på inbjudan, med de begränsningar som anges i texten på s. 10 i den utdelade deklarationen.

När nu regeringen kallar till överläggningar måste dessa naturligtvis utgå från den verklighet som råder på det säkerhetspolitiska området. Warszawapakten finns inte kvar som militär makt.

Fru talman! Det finns ytterligare skäl för omprövning av detta ställningstagande. Jag tänker då på vår egen säkerhet med hänsyn till de förändringar som en majoritet i Sveriges riksdag beslutat om för vårt för-
svar.

Jag såg för några dagar sedan två rapporter om just de begränsningar som uppkommit genom beslutet om vårt försvar och nödvändigheten att söka säkerhet på annat sätt. Det är olyckligt att regeringen och utrikesministern ännu inte insett den nya försvars- och säkerhetspolitiska situation som uppkommit.

Fru talman! Jag tror vidare att det behöver föras en diskussion med våra grannländer som ännu inte är medlemmar i Nato. Jag ser det som lämpligt att söka en gemensam säkerhetsordning för hela regionen. Vi har då att notera att Polen sedan en tid är Natoland. Det är högst rimligt att även andra strandstater vid Östersjön får en rimlig gemensam säkerhetspolitik.

Fru talman! Jag vill från Gotlands horisont – möjligen både bildligt och verkligt, om man står på Hoburgsgubben och blickar ut mot sydväst – ta upp frågan om den ryska enklaven Kaliningrad. Den är angelägen, och jag tog upp frågan även under den allmänpolitiska debatten för ett tag sedan.

Det är en besvärlig såväl geografisk och miljömässig som stats- och handelsrättslig fråga som på något sätt måste hanteras. Det kan om några år vara så att denna enklav är omsluten av EU.

Jag hoppas att denna fråga kommer högt på dagordningen under Sveriges ordförandeskap. Det är mer naturligt än då ordförandeskapet finns i Central- eller Sydeuropa.

Jag har erfärit att utrikesministern avser åka till Kaliningrad för överläggningar. Det är bra, och jag hoppas att det efter utrikesministerns besök kommer någon form av handlingsplan för det fortsatta arbetet.

Historien känner få, om några, lyckliga statsbildningar med delat territorium. I fallet Kaliningrads oblast gäller att landförbindelsen går över två andra självständiga nationer, med allt vad detta innebär. Det går som regel bra under normala förhållanden. Men det kan komma tider med påfrestningar, och då gäller det att ha ett väl fungerande regelverk.

För människorna i Kaliningradområdet kan det bli svårighet med rörelsemöjligheter när området inom några år kommer att vara omgivet av EU-länder. Det är en i högsta grad väsentlig fråga att lösa i god tid – ja, fru talman, i mycket god tid. Här tror jag Sverige kan spela en roll, inte minst under vårt ordförandeskap. Vidare är det viktigt att höja levnadsstandarden för människorna i denna enklav. För det krävs utökad handels- och industrisamarbete.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja belysa EU-utvidgningens betydelse för regionerna i Sverige. Naturligtvis avser jag då främst när länderna i vårt närområde blir medlemmar.

EU kommer under de närmaste åren att ge ett helt nytt geopolitiskt landskap i Östersjöområdet. Självfallet kommer detta att påverka Sveriges olika regioner, och det ger nya förutsättningar för handel, utbyte av kapital, varor och tjänster.

Fru talman! Det jag nu vill lyfta fram är vikten av att ta till vara de svenska regionernas kompetens och nätverk i ansökarländerna. Gotland, som jag själv har erfarenhet från har, möjligen på grund av sitt läge, haft långvarigt samarbete med några av ansökarländerna. Gotland har därmed unikt goda förutsättningar att utgöra en resurs i utvidgningsprocessen.

Låt mig ge några exempel på frågor från Gotland som är väsentliga för den positiva och snabba utvidgningen av EU.

- Kommunikationernas betydelse för ökat utbyte och kontakter,
- demokratiseringsprocessen och arbetet med att bygga upp väl fungerande institutioner,
- ökad interregional samverkan,
- uppbyggnad av gemensamma institutioner för miljöövervakning och räddningstjänst m.m. samt
- uppbyggnad av gränsöverskridande kompetens och utvecklingscentrum.

Inom samtliga dessa områden både kan och bör den regionala och lokala kompetensen utnyttjas på ett bättre sätt än vad som hittills varit vid handen.

Fru talman! Jag uppmanar därför regeringen att skapa stort utrymme för interregionala initiativ som stöder utvidgningsprocessen.

Anf. 116 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Jag tänker ägna min talartid till att prata om den demokratiska republiken Kongo. Enligt regeringens deklaration är situationen i Kongo den allvarligaste i hela Afrika.

Redan på 1400-talet kom européer till det mäktiga landet Bakongo, som är stort som hela Västeuropa. Historien kan sedan berätta om europeisk närvaro i landet men även närvaro från andra länder. Vi känner igen Stanleys och doktor Livingstones möte, som inträffade redan 1877. Svenska missionärer kom till Kongo 1881.

Anmärkningsvärt är det jag hittade i en historiebok, att den belgiske kungen Leopold 1884 får Kongo som personlig egendom. Sedan lämnar han över landet till den belgiska staten.

Vi minns FN:s och svenskars arbete i Kongo på 60-talet. Olika presidenter har försökt att styra det här stora landet. Vi minns namn som Lumumba, Mobuto och Kabila. Ingen har varit speciellt fredlig.

I januari i år bekräftas att president Kabila mördats och att hans son Joseph godkänns som landets president.

Eftersom det är oroligt i flera andra länder i närheten av Kongo har Kongo ett stort antal flyktingar från Rwanda, Burundi och Uganda.

Kongo är oerhört rikt på naturtillgångar: koppar, guld, diamanter, skog och vattenkraft. Men det mesta av vinsterna försvinner ut ur landet och kommer inte befolkningen till del.

I landet finns många arméer. Det finns gerillarörelser som stöds av Rwanda och Uganda, som i sin tur stöds av Sudan och även av trupper från Angola och Zimbabwe. Kongos egen armé har låg stridsmoral och många har deserterat till Zambia. Som många andra krig i Afrika är detta krig ett mycket komplicerat krig och ibland kanske svårt för oss västerlänningar att förstå.

Under Kabilas tid blev konflikterna med grannländerna alltmer tillspetsade. Olika väpnade grupper sökte makten. Återigen bröt ett krig ut som betecknas som ett inbördeskrig, men egentligen inte är det på grund av att det är så många andra länder som är inblandade.

Så mördas Kabila i år. Det är mer uppenbart än någonsin att Kongo står vid sammanbrottets gräns. Ekonomin fungerar inte, rättssäkerheten

är satt ur spel och de politiska förhållandena är kaotiska. Människor hungrar och lider. 70 % av befolkningen lever under fattigdomsstrecket. Människor dör av sjukdomar som man normalt inte dör av, men undernäring gör att de inte har någon motståndskraft. Krig förs i olika delar av landet, och den offentliga servicen har totalt förfallit. Som tur är har kyrkorna ersatt delar av det samhällsliga och gör ett gott humanitärt arbete tillsammans med olika biståndsorganisationer.

Alla oppositionella grupper i landet är inte väpnade. Det finns de som arbetar för fredliga lösningar och uppgörelser. Det finns de som söker någon form av demokratiskt styre. En av dem är Etienne Tshisekedi, ledare för partiet UDPS. Han har tvingats leva i exil såväl under Mobuto som under Kabila. Vår riksdag förlorade för något år sedan möjligheten att träffa honom. Det var tänkt att han skulle besöka utrikesutskottet, men han blev förhindrad därför att han samtidigt fick audiens hos påven.

Tshisekedi har dock lagt fram en plan om att kriget måste få ett slut, att FN:s plan för att ingripa i Kongo måste verkställas och att avvapning av olika grupper måste genomföras. Han menar att alla politiska krafter, såväl väpnade som fredliga, måste samlas till en allkongolesisk konferens för att skapa en ny demokratisk författning.

När jag tillsammans med andra svenska riksdagsledamöter besökte Kongo för ett år sedan var det någorlunda lugnt i landet. Men vi träffade många som kunde berätta om det fasansfulla som hade hänt under åren. Deserterade soldater hade tagit över hela städer, plundrat och dödat. Det berättades om soldater som tog sig in i skolor och brutalt våldtog och mördade flickor i åldern 6–12 år.

Det är svårt att veta hur många politiska fångar det finns i landet. Men förmodligen finns många häktade och fängslade människor. Många familjer har familjemedlemmar som saknas och många familjer saknar samtliga manliga medlemmar, vilket gör att kvinnorna ofta har hela ansvaret för familjens försörjning.

Det finns rapporter från bl.a. Amnesty som vittnar om våld och tortyr. Barnfångar har inte egna celler, utan blir utsatta för övergrepp av både väktare och medfångar.

Det finns också rapporter om att det fortfarande finns 2 miljoner flyktingar i och utom landet. Internationella Röda Korset menar att kriget bara sedan 1997 krävt 2 miljoner dödsoffer, de flesta inte av våldshandlingar utan på grund av att hälsovården och livsmedelsförsörjningen helt har kollapsat.

För snart två år sedan undertecknades ett fredsavtal i Lusaka. Alla de stridande parterna skrev på, men avtalet har aldrig följts. Avtalet kräver bl.a. att främmande militära styrkor ska dra sig tillbaka och ett omedelbart eldupphör.

FN har beslutat sända 5 000 observatörer till Kongo. Men det har inte varit möjligt, eftersom striderna bara fortsätter.

I december ställde jag en fråga till Anna Lindh. Svaret var hoppingsvande. Hon sade att Sverige under ordförandetiden kommer att lägga fram konkreta förslag för att stödja fredsinitiativ från Kongo, stärka landets egen kapacitet och ge stöd för att förebygga och lösa väpnade konflikter i ett längre perspektiv. Dessutom bör EU utveckla sitt samarbete med FN, något som vi inom Vänsterpartiet tror är totalt nödvändigt för

att det över huvud taget ska komma till en lösning. Det behövs också hjälp med krishantering.

Fru talman! Fru talmannen var för övrigt med på resan till Kongo. Sverige och svenskar har under mer än hundra år spelat en viktig roll för människorna i Kongo. Det finns många berättelser av kongoleser som under flera decennier haft kontakter med Sverige. Många berättar också att far- eller morföräldrar haft goda relationer med svenskar. I världen är Sverige ett mycket litet land. Men i det kongolesiska folkets hjärtan är vi ett stort, fredsivrande, starkt och solidariskt land. Vi är tvungna att ge allt stöd vi kan och att i alla sammanhang visa människorna i Kongo att vi inte förtrötts, utan att vi fortsätter stödja så länge det behövs.

Anf. 117 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Återigen hopar sig de mörka molnen i Mellanöstern. Israels befolkning har i fria och demokratiska val valt högerledaren Ariel Sharon till premiärminister för att leda Israel den närmaste tiden. Valet väcker oro, och det finns skäl att vara betänksam inför fredsprocessens förutsättningar. De som känner till Sharons bakgrund vet att det inte är en duva, utan snarare en hök som nu kommit till makten i Israel. Bilden modifieras dock något med tanke på att Sharon måste hämta stöd i ett parlament där han inte har en majoritet bakom sig. Icke desto mindre är valet av Sharon en olycksbådande signal. Det finns stor anledning att vara pessimistisk, men låt oss för den skull inte misströsta eller hålla oss passiva.

Nu kanske mer än någonsin kommer de israeliska fredsvännerna att behöva vårt stöd och vår vänskap. Den svenska regeringen har under de senaste åren med kraft och framgång stärkt våra kontakter med Israel. Dessa relationer kommer med stor sannolikhet att sättas på svåra prov den kommande perioden. Men det är angeläget att den svenska regeringen fortsätter sitt engagemang i området, inte minst som ordförandeland. Det är viktigt att vi inte nu vänder tillbaka till den istid då Benjamin Netanyahu ledde Israel och då fredsprocessen helt stannade av eller snarare tilläts stanna av, med världssamfundet som avvaktande åskådare. Ockupation, övervåld, terrordåd, brott mot de mänskliga rättigheterna är inte en regional ensak utan något vi alla är skyldiga att reagera mot.

Palestinierna i de ockuperade områdena på Västbanken, i Gaza och östra Jerusalem längtar efter frihet. Efter decennier av ockupation är det hög tid att den får ett slut. Att palestinierna också får rätten att leva ett människovärdigt liv med frihet och mänskliga rättigheter är en angelägenhet för oss alla.

Det svenska engagemanget bör även fortsatt innebära ett starkt och tydligt stöd för palestinsk självständighet, ett substantiellt bistånd, men också konstruktiv kritik där så behövs, detta för att man i det palestinska samhället ska utveckla en demokratisk kultur på alla områden och till fullo respektera de mänskliga rättigheterna.

På båda sidor bör man med kraft och tydlighet bekämpa extremismen och terrorismen. Dessa tillsammans med fattigdom och förtryck är fredens främsta fiender.

Det är bristen på framtidstro som skapar den desperation som får de palestinska ungdomarna att kasta sten mot de israeliska soldaterna. Det är inte så som bilden ibland framstår att det är föräldrar som sänder sina

barn i döden för ett fritt Palestina. Efter många resor i området vet jag att det i de flesta fall är ungdomarna själva som i frustration och vrede ger sig ut på gatorna. De vill ha rätten till ett fullvärdigt liv i frihet – en förståelig önskan. Övervåldet som används mot dessa frihetstörstande ungdomar är överväldigande. Att 95 % av de döda är palestinier talar sitt tydliga språk.

Fru talman! I januari 1995 ingick jag i en delegation från svenska UD som var i Israel bl.a. för att träffa Israels dåvarande utrikesminister Shimon Peres. Det var dagen efter ett fruktansvärt terroristdåd då en bomb exploderat på en israelisk buss och tagit livet av tiotals. Men trots sorgen och vreden över detta vansinnesdåd kom Peres till vårt möte. Han motiverade sin närvaro med att han inte ville låta extremister eller terrorister få bestämma dagordningen. Om han hade uteblivit från mötet med oss som hade kommit från Sverige för att diskutera möjligheter att bistå i fredsprocessen hade ju extremisterna uppnått sitt mål. Peres var och är en klok person, och när han beskrev sin syn på det våld som många gånger blossade upp mellan israeler och palestinier sade han: ”Du kan inte skjuta på fattigdomen, men den kan skjuta på dig.”

Peres såg sambandet mellan den sociala misär och det torftiga liv som många palestinier får uthärda. Han såg att det var just i misären som extremisterna kunde rekrytera medlemmar och att hopplösheten föder stenkastare. Men det är Israel med sin maktposition i området som har det moraliska huvudansvaret att göra de eftergifter som krävs för att få fredsprocessen på fötter igen. Det måste bli ett stopp för utbyggnaden av bosättningar, och den etniska utdrivningen av palestinier från östra Jerusalem måste upphöra. Israel måste sluta med det övervåld som man har tagit till i konflikten. Palestinierna måste göra sitt yttersta för att stävja extremism och terror och värna israelernas rätt att leva inom säkra och erkända gränser. Det krävs politiskt mod från båda sidor och klokskap av det slag som Peres visade prov på. I detta kan Sverige fortsatt spela en viktig roll som uppmuntrande och stödjande land.

Fru talman! Västsahara är Afrikas sista koloni. Landet är ockuperat av Marocko sedan 25 år tillbaka. Det var i juli månad i fjol som västsaaharierna i exil skulle återvända till Västsahara och sluta sig samman med de ockuperade släktingarna och tillsammans gå till valurnorna för att avgöra huruvida Västsahara skulle bli en del av Marocko eller, vilket är mest sannolikt, välja självständighet.

Men än en gång kom fredsprocessen av sig. Än en gång var det Marockos tricksande som lade hinder i vägen. Förberedelserna för folkomröstningen har pågått under mycket lång tid, mängder av människor har identifierats för att upptas i röstlängden, osv. Det är inte acceptabelt att det fortfarande finns kolonier och ockupation. Det är inte heller acceptabelt att ett land som Marocko, som så tydligt vill värna sina relationer till EU inte minst för att försäkra sig om EU-bistånd, samtidigt så tydligt bryter mot folkrätten.

Sverige bör bilateralt och genom EU tala klarspråk med Marocko. Vill man fortsätta att odla vänskap och givande relationer från Marockos sida med Europa och Sverige bör vissa krav kunna ställas, och inte minst ska man delta i den konstruktiva process som kan leda fram till att den överenskomna folkomröstningen genomförs.

Fru talman! Det finns naturligtvis också många ljuspunkter att fästa uppmärksamhet på, t.ex. den gynnsamma fredsprocessen på Koreahalvön. Här vore det mycket önskvärt att se ett ökat svenskt engagemang. Dörren står vidöppen, och det finns en roll att spela – önskad av såväl Nord- som Sydkorea.

Ett annat glädjeområde är att se att det svenska biståndet nu ökar. Den levande debatten på den socialdemokratiska kongressen förra året tillsammans med övrigt folkligt engagemang sätter nu avtryck i regeringens biståndsbudget. Det är uppmuntrande och välkommet. Det visar på att politiskt engagemang från gräsrotsnivå också kan bära frukt.

Anf. 118 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Vi är ständigt på resa, inte bara här i riksdagen. Vi gör resan tillsammans med alla andra varelser på denna gröna rymdfärja som kallas Tellus, eller jorden. Vi förflyttar oss med den ofattbara hastigheten av 30 kilometer per sekund, och vi färdas runt den stjärna vi är helt beroende av och älskar mest, nämligen solen. Det är den sol som nu ger och alltid har givit oss all den energi vi behöver för att leva.

Besättningen på rymdfärjan är nu sex miljarder av arten Homo sapiens, men det finns minst två miljoner arter till på rymdfärjan. De flesta av dem var här före oss människor.

Färden har pågått i fem miljarder år, och en jämvikt och balans har byggts upp som gör det möjligt för arten människa att överleva och ha det bra på denna gröna rymdfärja. Exempelvis har syrehalten vid jordytan stabiliserat sig vid 21 %. Hade den varit 18 eller 19 % hade vi inte kunnat leva här. Hade den varit 23 % skulle det rasat skogsbränder över hela klotet. Då hade vi inte heller kunnat leva här. Den balans som har utvecklats är mycket känslig, och redan små förändringar får oerhörda effekter.

Fram till för ett par hundra år sedan var det i princip balans mellan den uppbyggande kraften fotosyntesen och nedbrytningen i naturen. Människan deltog på naturens villkor i ett fungerande kretslopp. I dag är balansen inte alls bra. Nedbrytningen i form av oordnandet i naturprocesserna går i dag tyvärr minst tusen gånger snabbare än uppbyggandet.

Varför tar jag då upp detta i en utrikespolitisk debatt? Jo, jag tror att den framtida utrikespolitiken på ett helt annat sätt än i dag måste ta hänsyn till de förändringar i miljön som vår nuvarande livsstil ger upphov till. 20 % av jordens rikaste befolkning förbrukar 80 % av jordens resurser. Det ska jämföras med att de fattigaste 20 %, och de är lika många människor som vi, förbrukar ungefär 1 ½ % av resurserna. Detta är ojämlikheten i världen, nämligen 80 % mot 1 ½ % av resurserna – och vi är lika många.

Fru talman! Sverige har ett speciellt ansvar i det internationella miljöarbetet. Man kan säga att det började på allvar i och med FN-mötet i Stockholm 1972 då Ingemund Bengtsson var ordförande. Redan då insåg man att den ojämlika resursförbrukningen och effekterna av denna kommer att skapa konfliktrisker, svält och miljökatastrofer med stora flyktingströmmar som följd. FN följde upp konferensen med Brundtlandrapporten 1987. Man gjorde en bra kartläggning av problemen som vi hade att brottas med. Det hittills viktigaste mötet var i Rio 1992, där man

kopplade ihop de nödvändiga förändringarna av resursförbrukningen med ojämlikhet och demokrati.

Hittills har det dock mest blivit ord och mycket lite handling. Skillnaderna mellan fattig och rik har inte minskat. Den orättvisa resursförbrukningen har inte heller minskat. Den internationella politiken har misslyckats. De rika länderna har inte tagit sitt ansvar. Ojämlikheten i resurstillgång och exploatering av naturtillgångar drabbar olika. De som drabbas värst är kvinnor och barn. Fattigdomens ansikte är en kvinnas, och fattigdomens ansikte är ett barns!

FN-experterna har återigen fastslagit att klimatförändringarna på grund av den obalans jag tidigare har talat om nu är oundvikliga. Frågan är inte om utan hur stora de ska bli och vilka effekter de ska få. Det är en vetenskaplig bekräftelse av det som uppmärksammades redan på Stockholmskonferensen 1972 och 20 år senare på Riömötet. Mänskligheten står inför en av de största utmaningarna i artens historia.

Harry Martinson har skrivit följande.

Naturens lagar är redan på väg
att ställa oss alla mot väggen
Den väggen är lag av naturen
Den saknar evangelium
Den stora sorgen måste vi alla dela
Då blir den möjlig att bära
Den stora sorgen är den stora omsorgen
Den måste vi alla lära

Det finns bland alla bör och borde
ett måste för alla
Alla måste nu lära att sörja för världen

När människan nu fått makt nog
att ställa till världssorg
då är tiden inne
att bota världssorg i tid
innan all naturen blir
sorgebarnet för alla

Detta kallas omsorg i tid
Den verkliga sorgen
Som i tid ser och inser

Detta var ur *Dikter om ljus och mörker* från 1971.

Fru talman! EU-kommissionen presenterade nyligen sitt sjätte miljöhandlingsprogram som ska vara svaret på de utmaningar vi står inför. Dessvärre präglas också det av mycket ord och lite handling. I programmet finns en hel del bra beskrivningar av läget och många goda intentioner, men kommissionen vågar inte ta striden och låta den ekologiska utvecklingen vara överordnad den ekonomiska. Sverige måste i EU och i alla andra internationella forum våga ta den striden.

I Sverige och EU har vi bestämmelser om att det före förändringar ska göras en miljökonsekvensbeskrivning. Hade kommissionen nu vågat vara modig och konstruktiv kunde man ha gjort en miljökonsekvensbeskrivning av den politik vi för i EU. För att nå resultat måste EU:s

miljöpolitik kombineras också med en handelspolitik som ger möjligheter för utvecklingsländerna och inte hindrar dem.

Jag tar mig friheten att citera en diktare till. Det är Mats Nörklit, som i gårdagens DN angående sockertullarna inom EU skrev så här:

Ack, frihet är det största ting,
som sökas kan all världen kring
och handla fritt är allra störst
för den som handlar först.

Nu var det vi som först kom på
att hålla upp vår prisnivå
med tullars höga, hårda mur.
Rätt fiffigt, eller hur?

Den enes bröd, den andres död.
Vi skyddar blott vårt överflöd.
Och sött för mej är surt för dej.
Tyvärr, det hjälpes ej:

Allt fritt är våran grej.

Fru talman! All utrikespolitik måste inriktas mot ett långsiktigt hållbart resursutnyttjande och fattigdomsbekämpning som ger också kvinnor och barn inflytande.

Anf. 119 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! I natt valdes den ökände f.d. terroristen Ariel Sharon till premiärminister i Israel. Resultaten av det har vi inte sett än, men man kan ana sig till att det kommer att bli en jobbig utveckling. I sitt segertal i natt sade han att Jerusalem ska förbli odelat för evig tid. Det är ingen bra början på fredsprocessen. Det bryter dessutom mot FN:s resolutioner, som går ut på att ockupationen av palestinsk mark måste upphöra och att flyktingarna måste få återvända hem.

Självklart ska vi inte ge upp hoppet om fred i detta område. Däremot kan jag känna en oro för att Ariel Sharon kan innebära dödsstöten för fredsprocessen. Han är känd som f.d. krigshetsare och f.d. terrorist. Mest känd är han för massakern i Libanon, då han lät libanesisk milis urskillningslöst döda män, kvinnor och barn i flyktinglägret där.

Sharon ödelade också för ett par månader sedan fredsprocessen genom sin provokation på Tempelberget. Han tågade in på de muslimska palestiniernas heliga plats Tempelberget. Det var detta som ledde till att kriget kom i gång igen.

Det som är ännu mer tragiskt än Sharons bakgrund är att 63 % av israelerna vill ha honom och nu har röstat fram honom. Det innebär att de stöder en fredslinje, men det är en fredslinje som innebär nedkämpande av motståndaren, dvs. av palestinierna, och inte den linje som jag hade hoppats på, nämligen fred genom försoning.

Om det nu går så illa som man kan befara tror jag att det skulle kunna leda till fortsatta och förvärrade övergrepp mot palestinierna. Det kan också leda till att desperata palestinier runtom i världen utför terrordåd. Det kan också leda till att arabvärlden blandar sig ännu mer i konflikten än vad fallet är i dag.

Redan i dag är det så att palestinierna har en bedrövlig situation. Jag skulle vilja jämföra med situationen i Sydafrika och med hur de svarta hade det under apartheidtiden. De var också berövade mänskliga rättigheter, och de bodde på små fläckar på kartan som var deras s.k. hemländer. På samma sätt lever palestinierna i getton omringade av israelisk polis. Deras försörjning kommer huvudsakligen av att de kan tjäna som gästarbetare i Israeldominerade områden.

Att apartheid tillämpas mot palestinier bekräftas av Israels f.d. chef för hemliga polisen. Han benämner just politiken som apartheid.

Ytterligare led i denna apartheidpolitik är att israeliska militärer och poliser är ansvariga för terrorisdåd över hela världen. Det rör sig om mord på palestinska ledare och ibland på helt oskyldiga som kommer emellan, systematisk tortyr av fångar, konfiskering av land, rivning av hus, kollektiva bestraffningar, tidsmässigt obegränsade fängslanden utan dom av palestinier och många andra brott mot folkrätten.

Ett speciellt anmärkningsvärt brott är brottet mot Vanunu, som avslöjade förekomsten av kärnvapen i Israel. Han kidnappades av företrädare för Israels regering i Italien.

Nu har vi sett att t.o.m. krigsförbrytare kan bli premiärministrar i Israel. Tidigare var det Begin, som är medansvarig för mordet på Folke Bernadotte, och nu är det Sharon, med de brott mot folkrätten han har begått.

Jag tycker att det är dags att vi börjar se på situationen som den faktiskt är, nämligen precis så som situationen var i Sydafrika med apartheid. Jag tycker att vi självfallet ska ge fredsprocessen ytterligare en chans men därefter överväga sanktioner. Dessa sanktioner skulle kunna gå ut på ungefär samma saker som sanktionerna mot Sydafrika, nämligen i första hand vapenembargo och i andra hand ekonomiska sanktioner.

Jag tycker att det måste kosta staten Israel att fortsätta ockupera palestinsk mark, fortsätta driva ut palestinier och fortsätta övergrepp mot palestinier, dvs. den apartheidpolitik som det rör sig om.

Jag hoppas naturligtvis att FN kan enas om sådana sanktioner om det blir nödvändigt. Jag vill betona att jag inte önskar det, men det blir kanske nödvändigt i framtiden om situationen urartar. Kanske mer realistiskt är att EU skulle kunna enas. Jag hoppas att man, om det skulle gå så långt, kan få till stånd ett enande inom EU på detta område.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att jag vill att diskriminering och förföljelse ska bekämpas på alla fronter. Om man nu reagerar mot staten Israels övergrepp får det på intet sätt innebära att kampen mot antisemitism och judeförföljelse blir mindre. Det är två helt olika saker. Jag tycker tvärtom att vi ska fortsätta kampen för människovärde och rättvis behandling oavsett folkgrupp. Oavsett om det är judar eller palestinier som är utsatta, eller någon annan folkgrupp, måste vi fortsätta den kampen. Men det får inte innebära att vi inte kan kritisera Israels övergrepp mot folkrätten och brott mot FN:s resolutioner.

Anf. 120 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Utrikesminister Anna Lindh inledde dagens utrikespolitiska debatt med att citera inledningen av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Hon sade nämligen så här: "Alla människor äro födda fria och lika i värde och rättigheter."

Ärade ledamöter! Så borde det förstås vara, men verkligheten talar tyvärr ett annat språk. Man kan se att många barn har ett liv i misär och elände framför sig redan när de ligger i livmodern och inte har någon som helst möjlighet att påverka sin framtida situation.

Man kan se att hela mänsklighetens historia är en historia med tydliga inslag av förtryck, ekonomisk utsugning, våld, krig och exploatering inte minst av barn och kvinnor. Kampen för att upprätthålla de mänskliga fri- och rättigheterna måste därmed fortgå och intensifieras. Brott mot de mänskliga rättigheterna måste kritiseras oavsett var de inträffar i världen, utan ideologiska och partipolitiska skygglappar. Dödsstraffet är oacceptabelt oavsett var det verkställs, dvs. oavsett om det är i USA eller i Kina. Tortyr blir inte mer acceptabelt om den sker i Turkiet – ett av EU:s ansökarländer – än om det sker i ett från Sveriges håll sett geografiskt mer avlägset land.

Sverige är nu ordförandeland i EU. Det märks också tydligt i den utrikespolitiska deklarationen. På s. 2 sägs t.ex. att det viktigaste verktyget för Sverige är EU. På s. 9 och 10 kan man läsa att den svenska neutralitetspolitiken tydligen ska ändras genom ”en bättre beskrivning av vår säkerhetspolitiska linje”. Även detta har uppenbart en koppling till vårt EU-medlemskap.

Samtidigt som utrikesministern i sitt tal konstaterar att USA fortsätter att tillämpa dödsstraffet och nu dessutom har fått en president som är en ivrig förespråkare av detta omänskliga straff sägs det på ett annat ställe i deklarationen att den transatlantiska länken och en fortsatt stark amerikansk roll i Europa och vårt närområde är av stor betydelse för såväl Sveriges som Europas säkerhet.

Denna tvetydighet speglar väl det beroendeförhållande som finns och funnits mellan Sverige och stormakten i väster inte bara i dag och i går utan sedan decennier tillbaka, även om Sverige då åtminstone låtsades stå neutralt.

Fru talman! Det är nu över tio år sedan Berlinmuren föll och de socialistiska diktaturerna föll samman i Östeuropa. I dag kvarstår, trots detta, fortfarande det faktum att tiotals, ja hundratals, miljoner människor lever i stor misär, fattigdom och svält. Och de stora företagens och de rika ländernas exploatering av människor och hela kontinenter fortgår om än på mer raffinerade och mer effektiva sätt än tidigare. USA tillåts att agera världspolis världen över när det borde vara Förenta nationernas roll att leda arbetet med att lösa konflikter världen över. Jag och Vänsterpartiet delar därför Anna Lindhs uppfattning att Sverige ska fortsätta att bidra till att FN moderniseras och blir mer effektivt – man kan tillägga att det också ska demokratiseras till en viss del – och att det är nödvändigt att stärka FN:s kapacitet inom fred och säkerhet. Frågan är då om USA är speciellt intresserat av detta. USA:s betalningsvilja när det gäller FN har ju inte varit speciellt stor under de senaste decennierna. FN-organet Unesco, FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, har t.ex. länge saknat USA som medlem. I detta FN-organ är just utbildning i de mänskliga rättigheterna en viktig uppgift. Dess stadga fastställer att organisationen har att främja den allmänna aktningen för rättvisa och laglighet och för människans grundläggande fri- och rättigheter. Fortfarande pågår FN:s årtionde för utbildning i mänskliga rättigheter. Det varar

1995–2004. Unesco deltar i arbetet i samarbete med FN:s kommissarie för mänskliga rättigheter. Men USA står alltså utanför det här arbetet.

Fru talman! Unescos långsiktiga mål är att skapa ett brett system för utbildning i mänskliga rättigheter, demokrati och fred som omfattar alla utbildningsnivåer och som är tillgängligt för alla. Tyngdpunkten i åtgärderna ligger på att hjälpa medlemsstaterna att utarbeta nationella strategier för utbildning i mänskliga rättigheter och på att ta fram och sprida läromedel i ämnet. Det yttersta syftet är att skapa en kultur som bygger på att vi alla sluter upp bakom de mänskliga rättigheterna och demokratin, som grundläggande värderingar, och på den verkliga och bestämda viljan att vi alla värnar dessa värderingar i det vardagliga livet.

Fru talman! Med anledning av detta har jag förhoppningen att Sverige i framtiden tydligare markerar FN:s roll för Sverige, Europa och resten av världen på en rad avgörande områden och i mindre grad markerar t.ex. tullunionen, EU:s betydelse, för att inte tala om den transatlantiska länken och USA.

Det är hög tid att vi alla, världen över, oavsett ideologi, trosuppfattning, partitillhörighet osv., tydligt accepterar och värnar en mångfald av åsikter och uppfattningar. Vi må ha olika uppfattningar om hur verkligheten ser ut, hur den bör påverkas och vilket samhälle vi vill ha. Det som vi borde kunna vara överens om och uttrycka klart är att vi alla utgår från de demokratiska spelreglerna och att vi värnar alla människors lika värde. Vi borde också kunna enas om att överallt bekämpa fattigdom, förtryck, utsugning, exploatering, fördomar och en rad andra företeelser som håller en stor del av världens länder och befolkning i ett förödande strypgrepp och som i sig sannolikt är det största brottet mot de mänskliga rättigheterna i går och i dag. Morgondagen behöver därför en ny ekonomisk världsordning.

Jag vill avsluta med att hänvisa till en liten skrift om mänskliga rättigheter, frågor och svar av Leah Levin, som Unesco har gett ut. Någon som heter Plantu har gjort en liten illustration som visar en korpulent herre som sitter vid ett bord och äter en fin middag. En liten kille kommer fram och säger: Jag är hungrig. Han får svaret: Sluta att prata politik!

Det är dags att inse att det faktiskt handlar om politiska beslut om vi vill göra någonting åt den misär som råder i delar av Sverige och framför allt i många länder i världen. Tack, fru talman!

Anf. 121 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Amnesty och många andra internationella människorättsorganisationer har rapporterat om omfattande misshandel och tortyr i Kina under de senaste åren, och tusentals människor har dömts till döden under de senaste åren.

1998 inleddes en landsomfattande kampanj mot vidskeplighet i Kina. Medlemmar av kristna grupper greps och dömdes till långa fängelsestraff. Även 1999 och under det första året på vårt nya millennium fortsatte förtrycket, och många anhängare till andliga eller icke, som man uttrycker det, renlärliga religiösa rörelser skickades utan rättegång till fångläger för omskolning genom arbete. Människor som misstänks vara ledare för sådana grupper döms väldigt ofta till döden eller till mycket långa fängelsestraff.

Under de senaste åren har meditationsgruppen falungong utsatts för mycket brutala påtryckningar för att avsvärja sig sin övertygelse. 1999 greps tusentals medlemmar, och under detta år blev rörelsen också förbjuden. Det uppskattades då att 70–100 miljoner kineser var utövare av falungong. Det var en snabbt växande rörelse, och hetskampanjerna mot falungong blev bara värre och värre. Ibland verkar det som om varje tänkbart socialt, politiskt och ekonomiskt problem har lagts på falungongs axlar. Under återopande av samhällelig ordning har regeringen planerat och verkställt en brutal hetskampanj mot denna rörelse. Det kinesiska kommunistpartiet tycks också framställa förföljelsen av falungong som en heroisk, ädel och nödvändig gärning. Det kinesiska statsbärande partiet verkar använda sig av liknande argument som en viss diktator gjorde i 30-talets Tyskland, och det som är verkligen allvarligt med Kina i dag är att kommunistpartiet verkar ha förlorat förmågan att hantera kritiska frågor. Partiet känner sig inte säkert med existensen av någon social grupp över huvud taget som utövar ett brett socialt inflytande.

Det kinesiska folket måste tillåtas utöva trosfrihet, mötesfrihet och yttrandefrihet, och det är någonting som man måste kämpa för i hela världen. Vi kan klart konstatera att anklagelserna och de brutala brotten mot falungongutövarna och andra grupper i Kina strider mot Folkrepubliken Kinas författning och mot den världsomspännande deklarationen för mänskliga rättigheter, som den kinesiska regeringen har undertecknat.

I dag har över hundra falungongutövare dödats. Många av dessa har misshandlats till döds i fängelserna. Det uppskattas också att tiotusentals finns i arbetsläger och att ca 50 000 sitter eller har suttit häktade. Förutom alla dessa människor har tusentals av rörelsens medlemmar spärrats in på mentalsjukhus.

Fru talman! Det verkar tyvärr vara så att den kinesiska marknaden lockar mer än solidariteten med medmänniskor. Alltför många väljer att se mellan fingrarna när fredliga falungongutövare angrips och torteras. Sverige borde naturligtvis som ordförandeland i EU verka för att EU intar en kritisk och ytterst vaksam hållning när det gäller de mänskliga rättigheterna och därvid särskilt granskar angreppen på medlemmar av falungongrörelsen, situationen i Tibet och tillämpningen av dödsstraff i Kina.

Fru talman! Jag hoppas att världen kommer att säga ifrån, så att rättvisa och respekt för den internationella rättsstandarden säkras. Tack!

Anf. 122 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag ska inte bli så långrandig. Det var så att friden på arbetsrummet stördes av den socialdemokratiska ledamoten Hillevi Larsson som här i talarstolen ondgjorde sig över Israels nyvalde premiärminister Ariel Sharon. Hon ondgjorde sig inte bara över honom utan över hans förflutna, över hans framtid, ja över hela det israeliska folk som haft det dåliga omdömet att med över 60-procentig majoritet utse en premiärminister som Hillevi Larsson bestämt vill avråda från.

Jag får säga att jag uppfattar det som lite häpnadsväckande att i ett demokratiskt parlament behöva uppleva hur en socialdemokratisk ledamot står och ondgör sig över att folkmajoriteten i ett annat land har behagat välja sin premiärminister. Jag vill gärna säga att jag tycker att Göran

Persson, Yassir Arafat, Arafats rådgivare och Israels grannländer visar betydligt mycket större klokskap och omdöme än Hillevi Larsson.

Från det palestinska ledarskapet har den tydliga signalen kommit att man givetvis är beredd att tala med den som Israel väljer att leda landets regering, att man respekterar det israeliska folkets rätt att själv utse sina ledare. Göran Persson har på EU:s vägnar skickat lyckönskningstelegram till Ariel Sharon för valet till premiärminister.

Jag tror att det vore nyttigt om också Hillevi Larsson började blicka framåt och inte bara bakåt. Minns att det var Menachem Begin, Israels förste premiärminister från Likud, som ingick fredsavtalet med Egypten. Det var kanske inte så många som hade förväntat sig det. Sverige ska givetvis, i Israel liksom annorstädes, döma ländernas regeringar på regeringarnas och premiärministrarnas egna meriter och inte på grundval av Hillevi Larssons inskränkta fördomar.

Anf. 123 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag betonade i mitt inlägg att jag vill ge fredsprocessen en chans. Jag sade att vi inte ska göra någonting förrän vi har sett hur det har gått. Jag uttryckte dock en oro över Sharons förflutna och över det budskap som han har fört fram i valrörelsen, som så tydligt är ett vägval – ett vägval för fred, men på palestiniernas bekostnad.

Det finns ju två vägar här: antingen försoning eller också nedkämpande av fienden till varje pris. Han har gett uttryck för att den linje han stöder är nedkämpande till varje pris.

Med den yttrandefrihet vi har i Sveriges riksdag tycker jag att jag har rätt att uttrycka en sådan oro, speciellt med tanke på att jag inte har dömt ut fredsprocessen utan säger att vi måste ge det hela en chans. Han kräver ju stöd i parlamentet för att kunna genomdriva sin politik, och det kan ge visst hopp. Men jag känner en oro. Det var ju faktiskt han som såg till att kriget kom i gång igen på Tempelberget.

Det är precis som med situationen i Österrike: Man kan uttrycka rädsla för de högerextremister som där finns, samtidigt som man respekterar demokratin.

Anf. 124 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag bestrider ingalunda att yttrandefriheten ger Hillevi Larsson rätt att säga dumma saker i kammaren. Men samma yttrandefrihet ger också mig rätten att påpeka detta.

Om fredsprocessen i Mellanöstern ska ha en chans krävs det två parter som söker förståelse över de gränser och barriärer som så länge har skilt dessa parter åt. Jag tror inte att man medverkar till någon förståelse genom att redan innan den nyvalde premiärministern har bildat sin regering fördöma honom, hans regering och den folkmajoritet som har valt honom.

Döm Israels regering och alla andra regeringar på regeringarnas egna meriter och bespara kammaren fördomarna!

Anf. 125 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag har på inget sätt fördömt honom. Jag sade ju just att jag skulle ge honom och fredsprocessen en chans. Men jag uttryckte en oro. Det var ju faktiskt så att han lät libanesisk milis avrätta människor –

män, kvinnor och barn – i ett libanesiskt flyktingläger, dvs. ren utrotning. Det var också han som satte i gång kriget igen genom sin provokation på Tempelberget. Detta måste man naturligtvis få lov att säga. Man kan inte suddas ut historien, även om man kan hoppas att den inte kommer att upprepa sig. Det är naturligtvis min förhoppning.

Jag tror dock att det är väldigt viktigt att vi inte låter förloppet gå för långt utan att vi i tid reagerar. Det var det jag krävde. Om vi nu t.ex. kunde utöva sanktioner mot Sydafrika på grund av apartheidpolitiken, varför skulle vi inte kunna göra det mot Israel när landet tillämpar precis samma apartheidpolitik mot palestinierna som man gjorde mot de svarta i Sydafrika?

Anf. 126 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag har inte fördömt någon, säger Hillevi Larsson – för att omedelbart utbryta i nya fördömanden för mord på kvinnor, barn och oskyldiga i Libanons flyktingläger. Nu är Israels nyvalde premiärminister också ensam ansvarig för den nya intifada som blossade upp i september förra året. Hör inte Hillevi Larsson hur hon låter? Läs då morgondagens protokoll.

Det är klart att vi kan utgjuta oss över de olika personligheterna i Mellanöstern och deras historia, men jag tror inte att det är särskilt fruktbart. Återigen: Låt oss döma Israels regering och alla andra regeringar på deras egna meriter och inte på våra egna fördomar.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 februari.

3 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (fp) ansökt om föräldraleddighet under tiden den 17 april–16 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Staffan Werme* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Johan Pehrson.

4 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att ett meddelande om aktuell debatt om trafiksäkerhet *torsdagen den 22 februari kl. 12.00* delats ut till kammarens ledamöter.

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:75 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning om tillträde till marknaden för gods-transporter på väg inom gemenskapen till eller från en medlemsstats territorium eller genom en eller flera medlemsstaters territorier avseende ett enhetligt förartillstånd *KOM (2000) 751* till trafikutskottet

6 § Fråga om hänvisning av motion

Fråga om hänvisning av motion

Föredrogs

Motion

Fastighetsskatten av Bo Lundgren m.fl. (m)

Anf. 127 TALMANNEN:

har med åberopande av föreskriften i 3 kap. 15 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt lämnat en motion om åtgärder för ändring av fastighetsbeskattningen. I motionen föreslås att 1997 års taxeringsvärden framgent ska vara grund för uttag av fastighetsskatt utom i de områden där nya taxeringsvärden är lägre, att skattesatsen för småhus ska sänkas till 1,0 % fr.o.m. den 1 januari 2001 samt att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen om successiv avveckling av fastighetsskatten.

Som skäl för rätten att nu få väcka motionen åberopas en skrivelse från Riksskatteverket till Finansdepartementet om tröskeeffekter m.m. i systemet för omräkning av taxeringsvärden. Enligt motionen visar ett exempel som ges i promemorian, och som gäller taxeringen av småhus i Täby kommun, att gällande regelsystem leder till mer orättfärdiga effekter vid uttag av fastighetsskatt än vad som kunde förutses när riksdagen fattade beslutet om att upphäva den frysning av taxeringsvärden som tidigare gällt. Vidare sägs i motionen att de slutliga taxeringsvärdena visar att de som bor i småhus kommer att få betala ca 200 miljoner kronor mer i fastighetsskatt och boende i hyreshus ca 40 miljoner kronor mer än vad regeringen förutsåg i budgetpropositionen.

Den motion som jag nu redogjort för har föranlett följande bedömning från min sida.

Rätten att väcka motion med anledning av händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. I grundlagspropositionen underströks att den föreslagna bestämmelsen var av undantagskaraktär.

Riksdagen har också tillämpat föreskriften restriktivt. Endast oförutsedda händelser av stor betydelse inom eller utom landet har föranlett rätt att väcka motion med åberopande av 3 kap. 15 § riksdagsordningen.

Mot denna bakgrund anser jag inte att de i motionen åberopade skälen är av sådan art att den bör få väckas med stöd av 3 kap. 15 § riksdagsordningen.

Jag finner därför att hinder föreligger enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen för att ställa proposition på hänvisning av motionen till utskott.

Anf. 128 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Fastighetsskatten är oförutsägbar. Fastighetsskatten höjs kraftigt på olika håll i landet. Fastighetsskatten slår sönder många människors privatekonomi. Redan dessa tre argument är motiv nog för att Moderaternas motion om fastighetsskatten bör remitteras för omedelbar behandling.

Regeringen har visat sig mycket okänslig för den situation som många människor hamnar i på grund av höjd fastighetsskatt. Vi vet hur höjningarna slår i genomsnitt i olika kommuner. Vi vet att på alla de platser där omräkningstalet överstiger 1,25 blir det höjningar trots sänkt skattesats. Vi vet också att det i det enskilda fallet kan bli mycket tunga ekonomiska konsekvenser för den enskilde.

Medborgaren vet inte hur höjningarna slår i det enskilda fallet. Först strax före halvårsskiftet får småhusägarna besked om exakt taxeringsvärde för den enskilda fastigheten. Medborgaren vet inte när en eventuell begränsningsregel läggs fram för riksdagen. Medborgaren vet inte hur denna regel kommer att slå i det enskilda fallet. Och medborgaren vet inte om den även kommer att omfatta förmögenhetsskatten.

Efter det att riksdagsmajoriteten fattade beslut om fastighetsskatterna för nästa år har Riksskatteverket skrivit till regeringen och pekat på det omedelbara behovet av en översyn av omräkningsförfarandet. I skrivelsen nämns t.ex. att det i gränsen mellan sydöstra Täby och övriga Täby föreligger en skillnad i omräkningstal på 30 procentenheter. Denna konsekvens av omräkningssystemet avspeglar givetvis inte fastighetsmarknadens prisbildningsprocess på ett korrekt sätt. Inom ramen för nuvarande omräkningssystem går det inte att göra någonting åt dessa tröskelleffekter.

Jag menar att när regeringens egen myndighet på beskattningsområdet kommer med sådana besked efter det att riksdagen har fattat sina beslut för år 2001, är det nödvändigt att på nytt lyfta upp frågan på riksdagens bord. Därför bör kammaren besluta att remittera den nu väckta motionen för behandling.

Ytterligare ett argument som talar för detta är att sedan riksdagsbeslutet i höstas har det också framkommit att regeringens egna beräkningar om hur mycket fastighetsskatt som kommer att komma in till staten har slagit fel. Prognosen talar om flera hundra miljoner mer än vad regeringen tänkt sig från början.

Fru talman! Dessa två faktum menar jag är tillräckliga för att riksdagsordningens bestämmelser om händelser av större vikt ska vara tillämpliga. Men det finns naturligtvis också ett medborgarperspektiv på detta. Godkänner inte kammaren nu att denna motion ska få behandlas, kommer medborgarna inte att få besked på flera månader om hur hög deras skatt blir innevarande år. Riksskatteverket uppmanar människor att redan nu söka jämkning av sin skatt för att inte alltför stora skatteskulder ska ackumuleras.

Jag har i dag ställt en skriftlig fråga till finansministern för att få reda på när förslaget om begränsningsregeln ska läggas fram. Jag har nämligen hört talas om att den eventuellt ska presenteras först till hösten. Det återstår således att se hur det blir med den saken.

I förra veckan tog de borgerliga partierna ett gemensamt initiativ i skatteutskottet för att få till stånd en frysning av taxeringsvärdena till 1997 års nivå för att därigenom skapa andrum för medborgarna och rådrum för regering och riksdag att rätta till de oformligheter som dagens system medför. Detta avskog emellertid den socialistiska majoriteten direkt. Regeringens okänslighet har således smittat av sig på skatteutskottet, vilket jag beklagar.

Den här motionen förefaller därför vara sista chansen för riksdagen att ta upp fastighetsskattefrågan omgående och fatta ett nytt beslut. Med denna motion får riksdagen en möjlighet att frysa taxeringsvärdena till 1997 års nivå, att sänka skattesatsen till 1,0 för innevarande år och att ge regeringen en anvisning om att fastighetsskatten bör sänkas ytterligare framöver.

Fru talman! Jag yrkar att motionen ska remitteras för beredning, så att kammaren inom en snar framtid kan fatta ett nytt beslut i den här frågan.

Anf. 129 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Fastighetsskatten är en stor kostnad för många människor. Den upplevs som oförutsägbar och också som orättvis av dem som i många år bott i sina fastigheter och som nu upplever att de på grund av att området blivit mer attraktivt får ökade kostnader som de inte kan påverka själva. Centerpartiet har därför drivit frågan om att låta taxeringsvärdena vara frysade även under kommande år, så att man till nästa allmänna fastighetstaxering, år 2003, kan finna en annan och bättre lösning på hela problematiken. Partiet vill också successivt sänka skattesatsen för att minska boendekostnaderna.

I skatteutskottet lade de fyra borgerliga partierna i förra veckan fram ett gemensamt förslag om ett utskottsinitiativ i frågan som dock röstades ned av majoriteten. Att då återkomma med samma förslag i en motion när det sakligt sett inte har inträffat något är inte att föra resultatpolitik utan snarare plakatpolitik.

Nämnas kan också att den årliga uppräknings man nu för första gången tillämpar ursprungligen härrör från Bo Lundgrens tid som skatteminister.

Centerpartiet kan ha förståelse för och instämma i syftet i åtminstone det första yrkandet i motionen. Vi anser dock att hanteringen av våra demokratiska institutioner inte kan ske på det här sättet. Därför kommer vi i morgondagens omröstning att stödja talmannens förslag.

Anf. 130 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara upplysa Margareta Andersson om att när betänkandet om omräkningstalen behandlades var det en enig riksdag som fattade beslut. Samtliga partier stod bakom det. Men det var i en annan miljö och vid en tidpunkt då man inte kunde förutse att taxeringsvärdena skulle utvecklas så explosionsartat som de har gjort under senare år.

Anf. 131 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Men sedan förra veckan har det inte hänt så väldigt mycket, och det är egentligen det som vi trycker på här.

Jag har förståelse för att de här problemen har uppstått, och många medborgare far alltså illa av det här. Men jag tror inte att majoriteten kommer att ändra sig, och respekt för de demokratiska ordningarna är också viktigt att visa.

Anf. 132 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna har länge verkat för en avveckling av fastighetsskatten som den ser ut i dag. Det är orimligt med en skatt som inte tar hänsyn till bärkraft. Vi pläderade under budgetarbetet i höstas bl.a. för en fortsatt frysning av taxeringsvärdena, men majoriteten beslutade annorlunda.

Nu ser vi resultatet av regeringens politik. Många småhusägare har fått kraftigt höjda taxeringsvärden med höjd fastighetsskatt och för den delen också förmögenhetsskatt som följd, vilket i sin tur medfört att många känner en stor oro för sin boendeekonomi.

De slutliga taxeringsvärdena blev högre än vad regeringen hade räknat med i budgetpropositionen. Höjda taxeringsvärden kan ge skattechock, skrev Riksskatteverket i samband med att de nya omräkningstalen fastställdes på vilka taxeringsvärdena och i förlängningen fastighetsskatten grundas. Uttalandet är ovanligt profilerat för att komma från en myndighet, men det har sitt berättigande, då det framkommer att följden av omräkningen blir extrema fastighetsskattehöjningar i framför allt storstadsområdena.

Omräkningen har dessutom i många fall lett till orimliga konsekvenser, inte minst vad gäller gränsdragningarna mellan de olika områdena, vilket Riksskatteverket beskrivit i en promemoria i januari i år. Systemet ger ett genomsnittligt korrekt resultat, men felaktiga värden i de enskilda fallen.

Samtidigt som beslutet fattades här i riksdagen i höstas som innebar höjda fastighetsskatter aviserade regeringen att en begränsningsregel skulle presenteras, vilken skulle begränsa skatten till 6 % av inkomsten. Den skulle presenteras i vår. Någon sådan har vi ej ännu sett, och det är tveksamt om ett beslut om en begränsningsregel kommer att kunna fattas förrän i juni. För dem som är osäkra på om de kommer att ha råd att bo kvar i sina hus är detta naturligtvis inte acceptabelt.

Fru talman! Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centern har med anledning av det jag just anfört i skatteutskottet väckt frågan om en fortsatt frysning av taxeringsvärdena utan att ha fått gehör för detta. Det har vi hört tidigare.

Men enligt vår mening bör inga ansträngningar sparas för att råda bot på den uppkomna situationen. Vi anser därför att frågan bör tas upp för behandling i riksdagen. Vi anser att det är en viktig uppgift för riksdagen att besluta om en lagstiftning som innebär att medborgarna kan förutse sin ekonomiska situation.

Anf. 133 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman, ärade ledamöter och kollegor! Folkpartiet liberalerna har nogsamt övervägt denna fråga. Det handlar om en tolkning av vår riksdagsordning. Det handlar inte om den underliggande sakfrågan. Folkpartiet beklagar djupt att utskottsinitiativet i skatteutskottet tidigare inte vann majoritet. Det hade behövts. Konsekvenserna är förödande. Osäkerheten är stor.

De grundlagsexperter som jag har varit i kontakt med har dock gjort den entydiga bedömningen att detta inte är en händelse av största vikt. Chocken inträffade när riksdagen innan jul beslutade att införa nya taxeringsvärden.

Mänskligt elände till följd av detta beslut har debatterats och kritiserats av Folkpartiet och andra partier med en betydande intensitet. Det hjälper tyvärr föga. Detsamma lär då även gälla denna motion i sak. Även om man skulle göra en extensiv tolkning av riksdagsordningen, så att man näst intill genomför allmän motionsrätt året om i kammaren, hjälper det inte till slut.

Folkpartiet liberalerna kommer att fortsätta kampen mot fastighets-skatten och andra orättfärdiga skatter. Men vi vill inte medverka till att, som vi ser det, devalvera innebörden av 3 kap. 15 § riksdagsordningen. Kritiken mot regeringen kvarstår dock med all kraft. Folkpartiet kommer därför inte att rösta för motionärernas förslag vid voteringen i morgon. Men vi kommer, jag understryker detta, tillsammans med den övriga oppositionen att fortsätta driva kritiken för att fastighetsskatten ska avskaffas.

Anf. 134 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Med instämmande i talmannens bedömning vad gäller hanterandet av denna motion med anledning av 3 kap. 15 § riksdagsordningen yrkar jag avslag på det av Carl Fredrik Graf framställda yrkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Under överläggningen hade yrkats *dels* att kammaren skulle begära proposition på hänvisning till utskott av den föreliggande motionen, *dels* avslag på detta yrkande.

Beslut i denna fråga skulle fattas vid voteringstillfället torsdagen den 8 februari.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Förslag

2000/01:RR9 till trafikutskottet

Motioner

2000/01:Sf10–Sf16 till socialförsäkringsutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU8

9 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse vid riksmötet 2000/01

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU13
Justitieombudsmännens ämbetsberättelse vid riksmötet 2000/01 (redog.
2000/01:JO1).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

10 § Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Ett avtal inom sju sektorer.

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU6
Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena
sidan och Schweiz å andra sidan. Ett avtal inom sju sektorer (prop.
2000/01:55).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

11 § Penningförfalskning m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU9
Penningförfalskning m.m.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

12 § Hemlig teleavlyssning, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU10
Hemlig teleavlyssning, m.m. (skr. 2000/01:41).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2000/01:LU9
Vissa associations- och avtalsrättsliga frågor.

*Vissa associations- och
avtalsrättsliga frågor*

Anf. 135 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Jag vill för tids vinnande och i all ödmjukhet enbart yrka bifall till vår reservation 1 under mom. 3.

Anf. 136 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater yrkar bifall till reservation 2 under mom. 5. Det rör en motion om att man ska kunna jämka avtal om skiljeklausul näringsidkare emellan. Vi talar ju väldigt mycket i den allmänna debatten om värdet av småföretag och säger att vi vill förbättra småföretagens villkor. Det är inte alltid så alldeles lätt att hitta enkla och tydliga förhållanden att rätta till. Här är dock en sak som faktiskt är mycket lätt att justera och som det också råder en stor enighet om.

Jag tror inte att alla har alldeles klart för sig att det numera faktiskt förhåller sig så, efter ett rättsfall i Högsta domstolen 1992, att man i princip över huvud taget inte kan jämka avtal mellan näringsidkare. Det är en av landets främsta rättsvetenskapsmän, Grönfors, som säger att jämkning endast kan ske i extrema fall, och det vill rätt mycket till innan en man av den digniteten uttrycker sig på det viset. Även i en doktorsavhandling av Claes-Robert von Post, *Studier kring 36 § avtalslagen*, anges att detta numera är i princip omöjligt. Då måste lagstiftaren gå in.

De borgerliga partierna har anslutit sig till den här uppfattningen, och det förhåller sig också på det viset att Vänsterpartiet i sak har den här uppfattningen. I dess motion om franchising sägs att ”det skiljedomsförfarande som franchiseavtalen vanligtvis innehåller omöjliggör en civilrättslig prövning i händelse av tvist. Få försäkringstagare är medvetna om de kostnader som är förknippade med ett skiljedomsförfarande.”

Då hade det egentligen varit ganska bra om ni hade anslutit er till oss. Då hade vi åtminstone flyttat fram positionerna i den här frågan när det gäller småföretagens villkor i förhållande till storföretagen. Det var ju Petroleumhandelns Riksförbund som aktualiserade den här frågan. Det gäller bensinhandlarna och deras förhållande till de stora oljebolagen.

För tids vinnande får jag korta ned mitt anförande, men jag tycker som sagt att det här är en ganska enkel och rak reform som inte skulle behöva vara så politiskt kontroversiell.

Anf. 137 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Under de senaste tio åren har ett väsentligt arbete lagts ned på att modernisera och anpassa lagstiftningen kring aktiebolagsrätten till rådande förhållanden inom landet – men även gentemot omvärlden. Reformarbetet var föranlett av den europeiska integrationen och Sveriges närmande till EU, men framför allt av behovet av att modernisera lagstiftningen till förmån för ett effektivare näringsliv.

Aktiebolagskommittén, som arbetat sedan 1990, har nu i början av året lämnat ifrån sig sitt slutbetänkande, *Ny aktiebolagslag*. Där förelås ett antal förändringar, bl.a. införande av ett kvotaktiesystem, nyttjande av ny kommunikationsteknik för bolagsstämmor, nya regler om delning av bolag samt införande av ett aktieägarregister. Man kan, fru talman, med fog säga att på dessa områden, i dessa frågor, har det lagts ned både tid och möda.

Frågan om en ny associationsform tas upp till prövning med jämna mellanrum här i riksdagen. Som jag tidigare nämnt sker det en reformering av aktiebolagslagen. Det finns också ett arbete med regelförenklningar inom Regeringskansliet. Vidare har det lagts fram förslag om en särskild företagsform för bolag som har till syfte att bedriva verksamhet utan att dela ut vinst till ägarna. Det har gjorts i betänkandet *På de boendes villkor*.

Den s.k. ALLBO-kommittén har fått i uppgift att värdera dessa förslag och bedöma behovet av ett nytt regelverk. Förhoppningsvis kan resultatet leda till förbättringar av villkoren för verksamheter även inom den sociala ekonomin. Utskottet följer detta arbete med intresse.

Fru talman! Vi kan konstatera att könsfördelningen i företagets ledning fortfarande är väldigt skev. I de svenska börsnoterade bolagens styrelser är andelen kvinnor endast ca 5 %, och i de 500 största företagen med dotterbolag är ca 3 % verkställande direktörer. För ett land som Sverige, som utomlands beskrivs som mer jämställt än andra, är siffrorna besvärande. Att engagera fler kvinnor i ledningsfunktioner inom näringslivet kan, enligt vår mening, bara leda verksamheterna framåt. Män och kvinnor befruktat varandras arbete på ett positivt sätt, och det blir lättare att både se och förstå helheter om kvinnor och män arbetar tillsammans. Det är vi säkert överens om här i kammaren, men även med de allra flesta ute bland allmänheten.

Tidningen *Veckans Affärer* lät förra året intervju ett stort antal manliga företagsledare där alla lovordade kvinnors kompetens och förmåga såsom ledare. Ändå sker förändringarna i långsam takt.

Vi har världens mest jämställda parlament. Och en del av våra politiska partier har gått i spetsen för att utse lika många män som kvinnor till de olika politiska uppdragen, och detta har politiken enbart vunnit på.

I regeringens skrivelse till riksdagen om jämställdhetspolitiken inför 2000-talet anförs att den kvinnliga andelen i statliga bolagsstyrelser ska, som ett delmål, öka till 40 % år 2003. Regeringen ser allvarligt på dessa frågor, och jämställdhetsminister Winberg har vid möten med näringslivet påtalat den skeva könsfördelningen i företagens ledningar och följer noga den framtida utvecklingen.

Fru talman! Många är liksom jag övertygade om att även denna mansbastion, dvs. de privata bolagsstyrelserna, så småningom kommer att rämna till förmån för kvinnlig representation. Alla argument för fler kvinnor i ledande positioner inom näringslivet är hållbara och logiska. Jag har inte uppfattat någon debattör på senare tid som direkt har diskvalificerat kvinnor i ledande befattningar på grund av deras kön. Och alltfler inom företagsvärlden erkänner behovet av kvinnlig kompetens just för att man ska kunna möta nya krav och nya utmaningar. Allt detta tyder på att processen går framåt och i rätt riktning. Vi är nog överens om att detta är en tidsfråga, men vi är olika tålmodiga. Låt oss konstatera att det

alltid är bättre att på frivillig väg föra utvecklingen framåt än att tvingas av lagstiftare.

Om könsfördelningen inom företagsledningarna inte utvecklas positivt för kvinnor och därmed för samhället i stort så finns det naturligtvis anledning att återkomma med förslag på åtgärder.

Fru talman! Beträffande jämkning av avtal mellan näringsidkare så kan utskottet konstatera att gällande rätt innebär att en skiljeklausul i avtal kan jämkas under vissa förutsättningar och att det därför inte finns skäl till vidare åtgärder.

Slutligen frågan om de internationella fullmakterna. Lagutskottet har redan våren 1998 uttalat att man utgår från att regeringen verkar för att frågan får en lösning i ett lämpligt internationellt organ. Frågan är komplex, och FN:s organ för internationell handelsrätt, Uncitral, bedöms vara den rätta organisationen att driva frågan i.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

14 § Vissa utsöknings- och insolvensrättsliga frågor rörande fastigheter

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2000/01:LU10
Vissa utsöknings- och insolvensrättsliga frågor rörande fastigheter.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

15 § Namnlagen

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2000/01:LU11
Namnlagen.

Anf. 138 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! För tids vinnande vill jag enbart önska att samtliga stöder reservationen som är fogad till betänkandet. Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

Anf. 139 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Våra namn är en viktig del av vår identitet. Det är viktigt för oss att våra namn stavas och uttalas rätt. Och i vårt moderna samhälle har det också blivit allt viktigare vilka namn vi får eller vill använda i samband med giftermål, skilsmässa, barnafödande, osv.

Prot. 2000/01:62
7 februari

*Vissa associations- och
avtalsrättsliga frågor*

Namnlagen

Samhället förändras snabbt, och den namnlag som vi har i dag kom till redan 1983. Det är snart 20 år sedan. Och utskottet anser att det nu är viktigt att undersöka om namnlagen är förenlig med det allmännas intresse av namnstabilitet och den enskilda medborgarens önskemål att fritt få välja namn. Om det är vi eniga i utskottet.

Frågan om retroaktiva namnbyten som tas upp i reservationen är komplicerad, och utskottets majoritet anser att det inte går att införa en tvingande skyldighet för den som någon gång har utfärdat intyg, betyg eller liknande.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 140 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Varför anser myndigheterna att man får heta Fiddeli men inte Decibel? Varför får man heta Giesbrecht men inte Halberstadt? Varför får man heta Coxe men inte Greko? Varför får man heta Jazz-Ture men inte Rackartuss? Varför får man heta Månstråle men inte Måne? Varför får man heta Peppe men inte Manne? Varför är det okej att heta Tiger men inte Myra?

Svaret är att kammarrätten eller Regeringsrätten i enlighet med namnlagen har bestämt att man får eller inte får heta det.

I Sverige är det myndigheterna, inte föräldrarna, som har det sista ordet i fråga om vad ett barn ska eller får heta. I Sverige är det tvång på att anmäla ett barns namn till myndigheterna inom tre månader från födseln, men föräldrarna får inte själva välja vad barnet ska heta. I Sverige står skattemyndigheten, kammarrätten, Regeringsrätten och deras tolkning av namnlagen över föräldrarnas rätt att välja namn åt sina barn. I Sverige kränks de mänskliga rättigheterna.

Inte ens om jag som vuxen och myndig medborgare vill anta ett annat namn så får jag göra det utan myndigheterna godkännande.

Andrea, Bo, Conny, Gaby, Guy, Inge, Love, Ronny, Toni, Tove och Willy är exempel på namn som vi får heta. Dessa namn är t.o.m. så okej att både kvinnor och män får inneha dem. Det finns faktiskt 300 namn till som både kvinnor och män får heta i Sverige i dag. På myndighetsspråk är detta könsneutrala namn.

Men om jag skulle vilja byta namn till Anna, eller om fru talman skulle vilja byta namn till Tomas, namn som enligt myndigheterna inte är könsneutrala, skulle vi inte få göra detta med mindre än att vi genomgår könsbyte. Utöver de rent medicinska åtgärderna så skulle vi tvingas till, för att citera ur betänkandet, en prövning som ”föregås av en omfattande utredning som kan pågå under flera år och som bl.a. innefattar psykiatriska, psykologiska och somatiska bedömningar”. Och detta bara för att vi vill byta namn. Myndighets-Sverige tillåter på sin höjd att vi byter till könsneutrala namn. För mig och fru talman får det väl bli Maria och Johnny i stället för Anna och Tomas. Maria och Johnny är nämligen namn som bärs av både män och kvinnor i Sverige i dag och därmed av myndigheterna bör anses vara könsneutrala.

Det borde vara rimligt i varje modernt samhälle som sägs vara fritt och demokratiskt att varje individ själv har rätt att bestämma vad man vill heta eller vad ens barn ska heta.

Namnregleringen är en relativt ny företeelse. Med undantag för skyddet av adelsnamn var namnbruket oreglerat fram till början av 1900-talet. Motivet till regleringarna därefter har varit samhällets, dvs. statens och politikernas, intresse av att kunna hålla ordning på medborgarna.

Mot bakgrund av att vi alla numera vid födseln eller då vi blir medborgare oundvikligen utrustas med ett unikt identifieringsnummer, personnumret, så har staten i dag en god, perfekt, kontroll över oss medborgare oavsett vad vi heter eller väljer att heta. Därför håller inte längre kontrollargumentet. Namnlagen är endast ett uttryck för den politiska klåfingrighet som vi möter på alltför många håll i dag.

Utskottet skriver i betänkandet:

”Utskottet anser mot denna bakgrund att tiden nu är mogen för att göra en undersökning för att utröna huruvida de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan det allmännas intresse av namnstabilitet och enskildas önskemål att fritt välja namn fortfarande kan anses vara bärkraftiga. Det bör ankomma på regeringen att bestämma de närmare formerna för ett sådant arbete.” Och utskottet fortsätter: ”Om det av utskottet förordade undersökningsarbetet ger vid handen att det föreligger ett klart och uttalat behov av lagändringar bör regeringen ta upp frågan om vilka lagstiftningsåtgärder som är påkallade och meddela direktiv för ett sådant lagstiftningsarbete.”

Mot bakgrund av att den senaste översynen av namnlagen tog elva år från det att utredningsarbetet påbörjades till dess att riksdagen antog en ny namnlag har jag svårt att glädjas över den mikroskopiska öppenhet som utskottet visar för en eventuell avreglering av namnlagen.

Mot bakgrund av att kammaren består av en kompakt majoritet av regleringsivrare som alltid har sina politiska pekpinnar i högsta beredskap avstår jag från att yrka bifall till min motion, vari jag föreslår att namnlagen avskaffas. Kammarens förmyndarmajoritet vill säkert behålla makten över det nyfödda barnets namn och möjligheten att förvägra en vuxen medborgare rätten att välja sig ett namn efter sin egen smak. Jag står dock fast vid min uppfattning att namnlagen bör avskaffas och att medborgarna måste myndigförklaras.

Anf. 141 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag begärde ordet innan Gunnar Axén hade talat färdigt, för jag trodde att han inte hade läst hela betänkandet. Men jag förstår att det är gjort. Vi gör absolut olika tolkningar av utskottets ställningstagande.

Visst är det bra att vi gör en översyn av namnlagen med hänsyn till hur fort det förändras i samhället. Men man kan undra när man lyssnar på Gunnar Axén hur han ser på allmänhetens rättsmedvetande eller det allmännas uppfattning. Många av de namn som lämnas utanför strider mot den allmänna uppfattningen. När man tittar på vad Patent- och registreringsverket säger ja och nej till ser man att det inte handlar om något myndighetsmissbruk, utan det är ofta vanligt sunt förnuft.

Anf. 142 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag tillåter mig tycka att individens rätt att själv få välja namn, föräldrarnas rätt att välja namn åt sitt barn står över någon form av subjektivt allmänintresse uttolkat av oss här i riksdagen, av skattemyndigheten eller domstolar. Det är individen och föräldrarna som har rätt att välja namn, ingen annan.

Anf. 143 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Vi är faktiskt valda av Sveriges folk. Det låter på Gunnar Axén som att han inte riktigt har uppfattat hur en ny proposition kommer till. Vi kämpade i det här landet ganska länge, ända från 1600-talet, att få en namnlag. Den har fungerat bra. Nu ska den eventuellt moderniseras lite. Då är det inte bara fråga om vad riksdagen tycker, utan när man har gjort en översyn går den ut på remiss. Det är inte fråga om vad några få riksdagsledamöter tycker. Jag har alltid trott och ansett att vi tar hänsyn till vad remissinstanser säger och också lyssnar på våra väljare. Det är möjligen det som skiljer oss åt, Gunnar Axén.

Anf. 144 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Om det tog över 300 år av kamp för att få en namnlag och över elva år att få den senaste förändringen av namnlagen till stånd, kan vi hoppas på att det går lite snabbare den här gången.

Men nog lyssnar jag på väljarna, fru talman. Jag vill lyssna på varje enskild individ som vill hävda rätten att bestämma över sitt eget namn. Det är ingenting som vi beslutar om med majoritetsbeslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 februari.)

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 7 februari

2000/01:638 av *Helena Bargholtz* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Vårdnadshavarens samtycke vid vård av barn inom BUP

2000/01:639 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Begränsningsregeln

2000/01:640 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Skattebetalningslagen

2000/01:641 av *Carl Fredrik Graf* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Ny organisation för AMS

2000/01:642 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Kycklinguppfödning

2000/01:643 av *Bengt Silfverstrand* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg
Åtgärder mot olaga fiske
2000/01:644 av *Åsa Torstensson* (c) till jordbruksminister Margareta Winberg
Gränsälvscommissionen

Prot. 2000/01:62
7 februari

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 februari.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 7 februari

2000/01:566 av *Ola Karlsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Inhemsk elproduktion
2000/01:584 av *Willy Söderdahl* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Omprioriteringar inom tullens verksamhet
2000/01:590 av *Karin Falkmer* (m) till näringsminister Björn Rosengren
OECD-granskning av regelförenklingsarbetet
2000/01:591 av *Inger René* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Att kustsamhällen avfolkas
2000/01:592 av *Berit Adolfsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Förföljda och trakasserade kvinnor
2000/01:593 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Transportlänkar över Öresund
2000/01:594 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Skånes hamnar
2000/01:596 av *Carl Erik Hedlund* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Brandsäkerhet för kulturbyggnader och museer
2000/01:597 av *Carina Hägg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Bevarande av veteranbåtar
2000/01:598 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Utbyggnad av vägnätet runt Stockholm
2000/01:600 av *Karin Falkmer* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Regelverket för företag
2000/01:601 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Åtgärder mot ensamarbete inom servicesektorn
2000/01:602 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Närpolisreformen
2000/01:604 av *Åke Carnerö* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Miljöforskningens framtid

2000/01:606 av *Johan Pehrson* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Postavregleringen

2000/01:607 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Utbyggnaden av E 6 genom Bohuslän

2000/01:608 av *Marianne Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
ICA och konkurrensen

2000/01:609 av *Kent Härstedt* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Åldersgräns för adoptionsbidrag

2000/01:610 av *Inger Lundberg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Möjligheterna att använda Internet

2000/01:611 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Rekryteringen av hemvärnsmän

2000/01:612 av *Göte Jonsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Smittade rävar

2000/01:613 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Närpolisreformen

2000/01:614 av *Lars Wegedal* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Åtgärder mot illegalt spel

2000/01:615 av *Åke Carnerö* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Polisen i Västra Götaland

2000/01:621 av *Per-Olof Svensson* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Båtskatt

2000/01:623 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Deklarationer för företagare

2000/01:624 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Handelshinder för svenska företag

2000/01:625 av *Åke Carnerö* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Underhåll av ledningsgator

2000/01:626 av *Caroline Hagström* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Information om spelautomater

2000/01:627 av *Willy Söderdahl* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Friköp av historiska arrenden

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 februari.

2000/01:628 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utbildningsminister Thomas Östros
Matgaranti för vegetarianer och veganer

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 februari.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 7 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 43 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 91 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 118 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Utrikespolitisk debatt.....	1
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	1
Anf. 2 BO LUNDGREN (m)	8
Anf. 3 LARS OHLY (v).....	12
Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	15
Anf. 5 MARIANNE ANDERSSON (c).....	19
Anf. 6 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	23
Anf. 7 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	26
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	29
Anf. 9 BO LUNDGREN (m)	31
Anf. 10 LARS OHLY (v).....	33
Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	34
Anf. 12 MARIANNE ANDERSSON (c).....	35
Anf. 13 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	37
Anf. 14 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	38
Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	40
Anf. 16 BO LUNDGREN (m)	41
Anf. 17 LARS OHLY (v).....	41
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	42
Anf. 19 MARIANNE ANDERSSON (c).....	43
Anf. 20 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	43
Anf. 21 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	44
Anf. 22 GÖRAN LENNMARKER (m)	44
Anf. 23 LARS OHLY (v) replik	46
Anf. 24 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	47
Anf. 25 LARS OHLY (v) replik	47
Anf. 26 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	47
Anf. 27 VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	47
Anf. 28 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	48
Anf. 29 VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	48
Anf. 30 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	48
Anf. 31 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v).....	49
Anf. 32 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	51
Anf. 33 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v) replik.....	51
Anf. 34 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	51
Anf. 35 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v) replik.....	52
Anf. 36 JAN ERIK ÅGREN (kd).....	52
Anf. 37 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	54
Anf. 38 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik	54
Anf. 39 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	54
Anf. 40 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik	55
Anf. 41 SVEN BERGSTRÖM (c)	55
Anf. 42 VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	57
Anf. 43 SVEN BERGSTRÖM (c) replik.....	57

Anf. 44	VIOLA FURUBJELKE (s) replik	58
Anf. 45	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	58
Anf. 46	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	58
Anf. 47	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	59
Anf. 48	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	59
Anf. 49	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	59
Anf. 50	ANA MARIA NARTI (fp).....	60
Anf. 51	LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	61
Anf. 52	VIOLA FURUBJELKE (s) replik	63
Anf. 53	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	64
Anf. 54	VIOLA FURUBJELKE (s) replik	64
Anf. 55	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	64
Anf. 56	BERTIL PERSSON (m) replik	64
Anf. 57	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	65
Anf. 58	BERTIL PERSSON (m) replik	65
Anf. 59	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	65
Anf. 60	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	65
Anf. 61	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	66
Anf. 62	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	66
Anf. 63	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	66
Anf. 64	BERNDT EKHOLM (s).....	67
Anf. 65	BERTIL PERSSON (m).....	69
Anf. 66	BERNDT EKHOLM (s) replik	70
Anf. 67	BERTIL PERSSON (m) replik	71
Anf. 68	BERNDT EKHOLM (s) replik	71
Anf. 69	BERTIL PERSSON (m) replik	71
Anf. 70	MURAD ARTIN (v)	71
Anf. 71	CARINA HÄGG (s) replik.....	73
Anf. 72	MURAD ARTIN (v) replik	74
Anf. 73	CARINA HÄGG (s) replik.....	74
Anf. 74	MURAD ARTIN (v) replik	74
Anf. 75	BIRGITTA CARLSSON (c)	74
Anf. 76	CARINA HÄGG (s).....	76
Anf. 77	MURAD ARTIN (v) replik	78
Anf. 78	CARINA HÄGG (s) replik.....	78
Anf. 79	MURAD ARTIN (v) replik	78
Anf. 80	CARINA HÄGG (s) replik.....	79
Anf. 81	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	79
Anf. 82	CARINA HÄGG (s) replik.....	79
Anf. 83	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	80
Anf. 84	CARINA HÄGG (s) replik.....	80
Anf. 85	STEN TOLGFORS (m).....	80
Anf. 86	CARINA HÄGG (s) replik.....	83
Anf. 87	STEN TOLGFORS (m) replik	83
Anf. 88	CARINA HÄGG (s) replik.....	83
Anf. 89	STEN TOLGFORS (m) replik	84
Anf. 90	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	84
Anf. 91	RIGMOR STENMARK (c).....	86
Anf. 92	CARINA HÄGG (s) replik.....	87

Anf. 93 RIGMOR STENMARK (c) replik	88
Anf. 94 CARINA HÄGG (s) replik	88
Anf. 95 RIGMOR STENMARK (c) replik	88
Anf. 96 PER LAGER (mp)	88
Anf. 97 CARINA HÄGG (s) replik	90
Anf. 98 PER LAGER (mp) replik	91
Anf. 99 CARINA HÄGG (s) replik	91
Anf. 100 PER LAGER (mp) replik	91
Anf. 101 AGNETA BRENDT (s)	91
Anf. 102 GUSTAF VON ESSEN (m) replik	93
Anf. 103 AGNETA BRENDT (s) replik	93
Anf. 104 GUSTAF VON ESSEN (m)	94
Anf. 105 CARINA HÄGG (s) replik	95
Anf. 106 GUSTAF VON ESSEN (m) replik	96
Anf. 107 CARINA HÄGG (s) replik	96
Anf. 108 GUSTAF VON ESSEN (m) replik	96
Anf. 109 TASSO STAFILIDIS (v)	97
Anf. 110 INGEGERD SAARINEN (mp)	99
Anf. 111 URBAN AHLIN (s)	100
Anf. 112 KARIN ENSTRÖM (m)	102
Anf. 113 STEN LUNDSTRÖM (v)	103
Anf. 114 BIRGITTA AHLQVIST (s)	106
Anf. 115 ROY HANSSON (m)	107
Anf. 116 YVONNE OSCARSSON (v)	110
Anf. 117 KENT HÄRSTEDT (s)	112
Anf. 118 WILLY SÖDERDAHL (v)	114
Anf. 119 HILLEVI LARSSON (s)	116
Anf. 120 PETER PEDERSEN (v)	117
Anf. 121 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	119
Anf. 122 MIKAEL ODENBERG (m)	120
Anf. 123 HILLEVI LARSSON (s)	121
Anf. 124 MIKAEL ODENBERG (m)	121
Anf. 125 HILLEVI LARSSON (s)	121
Anf. 126 MIKAEL ODENBERG (m)	122
2 § Justering av protokoll	122
3 § Ledighet, m.m.	122
4 § Meddelande om aktuell debatt	122
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	123
6 § Fråga om hänvisning av motion	123
Anf. 127 TALMANNEN	123
Anf. 128 CARL FREDRIK GRAF (m)	124
Anf. 129 MARGARETA ANDERSSON (c)	125
Anf. 130 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	125
Anf. 131 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	126
Anf. 132 HELENA HÖIJ (kd)	126
Anf. 133 JOHAN PEHRSON (fp)	127
Anf. 134 ARNE KJÖRNSBERG (s)	127
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	127

8 § Förnyad bordläggning	128	Prot. 2000/01:62
9 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse vid riksmötet		7 februari
2000/01	128	
Konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU13	128	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	128	
10 § Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess		
   medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Ett		
   avtal inom sju sektorer.	128	
Utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU6	128	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	128	
11 § Penningförfalskning m.m.	128	
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU9	128	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	128	
12 § Hemlig teleavlyssning, m.m.	128	
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU10	128	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	128	
13 § Vissa associations- och avtalsrättsliga frågor	129	
Lagutskottets betänkande 2000/01:LU9	129	
Anf. 135 TANJA LINDERBORG (v).....	129	
Anf. 136 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	129	
Anf. 137 RAIMO PÄRSSINEN (s).....	129	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	131	
14 § Vissa utsöknings- och insolvensrättsliga frågor rörande		
   fastigheter	131	
Lagutskottets betänkande 2000/01:LU10	131	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	131	
15 § Namnlagen	131	
Lagutskottets betänkande 2000/01:LU11	131	
Anf. 138 TANJA LINDERBORG (v).....	131	
Anf. 139 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	131	
Anf. 140 GUNNAR AXÉN (m).....	132	
Anf. 141 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	133	
Anf. 142 GUNNAR AXÉN (m).....	134	
Anf. 143 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	134	
Anf. 144 GUNNAR AXÉN (m).....	134	
(Beslut skulle fattas den 8 februari.).....	134	
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	134	
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	135	
18 § Kammaren åtskildes kl. 18.04	137	

Prot. 2000/01:62
7 februari

Elanders Gotab, Stockholm 2001